SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

Br. Constant Pierre (s obr.) 1

A. H.: **Do jubilejního roku** 2

Jiří Sedmík: **Švýcarské vítězství** 2

A. Hartl: **J. Alois Blumauer** (s obr.) . . . 5

A. Blumauer: **Modlitba zednářova** 6

Jar. Šejd: **Za br. Ot. Baštýřem** (s obr.) . . 10

Literatura 12

Dva weignerovské tisky. — Novoroční tisky.

Z domácích dílen 14

Zprávy 15

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 1

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,
Malé náměstí
VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840
TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelíkových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

BR. CONSTANT PIERRE

odešel neočekávaně od práce dne 18. ledna 1938. Při nedávné šedesátce věnovala mu V. R. adresu, kde ocenila veliký význam jeho práce v československém zednářstvu. Naše bratrstvo utrpělo jeho odchodem další těžkou ztrátu: v krátké době zákon serie vyrval bb. Schwarze, Volfa, Weignera a nyní br. Pierra z našich řad . . . Velikosti ztráty vyrovná se jen hloubka našeho smutku a trvalost naší vzpomínky, neboť br. Pierre položil do základů naší budovy krychle nejtrvalejší.

DO JUBILEJNÍHO ROKU.

Náš stát vstupuje letos do jubilejního roku: naplňuje se druhá desítka jeho trvání. Dvě desítiletí v životě státu není mnoho — za poměrů normálních. Ale dvě desítiletí, která budeme mít za sebou, příliš normální nebyla, a náš stát jimi prošel bez vážnějších otřesů. Poznáme to nejlépe, srovnáme-li se se svými sousedy; nemáme jediného, kde by za těchto 20 let nedošlo k velikým ústavním změnám, ne-li převratům. Německo má svůj rok 1933, Polsko svůj rok 1926, Rumunsko prochází před našima očima vnitřní proměnou, Maďarsko mělo svůj převrat rudý i bílý, Rakousko přešlo z demokratického režimu do režimu stavovského. Náš stát neměnil ani ústavu, ani režim; pokud se co změnilo, šlo to cestou ústavní — a co nad to: značilo to spíše konsolidaci. Na př. účast Němců ve vládě. Máme radost z tohoto vnitropolitického vývoje a věříme, že se ani po jubilejním roce nezlomí způsobem nežádoucím.

My, zednáři, jubilujeme stejně se svým státem: naše existence je svázána s jeho existencí — ještě přesněji: jeho svoboda je naše svoboda, jeho demokratický režim je naše legitimní základna. Lhostejno, jakým jazykem mluvíme — v tom jsme všichni za jedno. Neboť: zase se můžeme ohlédnout kolem sebe a srovnávat: v Německu zednářství je zničeno, v Polsku je slabé, v Rumunsku je nedávno, v Maďarsku dávno zakázáno; a Rakousko je snad jediný autoritativní režim, který zednářství toleruje. Vyplývá z toho, že demokracie je jediná forma, která zednářství snáší a pro kterou se zednář může rozehřát. Co znamená demokracie pro obranu zednářství, ukázal případ švýcarského referenda.

Vzpomínáme častých projevů svého ztichlého Vel. Mistra br. Weignera, který demokratickou víru výslovně a vždy spojoval s myšlenkou zednářskou; mluví pro to nejen principy humanitní, nýbrž prostá zkušenost a pud sebezáchovy.

A tak, jdouce do jubilejního roku republiky a do jubilejního roku svého, nemáme jiného ani většího přání, než aby si republika zachovala svou demokracii a aby přispěla k posílení demokratického režimu ve světě i k jeho průbojnosti.

A my, zednáři, kteří jsme před 20 lety otvírali své první prosté chrámy, jdeme do jubilejního roku s jediným přáním: uchovat výtěžky dosavadního vývoje, i když jeho tempo nebude, ani nebude moci býti, tak prudké, jako bylo v prvních dvou desítiletích. Konsolidovat a vnitřně prohlubovat bude devisa další, pojubilejní. *A. H.*

ŠVÝCARSKÉ VÍTĚZSTVÍ.

Tříletá kampaň, vedená ve Švýcarsku proti zednářům a podobným etickým společnostem, skončila se vítězstvím těchto organisací dne 28. listopadu 1937. Zákulisí této protizednářské kampaně je neobyčejně zajímavé, protože ukazuje, jak se dnes mnohde dělají veřejné akce, a je poučné načrtnout obraz této kampaně.

Švýcarská ústava má zvláštní paragraf, který ustanovuje, že vláda musí předložit všem voličům celého státu k hlasování takový iniciativní návrh, který podepíše nejméně 50.000 švýcarských voličů; zákon dále

určuje také postup dalšího řízení. Je to t. zv. referendum. Sejde-li se pro iniciativní návrh zmíněných 50.000 podpisů, jednají o něm nejdříve stavovská a spolková rada, které posoudí ve svých sborech podaný návrh po stránce právní i věcné a kde jednotlivé politické strany se k němu vysloví. Vláda je nucena po tomto jednání předložit návrh všemu voličstvu, jež pak svými hlasy návrh přijme nebo zamítne.

Tohoto ustanovení švýcarské konstituce chopila se Národní fronta, aby se pokusila zakázat zednářské a podobné společnosti. Tato Národní fronta je složena z řady fašistických nebo polofašistických organisací, z nichž nejdůležitější jsou: Heimatwehr, Lega Nazionale, Cercle Fédéralist de Fribourg, Ordre et Tradition, Union Nationale atd. Této Národní frontě se dostávalo všemožné podpory z Erfurtu, kde existuje organisace, nazvaná Welt-Dienst, jejímž nejdůležitějším činitelem, aspoň v této akci, byl jakýsi nadporučík v záloze, jménem Fleischhauer, který udržoval styky se švýcarským občanem Borisem Tödtlim, pokladníkem bernské skupiny Národní fronty.

Erfurtský Welt-Dienst jest „neoficielním" orgánem říšskoněmeckého ministra propagandy, jak o tom svědčí dokumenty, které byly uveřejněny krátce před hlasováním v „Neue Zürcher Zeitung" a také v jiných švýcarských časopisech.*) Tak na př. 7. března 1937 píše Fleischhauer Tödtlimu: „Mnoho z mých zahraničních přátel mi sdělilo, že kdykoliv jste intervenoval v ministerstvu propagandy, mluvil jste většinou jen s podřízenými silami. Chápu to. Ministerstvo nechce za nic na světě vzbudit zdání, že podporuje jakékoliv hnutí v cizině." Dne 10. března odpovídá Tödtli Fleischauerovi: „Nežádal jsem Vás, abyste byl nápomocen onomu pánovi v ministerstvu propagandy. Kdyby to však i bylo možné, neprozradil bych nikdy nikomu, že „Welt-Dienst" je v nějakém spojení s tímto úřadem. Zdůrazňuji vždy a všude, že „Welt-Dienst" je podnik ryze soukromý, bez jakékoliv podpory od německé vlády neb od NSDAP."

Tödtli, který byl duší celé kampaně, dostával na to peníze z Erfurtu, jak o tom svědčí tyto dopisy: Fleischhauer táže se dne 18. července 1935 Tödtliho: „Kdy přišlo vlastně oněch 2000 šv. franků, které jsem dne 5. července dal poukázat?" Ještě jasnější je dopis Tödtliho do Erfurtu ze dne 21. srpna 1935: „Dnes jsem obdržel dopis od Sieverta, píše, že snad ještě tento týden budu nucen jeti do Berlína, abych vysvětlil osobně vyšším úředníkům strany náš plán tiskové činnosti. Myslí, že musíme dostat ještě více peněz." (Sievert je šéfredaktorem „Völkischer Beobachteru", nacistického vládního orgánu.)

Na tento dopis Erfurt odpovídá 26. srpna: „Ve věci Berlína jsme vůbec nic neslyšeli. Jelikož Vám bylo slíbeno 4000 říšských marek, musíte se co nejrychleji obrátit na osobu, která Vám je slíbila. Těší mne, že od Vás navržené provolání, které jste rozeslal, mělo ve švýcarských kruzích takový úspěch."

Krátce poté píše Tödtli Fleischhauerovi: „Zasílám tedy všem organisacím pozvání na 22. září. Na této schůzi budete mít první slovo Vy v hodnosti člena švýcarské organisace „Volks-Dienst". Tato organisace bude zvlášť založena. O bližším pojednáme v Norimberku. Těší mne, že přijedete do Bernu, abyste svými zkušenostmi podporoval Švýcary v je-

*) Také všechny další citované dopisy jsou přeloženy z tohoto časopisu.

jich poctivém boji proti svobodným zednářům. S panarijským pozdravem Váš věrně oddaný Tödtli."

Odkud pocházela iniciativa protizednářské akce, je dobře viditelno z tohoto dopisu, jenž těsně před sbíráním podpisů poslal Fleischhauer Tödtlimu: „Poněvadž „Welt-Dienst" se zabývá plánem zříditi ve Švýcarsku, jako neutrálním a vysocevýznamném arijském centru, filiálku, která by pro náš boj byla nesmírně důležitá a kterou by bylo lze spojit se švýcarským „národním zpravodajstvím", dovoluji si otázati se, zda považujete za uskutečnitelné, abychom poslali našeho osvědčeného organisačního úředníka asi na tři měsíce do Bernu? Ten by Vám byl radou i materiálem k službám, abyste mohl pro své specificky švýcarské úkoly zříditi bezvadně fungující zpravodajskou centrálu, při čemž byste Vy (podle direktiv našeho důvěrníka) byl nucen převzít úlohu filiálky „Welt-Dienstu" ve Švýcarsku. Věcné a organisační podmínky přišly by v úvahu teprve po tom, až bychom se dohodli na principielní otázce."

V době, kdy akce byla již v proudu, dochází k dalším dopisům z Erfurtu Tödtlimu: „Jak je to s rozšiřováním provolání proti svobodnému zednářství, jehož návrh jsem Vám předložil? Myslíme, že toto provolání může přirozeně podepsat jen osoba bez politického směru a přirozeně švýcarské národnosti. Pochybuji, že byste to měl nebo mohl podepsat Vy, jako správce švýcarského oddělení W. D. V žádném případě nečiňte tak bez předchozího dotazu v Erfurtu. Mám za to, že i ta nejmenší souvislost s Německem by byla nesprávná." Dále navrhuje Erfurt zřízení propagačního výboru: „Bez podobného výboru neměla by akce významu. Musí být vypracován jednotný plán sbírek, jejich upotřebení, ustanovování řečníků, rozdělování letáků atd. Také Schlepperdienst" musí býti upraven. Jinak byl by na některých místech nadbytek, na druhých nedostatek. Hleďte, aby se tak stalo."

To je tedy pozadí, na němž se vyvíjela akce. S iniciativním návrhem bylo postupováno podle konstituce: jak stavovská, tak spolková rada se vyslovily téměř jednomyslnou většinou proti němu. Je pozoruhodné, že tak učinily všechny švýcarské politické strany, jak socialistické, tak konservativní i katolické, až na 2 zástupce fašistické. Dokonce resoluci spolkové rady navrhl katolický profesor Beck z university ve Freiburgu; zněla takta: „Nejsou známy žádné skutečnosti, které by opravňovaly k názoru, že by svobodné zednářství a jiné v iniciativním návrhu jmenované neb naznačené společnosti měly být pokládány za státu nebezpečné, protizákonné nebo nemravné."

Tak tedy nakonec, dne 28. listopadu 1937, došlo k hlasování, ve kterém protizednářský návrh byl poražen 515.000 hlasy proti 234.000 hlasů! Je to počet pozoruhodný, uvědomíme-li si, že ve Švýcarsku je 22% Francouzů, ale naproti tomu 71% Němců a 7% Italů, tedy obrovská většina těch, kteří by již pro jazykové příbuzenství spíše mohli podlehnout nacistické nebo fašistické agitaci.

Také velmi zajímavý je politický moment, že i katolické strany vyslovily se proti návrhu. Jistě jim nešlo přímo o zednáře, nýbrž nejdříve o prostý princip zachovat pro svobodného švýcarského občana svobodu shromažďovací, ale v každém případě ukazuje to na velikou změnu v postoji katolické církve, která tím opravuje své stanovisko, prováděné již po 200 let. Katolická církev vidí, že v dnešní době brutálního násilí je

nutno, aby se všechny organisace, které stojí na základě lidskosti a na etických principech, aspoň tolerovaly, a aby se aspoň nepomáhalo společnému nepříteli. Toto stanovisko, známé i z některých projevů předních církevních činitelů, je zde v praksi potvrzeno.

Výsledek švýcarského referenda je světlým paprskem v dnešní době. Vládní orgán prohlásil po velmi podrobném zkoumání, že zednářství není organisaci spikleneckou, namířenou prot istátu a proti mravnosti; působilo zajisté i na ty kruhy, které by i u nás chtěly zednářství zničit. Naši švýcarští bratři prošli těžkou zkouškou, ale prošli jí vítězně a pomohli mravně i zednářům v jiných zemích. Za to jim musíme být upřímně vděčni!

Jiří Sedmík.

J. ALOIS BLUMAUER
(1755—1798).

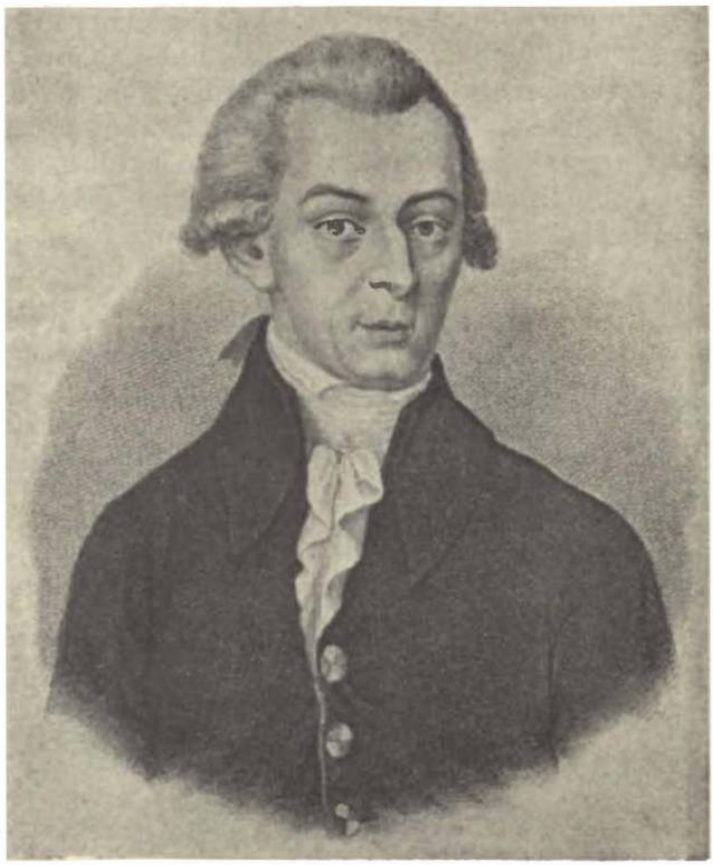

Mezi vídeňskými zednáři za časů Josefa II. vynikl příležitostnými projevy básnickými exjesuita Alois Blumauer. Byl to typický zjev své doby, josefinský osvícenec. Filosofie 18. věku, osvobodivší ducha z pout předsudků, pověry a z tíhy dogmatů církevních, dala lidem jasnější pohled na život. Vyjádřilo se to literárně zálibou v hravé skepsi a v humoristickém chápání lidských situací. V souvislosti s rokokovou kulturou objevovaly se půvaby idyly a věcí drobných; mizel smysl pro tragičnost, pathos, monumentalitu — ba velká gesta se spíše parodovala.

Takový je Blumauer. Jako gymnasisté osvěžovali jsme nudu vykleštěných a vznešených klasiků těmito smíšky osvícenskými a více než vážné hexametry Vergiliovy Eneidy zněly nám v uších rozmarné verše Blumauerovy Eneidy, travestující epiku pathetického mythu groteskními anachronismy do polohy, v níž se lidské a božské směšovalo k nerozeznání a k popukání. Latinská slova s germanisovanými koncovkami, ozývající se často v Blumauerových rýmech, chvěla se jako copánky rokokových paruk.

A my také víme, že jsme se nekochali sami rozmarným básníkem vídeňského období josefinského: dávno před námi napodobil ho básník-buditel Š. Hněvkovský a později překonal sám Havlíček, z jehož „Křtu svatého Vladimíra" jako jedna ze strukturních složek proniká laškovná struna vídeňského parodisty.

Tato rozmarná struna ozývá se i v jeho „Zednářských básních" (Freymaurergedichte 1786), zejména v jeho četných přípitcích sestrám, kde zlomyslné šlehy na ženské slabosti jsou stylisovány jako společenské bonmoty a obalovány do rozmarných a vtipných exkursů historických. Tyto příležitostné verše, inspirované potřebami společenského života zednářského, jsou cele humoristické. Ale druhá kategorie Blumauerových básní této sbírky jsou básně, připínající se k rituálu, proslovy k řetězu, oslavy mistra lóže (tu zvláště J. Borna) a různých slavnostních příležitostí, které často přijímají podobu kantát a ukazují k značnému užití hudby ve vídeňských lóžích v poslední třetině 18. věku.

Nejvýznačnější, ač počtem nejskrovnější, jsou však básně refleksivní a didaktické, přijímající značné rozměry a nesené mravním pathosem. Ukázkou otiskuji překlad „Modlitby zednářovy", která dobře objasňuje náboženské názory osvícenců, v nichž vyrůstalo i zednářství našich zemí. Básnické formulace Blumauerovy prozrazují theologa a nejsou ani dnes bez zájmu.

A. Hartl.

MODLITBA ZEDNÁŘOVA.

Ó, Ty, jehož MOUDROST vytvořila
tento širý svět jen slovem svým —
světu tomu trvání Tvá SÍLA,
KRÁSU láska dala dědictvím!

Ó, Ty, jehož jazyky všech zemí
tisícerým jménem nazvaly —
nebylo však mezi nimi všemi,
kdo by Tvého jména neznali!

Ty, jenž nejsi prostorem ni časem
ohraničen, nemáš konec, vznik:
velkost Tvou zda chápat schopen já jsem,
bych svou láskou v dobrotu Tvou vnik'?

Jak má Tebe člověk osloviti,
neboť nechápe — jen tuší Tě?
Prasíla a Tvůrce, Duch či Žití,
nebo Jedno-Všecko v přírodě?

Kterak Tebe pojmout můžem slovem,
jehož mysl lidská nezměří!
Ať už jakkoli my Tebe zovem,
kdo jsi vpravdě — Ty víš jediný.

Že Tě chápou v nádheře Tvé celé,
usoudili lidé zpozdilí,
když Tě k sobě zpodobili směle,
anebo se Tebou zbožnili.

Ve slabostech sebe sami zříce,
vidí do večera od rána
Tebe zlobit se a trestat, mstít se,
znají Tě jen jako tyrana.

Myslí, že's ty miliony světů
proto stvořil, bys je bořil zas,
že jen proto člověk slabý je tu,
aby nářkem zvučel jeho hlas;

opakem tak přírody se jeví
duch Tvůj, jak Tě zvykli viděti:
v země otřesech Tvé slyší hněvy,
v hřmění slyší Tvoje prokletí.

Ano, myslí, k hříchu jenom že jsi
člověku tak měkké srdce dal,
člověk od Tebe že odnese si
rozum, aby pravdu — nepoznal.

Myslí, že jsi jenom k odříkání
člověka sem na svět postavil,
bez trní žes nedal růži ani,
aby se jen o ni poranil.

Jaký obraz! — Bože, odpusť mi to
(Tvůj v něm nepoznávám žádný rys):
takový být — říc' je mi to líto —
Bohem mým být jistě přestal bys!

Ještě jiní, již si netroufají
takto stáhnout Tebe k sobě níž,
myslí si, že dobře Tebe znají,
když se k Tobě vyšplhají výš;

pracně nesou těžké břímě svoje,
shodit hledí lidskou povahu,
nevědí, že nejvyšší ctí to je:
člověkem být míti odvahu!

Slepí k tomu, přírody že říše
nabízí jim divů tisíce,
stále touží vznést se výš a výše,
kam zrak nedosahá, hledíce.

Obry téměř sobě by se zdáli,
Tobě bezmála snad rovnými:
na Tebe jsou ovšem příliš malí —
pro svět malí též se zdají mi;

jenom spánkem jim jest žití toto,
tělo jenom hrobem ducha zvou,
nevědí, že stvořeni jsou proto,
by se projevili prací svou;

vypátrati chtějí Tvoje plány,
patřit chtějí ve Tvou božskou líc,
vlastní život svět jim nepoznaný —
o vlastním jich duchu nemluvíc.

Chraň mě, Bože, této hloupé pýchy,
kdy bych k Tobě až svou hlavu zdvih',
uč mě, kterak v brázdách zemské líchy
žít mám podle moudrých plánů Tvých.

Mysl má se nikdy nezakalí,
i když v tvář Ti nechci pohledět,
plamen lásky chci však živit stálý
za to, žes mi stvořil krásný svět.

Mnohého z mých bratří prázdná pýcha,
být Ti blízko touha posedlá,
touha marnivá a příliš lichá,
od přírody cesty odvedla.

Mnozí samo lidství znásilnili,
o němž sotva mají potuchu,
skočit přes propast se odvážili,
která lidi dělí od duchů.

Nedej, abych zapomenul místa,
na které jsi Ty mě postavil,
abych odvahu měl, jež se chystá
zvládnout svět, jenž jiným určen byl.

Neb jak mohu domýšlet se, Pane,
že je duchů svět mi podřízen,

když se sotva komu tady stane
dostáti svým povinnostem jen?

Ani nedej, bych si někdy troufal
vyrovnat se tvůrčí síle Tvé,
abych z bláta, plátů kovu doufal,
že má síla zlato vyvede.

Dosti zlata bylo by tu, bratří,
že by všecky uspokojilo,
nebýt to, co všechněm lidem patří,
v pokladnici muže jednoho.

Tisíc chudých hladoví a strádá,
jeden by měl úsměv ve tváři:
vyrovnat tu propast činem padá
jako úkol na vás, zednáři!

Jestli svaz náš dobročinnost ztratí,
nebude-li lásce k lidem práv,
Vatikán se z Chrámu může státi,
ze zástěry bude mnišský háv;

kdyby naší stavby měl jen býti
tmelem vlastní zisk a užitek,
kdyby na Chrám, jejž chcem postaviti,
jednou potok slzí lidských stek':

ó, pak zastav stavbu naši, sešli
smyslů pomatení na náš shon,
místo odměny dej hanbu, chceš-li,
bychom opustili Babylon.

Chceme-li však podle Tvého plánu
hledět na obecný užitek,
stavíme-li každé ctnosti schránu,
pro každého chyši, příbytek;

usilujeme-li, aby lidé
chodit mohli cestou rovnější,
jestli každý si tu na své přijde,
míti bude chléb svůj vezdejší;

chceme-li v svět blaho přivoditi
podle Tvého plánu moudrého
a když chceme spokojeni býti,
že jsme pracovali pro dobro;

potom, Otče všech, nechť svaz náš roste,
ať se činností tou zocelí,
potom učiň nás, Své děti prosté,
lidskosti Své tady anděly.

Přeložil A. Hartl.

ZA BRATREM OTAKAREM BAŠTÝŘEM.

Br. Dr. Otakar Baštýř byl dne 20. října 1937 odvolán od práce v 71. roce svého věku a byl zpopelněn v pražském krematoriu dne 23. října, při čemž se s odešlým bratrem rozloučil br. Ad. Wiesner. Dne 23. listopadu konala lóže „J. A. Komenský", jejímž byl ztichlý bratr spoluzakladatelem, Smuteční práci. Z kresby br. Jar. Šejda o br. Baštýřovi otiskujeme tuto vzpomínku.

Br.˙. Ota pocházel z rodiny, jejíž předkové byli v jižních Čechách hlídači rybníků, jimž se v kraji říkalo „baštýři". A jejich životní povolání dalo vznik i jejich příjmení. Tito předkové byli Čeští bratři a setrvávali pevně u víře až do protireformace. Baštýřové, nechtějíce opustit rodnou hroudu, ale také odmítajíce katolictví, přijali víru židovskou a zůstali v zemi. Židovství je zachránilo před persekucí a násilím jak morálním, tak fysickým.

O tom se dochovává v rodině tradice. Otec br.˙. Oty byl lékařem v Kardašově Řečici, kde se mu dne 1. května 1865 narodil syn Alfred, se kterým, ani ne ročním dítětem, se rodina přestěhovala do Ústí nad Labem. Zde, dne 3. listopadu 1866, 17 měsíců po Alfredovi, spatřil světlo světa náš br. Otakar.

Z vlastní zkušenosti jsou mnohým z nás známy předválečné poměry v t. zv. uzavřeném území. Proto chápeme, že starý pan doktor Baštýř neměl v Ústí n. Lab. na růžích ustláno, zejména když po vítězství Německa nad Francií břitce odsuzoval brutální postup vítězů proti poraženým. Byl osočován a pronásledován a byla mu znemožňována lékařská prakse: hlídky šovinistických Němců u jeho domu zabraňovaly přístup pacientům. Nezbylo mu nakonec nic jiného, než se odstěhovat z Ústí. A tak s 5letým Otakarem přesídlil v r. 1871 do Prahy.

Zde br. Ota vychodil obecnou i střední školu a vystudoval českou právnickou fakultu, na níž ve svých 22 letech dosáhl hodnosti doktora práv. Příštího roku (1938) by mu byl obnoven doktorský diplom (po padesáti letech). V Praze si odbyl br.˙. Ota svá léta koncipientská a zde si

také zařídil samostatnou advokátní kancelář, kterou po 40 let vedl sám, v posledních letech se společníkem.

V r. 1899 se br. Otakar oženil s dcerou advokáta dra Melnika, Selmou, paní vzácných duševních kvalit, která byla svému manželi přes 38 let strážným andělem na pouti životem, a třebas manželství nebylo požehnáno dětmi, dovedla svou láskou, oddaností, pečlivostí, radostí ze života i společenským vystupováním vytvořiti hřejivou atmosféru rodinného krbu a klidnou i radostnou pohodu domácího štěstí. Kdo byl někdy u Baštýřů, jistě dozná, že byl ovanut teplem spokojeného souzvuku dvou krásných duší, zanícených láskou k trpícím. Byt paní Selmy byl pohostinným útulkem i našim sestrám, které tam v akci skryté bídy ztrávily hodně hodin v týdnu prací svých rukou pro bědné a nuzné.

Tento krásný lidský svazek byl rozvázán dne 20. října t. r. Paní Selmě odešel druh věrný a nenahraditelný a našemu Řádu br.˙. vzácný, dobrý. Jakým byl br. Otakar zedn., o tom by nám mohli povědět spíše oni bb., kteří ho znali ještě z doby předválečné. Byl' br. Otakar recipován v „Hiram zu den drei Sternen", Or. Pressburg, a to dne 1 .května 1911, spolu s br. Vinc. Červinkou, Jar. Kvapilem a Lad. Moučkou.

V knize „Hledající v temnotách" vypravuje br. Ota, jak se stal zednářem. „Zájem o zedn. mám z knih o zedn., které se mi dostaly do rukou. Nepřímý podnět k tomu, že jsem hledal cestu do Řádu, mi dal vzdálený bratranec z Pešti, jenž se divil, že nejsem zedn., když jím je bratr Alfred (od 1. XII. 1901). Šel jsem na Alfreda a ten mě odkázal na br. Korefa, jenž se stal mým ručitelem." Zvýšení mzdy dosáhl br. Otakar až za tři roky po recepci dne 5. května 1914 a hned poté dne 16. května byl povýšen do 3°.

Stejně jako většina předválečných zed., přijatých v LL. německých, rád vzpomínal na krásný poměr českých a německých bb., ale tím tíživěji nesl tísnivé poměry za války. Proto se nelze diviti, že již ke konci války, od něhož si slibovali naše osvobození, obírali se myšlenkou ustavení samostatné české lóže a již dva dny před převratem sešli se v bytě br. Alfreda a jednomyslně rozhodli se uvésti myšlenku ve skutek. Déle než půl roku trvaly přípravné práce a dne 12. května 1919 se lóže konstituovala „na věčné časy" pod rozlišujícím názvem „Jan Amos Komenský" se Ct. M. Jar. Kvapilem, I. doz. Lad. Moučkou a II. doz. Ot. Baštýřem. Po vnosu Světla dne 28. září 1919 byly provedeny první definitivní volby a br. Otakar byl zvolen zástupcem Řečníkovým.

V lednu 1922 se br. Otakar zúčastnil spolu s jinými bb. jednání s německými bb.; tehdy ovšem nedošlo k žádoucímu dorozumění. Dne 12. prosince 1925 dosáhl br. Otakar 4° v L.˙. Dokonalosti Vyšehrad a dne 1. března 1929 18° v L.˙. Tábor. V lóži pracoval vždy horlivě na všech místech, na která byl volbou povolán, ale nenáročně a naprosto nezištně plnil své úkoly, ať šlo o otázky právní ve věcech jednotlivých bb, ať šlo o věci lóžové. Byl povoláním advokát, ale jako zedn. nelpěl nikdy na strohosti paragrafů, nýbrž podřizoval svůj právnický rozum i právní normy zedn. zákonům srdce. Byl do hloubi duše přesvědčen, že zedn. morálka jest jen jedna a nesmí se točit po větru konjunktury.

Neukřivdil nikomu, spíše jemu bylo někdy ublíženo, snad z nepochopení. V úctyhodném věku byl povahy veselé a živé, měl rád humor a sám též snesl vtip a satiru.

LITERATURA A UMĚNÍ.

DVA TISKY WEIGNEROVSKÉ.

D-M. Caroli Weigneri MDCCCLXXIV — MDCCCCXXXVII, qui fuit ordinis protomagister per annos VI continuos MDCCCCXXXI—MDCCCCXXXVII. Vydáno jako soukr. tisk. Ř.˙. a D.˙. L.˙. „Národ" v Or.˙. Praze.

V černém obalu, zdobeném toliko stříbrným trojúhelníkem, otiskla dílna na paměť svého největšího syna dva projevy: přípitek svého 1. doz. br. A. Mendla na Nejj. V. M. ze dne 18. prosince 1936, v němž je obdiv čsl. zednáře k dílu a osobnosti Weignerově vyjádřen s lapidární a vkusnou výstižností obrazem ze stavitelství katedrály, a poslední projev K. Weignera v lóži „Národ" dne 9. X. 1937 u příležitosti jeji pětisté práce. Z příležitostné a slavnostní povahy práce vyplývá vzpomínkový ráz posledního projevu Weignerova v lóži „Národ". Je z mála takto intimních projevů Weignerových — tím dražší je nám, když jeho autor odešel. Jsou v něm data k zednářskému životopisu Weignerovu, která nám praví, co z jeho činnosti lóžové tomuto velikému synu dílny nejvíce utkvělo v paměti. Jsou to data: 30. V. 1924, kdy děkoval jménem těch, jimž byla zvýšena mzda (zážitek z recepce nebyl tomuto zednáři dopřán); 27. XI. 1925, datum Syllabova zápisu v rituálu o poslání lóže „Národ"; 7. I. 1927, kdy sám jako M. L. formuloval úkol dílny. Jsou to jen tři data, ale významná: vždycky si při nich uvědomoval úkoly Řádu a formuloval jeho program a poslání — tím vyrostl na hlavu Řádu již před volbou r. 1931. A k formulaci tohoto programu přispívala, jak sám praví, slova T. G. Masaryka, k němuž se i v této vzpomínce znovu přihlašuje: „Jeho dílo, jeho úkol se stávají dílem a úkolem nás všech."

Kresba Nejj.˙. Velikého Mistra NVLČs. br.˙. Karla Weignera v Lóži „Union Royal" v Or.˙. Haagu, rýsovaná v den otevření mausolea J. A. Komenského ve Valonské kapli naardenské 8. května 1937 o.˙. l.˙. Vydal Frant. Richter.

Je to z nejvkusnějších novoročních tisků vůbec, s portretem Komenského v kruhu, vtlačeném do drsné světlé obálky, a s dvěma jemnými a křehkými kresbami květin, stylisovaných bratrem B. do z. postoje. Obsahoval-li tisk „Národa" vzpomínkového a tedy jaksi intimního Weignera, tisk br. Richtra zachycuje ho ve funkci oficielní, ba representační: jako vykladače čsl. zednářství před bratrskou cizinou. Byla to lapidární řeč zřetelných kontur: Weigner citoval vyznání viry, postavené v čelo Konstituce a přihlašující se k odkazu J. A. Komenského, označil tohoto učitele národů za předchůdce zednářství a za vzor čsl. zednářů, cituje jeho větu: „O nic jiného nedbejme, než aby se všech stran bylo postaráno o pravdu." Vyzdvihl optimismus Komenského, který přijímají oba naši presidenti. A děkuje holandským bratřím za zásluhy a péči o pozůstatky Komenského, cituje slova Březinova o zapětí rukou v magický řetěz a v mohutné gradaci vystupňuje přiznání k mezinárodní solidaritě zednářské v tato slova: „Přihlašujeme se každým tepem svých srdcí, každým svým dechem ke společné práci zednářů celého světa, aby po vichřici hněvů, násilí a vlády hrubé pěsti byl všemu lidstvu dán pokoj a mír." Jak vznešený pathos! Jak logická stavba! Jak neomylné zaměření! Jak mistrná kresba!

Obě ukázky Weignerova řečnického umění a cílevědomého myšlení připomínají povinnost: sebrati a knižně vydati veškeré zednářské projevy Weignerovy.

A. Hartl.

NOVOROČNÍ TISKY ZEDNÁŘSKÉ.

Nár. Vel. Lóže Čsl. rozesílá novoroční přání s barevně reprodukovaným **tapisem I° lóže „Iskry" v Plešivci,** jejíž zasvěcení bylo posledním slavnostním výkonem V. M. K. Weignera; je to cenný přínos do našeho skrovného výtvarnictví.

V. Tajemník br. Fr. Richter vydal letos opět weignerovský tisk: Weignerovu naardenskou řeč jako vzpomínku na společnou práci se zesnulým Vel. Mistrem, k ukončení své tříleté činnosti v úloze Mistra lóže J. A. K. O ní se zmiňujeme v jiné souvislosti.

Br. Karel Šváb vydal báseň **„Pochybujícím bratřím..."** Je to pěkná epištola těm, kteří nenašli uspokojení v lóži: nechť hledají uspokojení ve svém srdci; vidí-li nedokonalost kolem sebe, nechť zkoumají kriticky vlastní nitro; nechť proti pochybám bojují vůlí:

Chtít značí uskutečnit chtění,
chtěj — hned jsi cíli mnohem blíž,
mějž živou víru v dokončení
a nezemdliš. A dokončiš!

Mluvou dřevorytce přepsal do výtvarného symbolu se zdarem tuto básnickou epištolu br. Prokop Domorázek.

Svým rozhledem po zednářské literatuře a redigováním Müllerovy zed. knihovny „Ráj srdce", známý člen smíš. lóže, Vincy Schwarz (v Müllerově věstníku „Dílna" měl článek o zednářské literatuře), vydal k Novému roku **„Dopis o svobodném zednářství,** psaný zkušeným členem tohoto Řádu profánnímu příteli". Ten zku-

šený zednář je Josef Aloisius Maier recte Adolf von Knigge (1752—1794) a vydal svůj dopis v Lipsku 1781. Česky jej přeložil Břet. Hůla velmi pěkně a vytiskl na ručním lisu F. J. Müller. Knigge ani v tomto dopise nezapře, že je autorem kdysi oblíbeného společenského katechismu „Umgang mit den Menschen", neboť tu s velkou konversační obratností, duchaplností, rozšafností i skutečnou moudrostí zdařile a upřímně, nijak nezastírajíc nedostatků řádových, vyvrací námitky, že svobodné zednářství je škodlivou institucí a že je při nejmenším věcí zbytečnou. Ačkoli je tu mnoho věcí časových, zejména narážek na spory různých systémů té doby v Německu, jež se nesnaží zastříti, nýbrž spíše odsouditi, je četba této epištoly poučná a časová i dnes.

Br. Fr. Kadeřávek dovede kromě vybraně vkusné formy a úpravy dáti svým dvoulistovým novoročním tiskům vždy časové — a zároveň nadčasové — posvěcení. Tentokrát aplikuje starý budhistický tekst z „Mahápariniryánasútram" na dvě bolestné události našeho národa a našeho Řádu: na odchod presidenta Osvoboditele a Nejj. Vel. Mistra, jehož poslední slova význačným tiskem cituje: „Jdu, abych si odpočinul, mějte se v národě rádi!" Br. Kadeřávek si tento tisk vydal ve dvojí versi: české i německé.

Br. Friedr. Biehal vydal německý (svůj) překlad Washingtonské deklarace: **„Unabhängigkeitserklärung der tschechoslovakischen Nation durch die provisorische tschechoslovakische Regierung"** a doprovodil jej těmito slovy: „Všech nás novoročním přáním jest, abychom směli dokonati, co nám Dokonalý vytyčil jako úkol." Náš německý bratr pokračuje tak v díle, ve kterém sám projevil nejvíce iniciativy, a činí to přihláškou k proklamaci demokratických ideálů, které jsou společným vyznáním demokratických Němců a Čechů. Patrno, že i pokračující součinnost a sbližování Čechů a Němců na půdě svobodného zednářství nachází výraz v novoročních tiscích — Kadeřávkův tisk v obou jazycích, Pelíškův otisk německé řeči, Biehalův překlad české deklarace!

Br. R. Pelíšek dal si k Novému roku 1938 ve faksimile přetisknouti z konvolutu z. tisků, které — společně svázány va svazek Frm. Reden 2 — přešly z majetku rytíře Ronova do knihovny mor. Ackerbaugesellschaft a odtud do mor. zemské knihovny (Frm. B 35), řeč **„Welches ist die eigentliche Hauptbestimmung der Maurerei?** Eine Abhandlung über die **Einigkeit,** als die erste Stüzze des Ordens, gehalten in gerechten und vollkommenen St. Joh. Logen im Orient der österreichischen Staaten" (Wien und Leipzig, bei Friedrich August Hartmann. 1784). Již stručná předmluva je velmi zajímavá: dýše optimismem doby, radostí z myšlenkové svobody za Josefa II.: „Od moudré samovlády Josefovy, od šťastné chvíle, kdy se již myšlení nepodřizuje právům suverenity a kdy je každému rakouskému vlastenci dovoleno ukázati cizině, že hloupost a pověra nebyly vrozenými chybami národa, nýbrž jen vlády, od této doby se mluví o tom, že i zednářství zakotvilo ve státech Rakouska." Řeč sama není nijak zvlášť filosoficky fundována — kdo četl takovou řeč Börnovu, Wielandovu nebo dopis Kniggův na př. (uvádím jen projevy, vyšlé u nás v posledním roce v českém překladu), byl by zklamán, kdyby čekal něco jako řádovou filosofii: je to praobyčejná z. kresba, takové slohové, řečnické cvičení o Král. umění. Ale právě pro tu svou prostřednost dává poznati ducha sv. zednářství v 80. letech XVIII. věku lépe, než osobitě a s filosofickou pronikavostí podaný systém myšlenkový. Je tu jediná myšlenka: jednota zásad a jednota srdcí. Jednota zásad, namířená proti sektářství zednářských systémů, jednota srdcí, vyhrocená eticky jako příkaz účinné lásky k bližnímu i mimo dílnu. A tato jednota mu vyplývá ze společenského pudu člověkova, který je mu nikoli objevem řeckého filosofa, nýbrž příkazem rozumu (nejvyšší instance osvícenské!) i příkazem srdce (zednářský korektiv strohého osvícenského racionalismu!). Ale motivace anonymního autora zajímá nás i po jiné stránce: zednář Josefovy doby věřil v zednářskou legendu, věřil v zednářství židovských patriarchů, řeckých mysterií, templářského řádu, víru téměř stejně jímavou jako naivní — tu si dnes uvědomujeme podstatný rozdíl dnešního a tehdejšího zednářského myšlení! Bez zajímavosti nejsou ani „činy dobročinnosti", kterých Řád dosahuje svou jednotou: nalezinec ve Stockholmu, krásný sirotčinec v Praze, podpora basedovského filantropia v Drážďanech — to je pýcha tehdejších zednářů. — Označili-li jsme kresbu za průměrnou, tím více překvapuje dokonalá řečnická forma: zdá se, že lóže 18. století byly školou dokonalého umění orátorského a že politické řečnictví pozdějších parlamentů v lecčem děkuje této škole!

Br. Pelíšek udělal nám velkou radost tímto pozdravem a znovu potvrdil dobrou pověst olomoucké dílny, kde byl přitesán již mnohý vzácný kámen do vědecké a myšlenkové stavby čsl. chrámu.

A. Hartl.

Z DOMÁCÍCH DÍLEN.

Zasedání V.·. R.·. dne 14. prosince 1937. Přítomno 24 členů, omluveno 8; Klad. v rukou I. Nám. V.·. M.·. br.·. C. P. — Vzpomenuto odchodu do V.·. V.·. bbr.·. Viléma Dvořáka, syna L.·. „Bernard Bolzano", a Jaroslava Junga, syna L.·. „Národ". — Schválen projev V.·. R.·. k úmrtí V.·. M.·.; projev bude otištěn ve smutečním čísle „Svob. zedn.". — Vzpomenuto šedesátin I. Vel.·. Doz.·. br.·. A. S. — Stanoven příspěvek pro Nejv.·. R.·. na rok 1938. — Povoleno dvojčlenství br.·. J. Z. a udělena dispens od čekací lhůty bbr.·. E. S. a C. S. — Návrh na zřízení fondu pro „Weignerův domov" bude znovu projednáván v příští schůzi. — Upravena služební smlouva s br.·. kustodem. — Vzata na vědomí zpráva Vel.·. Sam.·. o vyvařovací akci pro nezaměstnané. — Vzata na vědomí zpráva Vel.·. Pokl.·. — Přezkoumáním ustanovení Úmrtního fondu byla pověřena Dobročinná komise. — Tiskové komisi uloženo projednati návrh na vydání Katechismu pro učně. — Záležitosti vnitřní.

L.·. Bernard Bolzano oslavila v práci dne 17. listopadu první desítiletí svého trvání. Ct.·. M.·. uvítav hosty, mezi nimiž byli Vel.·. taj.·. V. L. vídeňské br.·. Vl. Misař, Vel.·. M.·. V. L. „Lessing" br.·. Steinert a za NVLČs. náměstek V.·. M.·. br.·. Hora, kromě četných zástupců pražských dílen, vyzval bratří, aby několika okamžiky klidu a tichou salvou uctili památku bb.·. Dílny, odvolaných do Věč.·. Vých.·., a to zakladatele a prvního M.·. L.·., dr.·. bra Gintla, na jehož popud zvolila L.·. za svého Patrona Bernarda Bolzana, 2. Ct.·. M.·. L.·. ušlechtilého br. Schwarzera a br. Lorence. Potom vybídl prvního Taj.·., aby přečetl výtah z Desky o Vnesení světla, a br.·. Havel za tichého doprovodu varhan tak činí. Chrám pak plní vroucné zvuky Mozartova „Ave Verum", díla br.·. dávno ztichlého, jehož Duch však k nám promlouvá z cella br.·. Sádla, oživený i doprovodem varhan br.·. Švagra. Poté br.·. Albert Pražák svou skvělou kresbou názorně přiblížil dobu a prostředí, v nichž žil a strádal světlý Patron lóže Bernard Bolzano. Ct.·. M.·. přijal pak obraz Bernarda Bolzana, věnovaný lóží na podnět br.·. Hnátka profesorem U., hledajícím cestu do Řádu, který své zednářské založení prokázal způsobem tak pozoruhodným. Přijímaje jménem lóže tento významný dar, Ct.·. M.·. poděkoval dárci a oznámil bratřím, že v neděli před slavností poklonilo se poselství lóže světlé památce Bolzanově, položivši na jeho hrob věnec, na jehož stuhách stkvěl se nápis: „L. Bernard Bolzano — knězi, jenž viděl Boha". Pokračuje v pořadu slavnosti, Ct.·. M.·. vřelými, ze srdce jdoucími slovy projevil dík mateřské L.·. Dvacátýosmý říjen za oporu a přátelství lóži B. Bolzano prokazované po celých dlouhých 10 let. Jako viditelný projev br.·. lásky a vděčnosti usnesla se Dílna jmenovati čestnými MM.·. bb.·. Emila Lányho, Ct.·. M.·. mateř.·. L.·. před desíti lety, a Artuše Sýkoru, jejího nynějšího Ct.·. M.·. Když br.·. Holub zazpíval Smetanovu skladbu „Nekamenujte proroky", Ct.·. M.·. odevzdal bb.·. Misařovi z Vídně, Lenhartovi z Vel.·. L.·. Lessing zu d. drei Ringen, Dankovi, synu L.·. J. A. Komenský, Konrádovi a Pražákovi, synu L.·. Národ, Goetzlovi, M.·. L.·. Dílo, a Slavíkovi, M.·. L.·. Sibi et posteris, diplomy čestného členství a dal je ozdobiti klenotem lóže a jubilejním odznáčkem na důkaz vděčnosti za zvlášť živý zájem o život lóže. Dalším přátelům odevzdal Ct.·. M.·. jubilejní odznaky, dílo br.·. Nušla, k trvalé upomínce na slavnost, a to: Nejj.·. V.·. M.·.-Náměstkovi mistrovský, stříbrný, na stužce, ozdobený úhelnicí, posázenou granáty, Nejj.·. čest.·. V.·. M.·. Katzovi a Nejj.·. V.·. M.·. Steinertovi čestný stříbrný na stužce a Vel.·. Taj.·. Frant. Richtrovi mistrovský stříbrný na stužce, stejný jako Nejj.·. Vel.·. M.·.-Náměstku; přátelům, kteří si získali o lóži zvláštních osobních zásluh, Švagrovi, dárci autogramů Bolzanových a obětavému varhaníku, Pierrovi a Lesnému stříbrné na stužce, bb.·. Sedmíkovi, Kvapilovi, Helfertovi, Ct.·. MM.·.: Chytilovi, Seydlovi, Hlaváčovi, Jiřímu Hermannovi, Hugonu Richtrovi a Kraussovi, dále bb.·. Hnátkovi, který dal podnět k věnování obrazu.

Maulemu, V. Stiebrovi, Machoňovi, Andrialovi, Peroutkovi, Emlerovi, Eman. a Emilu Svobodovi, Jos. Hermannovi, jakož i německým bb.˙. Mouchovi, Emilu Loewymu, Maendlovi, Wienerovi, čestné stříbrné. Stejných čestných stříbrných jubil. odznaků dostalo se z rukou Ct.˙. M.˙. i bb.˙. zakladatelům: Frant. a Rud. Kadeřávkovi, Havlovi, Hejmanovi, Rottovi, Schránilovi a Pavlovi. Radostný večer vyvrcholil po přednesu Raffovy Cavatiny pro housle a varhany slavnostním zřízením dobročinného fondu Bernarda Bolzana, jehož zakládací listinu schválila V.˙. L.˙. Před uzavřením slavnosti učinili blahopřejné projevy bb.˙.: Nejj.˙. V.˙. M.˙.-Náměstek, Nejj.˙. V.˙. M.˙. Steinert, Ct.˙. M.˙. Sýkora, br.˙. Misař (ujistil česky i německy za Vel.˙. L.˙. Vídeňskou, že rakouským bb.˙. přinese z krásné slavnosti povzbuzení a kousek zdravého optimismu, jehož tolik potřebují), bb.˙. Lenhart, Konrád, Götzl, Slavík, Kvapil a zástupce br.˙. Krupička za L.˙. Cestou světla. Výtěžek Mošny vd.˙. byl určen pro spoluzbudování základů Bolzanova fondu. Současně byla všem účastníkům rozdána jubilejní knížečko, sestavená péčí redakčního kruhu (Frant. Kadeřávek, Hejman a Hartvich).

Ř.˙. a D.˙. L.˙. Bernard Bolzano měla za vedení Ct.˙. M. A. S. v r. 1937 tři hlavní směrnice: 1. Upevnit vnitřní organisaci lóže; 2. utužit a prohloubit br. vztahy mezi články vlastního Řetězu; 3. oživiti a utvrditi styky s ostatními lóžemi českými a německými. Těmito hledisky řídilo se 26 prací (12 obř. a 14 neobř.). Rada lóže zasedala sedmkrát. Z obř. prací bylo 6 prací I. st., 3 práce II. st. a 2 práce III. st., 1 pr. smuteční. Čtyři práce obř. byly spojeny s hodnotnými kresbami (Sbližovací akce česko-německá, Aktuální problémy něm. aktivistů, O prof. Pekařovi, O Bernardu Bolzanovi, Doba Bolzanova), ostatní byly pracemi čistě rituálními (balotáže, zasvěcení, zvýšení mzdy, povýšení a včlenění). Kresby, narýsované na konfer. pracích, probíraly otázky: Zednářské (1), sbližovací akce čes.-něm. (1), kulturní (2), hospodářsko-politické (2), na jedné z rod. večeří byl podán referát o zájezdu do Naardenu. Lóže se hromadně zúčastnila společné oslavy stát. svátku v Lessingheimu a smuteční práce za Nejj. Vel. M. Hromadné návštěvy byly vykonány při 3 obř. a 3 konf. pr. mateřské lóže, s níž byla konána i společná slavnost růží. Po jedné návštěvě vykonali synové dílny v lóžích Hiram a Freilicht. V L. Hiram měl br. Taj. kresbu. Jedna práce byla konána společně s lóží Dílo. Vrcholnou událostí byla slavnostní práce na oslavu 10. výročí Vnesení Sv. dne 17. listopadu 1937. Styky s lóžemi vlastní obedience, s lóžemi lessingovskými i vídeňskými hleděla lóže B. B. upevniti též jmenováním stálých spojek a jmenováním bratří těchto lóží čestnými členy dílny. Jsou to Grossloge von Wien: br. Misař. — Grossl. Lessing zu den 3 Ringen: br. Lenhart. — LL. J. A. Komenský: br. Danko, Národ: bb. Konrád a Pražák, Dílo: br. Götzl, Sibi et posteris: br. Slavík. Dobročinných akcí zúčastnila se dílna příspěvkem Kč 440.— na vyvařovací akci, věnováním Kč 2.000.— na Weignerův studentský zdravotní ústav, dále částkou Kč 5.430.— na Ústav hluchoněmých, na Sirotčince a chudým studentům. Stav a pohyb členstva jeví se takto: dne 1. I. 1937 bylo 43 řádných členů; k nim přibyl včleněním 1 člen a zasvěcením 1 člen; odvoláním do V.˙. V.˙. ubyl 1 člen, takže konečný stav jest 44 členů. Finanční hospodářství podařilo se dosavadnímu obětavému br. pokladníkovi během pěti let úporné práce dáti do vzorného pořádku.

Alex. Hřebík.

ZPRÁVY.

Ze života čsl. zednářů ve Spoj. státech. Chicagský časopis „Svornost" uveřejnil zprávu o přednášce br. Koseho v Chicagu; br. Kosemu srdečně gratulujeme! „Svornost" píše: „Před velikým shromážděním Českých Zednářů, patřících k loži Bohemia čís. 943 A. F. & A. M., bývalých mistrů a členů Klubu Dobrovský, přednášel minulého večera v Metropolitan Masonic templu, čís. 3951 Wilcox ave., dr. Jaroslav Kose na thema „Zednářství v Československu před a po světové válce". Dr. Kose, jenž tu se svou manželkou Vlastou dlí na přednáškové a obchodní cestě jest sám mistrem Zednářské velkoložе v Praze. Do řečeného úřadu zvolen byl dr. Kose krátce před odjezdem do Ameriky. Před tím byl tajemníkem velkoložе.

Přijetí vzácného hosta a bratra zdejšími Zednáři bylo velice vřelé a srdečné. Bylo tím více vřelejší, ježto pouze před několika týdny uznána byla pražská velkoložе velkoloží státu Illinois, jak jsme již byli oznámili. Uznání pražské velkoložе illinoiskou velkoloží umožněno bylo hlavně energickou snahou a neúnavnou prací Klubu Dobrovský, v němž shro-

mážděno jest přes 500 členů různých Zednářských loží v Chicagu a okolí. Ve zmíněném klubu zastoupeno jest dle udání tajemníka F. J. Hrabáka přes 60 Zednářských loží. Na vyzvání úředníků jmenovaného klubu dostavilo se do schůze lože Bohemia, k vyslechnutí a uvítání dra Kose přes 100 členů, včetně úředníků.

O uznání pražské velkoložě velkoloži zdejší, mají rovněž zásluhu tito členové zednářských: Chas. J. Novák, Adolf Vlk, Dr. Fr. J. Vitek, J. A. Sokol a Ed. Svikhart.

Přednáška dra Kose se točila kolem rozmachu a zájmu, které se o hnutí zednářské jeví v Československu, kde již stává 14 loží s velkoloží v Praze. Zednářům československým jedná se hlavně o navázání užších styků s americkými zednáři a hlavně zdejšími českými ložemi a členstvem. Za tím účelem dojde k výměně zednářské literatury mezi oběma zeměmi.

Atmosféra schůze lože Bohemia byla mimořádně slavnostního rázu. Hymny, americkou a obě československé zahrál na varhany br. Edw. Randa. Účastníci schůze všechny tři hymny zpívali za doprovodu varhan. Za loži Bohemia a hosty od klubu Dobrovský, kteří byli svými úředníky, předsedou A. Vlkem a taj. F. J. Hrabákem vyzváni k co největší účasti uvítal milého hosta a bratra Zednáře mistr F. J. Čekal ml., jenž projevil velikou radost, že čeští Zednáři v Americe mají tak radostnou příležitost uvítati svého bratra ze staré vlasti.

Po něm mluvili mistři Adolf Vlk, jenž jest předsedou klubu Dobrovský, John A. Sokol a B. M. Ch. J. Novák. Po nich pak byl představen vzácný host dr. Jar. Kose, jemuž se dostalo zednářského uvítání. Program přednáškové schůze zpestřen byl zpěvními čísly, přednesenými „Bohemian Glee klubem".

Dr. Kose mluvil anglicky a byl velmi pozorně vyslechnut. Za jeho řeč dostalo se mu bouřlivého potlesku. Všichni účastníci schůze se shodli v tom, že to byla jedna z nejpěknějších a nejslavnostnějších schůzí zednářské lože Bohemia, jíž byla účastna tak početná delegace od klubu Dobrovský. Mistrem lože Bohemia jest p. F. J. Čekal ml., a tajemníkem p. Rud. G. Kříž.

Dr. Koseovi bylo k jeho činnosti v zednářském hnutí v Československu srdečně gratulováno. Dr. Kose ovšem neopomenul pozvati americké zednáře k účasti na jubilejních slavnostech v Československu roku 1938 — kdy Republika bude slaviti 20 let svého trvání." *JSK.*

Na kongresu Všeobecné ligy zednářské, který se konal 3.—5. září 1937 v Paříži, zastupoval zemskou skupinu čsl. br. F. E. Lorenz z l. „Hiram". Kongresu se zúčastnili zástupce ze Švýcar, Holandska, Belgie, Maďarska a Československa; při této příležitosti obě francouzské Veliké lóže slíbily ligu podporovati, což bylo dokumentováno v přítomnosti obou V.˙. M.˙. a velikou účasti bb.˙. při pracích, pořádaných na počest kongresu. Jak známo, zápasila liga s finančními potížemi. Ze zprávy br. Lorenze seznáváme, že tato otázka byla rozřešena a finance ligy budou do konce tohoto roku úplně vyrovnány. Vedení ligy bude míti proto možnost věnovati se úplně positivní práci. Na podnět br. Lorenze bylo usneseno, že na roční známku bude použito obrazu Jana Amose Komenského, což bylo uvítáno zvláště holandskými bb. V této souvislosti uvolil se holandský br. Junod rozeslati jednotlivým zemským skupinám přehled o dílech a činnosti tohoto zedn. bez zástěry, aby se všichni bb. poučili o jeho významu. Kongres konal své práce pod dojmem tíživých starostí o budoucnost zednářství ve Švýcarech, neboť se očekávalo hlasování zákazu švýcarských zedn. lóží. Pro případ, že by skutečně k zákazu došlo, bylo učiněno opatření, aby ve vedení ligy nevzniklo přerušení. Jako roční příspěvek bylo opětně pro Československo stanoveno Kč 5.— za člena. Příspěvky vybírá důvěrník ligy v každé lóži.

Spolupracovníkům SZ. Vzdávaje se pro naprostý nedostatek času a pro jiné práce řízení tohoto časopisu, které mi bylo svěřeno důvěrou bratří, děkuji všem spolupracovníkům za účinnou pomoc, která mi umožnila, jak se domnívám, udržeti úroveň jeho na výši, která není k necti Řádu. Žádám je, aby svou podporu věnovali i novému redakčnímu vedení. Po čtyřapůlleté práci odevzdávám z vlastní iniciativy redakci mladším rukám, aby se obsah listu naplnil svěžími projevy myšlenkového hnutí, které proudí Řádem, a abych uchránil náš časopis jisté šedi, která plyne z dlouhodobého řízení jedním redaktorem. Přeji svému nástupci, aby prokázal, že je tomu tak, z celého srdce. *A. Hartl.*

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3.
Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„NEG“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit !

Ciné Kodak Service

DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,

speciální výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO

stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily

Ledeč n Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,

výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedváb.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

Z. Helfert: **Constant Pierre** (s obr.) . . . 18

Vlad. Matějka: **Troška z belgického odkazu Constanta Pierra** 22

C. Pierre: **Zednářská autobiografie** . . . 24

„ **Poslední projev** 27

Smuteční práce za br.·. Pierra 27

Projev br.·. Katiče 28

Smuteční projevy 29

A. M. Tuma-Patry: **Finale** 30

Projev redakce a vydavatelství 31

F. Šebl: **Památce br.·. Artura Zdenkoviče** . 31

Z domácích dílen 32

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 2

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,

Malé náměstí

VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840

TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelíkových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolinská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

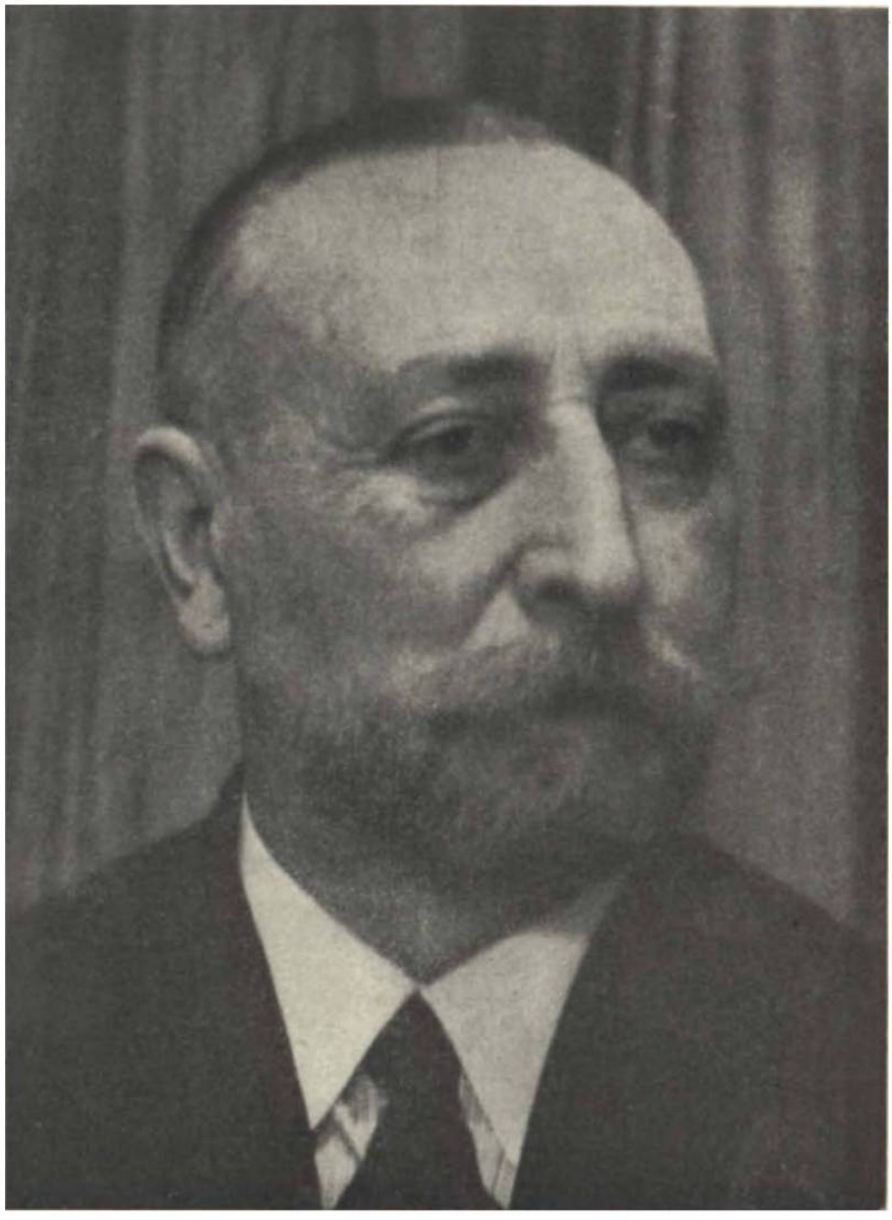

CONSTANT PIERRE

I. Nám. V.·. M.·. odešel do V.·. V.·. dne 18. ledna 1938.

CONSTANT PIERRE.

Kdo by neznal starobylé sklářství šumavské a pošumavské. Již před několika stoletími lákalo bohatství dřeva šumavských hvozdů podnikavé jednotlivce, kteří zřizovali na různých místech skelné huti, s počátku ponejvíce dočasné, trvající jen tak dlouho, pokud nebylo vykáceno dřevo v bezprostředním okolí. Pak huť opustili a založili na jiném místě novou. Ještě dnes, procházejíce Šumavou, nacházíme na mnohých místech zbytky opuštěných hutí sklářských. Z takovýchto primitivních počátků vznikala znenáhla tradice sklářská, zračící se zejména v zapracovanosti a zručnosti dělnictva, kde celé generace bývaly sklářskými dělníky. Během doby neomezovalo se sklářství jen na vlastní Šumavu, nýbrž šířilo se i do Pošumaví, kde sice nebyla taková hojnost palivového dřeva, za to však jiné podmínky pro vzkvétající sklářství příznivější. Zejména po založení železnic v polovině minulého století povstávaly sklárny podél železničních tratí, majíce lepší příležitost dovozu surovin a vývozu hotových výrobků.

Tak byla také založena sklárna ve Stankovech na Domažlicku, náležející rodině Zieglerů. Byla to sklárna střední velikosti, při svém založení jistě moderně vybavená, během doby však zastarala a k rekonstrukci bylo třeba značného kapitálu, jehož se majiteli nedostávalo. Rodinnými vztahy podařilo se však Zieglerovi zainteresovati o podnik silný belgický kapitál. Bylo to koncem minulého století v době velikého rozkvětu sklářské industrie. Rozhodnuto z původní sklárny ve Stankovech utvořiti závod podružný a vybudovati ve vedlejší obci Holýšově, taktéž při dráze ležící, moderní, velikou továrnu na ploché, broušené sklo, tak zv. sklo belgické.

Vybudováním této továrny, jež byla největší toho druhu ve starém Rakousko-Uhersku a snad v celé střední Evropě, pověřen byl na slovo vzatý odborník Martin Oppermann, člen Lóže La Charité v Charleroi v Belgii. Byl to bratr nadmíru ušlechtilý, kterého neuspokojovaly jen jeho veliké vědomosti technické; jeho hloubavý duch nořil se do hlubokých otázek filosofických a v prázdných chvílích zabýval se studiem filosofie staroindické, jež jej zejména lákala.

Nestačilo však továrnu jen vybudovati a co nejlépe technicky zařídit, bylo třeba tento veliký podnik řádně obchodně vésti. Pro tento úkol vyhlédnut byl belgickým kapitálem druhý Belgičan: mladý Constant Pierre. A tak přijíždí jedenadvacetiletý mladík, tehdy ještě nikoliv náš bratr, Constant Pierre, dne 6. prosince 1898 do Stankov, aby se ujal obchodního vedení stávající sklárny ve Stankovech a po jejím vybudování převzal také vedení nové továrny v Holýšově.

Jistě netušil tehdy mladý Pierre, když vystupoval z rychlíku na nádraží stankovském na českou půdu, že den ten bude rozhodujícím pro celý jeho život: že zemi tu i lid její si zamiluje jako svou vlastní, že zde založí svoje štěstí rodinné, že v půdě té vzroste mohutný strom jeho činnosti Řádové i profánní, jenž po dlouhou dobu ponese plodné ovoce, a netušil též, že v lůně této země jednou spočine k věčnému spánku!

Do jakého kraje to zavál Osud našeho bratra Pierra? Vytržen z rodné své země, přelidněné a přeindustrialisované Belgie, ocitl se náhle v typické, odlidněné krajině pošumavské, bohaté lučinami, jimiž Radbuza protéká a jež na horizontu roubena jest mohutnými zalesněnými kopci šumavskými. Tak zamiloval si tento kraj, že ve volných dnech hledal nejraději osvěžení v zdatném turistování po milované Šumavě, vnímal svých ušlechtilým

duchem krásy sluncem ozářené krajiny i krásy rozběsněných živlů, když dštily dešť a vítr ze zachmuřených oblak.

V tomto kraji, na sebe odkázáni, žili skorem pět roků dva Belgičané, sobě blízcí nejen rodem a řečí, ale i pro vše krásné zaníceným duchem. Bratr Oppermann, věkem značně starší, byl otcovským přítelem Pierrovým. Přátelství toto ještě více se prohloubilo, když bratr Oppermann poznal ve svém mladém druhu stejné sklony duševní. V prázdných chvílích pročítali spolu díla staroindické filosofie, jež naučila bratra Pierra chápati později Královské Umění po stránce niterní, jak o tom také svědčí přebohatá knihovna filosoficko-zednářská, jež po něm zůstala.

Těžce se loučil bratr Oppermann, když po vybudování svého díla v létě 1903 odjížděl zpět do Belgie. Přátelský poměr však jeho odjezdem porušen nebyl a když uznal, že mladý Pierre jest zralým vstoupiti do našeho Řádu, podal mu bratrskou ruku a uvedl ho dne 24. září 1906 do Lóže La Charité v Orientě Charleroi. — Tak stal se Constant Pierre naším bratrem.

V té době existoval v Plzni zednářský Kroužek Harmonie, založený v letech šedesátých minulého století. Kroužek ten pracoval sice pod ochranou vídeňské, resp. bratislavské Lóže Humanitas, členové jeho však náleželi rozmanitým Lóžím, ba rozmanitým Obediencím. Byli v něm bratří, náležející Lóžím říšskoněmeckým, uherským, rakouským, holandským i jiným. Hned po svém vstupu do Řádu stává se Pierre členem tohoto Kroužku, uveden vynikajícím jeho členem, bratrem Ludvíkem Piettem, jehož jméno nynější německá Lóže plzeňská nese.

Do této doby spadá navazování jeho mezinárodních styků zednářských. Zmínil jsem se již, že bratr Pierre pověřen byl obchodním vedením sklárny holýšovské, a to zprvu jako prokurista, brzy však jako obchodní ředitel. Za jeho obchodního vedení podnik znamenitě zkvétal, odbytiště sklárny rozšířilo se nejen po celém Rakousko-Uhersku, ale brzy zavedl Pierre holýšovské sklo do celé Evropy, ba i do zámoří. Byl proto nucen podnikati časté obchodní cesty do ciziny, a těch — jako bdělý a svědomitý zednář — využíval též k navazování osobních styků s vynikajícími bratry cizozemskými, při čemž mu byla velmi nápomocná znalost cizích řečí, zejména francouzštiny a angličtiny. Nebylo snad země evropské, mimo státy severské, jež by nebyl Pierre navštívil a všude seznamoval se s tamními bratry, s nimiž také obsáhlou korrespondencí dovedl styky trvale udržeti.

Neblahá doba pro Constanta Pierra nastala, když vypukla světová válka. Jako nevítaný cizinec, příslušník nepřátelské země, byl by býval jistě zatčen a dodán do koncentračního tábora, kdyby od jeho činnosti nebyla odvislá výživa sta rodin továrních dělníků a úředníků. Tak spokojila se vláda rakouská s jeho konfinováním. Pierre byl postaven pod policejní dozor a zakázán mu volný pohyb v okruhu větším dvacetipěti kilometrů. V té době, jež znamenala pro něho úplnou odloučenost od milovaných rodičů v Belgii, sílilo jej nejvíce hřejivé teplo rodinného života, jejž si založil sňatkem v říjnu roku 1903 se slečnou Adou Protivenskou, dcerou ústředního ředitele panství v Horšově Týně.

Však i litice válečná se přehnala a neublížila ani jemu, ani jeho rodině. Za to jeho rodiče v Belgii těžce trpěli vpádem Němců a proto také prvá Pierrova cesta po válce vede jej do Belgie, aby v Charleroi je navštívil.

Jestliže již před válkou zřejmě projevoval své sympatie k Čechům, pak válka udělala z něho úplného Čechoslováka, ne-li matričního, za to

C. Pierre s bratry-turisty na Šumavě r. 1908.
Z leva do prava: C. Piere, Arnošt Buschek, Zdeněk Helfert, Arna Juránek, Max Winterstein a František Guttenstein.

celým srdcem. Prostřednictvím do Holýšova dojíždějícího Holanďana Vorstenbergha, který byl tajemníkem správní rady, sídlící v Belgii, zprostředkoval Mafii převoz důležitých zpráv a když se 28. října 1918 zrodila naše samostatnost, s námi ji pozdravuje a s námi se raduje. Od té doby je úplně náš.

Hned po převratu, v roce 1919 stává se belgickým konsulem s úředním sídlem v Plzni a belgická vláda nemohla vložiti konsulát do rukou povolanějších, než tohoto muže, který po dvacet roků zde žil a s poměry tak byl obeznámen, jako málokterý domácí.

Doba převratu znamená pro Pierra také nastoupení aktivní, plodné činnosti zednářské, při níž opírá se o své veliké zednářské i profánní zkušenosti.

Pod jeho předsednictvím ustavuje se dne 16. listopadu 1921 z členů plzeňské Harmonie český kroužek zednářský, jenž pak dne 26. února 1922 přejímá jméno Sinceritas. Dlouho však jako Kroužek nepracuje, neboť na návrh bratra Pierra přetvořuje se dne 18. května 1922 v Lóži Josef Dobrovský, do níž bylo tehdy samostatnou Lóží J. A. Komenský vzneseno

Světlo dne 25. června 1922. V nové Lóži byl bratr Pierre nejsvědomitějším bratrem, nebylo jediné práce, kterou by byl vynechal — nebyl-li na cestách. Ba i svoje obchodní cesty si rozvrhoval tak, aby ve čtvrtek, kdy Lóže Dobrovský pracovávala, byl doma, aby mohl zajeti z Holýšova mezi bratry do Plzně.

Tak tomu bylo až do roku 1930, neboť v důsledku změněných poměrů, způsobených hlavně důvody hospodářsko-politickými, opouští koncem roku 1929 Holýšov, uchyluje se do Plzně, kde připravuje převzetí známé sklářské firmy pražské Wolf a Štětka, jejímž spolumajitelem se o rok později stává a kterou v krásném přátelském souladu vede společně se svým zetěm, naším bratrem Karlem Lorišem. V srpnu 1930 se pak stěhuje do Prahy. Od té doby vidíme ho v neúnavné činnosti Řádové, jest stále členem Veliké Rady, dřívějšího Velikého Orientu a při jarním Valném Shromáždění v roce 1934 stává se po zásluze Prvním Náměstkem Velikého Mistra, kteroužto vysokou hodnost podržuje až do své smrti.

Kdo z nás by neznal mnohostrannou činnost Pierrovu v našem Řádu! Jeho hlavní působení však, jímž si získal nehynoucí zásluhy pro naše československé zednářství, bylo na půdě zednářství mezinárodního.

Jak jsem se již dříve zmínil, měl jedinečné zednářské styky zahraniční, proto byl také vysílán na všechny důležité kongresy zednářské, kde Národní Velikou Lóži Československou nebo Nejvyšší Radu zastupoval. Při této příležitosti prozradím, o čem bratr Pierre nikdy nedovolil mluviti: zájezdy ty, nechť byly kamkoliv, podnikal vždy na vlastní účet, nechtěje pokladnu Veliké Lóže zatěžovati výlohami.

Národní Veliká Lóže Československá nemohla míti v Mezinárodní Associaci Zednářské (AMI) lepšího zástupce. Jaké vážnosti v této mezinárodní vrcholné zednářské korporaci se těšil, o tom svědčí nejlépe okolnost, že byl v období 1934 až 1936 jejím presidentem. Nikdo není nepostradatelným, říkává se. Obávám se však, že v tomto případě tomu tak není. Odchodem bratra Pierra vznikla mezera, jež těžko bude vyplněna. Nevidím alespoň pro dohlednou budoucí dobu nikoho, kdo by mohl s takovým zdarem zaujmouti jeho místo. — Čest jeho práci a požehnány buďtež plody jeho činnosti!

Nemohl bych ukončiti svoji vzpomínku o bratru Pierrovi, aniž bych se nezmínil o jeho jemné, ušlechtilé povaze. Jeho rty neprošlo nikdy hrubé slovo a tak, jako jeho mluva byla jasná, logická a jemná, taková byla též jeho povaha. Naprosto skromný, vyhýbající se jakékoliv okázalosti, vždy k radě a pomoci ochotný, sdílný v radosti, uzavřený však pro vlastní starosti, s nimiž se vypořádal sám, nežádaje cizí pomoci, ba ani soucitu pro svoje bolesti. Nikdo neslyšel ho nad nimi zanaříkat, ba ani tehdy, když Osud připravil mu ránu snad nejkrutější, že musil vlastní své dílo — podnik, který tak úspěšně řídil, že jej povznesl k evropskému jménu — sám zase bořit. Ani tehdy i svým nejdůvěrnějším přátelům si nezasteskl, sám svůj žal v srdci nesl, nechtěje přátele svými starostmi a bolestmi obtěžovati.

Tak, jako karakter jeho byl skálopevný, tak také považovali jsme jej za muže skálopevného zdraví, který se dožije — podobně jako jeho rodiče — vysokého věku, a zatím hlodala v jeho organismu stará choroba, o níž ani sám nevěděl. Teprve v posledním čase se projevila, ale ani tu jsme netušili, že konec jeho životní pouti jest tak blízký.

Pozoruhodné jest, že tři úterky byly v životě bratra Pierra osudové: v úterý dne 13. listopadu 1877 se narodil, v úterý, dne 6. prosince 1898

po prvé vstoupil na českou půdu — den to, který usměrnil celý jeho život — a v úterý, dne 18. ledna tohoto roku byl Velikým Stavitelem Věčného Všehomíra od nás odvolán. Za tři dny na to uložili jsme jeho tělo na tichém hřbitůvku Svatomatějském nad Šárkou.

*

Zatouláte-li se jednou za vlahého jarního nebo letního večera na stráně Hanspaulky nebo na stráně šárecké, a zazní-li do večerního ticha jasný hlas zvonu Svatomatějského kostelíka, zastavte se. Zastavte se a vnímejte tklivý zvonu hlas, jak prochvívá se šerem, na krajinu se sklánějícím. Tu znenáhla ozve se v srdci vašem tichý hlas bratra Pierra, jak k vám v harmonickém souzvuku s hlasem zvonu, k večerní modlitbě vybízejícím, šeptá poslední svůj vzkaz:

B r a t ř i, b u ď m í r a l á s k a m e z i v á m i v š e m i !

Zdeněk Helfert.

TROŠKA Z BELGICKÉHO ODKAZU CONSTANTA PIERRA.

Neměl rád, aby o něm bratří příliš psali nebo mluvili. Pracoval na národů roli dědičné tak, že musil věřit a vědět, jaké ovoce nese jeho práce bezejmenná. Poznali jsme ji všichni, českoslovenští zednáři, někdo zblízka, jiný z povzdálí, dávno ji znal starobylý Orient belgický, jeho vlast, a všechny mezinárodní, světové zednářské organisace.

V prvních chvílích po těžké ráně vzpomínám jenom tří dnů jeho bohatého zednářského života, které pro něho byly z nejdojemnějších; vzpomínám tak stručně, jak si přál.

Pátého května 1933 začaly se oslavy stého výročí Velkého belgického Orientu. Měl jsem štěstí, že jsem se jich mohl zúčastniti s ním jako druhý delegát N. V. L. československé a jediný náš svědek jednoho z největších jeho zednářských zadostiučinění a radostí. Byl to trojitý triumf: jeho, jako delegáta československého Královského umění a belgického zednáře, československý, dokumentovaný hlubokým zájmem všech delegací, a světový, manifestovaný účastí a spoluprací zástupců ze všech možných obediencí.

Neměl jsem podle jeho přání vypisovat uchvacující průběh a uspořádání; jen jednou, později, zaznamenat stroze program.

Nedávno byla v naší Lóži podnícena plodná debata o hlubším a rychlejším poznání v době prvních stupňů. Radil jsem se poté s ním, zda by nebylo dobře uveřejnit něco instruktivního ze stoletých oslav belgických. Vzpomínali jsme při tom společné přípravné práce pro loňský květnový zájezd československých zednářů do Holandska k otevření Komenského mausolea v Naardenu, kterého se v poslední chvíli musil zříci a který N. V. M. br. Weigner osobní účastí dovedl k jedinečné manifestaci dlouholeté spolupráce československých a holandských zednářů, kteří již v listopadu 1934 slavili dvoustě výročí nepřetržitého skvělého vývoje Královského umění.

Constant Pierre — i vlastními jmény hlásal své životní zásady: stálý a skálopevný — mi při tom vzpomínání poradil, abych vedle programu stoletých oslav belgických zednářů přetiskl také z jejich zlaté knihy zednářské rady a pak podobně zpracoval vzpomínky na oslavy dvoustého výročí holandského zednářstva a na jeho podporu při budování zednářského mausolea Komenského.

Constant Pierre se vždy vzpíral díkům, u vědomí, že plnil jen své povinnosti. Ale dal nám daleko více. Nikdo by mu ani dost nemohl poděkovat. Věřil, že jeho zednářský odkaz bude žít v československém zednářstvu. Jako trošku z jeho veliké práce zaznamenávám program oslav stého výročí Velkého belgického Orientu, jichž se zúčastnil:

5. května 1933: 20,30 důvěrná schůzka delegátů zahraničních zednářských mocností ve středním templu;
21,00 ve velkém templu velké hudební soirée (Mozart, Vivaldi, Schumann, Schubert, Fauré, Grieg);

6. května 1933: 12,30 oběd pro 500 chudých bruselských; ve stejnou hodinu oběd pro 300 chudých v Antverpách, atd.;
po celý den porady delegátů;
20,00 gala představení Kupce benátského v Královské opeře Théâtre de la Monnaie, cele reservované pro zednáře a jejich dámy (frak se zednářskými stuhami);

7. května 1933: 10,30 schůze delegátů v menším templu;
11,00 slavnostní schůze Velkého belgického Orientu;
14,00 slavnostní rituelní oběd.

A jako kus jeho odkazu, otiskuji, jak radil, zednářské rady belgické Zlaté knihy:

Mluv pravdivě, jednej spravedlivě, mysli přímo. — Jednej s každým tak, jak si přeješ, aby jednal s tebou. — Dej mluvit mužům. — Kult jsou dobré mravy a pravé ctnosti. — Miluj dobré, postěžuj si na slabé, straň se zlých, ale nikoho nenáviď. — Zdrželivě mluv s vyššími, rozumně s rovnými, upřímně s přáteli, jemně s podřízenými, něžně s ubohými. — Nelichoť svému bratru, bylo by to proradné; lichotí-li on, střez se, aby neporušil tvoje zásady. — Naslouchej vždy hlasu svého svědomí; je tvým nejlepším soudcem. — Pomoz ubohým; každý vzdech, který v nich vyvolá tvá tvrdost, spadne zlořečením na tvoji hlavu. — Vyhni se hádkám, předejdi půtkám, poslouchej vždy rozum. — Čti a uč se, pozoruj a poučuj se, přemýšlej a pracuj; použij všeho toho ve prospěch svých bratří: pracuješ tak pro sebe sama. — Všude buď spokojen, vším a odevšad, nepříčí-li se tomu tvá čest. — Neposuzuj lehkomyslně muže; málo chval a ještě méně kárej; uvaž, že musíš poznat srdce a rozsoudit úmysly, abys dobře posoudil muže. — Važ si žen; nezneužij nikdy jejich slabostí a raději volej o pomoc, než bys je zneuctil. — Staneš-li se otcem, těš se, ale pochop závažnost svého poslání. Buď svému dítěti věrným ochráncem. Jednej tak, aby do desíti let svého věku se tě bálo, do dvaceti let tě milovalo a až do smrti si tě vážilo. Až do jeho desíti let buď jeho učitelem, do dvaceti jeho otcem, až do smrti jeho přítelem. Vštěpuj mu dobré zásady, vychovej v něm pro sebe upřímnou otevřenost a snaž se, aby z něho byl čestný člověk.

Vlad. Matějka.

---

14. svazek „Stavby“ vyšel: Cena 25 Kč.

Emanuel Lešehrad: STRUČNÉ DĚJINY SVOBODNÉHO ZEDNÁŘSTVÍ V NAŠICH ZEMÍCH.

PIERROVA ZEDNÁŘSKÁ AUTOBIOGRAFIE.

Má touha vstoupit do Sv.˙. zed.˙. pramenila v poznání tuhého zápasu, který tento řád sváděl proti zatemnělosti a nesmírné moci duchovenstva. Musíme pamatovati na to, že Belgie je země v podstatě latinské kultury, třebaže její obyvatelstvo vlámské je početnější než francouzské. Její lid se dělí na dva tábory, přísně oddělené a znepřátelené: na jedné straně věřící, přijímající z přesvědčení, ze zvyku, ze zájmu nebo z pohodlí autoritu církve se všemi jejími přídavky, na druhé straně ti, kteří odmítají církev, její dogmata a učení. Neuznává se u nás nějaký střed a odmítá se možnost jiného pojetí, jaké se mohlo vyvinouti v zemích protestantských, kde bují náboženské sektářství.

Nyní dvě poznámky o belgickém Sv.˙. zed.˙.:

První článek konstituce V.˙. O.˙. belgického z r. 1871, který dodnes nebyl změněn, takto charakterisuje Řád:

„Sv.˙. zed.˙., instituce kosmopolitická a pokroková, má za poslání hledání pravdy a prohlubování lidskosti. Zakládá se na svobodě a snášenlivosti; neformuluje ani nevyhlašuje dogmat. Žádá od toho, kdo se hlásí k přijetí, aby byl čestným člověkem a aby měl dosti inteligence, která by mu dovolovala chápat a šířit zásady zednářské.

Žádá od svých adeptů upřímnost, přesvědčení, touhu po vzdělání a oddanost.

Je tedy společností mužů poctivých, kteří, spojeni citem svobody, rovnosti a bratrství, pracují společně i jednotlivě na sociálním pokroku a projevují tak dobročinnost ve smyslu nejširším."

Statuty zed.˙. řádu, jak byly vyhlášeny V.˙. O.˙. při jeho ustavení v roce 1832, obsahovaly pod článkem 12. toto usnesení: „Spisy V.˙. O.˙. budou nadpisovány: Pro slávu V.˙. S.˙. V.˙. a pod zvláštní záštitou J. V. Leopolda, krále belgického."

Tuto formuli nacházíme ve všech aktech V.˙. O.˙. až do roku 5854, kdy byl potlačen článek zakazující náboženské a politické diskuse v loži.

Od r. 5854 do 5856 prošlo belgické zed.˙. kritickým obdobím, ale, což je zvláštní, knihy a desky zcela mlčí o tom, co se odehrávalo ve V.˙. O.˙. a v lóžích během této doby. Ale v kresbách let následujících po roce 5858 formule o V.˙. S.˙. V.˙. a o královském protektoru se docela ztratila, aniž lze nalézti stop po nějakém rozhodnutí v této věci. V každém případě to nebylo dříve, než v r. 1871, kdy bylo definitivně odhlasováno potlačení svrchu citovaného dvanáctého článku.

Zdá se, že toto závažné opatření bylo učiněno bez velkých formalit a bez předběžného vážného studia.

V.˙. O.˙. dobře vyznačil v r. 5871, že zamítnutí formule neznamená prohlášení atheismu nebo materialismu, ale že bylo učiněno ve jménu tolerance a svobodného badaní, neboť, prohlašoval, zed.˙. prohlašuje, že nepřijímá žádných dogmat ani formulí. Ale ve skutečnosti nebyla potlačena jen formule, ale i symbol odkázaný posvátnou tradicí.

Toto opatření, které předcházelo 5 let před obdobným opatřením V.˙. O.˙. francouzského v roce 5876, přešlo zcela nepozorováno. V.˙. O.˙. belgický byl uznán v roce 5874 Velkou Lóží anglickou na ubezpečení protichůdné tomu, co se myslelo, že Z.˙. belgické nebude prováděti aktivní politiky. Symbolu V.˙. S.˙. V.˙. se nevěnovala pozornost.

Později, jakmile V.˙. L.˙. anglická zjistila, že V.˙. O.˙. belgický škrtl

jediným trhnutím pera vzývání V.˙. S.˙. V.˙., pověřila svého velkého tajemníka, aby škrtl V.˙. O.˙. belgický z listiny své korespondence, což se odbylo beze všeho hluku.

Tato odchylka byla nezbytná, aby vám vysvětlila, jaká byla situace Sv.˙. Z.˙. ve chvíli, kdy jsem se vystěhoval, což mi zabránilo snažiti se dále o přijetí.

Mé první začátky v životě byly stejně těžké, jako mé prvé kroky ke studiím. Tři leta usilovné práce ve vlasti mě přesvědčila, že mi bude velmi těžké, ne-li nemožné, jíti svou cestou v naší malé přelidněné zemi a to zejména v době, kdy protekcionářství vládlo neuvěřitelnou měrou, jak v průmyslu, tak ve vysokém obchodě.

Chtěl jsem původně jeti do Ruska, země, kde měla Belgie velké finanční zájmy a pro niž v této době byli získáváni mladí lidé, určení, aby bděli nad kapitály v ní investovanými (zejména v donské nížině).

Můj otec mi tentokrát opět prokázal svou moudrostí a zkušenostmi znamenitou službu, opřev se mému odjezdu do této země.

Hledalo se intensivně jiné území a konečně r. 1898 jsem vstoupil do služeb „Akciové společnosti továren zrcadlového skla a uhelných dolů" v Čechách, která v roce 1897 získala závod firmy Ondřeje Zieglera Syna ve Staňkově a zřizovala v Holyšově moderní sklárny.

Zůstal jsem 31 let ve službách uvedené společnosti, jsa postupně plnomocníkem, obchodním ředitelem a generálním ředitelem, kteréžto místo jsem opustil 31. prosince 1929 z osobních důvodů, dávaje přednost odchodu na odpočinek — dříve dobře zasloužený — před uznáním situace, jež se mi zdála nesrovnatelnou s vlastní důstojností.

Od svého příchodu do Čech v prosinci 1898 sblížil jsem se přirozeně s lidem, stýkal jsem se s ním a rychle jsem pochopil veliký boj, který Čechové vedli proti rakouskému režimu. Základy ruského jazyka, které jsem ovládal, pomáhaly mi velmi rychle rozuměti jazyku lidu, ale jsa příliš zabrán svým denním zaměstnáním a umístěn v prostředí vysloveně německém, nemohl jsem a s počátku nechtěl se mísiti do současných otázek, a to tím spíše, že jsem byl brzy po svém příchodu do Rakouska předmětem pronásledování pro urážku Veličenstva vládnoucího rodu Habsburků. Bylo třeba mnohých a silných intervencí, aby bylo zastaveno soudní vyšetřování.

Za těchto podmínek dával jsem přednost, třebaže jsem žil daleko od vlasti, účastniti se politického života Belgie, kam jsem pravidelně dojížděl vícekráte v každém roce; tím také se stalo, že jsem mohl konečně v roce 1906 uskutečniti dávnou touhu svého mládí: vstoupiti do svobodného zed.˙.

Dostalo se mi pravého světla dne 24. září 1906 ve ct.˙. I.˙. „La Charité" v Or. Charleroi; s dojetím si vzpomínám na své zasvěcení a komůrku rozjímání, v níž jsem psal svoji filosofickou závěť.

V březnu 1907 br.˙. Arnošt Juránek mě zavedl do zed.˙. kroužku „Harmonie" v Or.˙. plzeňském, kde jsem se hned stal členem velmi horlivým. Bylo velmi málo prací, kterých jsem se nezúčastnil. Vyvíjel jsem v tomto bratrském kroužku všechnu svoji činnost, nutící mě nechat tu převažovati mé myšlenky rozumářské a demokratické.

Se stejnou aktivitou jsem se přidal ke hnutí Volné myšlenky a účastnil jsem se mezinárodního kongresu v Praze 8.—12. září 1907. Vzpomínám při tom na banket, který byl dáván Lóží „Hiram" v Or.˙. pražském zahraničním delegátům na tomto kongresu.

Byl jsem povýšen na tovaryše 15. března 1909 a přijat za mistra 28. února 1910 a zasvěcen delegačně v kroužku „Harmonia" v Or.˙. plzeňském.

Světová válka zviklala na chvíli mou důvěru v účinnost našeho řádu, ale tato pochybnost byla jen krátkého trvání. Prohlubuje během války, kdy všechna vnější aktivita byla nemožná, svá studia o Královském Umění, nalezl jsem ve sv.˙. zed.˙. jiné vyšší cíle než ty, jež jsem dosud poznal.

Hluboká filosofie, která je základem našich symbolů a rituálů, se mi vyjasnila a já jsem nalezl jen ve sv.˙. zed.˙. velikou morální podporu, kterou potřebuje každý člověk v ustavičném boji, který musí postupovati v profánním životě nejen proti svým bližním, ale i proti sobě samému, chce-li zůstati věrným učiněným slibům a krédu Řádu.

Když 28. října 1918 udeřila pro vás i pro mne hodina osvobození, tolik očekávaná, moje radost byla nesmírná, srdečná a upřímná. Československo stalo se a zůstalo mou přijatou vlastí. Založil jsem tu rodinu a neměl-li jsem štěstí míti syna, stalo se mi neméně velkým zadostiučiněním, mohl-li jsem vám přivésti svého zetě Karla Loriše.

S českými bratry plzeňskými jsem založil zed.˙. kroužek, jehož jsem byl jmenován předsedou a když konečně byla možná jeho změna na řád.˙. a dok.˙. Lóži, jež byla založena pod jménem „Josef Dobrovský", předal jsem kladivo bratru Bobkovi, po němž až dodnes následovali bratří: Kutwirt, Juránek a Glasser.

Stál jsem u kolébky Národní Vel.˙. Lóže Čsl. a moje činnost zde je dostatečně známa, než abych ji musil zdůrazňovati.

Dvě slova nakonec: Říkává se, že existence zednářství nemá smyslu ve svobodných zemích, kde každý otevřeně projevuje své názory. Je to omyl, jehož se mohou dopouštěti jen ti, kdo dobře neznají naší instituce.

Budovatelská úloha, jeho pravá úloha — mírniti vítěze a pomáhati poraženým — ještě dlouho nezanikne. Tento úkol má naplňovati stejně i proti těm, kteří budou poraženi za svobodu. Pokud se lidé budou mezi sebou rvát v rozporech svých zájmů, svých vášní a svých předsudků, zednářství má za účel učiti své zasvěcence, že násilí škodí všem, že idee jsou podřízeny zákonu vzrůstu, jako rostliny a zvířata, že reforma se podaří jen v připraveném prostředí a že ti, kteří jsou nedočkaví na pokrok, dávají mu do cesty více překážek, než jejich protivníci.

Zednářství má v sobě dva zárodky nesmírné plodnosti v idei svobody a v idei nedogmatického učení.

Zatím uskutečnilo nejobtížnější část svého plánu: vzíti určitý počet dobře uzpůsobených mužů na celém povrchu zemském a shromážditi je v jednom bratrstvu pod vlivem společného citu.

Sevřeme své řady a pracujme, bratří, abychom zpevnili tato pouta pro dobro svého Řádu a štěstí celého lidstva.

Constant Pierre.

(Z franc. originálu ve 2. svazku STAVBY „Hledající v temnotách" přeložil Dzk.)

V době, kdy si připomínáme 150. výročí Mozartova uměleckého vítězství v Praze, čtěte knihu br. P a v l a N e t t l a: MOZART A ZEDNÁŘSKÁ HUDBA (11. svazek „Stavby").

POSLEDNÍ PROJEV BR.·. CONST. PIERRA,

učiněný v L.·. „Most", Or.·. Praha, dne 7. ledna 1938.

Stojíme na počátku nového roku a chci doufati, že 1938 bude pro N.·. V.·. Lóži Čsl. příznivější, nežli rok uplynulý.

Poslední měsíce minulého roku přinesly nám těžké ztráty. Nejenže nás musil opustiti náš nezapomenutelný Veliký Mistr Dr. Karel Weigner, také celá řada mladších bratří byla od práce odvolána. Zdá se skutečně, jako by Veliký Stavitel Vesmíru budoval ve Věčném Východu velikou Lóži, k jejímuž řízení si vyvolil celou řadu našich významných bratří. Ne méně než tři Velmistři byli odvoláni z práce na hrubém kameni a to: bratr Dr. Karel Weigner, bratr Kapralik, Velmistr Veliké Lóže Vídeňské a bratr Charles Magnette, Velmistr Veliké Lóže Belgické.

U příležitosti smutečních prací, které byly k uctění památky zemřelých bratří konány, bylo proneseno mnoho krásných, dojemných slov, při nichž u mne vznikla myšlenka, kterou bych s Vámi rád sdělil.

Jest velmi krásné, uctívati památku zemřelých, musíme se však sami sebe ptáti, zda jsme svým milým bratřím, dokud dleli v našem středu, prokázali skutečně onu lásku, podporu a ochotu, kterou si zasloužili. Prosím, drazí bratři, abyste této vzácné povinnosti byli vždy pamětlivi a dobrých vlastností svých bratří nevzpomínali až při uctívání jejich památky, nýbrž projevovali si navzájem svou lásku již za života a tím v naši Lóži, která má býti místem klidu, míru a osvěžení po těžkém boji všedních dnů, vnesli atmosféru lásky a vzájemného pochopení, která by umožnila snášeti těžkosti všedního dne. Tato vzájemná láska a podpora nemá se však omeziti pouze na práh Dílny, nýbrž má býti přenesena i do profánního světa, neboť v těžkých bojích hospodářských, jimiž jsme postiženi, jest naší svatou povinností, abychom byli svorni.

Letos budeme postaveni před těžkou úlohu, voliti nástupce našeho milovaného Velikého Mistra bratra Dr. Karla Weignera. Prosím Vás, abyste si uvědomili program našeho velikého Zemřelého a jeho odkazu, který se dá krátce shrnouti do pojmu: „za demokracii, za svobodu, za vzájemnou snášenlivost a za lásku k Vlasti", zůstali věrni. Všichni bratři N.·. V.·. L.·. Čsl. bez rozdílu musí tento program, který jest jedině slučitelným s velikými zásadami našeho Řádu, věrně dodržovati ke cti V.·. Ř.·. a D.·. L.·., ke zdaru N.·. V.·. L.·. Čsl. a světového zednářství vůbec.

Smuteční práce za Jasn.·. I. Nám.·. V.·. M.·. br.·. Constanta Pierra 33° konala se v úterý 15. února ve Weignerově chrámě, řízena mateřskou L.·. ztichlého „Jan Amos Komenský", za přítomnosti mnohých bratří N.·. V.·. L.·. Čs., V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen a delegátů Dílen všech vyšších stupňů.

Zahájil ji hudební přednes, který harmonicky splynul s rituálem v jedinou melodii památky ztichlého bratra. A do šera chrámu padala melodie i slova víry jako sémě, z něhož vzchází nejprve pochopení a pak následování tak světlého vzoru, jakým byl br.·. Constant Pierre. Jako by celý ten jeho plný život znovu před námi vyvstával, evokován vyprávěním br.·. Z. H., jehož řeč uvádíme zvláště. A když potom br.·. A. S. zdůraznil ještě

význam ztichlého bratra pro československé sklářství a na konec br.·. J. K. vykreslil celou jeho bohatou činnost pro čsl. zednářství v zahraničí, vyrostla vzpomínka na drahého zemřelého do světla, v němž nemůže být nikdy přehlédnuta, a které ukázalo teprve dnes v odstupu dní celou velikost jeho postavy, jak jsme ji nikdy zblízka přítomnosti nemohli postřehnout. Kolem osiřelého křesla jeho stáli jsme všichni v pevném řetězu, tak jak jinak nedovedeme, jen ještě upřímněji a radostněji v duši s myšlenkou, že ten, jehož vzpomínáme, nejen byl, ale je stále mezi námi. Zemřel a byl pochován. Člověk, dobrý člověk, bratr. A takoví přišli ho vyprovodit také na této poslední cestě, tak krátké z kostelíku do kouta malého, skoro vesnicky vypadajícího hřbitůvku u sv. Matěje. Tak krátké a přece tolika smutnými srdci vroubené cestě.

Přišli sem všichni, kdo jen trochu mohli, aby vyjádřili svůj cit vděčnosti za krásný a pevný příklad bratrského života, všichni, kteří br.·. Konstanta Pierra poznali, ba i ti, kdo o něm věděli zatím pouze z doslechu. Ale ten doslech, ta pověst lidská, to je nejostřejší meč, po kterém musí člověk přejít v myšlenkách svých bližních. Spíš přitíží, než by přidala k lepšímu, raději pošpiní, než by uznala, a mlčí kde by musila souhlasit. A přece přišli se rozloučit s br.·. Pierrem i ti, kdo ho jen ze slov znali. Nemůže být lepšího svědectví pro to, jakou krásnou duši Svobodné Zednářství ztratilo, a koho jsme pohřbívali tam nad širokým rozhledem do kraje, do toho českého kraje s Řípem a Hradčany na obzoru, do země, jež se stala druhou otčinou tomu našemu ztichlému bratru. Br.·. Z. H. rozloučil se teplými slovy za nás všechny a když rakev mizela v hrobě, bylo nám smutno, teskno až k zalknutí, a v doznívajícím chvění zvonku jako by padal kousek kovu, kousíček řetězu, část každého z nás, závit klesající a mizející s něžným zvonivým tónem někde v nekonečnu. Skp.

Br.·. Vladimir Katitič, Náměstek V.·. M.·. V.·. L.·. Jugoslavia, přijel ze Záhřebu do Prahy, aby se účastnil pohřbu ztichlého Nám. V.·. M.·. br.·. C. Pierra, a při té příležitosti se účastnil instalační práce v L.·. „J. A. Komenský", dne 22. ledna 1938, kde pronesl tento projev:

Dostojni brate starešino, draga braco, Zapala me je tužna ali častna zadača da prisustvujem ovomu žalobnom radu povodom tragične smrti nezaboravnog i vrlo zaslužnog brata, zamjenika Ménog Vel-Majstora Konstantina Pierra u zastupanju Velikog Majstora Velike Lože Jugoslavija, brata Dušana Miličevica, koji je usljied bolesti zapriječen bio, da lično prisustvuje njegovoj sahrani.

Odazivajuci se toj častnoj zadači, pridonašam Vam draga B.·. iskreno saučesce naše Vel. Lože Jugoslavia i saučešce cijelokupne jugoslavenske masonerijeo patriotizmu, o filantropii, o uspješnom masonkom radu u vječni Istok pošavšeg brata Pierra govoriti, bilo bi nositi sove u Atenu, Vi svi ta njegova odlična svojstva poznajete bolje od mene ali nemogu da propustim ovu priliku, kada se po prviput nalazim u Vašem družtvu, a da Vas ne uvjeravam draga BB o velikom poštovanju, koje gajimo za Vaš savez i svakoga pojedinca od brače. Vi predstavljate u svijetskom masonskom savezu uzor filozofskih i filantropskih, uzor progresivnih i demokratskih principa, koji djeluju daleko izvan granica Vaših radionica u duhovnom i materijalnom pravcu, što se ne opaža samo na svakom koraku nego što se i osjeća posvuda u Vašoj lijepoj zemlji pod mudrim vodstvom Vašega svjetloga prezidenta Dr. E. Béneša.

Ponavljajuci saučešče moje V. L. i moje

lično, ja Vas molim dustojna i draga BB da nas podupirete Vašom cekolaboracijom da ju produbimo na korist i procvat naših uzvišenih i neprikosnovenih principa i na opču korist naših naroda i cijeloga čovječanstva.

Slava bratu Konstantinu Pierru.

Tato upřímná slova přijali přítomní radostným a dlouho trvajícím potleskem, stejně jako jeho další projev, přednesený u b.tab.˙.

Topla i srdačna Vam hvala na vanredno lijepom i bratskom dočeku i prijemu. Izražaj Vaših simpatija ne primam na sebe lično već ih pripisujem položaju, kojega poverenjem bb.˙. zauzimam u masonskoj hierarhiji i činjenici, da sam i ja član onoga moćnoga i razgranjenoga debla, koje se zove slavjanstvo!

A sada mi dozvolite, da Vam otkrijem moje impresije tečajem tog kratkoga vremena, što medju Vami boravim. Neki duhoviti šaljivdžija rekao je, da većina ljudi stalno hoda zakrabuljena, paće da se pred samim sobom maskiroju, da prikriju ono što jesu. Neki diplomata pako rekao je, da nam je Bogdao govor da njime pokrijemo misli. U Vašoj sredini mi se čini, da sam otkrio oazu, na kojoj se ljudi ne maskiraju i na kojoj glasno misle, oazu na kojoj reči nisu samo manje ili više ugodan šum, oazu na kojoj naši symboli ne pretstavljaju samo ukusan dekor sredine već da su i misli zadojene s njima, da je to, sredina, u kojoj se M. proživljuje! To se izrazuje i u profanom životu!

Kod Vas je M. stup i temeli republike a na bazi mas. konstitucije počiva konstitucija Vaše zemlje.

SMUTEČNÍ PROJEVY.

Stejně jako při úmrtí V.˙. M.˙. br.˙. Karla Weignera, i při odchodu prvního jeho náměstka br.˙. Constanta Pierra došla NVLČs. řada soustrastných projevů z obou Obediencí v ČSR i Obediencí zahraničních. Uveřejňujeme jen několik málo z nich, ježto úplný jich výčet zaplnil by větší část celého čísla.

Z obedience NVLČs. zaznamenáváme:

L.˙. „Národ“: „Dvě těžké rány postihly československé zednářství — jedna na sklonku minulého roku, druhá z počátku roku nového. Po Nejj.˙. V.˙. M.˙. vypadlo kladivo z ruky jeho prvního náměstka. V tomto zármutku sklání se i řady bří.˙. Ř.˙. a D.˙. L.˙. „Národ v Or.˙. pražském, uctívajíce jeho světlou památku.“

L.˙. „Dílo“: „Československé zednářství stíhá v poslední době rána za ranou, odcházejí nám bratří plní tvůrčí síly, vynikajících vlastností a br.˙. Constant byl jeden z nejzasloužilejších. Zachováme mu vděčnou památku a vzpomeneme ztichlého při naší práci...“

L.˙. „Josef Dobrovský“: „...a již zase odchází jeden z nejvýznačnějších představitelů československého zednářství. Byl jedním ze zakladatelů naší Dílny, jejím vůdcem v době prvních počátků, jedním z našich nejlepších pracovníků, vždy pohotový k radě i pomoci. Jeho jméno, jeho památka, zůstanou nezapomenutelnými v dějinách naší Dílny. Jistě stejně jako my, želí i NVLČs. a celé zednářstvo evropské jeho odchodu. Stráže se střídají, snažme se všichni jíti jeho cestou, pracovati touže láskou a energií pro rozkvět našeho Řádu, jak odešlý bratr činil celý svůj život.“

L.˙. „P. J. Šafařík“: „Hluboce dojati sdílíme s Vámi veliký žal a skláníme se před památkou věrného bratra. Všichni bratři L.˙. P. J. Šafařík v Or.˙. košickém ustali v díle na znamení smutku a smutečním poklepem oceňují veliké zásluhy ztichlého syna vdovy, které získal pro náš Řád v Association Maçonnique Internationale.“

L.˙. „Bernard Bolzano“: „Nevyzpytatelné Moudrosti V.˙. S.˙. V.˙. V.˙. M.˙. uráčilo se odvolati do V.˙. V.˙. od Velikého Díla, na němž tak věrně a oddaně pracoval, nám všem tak drahého bratra Constanta Pierra. Pod zdrcujícím dojmem této smutné zprávy prosíme o tlumočení upřímné naší soustrasti s niž sdílíme bol nad touto krutou ztrátou, která stihla netoliko náš Řád v jeho československém Článku, ale která se i nás dotýká zvlášť bolestně, neboť nám odešel dávný, vzácný a věrný přítel, jenž nám byl světlým vzorem pravého zedináře...“

L.˙. „Lux in tenebris“: „Naše srdce truchlící pro Nejj.˙. V.˙. M.˙. se rozechvěla novým hlubokým žalem nad odchodem Jeho Prvního Náměstka br.˙. C. P. do V.˙. V.˙. Je bolestné pomyšlení, že vzácných těch mužů a vůdců již neuvidíme, jejich hlasu neuslyšíme. Než — skláníme pokorně hlavy před vůlí V.˙. S.˙. V.˙. Život a práce Velikých Ztichlých nám budou vždy velikým vzorem.“

L.˙. „Most“ Or.˙. pražský: „...Želíme se všemi bratry jeho odchodu, nejen

proto, že v něm odchází muž spravedlivý, šlechetný, ryzí povahy a čistého života, ale i proto, že v něm ztrácíme přítele, který nám prokazoval své přátelství a bratrství už dlouho před tím, než jsme byli včleněni do NVLČs. Naši krutou bolest zmírňuje jen pomyšlení, že se rozlučujeme jen s tím, co v něm bylo tělesného, že jeho duch s námi zůstane, že bude strážcem každého našeho zednářského podnikání. Br.˙. Pierre nás k sobě připoutal skutky svého života . . .“

L.˙. „Bratrství“: „. . . Oplakáváme ho jako svého bratra, vzpomínajíce dob jeho působení v Plzni v kroužcích Harmonii a Sinceritas a jeho styků s našimi staršími bratry. Byl námi všemi milován a obdivován a rád se mezi nás vracel . . .“

Stejnou bolestí i citem prodchnuty jsou projevy Lóží „Jan Kolár“, „Cestou světla“, „Pravda vítězí“, „Sibi et posteris“, „Lafayette“, „Comenius“, „Centrum securitatis“, „Most“, v Or.˙. brněnském a bratislavském, „Baruch Spinoza“, „Pravda a svornost u vycházejícího slunce“, „Harmonie“ a Kroužků „Kalich“ a „Petr Chelčický“.

Z Obedience „Grossloge Lessing zu den Drei Ringen“ zaznamenáváme oficielní projev: „Schwer prüft Euch das Schicksal in diesem Mr.˙. — Jahre! Wiederum ist ein prominenter Br.˙. von A.˙. B.˙. W.˙. abgerufen worden, wieder stehen wir mit Euch an der Bahre und trauern mit Euch um den Verlust des i.˙. d.˙. e.˙. O.˙. e.˙. ehr.˙.sten Br.˙. Constant Pierre! Wir bitten Euch, den Ausdruck unserer brdl.˙. Anteilnahme entgegenzunehmen . . .“

L.˙. „Humanitas“: „. . . Wir alle kannten den verewigten Br.˙. und umsomehr können wir Eueren Verlust verstehen, den Ihr mit dem Heimgange Br. Pierre's erlitten habet. Wir versichern Euch unserer allerinnigsten Anteilnahme an Eurerem Schmerze und geben der Hoffnung Ausdruck, dass der A.˙. B.˙. a.˙. W.˙. nach den schweren Verlusten Euch nunmehr nur freudige Ereignisse bescheiden möge.“

Podobně psány jsou i procítěné projevy LL.˙. „Hiram“, „Ludwig Piette zur Aufrichtigkeit u. Treue“, „Zu den wahren vereinigten Freunden“, „Kette zur Freiheit“ a j. a četné dopisy jednotlivých bratří obou Obediencí.

Artur M. Tuma-Patry:

FINALE.

„Tvůj plamen uhasl, tvé teplo hřeje dál.“
„Tvá záře zanikla, náš zápal dál nám svítí.“
— Neb Lásky čaroděj nám srdce v řetěz spial —
— „až vroucí jejich tep nám nové Světlo vznítí.“

Až nové světlo vzplane v dílny naší šeru
a slova Moudrosti zas rozhlaholí sbor,
kdy staré pravdy zavzní skryté ve výběru
symbolů mystických a vzletných metafor,

na tento okamžik zas vzpomeňte si, druzi,
kolik z nich posvěcení vlá nám na rozchod
a kolik velkolepých světel naší chůzi
svítí do rozbouřených všedních zájmů vod.

A je to přísaha, již v onom rukou stisku
si vzájem dáváme a slibujem si zas,
když věrou v Myšlenku jak z perel vodotrysku
se řine zešeřenou lóží trojí hlas:

„Tvůj plamen uhasl, tvé teplo hřeje dál,“
„Tvá záře zanikla, náš zápal dál nám svítí!“
— Neb Lásky čaroděj nám srdce v řetěz spial —
— „až vroucí jejich tep nám nové Světlo vznítí!“ — — — —

K dvěma velikým ztrátám, které nás postihly úmrtím N. V. M. bra K. Weignera a jeho náměstka bra C. Pierra, přistoupila nyní ještě další, jež spočívá v tom, že br. A. Hartl vzdává se redakce našeho časopisu, jsa jinak zaměstnán natolik, že nemohl dále vzít na sebe povinnost pravidelného redigování.

Litujeme upřímně, že br. Hartl byl nucen dojít k tomuto rozhodnutí; pod jeho vedením časopis dostal se na vysokou úroveň, jaké obyčejně volontérsky redigované časopisy nedosahují. Dovedl si opatřit — a kdo ví, jak to jde těžko, pochopí, co v tom bylo lásky k věci — dokumentární vzpomínky a úvahy od nejpřednějších našich bratří, dovedl časopis zpestřit a učinit jej zajímavým pro všechny čtenáře.

Jeho redigování spadá do doby, kdy N. V. L. Čsl. stála před velikými úkoly konsolidačními a br. Hartl, pochopiv okamžitě velikost i dosah této myšlenky, věnoval se jí cele a opravdově, umožňuje tak, aby všichni bratří byli informováni o důvodech i průběhu akce. Br. Hartl statečně a oddaně podporoval tuto práci, na níž budou vzpomínat nejen její iniciátoři, ale také ti, kteří v důsledku probojovaného zápasu mohli být pojati pod záštitu N. V. L. Čsl.

Pod jeho vedením byl časopis ve spolehlivých rukou a stál vždy na výši situace, kterou br. Hartl dovedl vždy chápat se širšího stanoviska. Br. Šváb, který ujímá se po něm vedení redakce, bude mít ulehčenu práci, poněvadž br. Hartl nám standartisoval typ, jak náš časopis má vypadat. Je nám proto těžko, když dnes máme se s ním loučit, jako se stálým redaktorem časopisu — tato lítost je jen nepatrně zmírňována jeho slibem další spolupráce.

Děkujeme bru Hartlovi z plna srdce za jeho obětavost a lásku, s kterou pracoval na tomto důležitém úseku zednářské práce, pevně věříce, že ho nijak natrvalo neztrácíme!

Redakce a vydavatelstvo
„Svobodného zednáře".

PAMÁTCE BR.˙. ARTURA ZDENKOVIČE.

(Ze vzpomínky br.˙. F. Šebla o Smuteční práci za bb.˙. Ot. Baštýře, Rud. Zižku a Artura Zdenkoviče, v L.˙. Jan Amos Komenský dne 23. listopadu 1937.)

Čestný člen L.˙. J. A. Komenský, br.˙. Artur Zdenkovič, odešel do V.˙. V.˙.. Odešel svému synovi, kterého tak vroucně miloval, odešel bb.˙. jugoslávským, kteří ho měli tak rádi, odešel i nám, kteří jsme na něho vždy v lásce vzpomínali — dne 18. listopadu o 10. hod. več. Tragické bylo i doručení zprávy o jeho skonu k rukám br.˙. K. Weignera v den, kdy nám br.˙. Weigner umíral. Tím se stalo, že zpráva o odchodu br.˙. Zdenkoviče nás došla pozdě, když jeho pozůstatky již byly na záhřebském hřbitově pohřbeny.

Odešel v 60. roce svého života. Byl majitelem paroplavby. Dlouho se zdržoval v Čechách. Bylo jeho hlavní zásluhou, že k nám bylo bb.˙. jugoslávskými vneseno Světlo. On to byl, který umožnil zájezd bb.˙. jugoslávských do Prahy. Byly to chvíle nezapomenutelné. Br.˙. Zdenkovič přilnul k našemu národu a k českému zedn.˙.. O tom svědčily časté jeho dopisy, plné lásky, víry a něhy, a jeho vzkazy do Čech, když ho naši bb.˙. navštívili. Není to dlouho, několik jen dní, kdy br.˙. Fafl tlumočil zde vzkaz Zdenkovičův, že nikdy nezapomene českých bb.˙. a L.˙. J. A. Komenský, v níž prožíval vždy nejšťast-

nější chvíle svého života, a zatím již tehdy ráno bylo jeho tělo ukládáno do země rodné jeho Jugoslavie.

I my nezapomeneme na br.˙. Zdenkoviče, ne toliko dnes nebo zítra, ale ve věčném řetězu zedn.˙., kde není smrti, ale věčný život v Kráse, Moudrosti a Lásce.

Dejte, dr.˙. bb.˙., v této chvíli, kdy zapojíte se v řetěz duší, promluviti svému vnitřnímu hlasu a svému citu. To je ono Světlo, které hledáte. Zde k nám mluví tři ztichlí bb.˙., k nám žijícím, a ukazují nám tři cesty životem, vedoucí k vyšším zedn.˙. cnostem. Br.˙. Ot. Baštýř — Krása, br.˙. R. Žižka — Moudrost, br.˙. A. Zdenkovič — Láska a Síla.

Br.˙. Zdenkovič byl člověkem velké síly ducha a lásky. Oni dva bb.˙. měli na své cestě žitím veliké opory, své ženy; br.˙. Zdenkovič šel životem svým sám, deptán a zmítán bouří života. Ale věřil, stále věřil v Lásku. To dokazoval i tím, že měl tolik rád Čechy, ač právě zde prožil Golgathu své Lásky.

Br.˙. Arture, i Vy bb.˙. Otakare a Rudolfe, jste osvobozeni od lži, přetvářky, zloby a násilí. Nalezli jste Světlo, které nás, žijící, oslňuje, nalezli jste ztracené slovo Mistrovské. Dáváte nám je, dáváte nám — Lásku, věčný život. Jsme s Vámi spojeni nejen dnes a zítra, ale provždy, ve svých srdcích.

Z DOMÁCÍCH DÍLEN.

Zasedání V.˙. R.˙. dne 11. ledna 1938. Přítomno 22 členů, omluveno 8; Klad. v rukou Nám. V.˙. M.˙. br.˙. V. H. — Pietní vzpomínka byla věnována do V.˙. V.˙. odešedšímu br.˙. Bohuslavu Chadimovi, synu L.˙. „Sibi et posteris". — Vzato na vědomí ustavení Národohospodářského sdružení. — Usneseno vydati dvě publikace k uctění památky V.˙. M.˙. br.˙. K. Welgnera. — Projednána záležitost komitétu pro skrytou bídu, jakož i akce vyvařování obědů pro nezaměstnanou inteligenci. — Vypracovány pokyny pro projednávání žádostí Hledajících. — Záležitosti vnitřní.

Zasedání V.˙. R.˙. dne 8. února 1938. Přítomno 25 členů, omluveno 10; Klad. v rukou Nám. V.˙. M.˙. br.˙. V. H. — Ve smutečně vydekorované zasedací síni bylo vzpomenuto ztichlého I. Nám. V.˙. M.˙. br.˙. Constanta Pierra, jehož nevšední píli a zásluhy o rozvoj zahraničních styků ocenil v procítěném projevu Nám. V.˙. M.˙. br.˙. V. H. — Nato vzpomenuto dalších tří ztichlých bratří: Frant. Věženského, syna L.˙. „Dvacátýosmý říjen", Desidera Kornhausera, syna L.˙. „Comenius", a Karla Loevensteina, spoluzakladatele L.˙. „Sibi et posteris". — Vedení Smut.˙. pr.˙. za br.˙. C. Pierra bylo svěřeno L.˙. „Jan Amos Komenský". — Bratru J. S., jenž trvale přesídlil do Prahy, byly vzdány díky a uznání za jeho velikou organisační práci na Slovensku. — Projednán návrh na založení Welgnerova fondu, jenž sleduje týž cíl jako náš investiční fond. — Projednáno odvolání br.˙. V. P. z usnesení R.˙. L.˙. — Dobročinná komise jednala o námětech na změnu vybírání příspěvků pro Úmrtní fond a navrhuje ponechání dosavadního způsobu. — Táž komise ustavila Spolek „Sociální péče Památníku Komenského", v němž by se soustředila charitativní péče. — Usneseno uspořádati začátkem března Bratrský čaj, jehož výtěžek bude věnován ve prospěch vyvařovací akce. — Rituálová komise projednává návrh Katechismu. — Redaktor „Svob. zedn." br.˙. Ant. Hartl resignoval; byly mu vzdány díky za jeho dosavadní práci, vedoucí k zdokonalení obsahu časopisu; jeho nástupcem ustanoven br.˙. Karel Šváb. — Usneseno svolati Valné shromáždění do Prahy na den 24. dubna; návrhy LL.˙. budou přijímány do 2. dubna. — Záležitosti vnitřní.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3.
Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„NEG“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit !

Ciné Kodak Service
DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,
specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO
stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily
Ledeč n Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,
výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

E. Lešehrad: **Hrabě Špork a svob. zednářství** 33

K. Chochola: **Návštěvou u finských bratří** (s obr.) 35

Gahura: **Humanita v architektuře** . . . 40

A. Blumauer: **Dvě písně** 44

Literatura a umění 45

D. M. Ordinis Protomagistri Primi Substituti C. Pierre Piae Memoriae. — Řeč o jednomyslné volbě kandidátů. — Die Drei Ringe.

Z domácích dílen 46

Zasedání V.˙. R.˙. — L.˙. Iskra. — Lešehradův večer.

Zprávy 46

Br.˙. Otakar Fischer. — Br.˙. Jaroslav Werstadt. — K zednářskému dějepisnému badání (E. Lešehrad). — Ze Švýcarska. — Dobročinná činnost anglických zednářů.

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 3

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,
Malé náměstí
VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM
Založeno 1840
TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelikových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO **všechen sport i denní potřebu.**

PROTI **všem nepříznivým vlivům počasí.**

PRO **rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.**

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

HRABĚ FRANTIŠEK ANTONÍN ŠPORK A SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ.

(K dvoustému výroči jeho úmrtí 30. března 1738.)

Dr. Josef Volf ve svém zednářském badání došel k úsudku, že hrabě František Antonín Špork (Sporck) nezaložil 24. VI. 1726 prvou zednářskou lóži v Praze, nazvanou „U tří hvězd", jak to vylíčil Josef Svátek v kulturně historické studii, vydané v „Zlaté Praze" 1888 a znova v „Obrazech z kulturních dějin českých" (1891), jejíž vývody přešly do Abafiho „Geschichte der Freimaurerei in Oesterreich-Ungarn" (I.—V. díl; vyd. v l. 1890—1899 v Budapešti), kam ji asi ze Svátka dodal český zednář inž. Alois Irmler.

Přes toto zjištění, že hr. Frant. Ant. Špork nezaložil 24. VI. 1726 prvou zednářskou lóži v Praze, není však dokázáno, že hr. Frant. Antonín Špork neměl žádné souvislosti se svob. zednářstvím. Naopak je mnoho dosud nepopřených stop, příznaků a okolností, jež nemohou býti jen náhodné, poněvadž je jich tolik a tak frapantní, že činí pravděpodobným, že hr. Frant. Antonín Špork byl blízký zednářství nebo mohl míti o něm vědomost.

Tak na př. socha v zámecké zahradě v Kuksu, jež stojí v znamení věrnosti a v levé ruce má úhelnici, připomíná alegorii Královského umění. Upozorňuji i na některé šporkovské medaile: na pamětní peníz, ražený r. 1718, na jehož rubu je relief, znázorňující, jak pelikán krmí mláďata krví ze svých prsou*) (obpis zní: Deo, Caesari et Proximo se ipsum immolat, což znamená Bohu, císaři a spolubližnímu se sám obětuje), nebo na medaili s nápisem: Amicis amicus (Přátelům přítel), na níž je zobrazena z mraku vyčnívající ruka, jež tiskne druhou ruku stisknutím zřejmě bratrským; na jiné medaili z r. 1726 jsou dvě postavy s různými symboly: jedna drží knihu a kříž, druhá Merkurovu hůl a plný roh, u nohou má globus, kružidlo a pravítko; nápis zní: Iucundissimum otium (Nejpříjemnější volná chvíle).**) Také Šporkovo heslo „Spravedlnost a pravda" je charakteristické.

Špork byl prvním representantem „volnomyšlenkářství" 18. stol. v Čechách. Bojoval proti temnu protireformace a proti zlořádům tehdejší justice. Byl lidumil a podporovatel umění (na př. Michala Jindř. Renze, malíře Petra Jana Brandla, čes. sochaře Matyáše Brauna a j.). V Kuksu vystavěl klášter Milosrdných bratří, při němž zřídil špitál pro chudé poddané. Podobné špitály zřídil v Lysé n. L. a v Konojedech. Věnoval řádu trinitářů 100.000 zl., aby ze dvou třetin daru byli vykupováni otroci z Turecka a z jedné třetiny osvobozováni nemajetní dlužníci z vazby. V Lysé n. Lab. vystavěl děkanský chrám sv. Jana Křtitele, také na vrchu Vysoké

*) Známý rosekruciánský i zednářský symbol.

**) I v knížkách, jež Špork vydával, nacházejí se zajímavé znaky (na př. v Cyclo-Diatomia z r. 1716 geometrické figury a j.).

na malšovském panství založil kapli sv. Jana Křtitele.*) Roku 1694 založil na hradištském panství „Kukské lázně", jež se staly známé i za hranicemi Čech. Uvedl do Čech vlašskou operu, zakládal parky. Špork vydal mnoho dobrých knih, jež zdarma rozdával. Mezi velikým počtem knih latinských a německých vydal i české spisy. České tisky, vydané Šporkem, zaznamenává dr. Heinrich Benedikt v seznamu své monografie „Franz Anton Graf von Sporck" (1923) pod čísly 121—124 a dr. Ernst Back v spise „Vom Grafen Sporck" pod čísly 158 a 161.**) Roku 1717 Daniel Arnošt Jablonský, vnuk J. A. Komenského, dal popud k spisům Wolfa Metternicha „Unvorgreifliche Gedancken von der Union oder Vereinigung beider evangelischen Kirchen" a „Von der wahren Kirche". Špork, jak známo, tyto spisy rozšiřoval a tím — byť nevěda — šířil myšlenky Komenského, jenž rovněž usiloval o smíření různých náboženských vyznání. Do Šporkova období spadají začátky ničení českých nekatolických a podezřelých knih a spisů jesuitou Koniášem; r. 1729 úřední komise zabavila Šporkovi „kacířské" knížky, jež odvezla a část jich zničila.

Špork měl přátele v Anglii, odkud se po r. 1725 počalo rozšiřovati svobodné zednářství v Evropě, zvláště mezi šlechtou, s níž byl ve styku; také mohl býti ve spojení s podobnou tajnou společností z té doby. Je však faktem, jak ze Šporkovy korespondence zjistil horlivý badatel v šporkovské otázce, dr. Ernst Back, že Špork m ě l vědomosti o rosekruciánství a byl v důvěrných stycích s Kar. Fr. de Grossa, jenž tři léta po Šporkově smrti se vyskytuje mezi členy zednářské lóže „Zu den drei Totengerippen" ve Vratislavě.***)

To je prozatím to nejdůležitější, co mohu uvésti o hraběti Františku Antonínu Šporkovi v souvislosti nebo ve vztahu k svobodnému zednářství, a myslím, že lze o něm říci, že b y l p ř e d c h ů d c e m svobodného zednářství v Čechách.

Dodatkem ještě připojuji názory, jak mohlo dojíti k legendě o založení prvé zednářské lóže „U tří hvězd" v Praze.

Jan Herben v nekrologu o J. Svátkovi v „Čase" XI., 1897, str. 827,

---

*) Jan Křtitel je patronem svob. zednářů.

**) Benedikt zjistil 124 šporkovské tisky. S dalšími tisky, objevenými dr. Ernstem Backem a popsanými v Svob. zednáři r. V., seš. 3—5 (1931) a v spise Vom Grafen Sporck (1937), je jich celkem 162. K těmto připojuji ještě jeden český tisk (tedy č. 163), jejž jsem dodatečně objevil. Má název: Wýtah učeni křestianského, modlitbu Páně, pozdravení angelské, srovnání apoštolské, desatéro Boží přikázání, patero přikázání cirkevní, sedm svátosti, s celou ostatní zprávou křestianskou v sobě obsahující, podle exempláře německého v rytmy czeské uvedený. Cum licentia superiorum. 1721. Vytištěno v Praze u Karla Jana Hraby. Stran 40, malé 8°; na konci spisu ozdobná kresba, představující lebku uprostřed dvou zhasínajících svící, přesýpacích hodin, lopaty a kosy. Na lebce sedí pták, jenž v zobáku má kvetoucí ratolest.

***) Připomínám, že v té době pravděpodobně byla v Čechách již nějaká zednářství podobná společnost, jak svědčí barevná kresba na pergameně visitkového formátu, již jsem našel v knize „Chymisch Kleynod" od Grollia, která náležela pražskému knihtiskaři a archiváři král. registratury, zednáři 18. století a známému sběrateli Janu Jos. Clauserovi, jenž je na knize podepsán. Některé detaily kresby připomínají rosekruciánské a p. symboly (na př. dvouhlavý orel, bratrská dvě srdce, čísla 3 a 7, akátové ratolesti a j.). Nápis na kresbě zní: „Treu gegen denen, die es erkennen" a na zadní straně je v akrostichu letopočet 1728 a jméno Thomas Othoniel, jenž byl r. 1740 prefektem pražské tiskárny v Klementinu, jak zjistil Jos. Volf. (Viz: Lešehrad: Stručné dějiny svobod. zednářství v našich zemích, str. 29—31 a reprodukce zmíněné kresby.)

se domnívá, že Svátek se stal dědicem historického materiálu, který nashromáždil čes. archeolog a spisovatel F. Mikovec. Je možné, že Mikovec Svátkovi materiál o zednářích sám poskytl. Kam se onen historický materiál poděl, se dosud nevypátralo. (J. Volf v „Svobod. zednáři" r. V., č. 6., str. 61.) Také je možné, že Svátkovi bylo vzorem k vylíčení založení prvé zednářské lóže v Praze r. 1726, přijetí vévody Štěpána Lotrinského v červnu r. 1731 do první nizozemské zednářské lóže v Haagu; při této slavnostní recepci byl přítomen bývalý Veliký Mistr dr. John Th. Desagulier z Velké Lóže Anglické. I název první zednářské lóže v Praze „U tří hvězd" se vyskytuje, ovšem teprve až po roce 1741. *Emanuel Lešehrad.*

NÁVŠTĚVOU U FINSKÝCH BRATŘÍ.

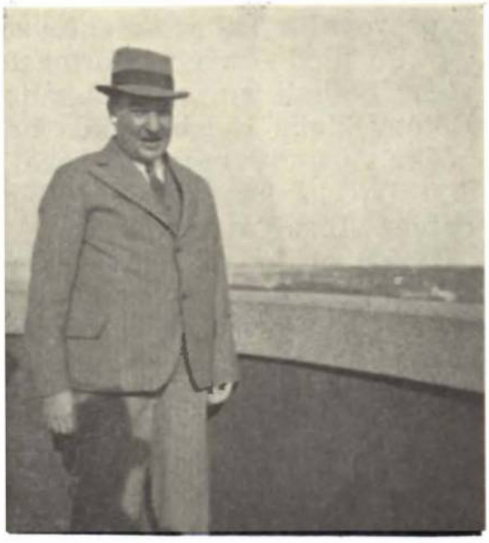

Garant přátelství V.·. L.·. Finské a N.·. V.·. L.·. Čsl. br.·. Toiva Kaijno.

SUOMI — finský název pro Finsko — bylo až do nedávna pro mne ještě zemí zahalenou závojem, přes to, že jsem již dlouho studoval a sledoval vše, co se jí týkalo, i přes to, že jsem již před lety procestoval její nejbližší sousedství: Norsko a Švédsko. Letos tedy — po prvé na mých cestách, přistoupila k obvyklým radostem z cesty do ciziny nová složka: poznání finského zed.·. a jeho života. Dobrou službu mi po té stránce prokázaly rady našeho milého V.·. T.·. br.·. Richtra i doporučující a informativní dopisy na cizinu, které mně s pokyny poskytl V.·. T.·. pro zahraničí br.·. Sedmík.

Sama cesta — drahou přes Německo, po moři ze Štětína na palubě komfortního parníku „Ariadne" (který jsem vyhledal proto, abych se hned dostal do finského prostředí), do Tallinnu, a po krátké návštěvě Estonska přímo napříč finským zálivem do Helsink — uběhla za krásného počasí prvních zářijových dnů jako ve snu.

Vstup na půdu Finska volil jsem úmyslně v Helsinkách — hlavním městě Suomi. Mohl jsem tak učiniti i jinde, — ale chtěl jsem míti bezprostřední dojem vstupu do nové kultury a prostředí v jeho kulminačním bodu, kterým Helsinky skutečně jsou. Obeznámiv se s cizím prostředím, vyhledal jsem V.·. T.·. Grand Lodge of Finnland br.·. Arvo A a l t o. Měl jsem sice v pověřujícím listě uvedeno ještě jméno našeho „garanta přátelství" za N.·. V.·. L.·. Čs.·., br.·. Toiva Kaipio, — ten však žije a bydlí v městě Tampere, vzdáleném as 187 km drahou na severozápad od Helsinek. A tak jsem se pro počátek spokojil tím, že jsem mu po příjezdu napsal pozdravný dopis s oznámením, že na své cestě Finskem do Tampere zajedu a že si ho dovolím navštíviti.

Úloha najíti br.·. Aalto (toto slovo značí ve finštině vlnu [vodní]) nebyla ve skutečnosti tak snadná, jak jsem se domýšlel. V pověřující listině

bylo sice uvedeno jeho jméno, ale bez bližší adresy; poznamenávám při této příležitosti, že Helsinki mají as 290.000 obyvatel. Ke své pramalé radosti našel jsem v telefonním seznamu tři osoby s příjmením Aalto — dvě z nich pak měly dokonce i stejná křestní jména Arvo; třetí se jmenoval Alvar Aalto. Po této zkušenosti vydal jsem se po zjištění adres k jednomu z nich, architektu Arvo Aalto, kterého jsem šťastně při druhé návštěvě zastihl v jeho studiu na Malminrinne. Při společném métier, které nás oba sbližovalo — a přes jeho naprostou sporadickou znalost anglického a německého jazyka podařilo se mi brzy se dohovořiti. Po nenápadných narážkách a dotazech jsem však seznal, že není ten, kterého hledám. Druhého z trojice nositelů jména Aalto jsem vyloučil takřka instinktivně — a tak nyní byla již cesta „hledajícího" snazší. Když jsem skutečnému br.˙. V.˙. T.˙. Arvo Aaltovi, povoláním inženýru a majiteli velkoobchodu automobily, vypravoval a líčil svoje putování za ním, zasmál se tomu srdečně.

Po předběžných informacích smluvili jsme schůzku na úterý 7. září večer. Setkali jsme se však mimo nadání již druhý den v poledne při schůzi Rotary klubu Helsinki, kde br.˙. Aalto jako člen klubu měl právě přednášku. V úterý večer očekával mne již s druhým br.˙. O. J. A. Viljanen, M.˙. L.˙. „Johannes". Vyjeli jsme do posledního (12.) patra největšího hotelu „Torni" na večeři.

Zde, obklopeni překrásným panoramatem pod námi se v tisíci světlech rozžehujícího města, rozvinuli jsme krásnou zedn. besedu. Vypravoval jsem oběma bb.˙. o našich poměrech, o z-ství u nás, o našem státě. Zde jsem poznal, jaký vliv má a může míti zed.˙. Každý z bb.˙. vypravoval své zážitky a kus svého života. Zejména br.˙. Viljanen, starší již pán, povoláním „inspecteur de l'enseignement professionel", který mladší léta svého života ztrávil v Rusku, pověděl mnoho zajímavého, takže nakonec k mému překvapení začal hovořiti i rusky.

Nejprve se zmíním o organisaci finského z-ství. Veliká lóže finská, oficielně „Grand Lodge of Finnland", byla ustavena 9. srpna 1924. Vnos světla proveden byl bb.˙. z New-Yorku dne 7. května 1924. V. L. zahrnuje pod svou obedienci lóže finské i švédské národnosti na půdě finského státu, pracující ve třech městech: Helsinky, Tampere a Turku (švédsky Abo). V Helsinkách jsou tři lóže: SUOMI (Suomi Loosi No 1.), Johannisloge (Loosi IV Johannes) a San Henriksloge. V městě Tampere je l. Tammer Loosi No 2 a v městě Turku l. Phoenix.

Všechny finské lóže jsou jánského ritu. Lóže Suomi, Johannes a Tammer jsou finské, San Henrik a Phoenix švédské. Neznamená to však, že by členové jedné národnosti nebyli nebo nemohli býti členy lóže druhé; v některých lóžích našel jsem obě národnosti pohromadě — i když (na př. v l.˙. Phoenix v Turku byla práce vedena ve švédštině). L.˙. Suomi svůj program a oznámení práce tiskne v obou jazycích. K tomu je třeba trochu vysvětlení: ve Finsku je totiž as 11% menšina švédská z celkového počtu 3.5 milionů obyvatel, žijící převážně na západním a jižním pobřeží Finska. Podle § 14 finské ústavy jsou v zemi dvě státní řeči: finština a švédština. Tato dvojjazyčnost má svůj původ v historickém vývoji země. Dvojjazyčná je obec, která má minoritu 10%ní. Obec jednou uznaná za dvojjazyčnou, může býti prohlášena za jednojazyčnou teprve tehdy, když minorita poklesne na 8%. Naproti tomu jednojazyčná obec může býti prohlášena za dvojjazyčnou teprve tenkráte, když minorita dosáhla 12%. Všechny úřady, jichž kompetence se týká celého státu, jsou dvojjazyčné. Výjimku

činí armáda, jejíž velící řečí je pouze finština. Ostatně každý vzdělaný Fin hovoří švédsky a Švéd ve Finsku finsky.

Vedle mezinárodně uznaných a ve V. lóži finské sdružených zed. lóží jsou ve Finsku také četné řády irregulérní směru švédského, jako Augustini. (Vedle zednář. lóží je tu také organisace Odd Fellows.) Mezi Grand Lodge of Finnland a svrchovanou švédskou obediencí (Stockholm) nejsou ještě navázány pravidelné oficielní styky; rovněž se bb.˙. a lóže navzájem nenavštěvují, podobně jako dosud tyto styky nebyly uskutečněny mezi švédskou obediencí a naší NVLČs.

První helsinská l. „Suomi" konala svou první práci po prázdninách ve čtvrtek dne 9. září o 19.30 hod. večer. Dostavil jsem se včas, napřed ohlášen br. V. Tajemníkem, činovníkem do střediska finských bb. (finsky jej jmenují: vapaamuuraritemppeli, po švédsku: frimuraretemplet) v ulici Unioninkatu 13, kde je společný domov všech helsinských lóží. Navenek je to prostá, nenápadná starší dvoupatrová budova, bez zvláštní architektonické úpravy, nedaleko přístavu a parkového boulevardu Esplanadikatu. V přízemí bydlí patrně strážce domu, v I. patře je vlastní chrám s knihovnou, kanceláří a příslušnými místnostmi, v II. p. pak krásně a intimně zařízené klubovní místnosti s večeřadlem a společenskými salony.

Byl jsem již očekáván bratřími, kteří mne uvedli do I. p. a představili Mistru lóže br. Eino K y l l ö n e n i ostatním již shromážděným bb.

Br.˙. Kyllönen, který je konsulem Guatemaly v Helsinkách, je vynikajícím znalcem Jižní Ameriky, kde prodlel (zejména v Brasilii) několik let. Bb., kteří byli vesměs ve smokingu, nosí jenom z., které jsou zdobeny stříbrem a mají po každé straně jako kapsičky 7 stříbrných šňůrek (třásní). Klenotů jsem u nich neviděl, činovníci L.˙. mají modrou stuhu zavěšenu kolem krku s příslušným činovnickým odznakem.

Po běžných formalitách a pozdravení se všemi pozval mne M. L. do oddělené místnosti, kde mi položil několik zed. otázek a na konec žádal heslo 3°. Poslední proto, ježto po zahájení obřadu a práce v chr. podle ritu jánského tři činovníci lóže obcházejí všechny přítomné bb. a tito jednotlivě šeptem musí sděliti činovníkům do ucha heslo stupně, v němž se práce má konati. Samotný chrám je veliký, prostorný sál obdélníkového půdorysu. V jeho čele na východě, po kratší straně na třech stupních, uprostřed pod řezaným dřevěným baldachýnem s emblemem „G", je křeslo a stolek M. L. Na téže straně, po levé ruce M., je stolek tajemníka, po pravé straně odděleně sedí M.˙. předchůdce. Na prvních stupních před oběma předešlými sedí další dva činovníci. Před stupni uprostřed směrem ke středu lóže je tapis, představující šachovnici, a před tímto, ve středu lóže stojí rozměrný podstavec tvaru sarkofágu, na němž je položena bible; kolem něho jsou 3 sv. Na protilehlé, užší straně chrámu je na stupních místo I. doz. a dvou činovníků, sedících před ním (zn. a str.). Za nimi — ve výklenku jako v apsidě — jsou varhany a místo br. hud.

Oba sloupy, B. a J., stojí stranou vpravo a vlevo před stanovištěm zn. a str. na rozdíl od našeho uspořádání, kde obvykle oba sloupy bývají po obou stranách vchodu do chr. V celku postřehl jsem při práci as 10 činovníků.

Ostatní bb. usedli do křesel po obou podélných stranách chr., architektonicky scelených s dřevěným obkladem (táflováním) stěn. Mně bylo vykázáno místo přímo u stupňů, vedoucích ke křeslu M. L.

Z obřadu chtěl bych jen upozorniti na několik zajímavostí. Zahájení

pr. samo je velmi podobné našemu. Je však komplikovanější a delší, se vsunutou modlitbou. Zásadní rozdíl je ovšem ten, že M. L. otvírá lóži ve 3°, a pak — je-li třeba — sestupuje do 2° a do 1°.

Po prvních otázkách, kterými M. L. počíná pr.˙., sejdou se I., II. d.˙. a obř.˙. a obcházejí všechny bb.˙., kteří jim do ucha šeptají heslo stupně, ve kterém se pr.˙. koná. Poté hovoří M. L. za účasti stojících činovníků, pak povstanou všichni přítomní bb.˙. a společně s M.˙. L.˙. dávají postupně za sebou zn.˙. I°, II° a III° a konečně zn.˙. největší n.˙. Po doslovu M.˙. zazní hudba a M.˙. L.˙. s oběma d.˙. sestupují rozžehnouti sv.˙. Je to chvíle skutečně povznášející — neobyčejně na mne působilo, jak vážně a nábožně bb.˙. svůj úkol vykonávají — nejde to ani popsat, jen vycítiti se to dá. Úctou působí obřadné úklony, kterými se u sarkofágu (b.˙.) před zažehnutím sv.˙. zdraví navzájem mezi sebou M.˙. L.˙. a oba doz.˙. Protože pr.˙., jak jsem již naznačil, je dobově mnohem delší než naše, je zvykem ji přerušiti. Tu vyjdou bb.˙. z chr.˙. do přilehlých místností na několik minut.

Po opětném zahájení pr.˙. uvítal mne M.˙. L.˙. kratším proslovem, ve kterém oznámil moji návštěvu všem přítomným bb.˙. Poděkoval jsem mu a tlumočil zároveň radost nad laskavostí a ctí, že mně bylo umožněno zúčastniti se jejich pr.˙. Současně jsem přednesl oficielní pozdravy naší N.˙. V.˙. L.˙. Čs.˙., jakož i své mateřské L.˙. Josef Dobrovský. Před ukončením pr.˙. všichni přítomní na náznak M.˙. L.˙. povstávají a dávají postupně zase všechna zed.˙. zn.˙., načež za znění hudby M.˙. L.˙. a oba d.˙. zhášejí sv.˙. a uzavírá se b.˙. V celku mohu říci, že celý obřad, jeho určité odlišnosti, vroucnost a hloubka, s jakými je celebrován, prostředí i vážnost chvíle, působily na mne mohutným dojmem, který se nezapomíná. Největší však byla moje radost, že po prvé v chr.˙. finském zaznělo jméno naší N.˙. V.˙. L.˙. Čs.˙.

*

Po obřadní pr.˙. konala se v II. patře téhož domu v společenských místnostech b.˙. t.˙. Po večeři vypravené skutečně opulentně v obvyklém již severském stylu, měl krásnou — skvělým způsobem podanou kr.˙. „O kosmu" br.˙. Viljanen (starší rodný bratr druhého br. O. J. Viljanena, M.˙. L.˙. „Johannes"). Hovořil z paměti, spíše bych řekl, že improvisoval — v jazyce finském, a ač jsem jí, neznaje jazyka, nemohl rozuměti, vyciťoval jsem, že je krásná a hluboká. Po přednášce znovu mne uvítal velmi srdečně M.˙. L.˙. Kyllönen. Projevil velkou radost nad tím, že mohl tentokráte v kruhu finských bb.˙. uvítati prvého br.˙. z Československa a požádal mne, abych shromážděným bb.˙. něco o nás pověděl.

Svůj projev rozvrhl jsem na dva oddíly: náš stát, jeho stručná genese a situace v současné době — a naše z-stvi. Nepřísluší mi, abych posoudil — nakolik má slova vyhovovala. Vím však, že byla všemi přítomnými uvítána spontánně, když jsem se zmínil o podobných osudech finského a československého národa. Nestačil jsem pak ještě, po svém projevu v drobných rozhovorech s jednotlivými přítomnými s dostatek jim vysvětlovat a odpovídat na jejich otázky. Jsou o nás málo, a většinou zkresleně informováni. Přítomný br.˙. organista navázal na moji řeč a zmínil se o tom, že musikální Finsko zná a ctí naše hudební velikány: Smetanu, Dvořáka a Janáčka. Zahrál pak na pokyn M.˙. několik skladeb (Karelia, Ballady) největšího současného skladatele finského Sibeliusa, který je rovněž br.˙. a to právě v L.˙. Suomi.

O 11. hodině noční, po starém zed.˙. zvyku, povstali všichni přítomní

a M.·. L.·. uctil delší vzpomínkou všechny zesnulé bb.·. S tímto pietním a krásným zvykem setkal jsem se při bílé t.·. i v jiných LL.·. Pak pronesl M.·. přípitek presidentu republiky a V.·. L.·. finské. Pozdě v noci, již k ránu, naplněn bohatstvím dojmů a zážitků, loučil jsem se s finskými bb.·. Většina jich ještě zůstala. Odcházel jsem s radostným vědomím vykonané zed.·. povinnosti.

*

Po absolvování velkého okruhu Finskem, který mne vedl přes jižní a východní část země (Kouvola, Kotka, Imatra, Viipuri) až skoro k hranicím Ruska (Ladoga) do středního Finska (— přes Savonnlinnu, Varkaus, Kuopiu, Pieksämäki, Jyväskylö a Hapamäki) dojel jsem do Tampere, kde jsem vyhledal našeho garanta přátelství za N.·. V.·. L.·. Čs.·. br.·. Toivo Kaipio. Byl již předem upozorněn nejen mým dopisem, ale i zprávou br.·. V.·. T.·. Aalto. Město Tampere, nejkrásnější, nejčistší a nejúpravnější průmyslové středisko, které znám (je tu asi 150 továren), má současně asi 72.000 obyvatel. V městě je sídlo, jak jsem již uvedl, zed.·. l.·. „Tammer Loosi No 2". Chr.·. se nachází v přízemí dvorního traktu domu br.·. Kaipio na Kauppakatu 18. Je sice s přilehlými místnostmi menších rozměrů, ale tak krásně a účelně, při tom i intimně vyřešen.

Do Tampere jsem pospíchal, abych tu mohl býti přítomen pr.·., která se měla konati podle zprávy podané mně br.·. Aalto 16. září. Shodou okolností konal se tentýž den v nedalekém přístavním městě Pori významný obchodní trh, kterého se zúčastnila většina bb.·., takže se práce nekonala. Měl jsem ale dostatek příležitosti po čas, který jsem v Tampere prodlel, pohovořiti si s br.·. Kaipio o všech našich zed.·. záležitostech a informoval jsem ho podrobně o našich věcech.

*

Zbývalo mi ještě navštíviti třetí význačné středisko zed.·., město v Turku je proti oněm v ostatních městech poměrně skrovné: na Linnankdy z větší části vyhořelo), založené ve 13. století, s velkou historickou tradicí, s ušlechtilou švédskou kulturou, s vyvinutým přístavem — bylo krásným zakončením mého putování Finskem. Město je kulturním střediskem švédského života ve Finsku, se švédskou a finskou universitou, a má dnes as 80.000 obyvatel. Abo je sídlem švédské L.·. „Phoenix". Po svém příjezdu vyhledal jsem M.·. L.·. br.·. Tullenheimo, povoláním právního zástupce, který mne pozval k účasti na práci dne 17. září. Středisko bb.·. v Turku je proti oněm v ostatních městech poměrně skromné: na Linnankatu (Slottsgatan), v jednoduchém přízemním dřevěném domku severského empirového typu, mají ze dvora přístupné tři místnosti: společenskou, klubovnu a vlastní chr.·. Návštěva bb.·. byla poměrně malá. Práci vedl M.·. L.·. br. Tullenheimo ve švédském jazyku. Postupem i obsahem byla shodna s tím, co jsem viděl v Helsinkách. I zde jsem byl M.·. L.·. uvítán a pozdravil jsem bb.·. ve stejném smyslu jako v L.·. Suomi. Po práci odebrali jsme se všichni k bílé t.·. do nedalekého privátního restaurantu, kde jsem měl po večeři příležitost odpověděti v užším kruhu bb.·. na mnoho otázek, které mi kladli bb.·. Astberg, Lüdecke a Väinö Lindh: Zejména poslední — který dlouhá léta ztrávil v Americe a je starým zed.·., neměl dobré představy a zprávy o nás a zvláště (ačkoliv Švéd), vytýkal naše spojení se sovětským Ruskem. Teprve má, dlouho do noci trvající rozprava o celé konstelaci střední Evropy, vysvětlení o porušení politické a mocenské rovnováhy v případě jiného seskupení a poukaz na potlačo-

vání zed.˙. ideí a života u našich sousedů přimělo jmenovaného br.˙., že snad přec jen změnil trochu svůj úsudek. Než to je kapitola jiná, kterou zde nechci rozváděti.

Ke konci své zprávy chtěl bych říci, že často můžeme vykonati velmi důležitou službu, snažíme-li se na svých cestách přijíti mezi naše zahraniční bb.˙. Přesvědčil jsem se již tolikráte, že cizina je stále ještě o nás málo — a to ještě obyčejně špatně — informována. Je naším zed.˙. příkazem, tento stav zlepšovati, pokud je to v naší možnosti. Ze své cesty, celkem v příznivé pohodě absolvované — odnesl jsem si vedle poznání krásné finské země a jejího obyvatelstva radostnou vzpomínku na setkání a navázání styků s finskými bb.˙. Naším úkolem nyní bude, tyto styky s plné šíři udržeti a rozvinouti. *Karel Chochola.*

HUMANITA V ARCHITEKTUŘE.

Měl jsem štěstí ve svých mladých letech. Byl mně vůdcem učitel moudrý duchem, pokorný srdcem, silný svým mravním názorem. Byl to Josef P l e č n í k.

Byl nám, žákům, nejen technickým vůdcem, ale i opravdovým přítelem, vroucího srdce, viděl v nás nejen své učedníky, ale také své bratry i své děti.

Večer, po západu slunce, když byla skončena práce v dílně, přicházel mezi nás s úsměvem otce. Posadil se do našeho středu. Nedbal stavovského prestiže, stal se kamarádem. A to, co v nás vychoval v těchto chvílích oddechu, neseme všichni celý život. Vliv těchto chvil na naše názory, na náš poměr k životu, byl tak silný, že se stal příslovečným i mezi architekty jinde vychovávanými.

Říkali o tom či onom žáku Plečníkovu, s nádechem příhany, nad nějakým formálně citovějším pojetím úkolu: „Ten se ještě nemůže zbavit Plečníka!“

Málokdo mu rozuměl. Málo lidí ho pochopilo. Příliš mluvil srdcem. Kdo zná na příklad Plečníkovu úpravu Pražského hradu, dá mi za pravdu.

Mluvil s námi o umění, o politice, o válce, o mocných tohoto světa. O literatuře, o rodinném životě a lidské prostotě.

Byl synem venkova. Často snil o obdělávání půdy, o chovu prasátek, o čisté venkovské kuchyni, kde se vše leskne vyleštěným měděným nádobím.

Vyprávěl rád o dětech (měl malého synovce), jak rostou, jak si s nimi možno hráti na koníčky; jak postupem let a výchovou se z nich stávají dospělí a rozumní lidé; jak se jejich vzájemný poměr mění, z rodičů ochránců se stanou přátelé v nejkrásnějším a nejušlechtilejším slova smyslu a dodával svou směsí slovinštiny s češtinou: „A zajisté lze s nimi již rozumně hovořiti.“

Neměl rád velké pány. K těm býval tvrdý, odmítavý. Když projektoval chrám Sv. Ducha ve Vídni, navštívil ho následník trůnu jako člen kuratoria v atelieru a vytýkal mu, že chrám není projektován v barokním slohu (tehdy oblíbeném u císařského dvora). Nevážil slov a výsledkem diskuse byly otevřené dveře východu z atelieru.

Skutečným náboženstvím mu byla víra prostých lidí, víra bez po-

chybovačnosti, beze skepse, bez výhrad. Víru v Boha vylučoval z intelektuelní spekulativnosti.

Vzpomínám — bylo to za války — s jakým nadšením přišel jednou do školy a vypravoval nám, jak pozoroval dělníky, skládající cihly a kámen ke stavbě na Václavském náměstí v Praze. Měl radost, že po dlouhé době zase vidí, že se také něco buduje, v dobách obecného ničení a bořeni.

Vytyčil mravní zásady práce architektovy slovy: „Bude-li vás kdo nutit, abyste udělali ústřední topení velkého domu ve sklepě, kde nemá přístupu boží sluníčko, odmítněte tuto práci, odsoudili byste topiče do tmy."

Při hodnocení architektury, jako humánního činu, popíral uměleckou hodnotu egyptských pyramid, spatřuje v nich dílo poskvrněné prolitou krví otroků-dělníků. Jako příklad vyššího a ušlechtilejšího projevu práce architektovy označuje mešní kalich k zachycování krve Boha-člověka jako symbol Sv. Grálu.

A tak nás učil budovat se zřetelem na člověka, jako na božího tvora, se zřetelem na duši a srdce člověka. Tím jsem skončil úvod své kresby. V dalších dvou částech, o humanitě ve stavební technice a architektuře, pokusím se vysvětlit na několika faktech souvislost mezi humanitou a prací architektovou, ve stavební technice.

Budu se často vystavovati nebezpečí výtky, že zaměňuji humanitu se socialismem nebo estetikou. Mně se však zdá, že spolu velmi těsně souvisí a že je jen velmi těžko lze od sebe odlučovati. Podaří-li se mi však držeti se definice humanity, jakožto souhrnu jevů zušlechtěné lidskosti, snad toto nebezpečí nebude tak velké.

Humanita v architektuře, pokud ji mohu vztahovati na čin stavebně technický, je všude tam, kde se stavební technik snaží o zlepšení podmínek bydlení, práce a zdraví a tím o urychlení vývoje lidského ducha a srdce k ušlechtilejším formám života.

Spatřuji tedy ve vztahu humanity v architektuře dva faktory: fysiologický a psychologický. Pokusím se to vysvětlit.

Ideje, dnes ve stavební technice všeobecně realisované a takřka samozřejmé, byly před válkou považovány za utopistické a revolucionářské svým socialisticko-humánním programem.

Požadavek, aby i ten nejmenší byt měl koupelnu a splachovací zařízení, domovník v činžáku stejně slušný byt jako nájemníci, aby do každé místnosti mělo přístup to boží sluníčko, a konečně právo rodiny na zdravý, slušný a slunečný byt, jsou dnes věci samozřejmé.

Je velká touha po vlastním domku. Vzpomeňte si jen na poválečný zjev, který se stal takřka davovou psychosou, na touhu každého člověka po vlastním rodinném domě. Ideál rodinného domu v zahradě vžil se do nejširších vrstev.

Byla to přirozená touha po svobodném vyžití individuelním. Byl to sen, který jistě vznikl v zákopech, uprostřed ničivých sil válečných; vytryskl z touhy lidského srdce po vlastním konstruktivním činu, vznikl jako reakce uprostřed vlády destrukce a nihilismu.

Jeden ze zjevů, které nesou známky sociálního činu v architektuře, je stavba zahradních měst. Lidstvo po válce všeobecně přijalo názor na sociální nutnost stavby zahradních měst s rodinnými domky v zahradách, jak jej již v posledních desítiletích minulého století v Anglii propagoval

Howard. Dva angličtí průmyslníci, Lever, majitel továrny na mýdlo, a Cadburry, majitel kakaové továrny, kteří byli v neustálém styku s dělnictvem, poznamenali, že zdraví a tím i výkonnost jejich dělnictva klesá. Hledali příčinu a přišli k poznatku, že tělesné zdraví dělnictva klesá zlým prostředím, ve kterém žili: v nezdravých, tmavých bytech, beze vzduchu a slunce, uprostřed měst v úzkých, zapáchajících ulicích.

Učinili pokus: Koupili v blízkosti velkého města pozemky, přeložili své továrny do přírody a architekti Parker a Unwin vypracovali plány na první zahradní osadu v New Harswick u Yorku, kde uskutečnili po prvé ideál zahradního města se všemi sociálně zdravotními a humánními ústavy: dětskými jeslemi, mateřskými školkami, hřišti, se širokými třídami a ulicemi, vysázenými stromy a zahradami kolem rodinných domků. Další zahradní města v Port Sun Light-Worth, Burnwille, Hamstead a j. následovala krátce po prvním pokusu, který se plně zdařil.

Byla to jedna z nejkrásnějších myšlenek minulého století v architektuře, která přispěla k lepšímu a zdravějšímu životu. Pozdější doba rozvinula tento stavební disposiční koncept. Byl měřen nejen fysiologickými, ale i individuelními potřebami a touhami člověka po zvýšení vkusu, zušlechtění zálib a zvýšení kultury bydlení.

Když rozhodoval Tomáš Baťa o nejvhodnějším typu bytu pro zaměstnance, neurčoval jeho velikost a zařízení podle obvyklého, bídou a zvykem určovaného standartu bydlení v jedné místnosti, ale snažil se o určitý komfort, v pevné víře, že dobrý a pohodlný byt přispěje nejen k zvýšení výkonnosti zaměstnancovy, ale i k zušlechtění života tělesně pracujících lidí vůbec v předpokladu, že dobrý a pohodlný byt jest podmínkou řádného a ušlechtilého rodinného života. Z diskuse, která vznikla mezi T. Baťou a mnou při posuzování typu čtyřdomků, vyústila v názor, že člověk kolektivně pracující má právo na individuelní vyžití svého soukromého života; že pracovník, který jest v kolektivní práci služebníkem, má právo, aby se cítil ve svém soukromém životě králem.

Tento názor měl vliv na zvolený typ domu. Místo typu čtyřdomků zvolen dvoudomek, který umožňoval úplně samostatné vchody do jednotlivých bytů po vlastním chodníku, přímo z ulice.

Bylo též dílem humánního cítění, budovat tovární dílny uprostřed zahrad s velikými okny, zalitými sluncem, s dokonalou ventilací a s ochranným zařízením.

I stroj, jehož se užívá ve stavební technice, je nástrojem humánním. Je oprávněno heslo, napsané na průčelí elektrárny ve Zlíně: Lidem myšlení, strojům dřinu.

Proto také stavební jeřáb k vynášení těžkých břemen, stavebního materiálu, je takovým strojem, který má umožnit stavebním dělníkům, aby uplatňovali více intelektuální účast na práci při stavbě, než aby se vysilovali tělesnou námahou.

A tak činnost, která se projevuje v tomto stavebně konstruktivním smyslu, přispívá lidstvu k umožnění snazší cesty ku pěstování hodnot ducha a srdce.

Mám vyložiti ještě vztah humanity k architektuře. Řeč architektury je jiná, než jak se jí dnes obecně rozumí. Není to jen účelná disposice, není to průčelí vyrostlé jen z účelnosti. Vysvětluje se sice forma dnešní architektury frází: Co jest účelné, je krásné. Byly a jsou velké diskuse

o tom, je-li dnes vůbec oprávněna architektura. Je-li vůbec dnes možno vyjadřovati architektonickým tvarem ducha doby.

Je označován za dílo technické, inženýrské, které nemá nic společného s architekturou ve smyslu, jaký vždy měla. Boj je prudký a není ještě dobojován. Tak prudký, že dostal dokonce nátěr sociálně-politický. Vylučuje se architektura jako atribut umělecký, jako lyrický projev stavebně tvůrčího ducha. Architektura označuje se za buržoasní přežitek. Neprávem! Jakoby nový řád sociální chtěl vyloučiti poesii ze svého programu!

Než počnu hledat souvislost humanity s architekturou, odvolám se na jednoho z největších lyriků v moderní architektuře, Le Corbusiera, o něhož byl několik let sváděn boj, s jehož dílem si zastánci věcnosti v moderní architektuře nevědí rady a jenž ve své „OBRANĚ ARCHITEKTURY" píše: „Funkce krásna jest nezávislá na funkci užitečnosti. Jsou to dvě rozličné věci. Našemu duchu se ovšem hnusí plýtvání, neboť plýtvání je pitomost. Proto se nám líbí to, co jest užitečné, ale užitečné není ještě krásné." A dále definuje architekturu: „Architektura jest umělá, přesná a velikolepá hra tvarů ve světle."

Mám-li navázati svůj výklad o souvislosti humanity s architekturou na tuto definici, nemohu se architekturou zabývat jinak, než jako uměním a její souvislost s humanitou spatřovat jen v psychologickém poměru, jako je tomu v umění vůbec. Corbusierova definice přiřaďuje architekturu k jiným projevům výtvarně uměleckým. Le Corbusier sám svůj vnitřní boj o tento smysl architektury vyjadřuje slovy: „Já však divoce usiluji zachrániti sebe, svého ducha umělce a tvůrce, jenž chce zůstati a pokračovati den se dne ve vášnivém hledání harmonie." A dále: „Jestliže si téměř samočinně uvykneme na dobrodiní stroje a jestliže proto radosti, které nám stroj poskytuje, jsou efemérní — je naproti tomu spirituelní štěstí, podaří-li se nám ho dojíti, vytrvalé a stálé, zejména štěstí, které plyne z harmonie."

Jde tedy o to, dát předmětu architektovy tvorby účelnost, posvěcenou srdcem a duchem, dát mu tím více než účelnost prostou: dát mu harmonii.

Při mé letošní návštěvě v Lublani, kde působí dnes svým dílem Plečník, ukazoval mi muž, který mě vedl k jeho obydlí na periferii města, stoku, zregulovanou Plečníkem a upravenou tak, že okolí vyzařovalo vnitřní poesii.

Dlouho jsem nemohl pochopiti radost svého průvodce, prostého člověka, který spojoval tento krásný zážitek v sobě ještě s představou ošklivé nečisté strouhy, kam se vozilo smetí z celého města ještě před nedávnem.

„Jak je to tady teď krásné!"

Hle: humanita technického díla! Mimo účelnost bylo do něho vloženo ještě srdce, které posvětilo technické dílo tak, že vyzařuje poesií a probouzí radost v prostém lidském srdci. Není-li možno hledati vztah krásna k humanitě i v tomto případě?

A další příklad: Když jsme řešili Baťovu nemocnici, jedním z důvodů pro zvolení pavilonového systému byl Albertovi předpoklad, že intimita přízemních budov s velkými okny, se svobodným výhledem do přírody, zeleným pásem na zdech pokojů a nějakou tou růžičkou, namalo-

vanou na zdi, vyloučí dojem veřejného ústavu a že se tímto příjemnějším prostředím ulehčí utrpení nemocného. Není to v obou těchto případech humanita? Její tvář je tváří Kristovou, kterou se obrací k Marii a s káravým, odmítavým gestem k Martě?

Je třeba pochopiti toto Kristovo gesto a budovat chrám především ve svém nitru, neboť čím více cítění, čím více víry, čím více opojení při tvůrčím činu, tím silněji a trvaleji vyzařuje dílo, vložené city, sugestivní zpětnou silou do prostoru. Takové dílo je posvěcené. A takové má býti dílo, aby žilo věčným životem. Takové dílo je schopno vyzařovati tyto city: úzkost i nadšení, radost i žal, opojení i odpor. Je proto třeba chápati srdcem, jak se praví k neofytům při vstupu do chrámu.

Nestačí intelektuelní poznání reality. Je třeba sympatických citů, pokorného oddání, aby dílo bylo pochopeno a aby dílo, do kterého vkládá umělec podle slov E. Faurea „stále živé a přítomné vědomí času, které člověk uložil na své cestě jako řeka své náplavy, sloužilo ku potěše, zušlechtění duše a stalo se rájem srdce", aby člověk pochopil dílo, které jest viditelnou formou lidské touhy po harmonii. Tato radost z harmonie, realisované v architektuře, může býti jedním z pomocníků k duchovému sjednocení světa a k uskutečnění pravé humanity. *Gahura.*

Alois Blumauer:

KE 150. VÝROČÍ NAROZENÍ NĚMECKÉHO FILOSOFA ARTHURA SCHOPENHAUERA

citujeme jeden z jeho výroků, jímž zajímavě vysvětluje, co je symbol:

S y m b o l je centrum, z něhož vycházejí nesčetné paprsky; obraz, v němž každý spatřuje, podle svého stanoviska, něco jiného, a přece jsou všichni jednotni v tom, že vidí totéž.

(Handschriftlicher Nachlass, IV. Bd., Neue Paralipomena.)

Alois Blumauer:

PÍSEŇ K ŘETĚZU.

Za nejlepším spějeme pudem,
jenž člověka k člověku zve,
a k řetězu lásky vždy budem
jen podávat ruce si své.

My sloužíme lásce, jež úže
náš vespolek sbližuje cit
a připlétá radosti růže
nám v řetěz, jejž dovede vít.

Nám nadarmo svoboda kyne:
my řetěz svůj ponesem dál,
jenž životem naším se vine,
jenž s východem západ též spial.

Přel. A. Hartl.

PÍSEŇ K BÍLÉ TABULI.

Bratří, v závod radujte se,
řetěz velký tvořte v plese
kolem radosti, než v dál
prchne; od druha ať k druhu
zavřena je v našem kruhu,
jak by čaroděj ji jal.

Z řetězu, jejž máme dnes my,
radost uniknouti nesmí,
dřív, než půlnoc nastane;
pak, by nám se mohla ztajit,
musila by konec najít:
řetěz ten je bez konce.

Přel. A. Hartl.

LITERATURA A UMĚNÍ.

D. M. Ordinis Protomagistri Primi Substituti Constantini Pierre Piae Memoriae. Pragae, MDCCCCXXXVIII.

Dvoulistový soukromý tisk, vydaný ke smuteční práci za br. C. Pierra, „Belgičana rodem, Čecha srdcem a cítěním, vzoru oddaného syna Řádu, povždy hotového k práci i k bratrské pomoci", otiskuje poslední projev ztichlého Velikého Prvního Náměstka Velmistrova. Je to záslužný čin, neboť po br. Pierrovi máme, bohužel, málo tištěných projevů, ačkoli měl vždycky závažné a zkušené i účinné slovo v Řádu. Jeho poslední projev, jakoby v předtuše vlastního odchodu, je věnován zednářským ztrátám: v r. 1937 opustili Řád tři Velmistři a celá řada významných bratří. S románským espritem našel pro truchlivou skutečnost melancholický obraz: ‚Zdá se skutečně, jako by Veliký Stavitel Vesmíru budoval ve Věčném Východu velikou lóži, k jejímuž řízení si vyvolil celou řadu našich významných bratří". Vyvozuje z toho potřebu, prokazovati vzájemnou lásku za života bratří, a vybízí k věrnosti odkazu zemřelého V. M. Weignera: „za demokracii, za vzájemnou snášenlivost a za lásku k vlasti." I tato řeč je odkaz; a krásný odkaz. Jsme zaň vděčni. *A. H.*

Rede über die einstimmige Kandidatenwahl in der L.·. Wahrheit und Einigkeit im Orient von P. 5784. Řeč o jednomyslné volbě kandidátů, proslovená v L.·. Pravda a Jednota v Orientu p...ském Přeložil Pavel Eisner. 5938. (Z dílny poznání. Dokumenty a úvahy Sv. 1.) Praha 1938. Str. 16. (Tištěno jako rukopis.)

Svazeček, který zahajuje novou knihovnu, otiskuje starý schönfeldovský tisk z r. 1784, staré masonicum pragense, zároveň s jeho výborným překladem do češtiny, který obstaral br. Pavel Eisner. A ku podivu, tento starý anonymní projev čte se po více než 150 letech jako velmi živá aktualita, neboť otázka přijímání hledajících („volby kandidátů") jest v našich lóžích znovu a znovu diskutována a řešena dnes jako tenkrát. Autor — pisatel informačního doslovu ho hledá důmyslně v dlouholetém řečníku pražské lóže „Pravda a jednota", Jos. šl. Plenczicovi — vysvětluje v této kresbě zásadu jednomyslnosti v rozhodování o nových členech, jak jej praktikovala jeho lóže: je-li jen jediný hlas proti hledajícímu, není přijat. Tato zásada se lóži už tenkrát vytýkala, neboť „umíněnost a svévole jediného bratra může řád či alespoň L.·. často připravit o muže nejdůležitějšího". Autor proti tomu hájí i takovéhoto případu: „šetřme i předsudku takového bratra, nepusťme ani nejhodnějšího muže přes práh, je-li obava, že by, jakmile by vstoupil, mohla svornost uprchnouti z našeho chrámu". Avšak doufá zároveň, že právě smysl pro svornost „zabrání bratru, aby zneužil vylučující moci svého hlasu", neboť se zásady lóže musí státi zásadami členů, a mezi těmito zásadami je i ta, „aby se při volbě členů hledělo spíše k dobru řádu než k náklonnostem soukromým". *A. Hartl.*

Die drei Ringe. Únorové číslo časopisu Veliké L.·. Lessing zu den drei Ringen mělo opětně zajímavý obsah. V úvodním článku, dokazuje br. Joh. Urzidil, že žádná, náboženská, národní, či jakákoliv jiná skupina nemůže žíti kulturně osamocena. Má-li se vyvíjeti a má-li míti vůbec smyslu, pak nutně musí býti přístupna cizím vlivům, stejně jako má býti tvůrčí a sama přicházeti do kulturního společenstva s kladným přínosem. Dokazuje dále, že vzestup skupiny jedné, nemusí a nemá znamenati pokles či úpadek skupiny druhé. Dokládá to dějinnými fakty ze soužití Čechů a Němců v Čechách. Z toho vyvozuje požadavek intensivnější výměny kulturních statků obou národů, které má přivoditi lepší vzájemné poznání, pochopení a také lepší poměr. Má se vyhledávati to, co sbližuje a ne to, co rozdvojuje. Další článek přináší předběžný referát o knize br. Lešehrada: Stručné dějiny svobodného zednářství v našich zemích. Je tu několik

námitek, na které odpoví br. Lešehrad sám. Velká pozornost je věnována praktické bratrské pomoci. Podtrhuje se, že důležitější, než zpracovávání teoretických temat v lóži, je pověření alespoň jednoho bratra, aby se staral o skutečnou pomoc potřebným bratřím. Jde tu hlavně o opatření zaměstnání starším, kteří dnes místo těžce nalézají. Také výdělečně činným sestrám je věnováno místo. Jsou registrovány, aby bratří věděli, kde mají nakupovati. Také ostatní obsah je velmi zajímavý. *Ký.*

Z DOMÁCÍCH DÍLEN.

Zasedání V.·. R.·. dne 8. března 1938. Přítomno 25 členů, omluveno 10. Klad. v rukou Nám.·. V.·. M.·. br.·. V. H. — Uctěna památka ztichlých bbr.·. Karla Schmause-Wildbrunna, člena L.·. „Sibi et posteris", a Celestýna Rypla, syna L.·. „Jos. Dobrovský". — Poděkováno br.·. V. S. za věnování zvětšené fotografie portretu V.·. M.·. br.·. K. Weignera; fotografie bude umístěna v zasedací síni V.·. R.·. — Ustanoven zástupce V.·. R.·. pro konferenci MM.·. LL.·. — Přijato zásadní usnesení, podle něhož bude dána V.·. M.·. možnost vyjádřiti svá přání na obsazení některých míst Vel.·. Čin.·. určitými bratry. — Na Valné shrom. V.·. L.·. „Lessing" delegován ručitel přátelství br.·. A. Z. — Schválena výroční zpráva V.·. Pokl.·., jakož i rozpočet na rok 1938. — Schváleny domácí řády LL.·. „Centrum securitatis" a „Pravda a svornost". — Společenský čaj bude uspořádán 12. března. — Vyvařování obědů bylo ukončeno koncem února; za zimní období bylo rozdáno na 15.000 obědů. — Záležitosti vnitřní.

Z L.·. Iskra v Or.·. Plešivec. Br. Jan Zych z L.·. P. J. Šafařík v Or.·. Košice, zkomponoval na slova br. V. Pospíšila pochod „Iskra" a věnoval jej Lóži Iskra na památku Vnosu Světla. Pochod byl provozován několikrát v košickém rozhlasu. Jako dřívější skladby br. Zycha, věnované K. U., je i tento pochod výrazem jeho lásky a porozumění našim krásným ideám. Br. Zych často obětavě dojíždí do Košic, aby svým uměním přispěl k ozdobě práce. Košičtí bratří jsou mu za jeho lásku vděčni. *K.*

Lešehradův večer. Životního jubilea bra Lešehrada vzpomněla dne 2. března Dílna lidskosti. Chtěla se tím nejen pokloniti významnému básníku a překladateli, ale i milému a pracovitému bratru, který této lóži nejednou projevil upřímné přátelství. Desku o životě a díle oslavencově narýsoval br. Krejčí. Vylíčil literární, filosofické a společenské názory konce min. století, kdy br. Lešehrad vstoupil do literatury a postupně probral celou jeho bohatou tvorbu. Vidí v ní usilovné hledání poměru k sobě, lidem a vesmíru a shledává, že Lešehradův vývoj vedl docela organicky k zednářství. Byl jím dříve, než byl zasvěcen, jeho vývoj, názory, zájmy, sklony musily ho nutně přivésti tam, do toho prostředí, ve kterém nyní je a ve kterém je mu jistě dobře. Jeho dílo není ukončeno, vyvíjí se dále a slibuje další radostné pokračování a vzestup. Br. Štěpánek recitoval několik básní z různých období básníkovy tvorby a br. Uhlíř zapěl píseň, již na slova Lešehradova komponoval br. Špidra. Závěrem recitoval br. Lešehrad svoji báseň, apostrofu mládí, řekl tím něco, co cítili všichni, že je stále mlád, stále v síle a stále v práci. Intimní tato slavnost byla velmi četně navštívena. *Ký.*

ZPRÁVY.

Br. Otakar Fischer, syn lóže „Pravda vítězí", odešel dne 11. března od rozsáhlé a vyčerpávající kulturní a vědecké práce na universitní katedře a v Národním divadle. SZ ponechává ocenění této práce pozdější době. Ve chvíli čerstvého smutku vzpomíná jen stopy, kterou ztichlý bratr zanechal při své neúmorné práci profánní i na cestě Královského umění za krátkou dobu, po kterou byl zapojen do bratrského Řetězu našeho Řádu. Byl přijat v roce 1934. Přicházel připraven; jeho kredo zednářské bylo neobvyklé, ale přesvědčující: ke své přihlášce připojil jako své zednářské vyznání ukázky „Evropských žalmů", které tehdy vycházely v „Lidových novinách" a kterým takto dal přímo zednářskou autorisaci. Ale i jinak mu bylo Královské umění zemí známou; jako germanista s ním přišel do styku. Znal pozoruhodný spis Schneidrův o vlivu svobodného zednářství na německou literaturu (vyšel v Praze 1909) a nově přeložil slavné Goetheovo „Symbolon". Jeho poslední básnic-

ké sbírky reagovaly lidsky i filosoficky na problémy doby v duchu, který zcela odpovídá zednářskému myšlení a zednářské etice. Co by byl mohl dát br. Fischer badání zednářskému, ukazuje jeho důmyslný a hluboký rozbor zednářské básně „Wahre Beschaffenheit eines Fr. M." (asi z roku 1743), kterou vydal br. Kadeřávek jako svůj novoroční tisk (viz: Lidové noviny z 24. prosince 1937, článek „Když . . ."). Pronikavým rozborem básně ukazuje na její myšlenkovou identitu se slavnou Kiplingovou básní „If . . ." (kterou br. Fischer rovněž — a znamenitě — přeložil) a přesvědčivě dovodil její souvislost s nějakou anglickou předlohou zednářskou, z níž se napojila i báseň Kiplingova. Veliký Stavitel mu nedopřál, aby i na tomto poli vykonal dílo větší; ukázky, které podal, jsou však hodny mistrovského kružidla. Jemně a vzrušeně reagující duši br. Fischera ušetřil tak pohledu na zánik kultury, v jejímž bohatství hledal a nalézal svá vyběravá příbuzenstva, a dal jeho odchodu tragické gesto zoufalého protestu proti novému barbarství. *A. H.*

Br. Jaroslav Werstadt dožil se 21. března 50 let. Ve své generaci vědecké má velmi čestné místo badatele o našem národním osvobození, jehož byl nejen pozorovatelem, ale i účastníkem velmi zaujatým, a podnětného sledovatele nových historických metod. Kromě velmi životného chápání vědy vyznačují br. Werstadta i jeho umělecké záliby (vyjádřil je ve spojení se svým kredem národním antologií bělohorské poesie). Do zed. Řádu vstoupil v roce 1929 a v lóži „Pravda vítězí", jejímž je synem, zastával významné hodnosti (Znalce, II. Dozorce) a měl v ní četné podnětné kresby ze svého oboru. Také v zednářské literatuře se uplatnil, uspořádav vkusný sborníček „Zednáři — státníci a bojovníci za svobodu" (1934); kromě toho napsal do sborníku „Stavba" (1932) pozoruhodnou kresbu o bratrství zednářském a do SZ náčrt Kvapilova národního revolucionářství z dob osvobozenských. Br. Werstadtovi přejeme mnoho zdaru v jeho vědecké činnosti a očekáváme od něho i další příspěvky k historii Královského umění.

K zednářskému dějepisnému badání.

V únorovém sešitě „Die drei Ringe" v nepodepsaném článku o knize Stručné dějiny svobod. zednářství v našich zemích, jež vyšla v Stavbě za redakce br.·. A. Hartla pro bb.·. zednáře, je námitka, že prý na str. 96. v poznámce 124 nesprávně posuzuji zednářstvo Německa.

Především upozorňuji, že nepodepsaný autor nerozuměl originálu. V mé knize je doslovně: „Německé zednářstvo nebylo před světovou válkou a za ní pravým světovým zednářstvem uznáváno pro své výhradně pangermánské stanovisko, diktované Vilémem II." V „Die drei Ringe" jest zmíněná věta tlumočena: „Die deutsche Freimaurerei war schon vor dem Weltkrieg und nach(!) demselben von der richtigen Weltmaurerei wegen ihres ausschliesslich pangermanischen Standpunktes, den ihr(?) Wilhelm II. vorschrieb, nicht anerkannt worden." Z tohoto překladu je zřejmé, že kritik mé větě: „před světovou válkou a za ní" (vor dem Weltkrieg und während desselben), vnutil zcela jiný smysl, totiž „před světovou válkou a p o n í", což ovšem jest o b s a h o v ě nesprávné. Též není přesně přeloženo, „den ihr W. II. vorschrieb", nýbrž má býti „den W. II. vorschrieb", což je pak poněkud jiné.

Nyní na vysvětlenou mého názoru o říšskoněmeckém zednářství:

Děd i otec Viléma II. byli vedoucími činiteli říšskoněmeckého zednářství. Vilém II. sice nebyl zednářem, avšak měl tradiční oporu v říšskoněmeckém zednářství. Ve svých Ereignise und Gestalten aus dem Jahre 1878—1918 prohlásil, že „německé Veliké Lóže, až na dvě výjimky, u nichž hrály roli neněmecké finance a jež měly tajně spojení s Grand Orient v Paříži, byly veskrz loyální a věrné." Ať se cokoli namítá proti tomuto tvrzení, zůstává faktem, že Vilém II. b y l se zednářstvím své říše celkem velmi spokojen.

Zednářství Německa nebylo sjednocené. Zednářský historik Friedrich Kneisner píše v Geschichte der Freimaurerei in Deutschland: „Snaha po společné německé Veliké Lóži je beznadějná při různosti zásadních směrů." Ale v jednom bylo zednářství Německa přece sjednoceno: v monarchické idei. To doznává i Posnerův Internationales Freimaurerlexikon, když praví, že říšskoněmecké zednářstvo v době před válkou bylo „samozřejmě m o n a r c h i c k é, i tehdy, když nemohlo s Vilémem II. vždy sympatisovati, bylo vlastenecké z vnitřního puzení . . ." A jako takové nestávalo vždy výhradně na národnostně smířlivém, nýbrž spíše všeněmeckém stanovisku.

Napsal-li jsem, že zednářstvo Německa nebylo před světovou válkou a za ní pravým světovým zednářstvem uznáváno*) pro všeněmecké stanovisko, je tomu rozuměti tak, že ono stanovisko zásadně ani nemohlo býti uznáváno, t o j e s t schvalováno pravým internacionálním zednář-

*) Užil jsem slov „nebylo uznáváno" a nikoli „nebylo uznáno", v čemž je podstatný významový rozdíl. Totéž je i u slov „zednářství" (Freimaurerei) a „zednářstvo" (Freimaurerschaft).

stvem; právě tento pocit národní výlučnosti a psychologické isolovanosti vedl říšskoněmecké zednářstvo k tak zdůrazňované internacionálnosti obedience F. z. a. S.

Tuto psychologickou situaci nikterak nevyvracejí „Die drei Ringe", když citují z „Freimaurer Kalender von 1914" (tedy podle stavu r. 1913) u tří Velikých Lóží Německa výčet některých cizozemských organisací (ovšem ne vesměs s přesným udáním názvu),*) s nimiž byly před světovou válkou v „přátelských stycích"; nakonec však ani tyto styky neobstály. Právě tento výčet je poučný tím, že neuvádí zednářství ani jediného slovanského státu. — Za světové války vůbec přestaly styky veškerého zednářství se zednářstvem Německa.

V své knize (poznámka 125) neříkám, že pražské sdružení Quatuor Coronati Coetus Pragensis jest odbočkou anglických Quatuor Coronati. Pravím jen, že „Sdružení zednářských badatelů Quatuor Coronati původně (t. j. po prvé) vzniklo v Anglii r. 1886." A v další samostatné větě se zmiňuji o badatelském sdružení německo-českém. Kdybych je byl chtěl spojiti s anglickým sdružením, byl bych musil napsat: J e h o odbočka německo-česká. Ostatně již v hlavním textu, na str. 96. v ř. 10.—12. a v ř. 15—17. shora, konstatuji: „P o d obediencí Velelóže „Lessing zu den drei Ringen" pracuje pět pražských německých lóží (vyjmenovány), sdružení německo-českých badatelů Quatuor Coronati Coetus Pragensis (1928)[125]) atd."

Rovněž sdružení „Trojlist", jež utvořili členové Q. C. dr. Volf, Lešehrad a Kadeřávek, není míněno jako česká sekce „Quatuor Coronati Coetus Pragensis", nýbrž jako podobné odborné sdružení.

Emanuel Lešehrad.

*) Výčet u tří Velikých Lóží Německé říše čítá dohromady 40 různých jmen; Grossloge Lessing zu den drei Ringen in Prag podle Mitglieder Verzeichnis 1936—1937 nach dem Stande am 1. Feber 1937 (t. j. za 16 let trvání) vykazuje samojediná přátelské styky s 83 zednářskými obediencemi.

Ze Švýcarska. Federální švýcarská Rada v souvislosti s návrhem o zrušení zed. organisací vyslovila se takto: „Nevíme o ničem, co by odporovalo našemu tvrzení, že v naší zemi jsou zednáři méně dobrými vlastenci než ostatní Švýcaři. Nenašli jsme ničeho, co by dokazovalo, že lóže jsou pařeništěm revolucí. Nepřátelé zednářstva nemohli nám dát žádné informace v tomto směru. Omezují svá tvrzení na pouhé domněnky a náznaky, aniž citují jediný fakt, který by mohl posloužiti za podklad k přesnému šetření a uvádějí jen různé všeobecnosti. Smysl zednářského programu nedává podkladu k závěrům, že by bylo hnutím, podvracejícím stát; naopak ve skutečnosti není tento program v žádném rozporu se zákony federální konstituce. Dokonce však měli jsme příležitosti poznati z jejich řečí a projevů, že v lóžích panuje dokonale vlastenecký a švýcarský duch." *J. Sk.*

Dobročinná činnost anglických zednářů jeví se nejlépe ve výročních zprávách jejich tří podpůrných institucí: Royal Masonic Institution for Boys vydal minulého roku na podporu hochů 95.058 liber, Royal Masonic Institution for Girls pro podporu děvčat 61.213 liber a Royal Masonic Benevolent Institution pro podporu přestárlých svých bratří neb vdov po zednářích vydal 221.393 liber. *J. Sk.*

Wer sich über die
Bedeutung, Leistung und Arbeit
unserer Schwesterobödienz,

der Großloge „Lessing zu den drei Ringen" in Prag informieren, wer das literarische Schaffen und die freimaurerischen Forschungen der Brüder der G. L. „Lessing" lernen will, der lese die Monatschrift

DIE DREI RINGE,

geleitet von Br. Johannes U r z i d i l und herausgegeben von der G. L. „Lessing".

Erscheint im Jahre 1937 als XIII. Jg. Zu beziehen durch die Administration: PRAG II., Lessingheim, Trojanova 7. Bezugspreis jährlich 30 Kč.

Wertvolle historische und aktuelle Beiträge führender freimaur. Autoren. Leben und Arbeit der heimischen Bauhütten. Wichtige Auslandsberichte.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3. Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„NEG“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit !

Ciné Kodak Service
DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,
specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO
stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily
Ledeč n Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,
výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

K posledním událostem 49
Na rozloučenou 49
E. Lešehrad: **Lóže Bohemia** 50
A. Hartl: **Ke dni 28. dubna** 54
A. Hartl: **Dvě pražské pověsti o zednářích** . 55
M. Šárecká: **Počátky sv. zednářstva v Anglii a Francii** 58
A. Rosenberg: **Židé a svobodné zednářství** . 60
A. Blumauer: **Přípitek sestrám** 63

Literatura a umění 64
„Zednářství v Československu". — Z kulturních dějin lidstva. — Dva neznámé zedn. dokumenty z archivu „Lešehradea". — Z nejstarších dějin pražské hvězdárny. — Už je to tady. — Die drei Ringe.

Z domácích dílen 76
Zasedání V.·. R.·.

Zprávy 76
Reklama pro zednářství. — „Filosofická" společnost či politická buňka? — Svátkův vzor? — Počet zednářů v Severní Americe.

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 4

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,

Malé náměstí

VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840

TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelikových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

V Praze dne 1. dubna 1938.

Události několika posledních neděl v cizině dotkly se bolestně i nás, zednářů Československé republiky. Opět čteme o pronásledování lidí, kteří se provinili jen tím, že se hlásili k organisaci, jejíž členové mají pochopení pro bídu druhého a kteří vidí, že každému národu v jeho spravedlivých aspiracích možno přes zdánlivé, dočasné úspěchy definitivně prospěti jen tehdy, je-li uskutečněna loyální demokratická spolupráce i mezi jednotlivými národy ve světě.

Přesto zednáři v Rakousku — podobně jako před tím v jiných státech — stali se „nepřáteli" svého národa, jakmile tam zvítězila jednostranná nadvláda, ať již jakkoli motivovaná.

Jediné demokratický stát nevidí v zednářích svého nepřítele, prostě proto, že demokratický stát je politickým uskutečněním toho, co zednáři chápou eticky a mravně. Takový stát má v zednářích dokonce oporu, třebaže jako celek nezasahují do politických otázek denního života. Československá republika stojí na zásadách, z nichž se zrodilo zednářství. Naše tradice jest duchovní tradicí československého národa. Ono veliké procento nejpřednějších pracovníků ze všech oborů lidské práce, kteří jsou členy našich lóží, jest nejlepším důkazem poctivé státotvorné linie čsl. zednářství a nikoliv nějaké podzemní konspirátorské práce proti národu, státu a jeho zřízením.

Toho musíme si býti vědomi v těchto těžkých dnech a to také musí nám býti posilou pro budoucnost. *JSk.*

NA ROZLOUČENOU.

Motto: Havlíček — Je ustavičné vlnění lidských osudů.

Svobodní zednáři, pracující v Dílnách vídeňských, položili své nástroje a odešli od stavby Chrámu humanity. Stihl je osud těch bratří, kteří již dříve pocítili silnou ruku diktátorů. Vzpomínáme jich, protože jejich osud byl po dlouhou dobu stejný s osudem zednářů československých.

Nový život rakouských zednářů začal v r. 1918 a celá práce rakouských bratří směřovala k tomu, aby rozšiřovala myšlenku míru a spolupráce. Podávali ruce přes mohutný Dunaj a velebné Alpy na všechny strany, všem národům a hlavně pomáhali znovuvybudovat svou krásnou vlast.

Veliká Lóže Vídeňská zakrátko dovedla soustředit ve svých řadách nejlepší osobnosti, a stejně jako vídeňské zednářstvo koncem XVIII. sto-

letí se pyšnilo výkvětem humanistů, tak i moderní zednáři vídeňští stáli vždy v popředí prací, diktovaných humanitními ideály.

Ve Vídni se ustavila Veliká Lóže v r. 1919 a spravovala v poslední době 22 Dílen. Její rituál byl obdobný rituálu uherskému, protože, stejně jako lessingovská Lóže „Hiram zu den drei Sternen" a slovenské Lóže této Obedience, přijala patent od Symbolické Lóže uherské.

Vídeňští bratři pracovali ve třech Chrámech, které s velkou láskou a porozuměním zařídili pro své účely a jistě se slzami v očích se loučí s místy, kde tak často povznášeli svou mysl k vyšším ideálům.

Jako červená nit táhne se moderními dějinami vídeňské Velelóže mírová práce, která počíná v r. 1923, kdy se Velelóže obrátila na všechny bratrské Obedience, aby odvrátily své národy od politiky msty a ponižování. Tehdy francouzští bratří pochopili její volání a ochotně s ní spolupracovali. Práce rakouských bratří pro sblížení všech národů byla vedena nejlepším z nich, nositelem Nobelovy ceny, br. Herrmannem Friedem, který razil názor: „Sociální svět je nemocen. Jeho nemoc má klidná stadia, která jsou často vystřídávána krisí, kdy po vnějším klidu následují strašné záchvěvy. Tyto krise a tato chvění jsou války. Latentní stav není však možno nazvati mírem. To, že není válka, není ještě dlouho mír. Mír může vytvořiti jen světová organisace, může býti jen dorozumění mezi národností a všelidstvím. Takové dorozumění musí přijít, protože válka je v rozporu s božským uspořádáním a válka stojí vždy proti tomuto zřízení, protože znamená úplnou disharmonii. Ale zajištěný mír, který spojuje lidstvo k společné práci, je podmínkou sociálního blahobytu."

Tato slova velikého rakouského bratra jsou odkazem. Přejímáme jej za svůj a budeme plnit mírové poslání nešťastných bratří do té doby, než pro ně nastane nový úsvit svobody. *A. B.*

LÓŽE BOHEMIA V OR. PRAHA, ZALOŽENÁ R. 1910.

(Podle nově objevených dokladů a archivalií.)

R. 1905 vznikla v Praze tajně prvá česká zednářská lóže **„U tří korunovaných sloupů"**, již řídil *Pavel Dražďák,**) jež se však udržela stěží do počátku r. 1909, kdy usnula pro nedostatek finančních prostředků a pro přenesení působnosti Dražďákovy mimo Prahu. Zároveň se toho roku, dne 12. května 1909, spojili členové pražských německých kroužků „Harmonie" a „Amicitia" v nepolitický spolek „Charitas", který byl krycí formou pohraniční uherské lóže **„Hiram zu den drei Sternen"**. Mezi 42 členy této německé lóže byli sice příslušníci české národnosti (šestina členů; v činovnickém sboru lóže tvořili Češi dokonce čtvrtinu), avšak převahu měli vždy Němci.**)

Byla tedy příznivá chvíle, aby se vytvořila nová česká zednářská organisace, která by soustředila jednak některé členy z uspané pražské lóže „U tří korunovaných sloupů", jednak získala nové členy z tehdejší české inteligence, jež se zajímala o zednářství.

---

*) Viz Svobodný zednář r. IX. č. 2.—6. (1935).

**) Již v l. 1911 a 1912 pomýšlel dr. Alfr. Baštýř na založení české zednářské lóže, ale úmysl se rozbil o požadavek Veliké Lóže uherské, která chtěla německou korespondenci a německý rituál. Podle Vzpomínky Zd. Helferta (v „Stavbě" 1932, str. 107) měli čeští bratří zednáři již v l. 1908—1909 připravený český rituál.

V Praze na Král. Vinohradech v Slovenské ulici č. 3. žil tehdy přírodní lékař *Jan Křtitel Maštalíř*, tenkrát asi 30letý, člověk ctižádostivý, inklinující k hermetickým a esoterickým naukám, který se snažil navázati styky s členy různých tajných společností. Jedním z těch, s nimiž se již v tomto svém laickém údobí stýkal nejvíce, byl jeho příbuzný *Theodor Krauss*, horlivý propagátor svobodného zednářství v Německu a v bývalém Rakousko-Uhersku.

Theodor Krauss také naznačil Janu Kř. Maštalířovi cestu do zednářského svazu. Označil mu berlínskou lóži **„Zum Pegasus"** jako nejvhodnější pro jeho recepci, která se měla státi co nejtajněji; zdá se, že Maštalíř se obával, aby mu bývalí členové pražské lóže „U tří korunovaných sloupů" nepřekazili přijetí, neboť doufali, že obnoví svou lóži, až se zlepší hmotné poměry členů a až se Dražďák vrátí do Prahy natrvalo.

Proto se Jan Kř. Maštalíř snažil žádost k lóži Pegasus, již podal asi v polovině r. 1909, pokud možno utajiti. To se mu však přece zcela nepodařilo, neboť některý z členů bývalé lóže „U tří korunovaných sloupů" se o chystané recepci Maštalířově dověděl (pravděpodobně Dražďák) a upozornil na to i na osobu Maštalířovu pražský kroužek „Amicitia", který pak o svých námitkách proti Maštalířovi telegraficky vyrozuměl lóži Pegasus v Berlíně; depeše však přišla pozdě a jakékoli další rozklady v této věci byly bez účinku.*)

A tak Maštalíř přijat za zednáře v berlínské lóži „Zum Pegasus" dne 9. prosince 1909 a obdržel tamže i 2. stupeň 24. února 1910. Mistrem lóže byl tehdy Ph. Dr. Paul Wolter, školní ředitel. Protektorem lóže byl korunní princ pruský Friedrich Leopold. Lóže měla 192 vlastních a 35 cizích členů. Z Čech byl tu pouze Jan Kř. Maštalíř.**) Pod Pegasem pracovala v Rixdorfě lóže „Richard zur aufgehenden Sonne", zřízená r. 1903.

Mezitím se Maštalíř připravoval k založení vlastní zednářské organisace v Čechách. Prostřednictvím svých zednářských známostí vešel v písemný styk s Národní Velikou Lóží rumunskou (vzniklou r. 1880) a stal se členem její lóže **„Propaganda"**, se sídlem v Bukurešti. Od ní obdržel mistrovský list dne 20. dubna 1910. Jak se rozešel s lóží, která ho před rokem přijala a zda mu vydala krycí listiny, nemáme dokladů.

Ihned nato přikročil k založení české lóže v Praze, pro kteroužto myšlenku získal některé rozptýlené české zednáře a s nimi společně ustavil dne 20. května 1910 lóži **Bohemia** v Or. Praha, jež přislušela pod obedienci **Národní Veliké Lóže rumunské** v Bukurešti, pod jejíž svrchovaností pracovalo 29 lóží.***)

---

*) (Srovnej kresbu Oskara Sterna z r. 1834: Die Bruderkreise in Prag und die Gründung der Loge Hiram, str. 14.)

**) Viz Mitgliedverzeichnis der unter Konstitution der Höchstleuchtenden Hochwürdigsten Grossen Landesloge der Freimaurer von Deutschland zu Berlin arbeitenden gesetzmässigen verbesserten und vollkommenen Johannisloge, genannt Zum Pegasus zu Berlin (Als isolirte Loge gestiftet vom Br. von Marconnay vor dem Jahr 1770), 1911, 8°. Zde je uveden na str. 94: Johann Maštalíř, Journalist, General-Inspector, Königliche Weinberge, bei Prag, geb. 13. V. 1878.

***) Roku 1880 založil v Rumunsku Konstantin Moroiů s 20 lóžemi Národní Velikou Lóži rumunskou, jež pozvolna soustředila pod svou svrchovanosti 29 lóží. Moroiů stal se Vel.·. M.·. a zřídil pak vysokostupňové úřady různých systémů (Memfis ritus, skotský ritus, Royal Arch). Za světové války, r. 1915 zastavila Národní Veliká Lóže rumunská své práce a brzy nato (r. 1916) zemřel Moroiů.

Patent o ustavení lóže Bohemia v Or. Praha zní v českém překladě takto:

Národní Veliká Lóže rumunská (Marea Log. Nationala suprem consiliŭal Masonerii romane).

Všem zednářům celého světa. My Vel.˙. M.˙. řádu svob. zednářství v Rumunsku dáváme věděti, že drazí bratři: *Jan Kř. Maštalíř* 18°, venerabilis (mistr lóže), *Ladislav Danko,* první dozorce, *Čeněk Hadrbolec,* druhý dozorce, *Miloš Maixner,* řečník, *Jaroslav Vtělenský,* tajemník, *Jiří Hynais,* pokladník, *Robert Hambalík,* znalec, *Josef Šimánek,* obřadník, *Josef Buchar,* strážce, jsou z a k l a d a t e l i lóže Bohemia v Praze. Na důkaz toho vydali jsme jim tento diplom, aby byli uznáváni ve své vlastnosti zakladatelů.*)

Vydáno V.˙. Or.˙. v Bukurešti 4./17. měsíce března 1911. (Č. 14.)
Vel.˙. M.˙. *Konstantin Moroiŭ,* v. r. Gen.˙. Taj.˙. Podpis nečitelný.

K těmto členům později (před světovou válkou) přibyli, pokud jsem zjistil z listin: dr. *Jan Sv. Procházka,* dr. *Jan Urban Jarník* a j.

Na paměť svého založení vydala lóže Bohemia m e d a i l i; na jejím líci je tvář Komenského s nápisem: L i b e r t a s: E g a l i t a s: F r a t e r n i t a s: I n M e m o r i a m, a na rubu jest postava Libuše, věštící Praze, s nápisem: R.˙. L.˙. B o h e m i a O r.˙. P r a g a, f o n d a t a 1910. Lóže Bohemia měla také knihovnu s r a z í t k e m, které vypadá takto: V kruhu je kružidlo s úhelnicí v poloze 1. stupně; pod ní dvouhlavý sokolík; uvnitř v hořejším kraji je pěticípá hvězda; nalevo od úhelnice je lopatka, napravo kladivo. Kolem je legenda: R.˙. L.˙. Bohemia 1910, Or.˙. Praga.

Po ustavení lóže Bohemia jako filiální lóže Nár. Veliké Lóže rumunské, pomýšlel Maštalíř se svými spolupracovníky též na ustavení Svrchované Kapituly. Za tím účelem ucházel se o vyšší stupně zednářské u Národní Veliké Lóže rumunské, v čemž mu bylo i vyhověno. Zjistil jsem, že do 18° byl povýšen dekretem z 12./10. 1910, do 30° dekretem z 24./6. 1911 a do 33° dekretem ze 4./7. 1912. Tak vznikla již před válkou v Praze S v r c h o v a n á K a p i t u l a (18°) **Bohemia** v O r.˙. P r a h a.**)

Kromě lóže Bohemia pokusil se Maštalíř o založení ještě druhé zednářské lóže v Praze. 2. února 1913 získal od Národní Veliké Lóže rumunské chartu k založení lóže S p h i n x č. 47 v Or.˙. Praha; k jejímu ustavení však nedošlo.

Vedle tohoto zednářství, jež uznává podle Konstituce Andersonovy z r. 1723 jen muže za členy své organisace, propagoval Maštalíř i s p o l e č n é z e d n á ř s t v í, jež připouští i ženy za členy lóže. R. 1910 vznikla jeho prací pod jménem a pod záštitou Sup. Cons. Univ. Mixte Le droit humain v Paříži lóže mixte **„Le droit humain Nr 52 Or.˙. de Prague"**, jež dostala z pařížského ústředí patent z 1. prosince 1913.

10. února 1914 byla založena mixte lóže **„Ordo ab chao"** v Praze.

Jan Kř. Maštalíř byl též m a r t i n i s t o u. Dne 16. dubna 1909 byl Th. Kraussem uveden do martinistického řádu, stal se zástupcem pařížské-

---

*) Jak zřejmo z uvedeného patentu Nár. Vel. Lóže rumunské, nebyl zakladatelem pražské lóže Bohemia jen Maštalíř, byli to také především Lad. Danko (1877—1930), bratr Frant. Danka z l. J. A. K., spisovatelé Miloš Maixner, Josef Šimánek a j., kteří mu pomohli utvořiti lóži.

**) V Ročence 1918—19 Nejvyšší Rady italské (Annŭario 1918—19 di Supremo Consiglio dell' Italia) ritu sk. st. a př. je tato Svrch. Kapitula Or.˙. Praga uvedena na str. 27 (Sov.˙. Capitoli dei princ.˙. Rosa-Croce) pod č. 77.

ho Supr. Conseil pro Čechy a kolem r. 1911 na základě charty, získané od pařížského ústředí, založil v Praze martinistickou lóži **Slavia** č. 246, jež trvala až do války. Ve válce tato lóže odpočívala, po válce (r. 1922) ji Maštalíř obnovil, avšak po několika letech úplně zanikla.*)

Za světové války, r. 1915, zanikla Národní Veliká Lóže rumunská a podle zednářské konstituce měla i filiální pražská lóže Bohemia zaniknouti; ale to se nestalo, neboť Maštalíř udržoval ji dále, takže lóže Bohemia vyskytuje se ještě po převratu, kdy již (26./10. 1918) vzniklo u nás československé zednářství a ustavily se janská lóže **Jan Amos Komenský** v Or. Praha dne 12. května 1919 pod záštitou Velikého Orientu francouzského a lóže ritu skotského starého a přijatého **Národ** dne 28. března 1919 pod záštitou Italské Národní Veliké Lóže v Římě.

O Maštalířovi se po převratu všelicos proslýchalo. Ještě za světové války nebyl přímo podezříván ze styků s pražským policejním ředitelstvím; teprve po státním převratu se zjistilo r. 1919 při prohlídce policejního archivu, že s ním v stycích byl (s polic. komisařem Chumem). To ovšem není na újmu dobré pověsti ostatních předválečných členů lóže Bohemia, kteří o tom nevěděli. Také Maštalíř nebyl samojediným zakladatelem lóže Bohemia, nýbrž byl jen jedním z jejích zakladatelů. Maštalíř sám vysvětloval své styky s policií tím způsobem, že prý byly jen preventivního rázu, aby před válkou pražská policie nezakročila proti lóži Bohemia podle dosud platné úřední zápovědi z r. 1795, že v rakouských zemích zednářské lóže nejsou dovoleny.

Jan Kř. Maštalíř, znemožněn pověstmi, které po válce o něm v Praze se šířily, a zastíněn samostatným mohutným vzrůstem československého zednářství, snažil se uhájiti svou zednářskou prioritu tím, že zkoušel získati uznání své lóži a sobě u zahraničních zednářských obediencí, což se mu však nedařilo.

V pozůstalosti Maštalířově našel jsem diplom (č. 583), v němž Nejvyšší velká rada a generální ispektoři 33° st. a př. ritu zednářského, se sídlem v údolí manchesterském, prohlašují, že ctihodného mistra Jana Kř. Maštalíře uznávají jako zednáře od 4—30° a jako takového jej přijali do Universální rady č. 1. v Manchestru (Anglie). Diplom je datován 12. září 1928 (poslední dvě čísla jsou zřejmě někým vyškrábána a přepsána na 28). Tento diplom je však i jinak podezřelý. Totiž na rubu diplomu, jenž je na líci datován 1928, jsou dva přípisy, jež překládám do češtiny. První zní: Bratrsky přijat suveréní Kapitulou Les vaillants chevalier de l'age d'or. V údolí Antverp 14. listopadu 1908. Druhý zní: Přijat nejvyšší svrchovanou Kapitulou v Nancy a filosofickou radou v jejich chrámě 5./12. 1910. V údolí Nancy 5./12. 1910.**)

Poslední východisko, jež mu kynulo v jeho krajně nepříznivé situaci, Maštalíř spatřoval v řádu i l u m i n á t ů (I. G.), jehož představitelem v Čechách alespoň chtěl býti. Podle diplomu, jenž se zachoval, získal od ústředí řádu iluminátského v Berlíně r. 1928 pod pseudonymem br. Manfred

---

*) O Řádu martinistickém viz Em. Lešehrad Po stopách tajemných společností str. 180—195 (1938).

**) Maštalířovy zednářské dokumenty i korespondenci koupila, větším dílem, z jeho pozůstalosti lóže Jan Amos Komenský v Praze, v jejímž archivu jsou uloženy. Tamže také se nalézá Maštalířův diplom z École supérieure libre des sciences hermetiques v Paříži, jímž byl jmenován 15./10. 1909 doktorem hermetických věd. Část pozůstalosti Maštalířovy získal Oskar Arend z Lessingu v Praze a Lešehradeum.

stupeň „Minerval“. Ale ani zde nepodařilo se mu již získati mezi Čechy stoupenců.*)

Jistě osudným vývojem všech těchto událostí a tím, že se viděl pozvolna opuštěn ode všech, kdož mu kdysi důvěřovali a že cítil, jak úloha jeho je dohrána, propukla u Maštalíře duševní porucha, následkem čehož byl internován v ústavu pro choromyslné, kde počátkem r. 1937 zemřel.

Tím se také uzavřela poslední kapitola historie lóže Bohemia v Praze.

E. Lešehrad.

KE DNI 28. DUBNA.

(200. výročí první papežské buly proti zednářům.)

V dějinách zednářství zvláštní kapitolu tvoří nepřátelství Papežské stolice, projevované prokletími; snad ono právě bylo nejúčinnější propagandoun řádu. Serii papežských protizednářských aktů zahajuje bula papeže Klementa XII. z 28. dubna 1738: byla vydána právě před 200 lety.

Co měla Papežská stolice proti svobodnému zednářství? Toto:

Je to tajná společnost, štítí se světla: je tedy její působení špatnost sama. Nadto se v ní spojují lidé všech vyznání a sekt, spokojující se přirozenou mravností. — Církev cítila, že se tu cosi vymyká její kontrole, že je tu organisovaný protest proti její nesnášelivosti. Proto papež ze své apoštolské moci svobodné zednářství zakazuje a na věky zatracuje. Zároveň zakazuje všem křesťanům do zednářství vstupovati, je podporovati přímo nebo nepřímo, veřejně nebo tajně, a to pod trestem církevní klatby.

Zplnomocňuje také duchovní vrchnosti, aby inkvisitorsky zakročily proti těm, kteří neuposlechnou této buly, jako proti zatvrzelým kacířům, a aby se při tom, bude-li třeba, dovolávaly světské moci. Kdo neuposlechne tohoto „prohlášení, zatracení, příkazu, zákazu a interdiktu“, uvalí na sebe hněv boží a svatých apoštolů Petra a Pavla.

Dnes by tato bula nezněla tak hrozně, ani vznešeně; v roce 1738 ještě působila: bylo třeba hodně odvahy být členem řádu takto prokletého. Ale časy se mění: dnes nevycházejí papežské buly, ale píší se proti zednářství obvinění ještě nesmyslnější. Ale nejen to! V lidovém hlasování ve Švýcařích katolíci hlasovali proti zákazu zednářství. Co se stalo? Zpronevěřili se sobě katolíci nebo zednáři? Nikoli. Změnily se poměry. Svět se otočil. I zednáři i katolíci — jako jiné církve — si pojednou uvědomují, že stojí na jedné obranné a bojové frontě: na frontě ducha, svobody a mravnosti proti násilí, na frontě lidskosti proti pěstnímu právu, na frontě křesťanské kultury proti vzpouře barbarských pudů. *A. Hartl.*

---

*) Původní Řád iluminátů, založený 1. V. 1776 v Bavorsku Adolfem Weishauptem, trval až do r. 1785, kdy byl státním ediktem zrušen. R. 1906 Leopold Engel, německý historik iluminátů, založil v Drážďanech „Nový řád iluminátů“ jako státem uznanou společnost. Za světové války řád usnul. Teprve r. 1925 byl Nový řád iluminátů nově organisován jako Světový svaz iluminátů, se sídlem v Berlíně; předsedou byl Leopold Engel. Bližší o Řádu iluminátů viz v Lešehradově knize „Po stopách tajemných společností“ str. 206—208.

DVĚ PRAŽSKÉ POVĚSTI O ZEDNÁŘÍCH.

U nás nebyl ještě soustavně prostudován materiál k zednářskému národopisu, ačkoli se před našima očima a moderními cestami (denním tiskem) šíří výmysly, které se stávají základem lidové tvořivosti, pověr a pověstí. Není pochyby, že i u nás, jako jinde, byly takové lidové tradice o zednářích, že se i u nás vypravovaly příběhy a anekdoty o nich, neboť tato vypravování jsou mezinárodní a značně pohyblivá ve svém šíření.*)

Prameny tohoto lidového podání jsou, pokud lze soudit z kusého materiálu našeho a ze sbírek cizích, které podávají celé skupiny pověr a pověstí, zkloubených celým systémem lidových názorů tradičních a souvislých s ostatní tradicí lidové prózy, hlavně dvojí: jednak prýští z povahy zednářství samého, jednak se na ně aplikují z vnějška.

Povaha zednářství, tajemnost schůzek a obřadů, ovzduší mlčelivosti, zhusta porušované, probouzely zvědavost a dráždily fantasii lidovou tím více, čím kusejší byly zprávy o jeho organisaci a činnosti. Neporozumění a neúplnost vědomostí o tomto Řádu vyžadovaly si doplnění z fantasie anebo z obdobné zkušenosti, a toto doplnění se dálo podle zásady: co je šeptem, to je s čertem — a vskutku čert hraje v této tradici důležitou úlohu. Leccos napověděla i divoká fantasie románopisců (i zednářských básníků), kteří do poloviny minulého století psali oblíbené napínavé a senzační romány, které nebyly daleky Spiessových schauerromanů — u nás tento druh historických románů, označovaných zhusta jako obrazy mravů určité doby, pěstoval Josef Svátek.

Nejčastějším pramenem pověstí a pověr o zednářích jsou aplikace hotových pověstí a pověr starších na zednáře; tu se obnovují pověry o čarodějích, živly faustovské a kouzelnické vůbec. Takový cizí původ je patrný na pověsti o staviteli Černínského paláce. Jde o stavbu XVII. století, která neměla ve skutečnosti nic společného se zednáři, dětmi věku pozdějšího; byla-li tato souvislost v lidové tradici přece nalezena — a u lidové tradice takové historické nepřesnosti nepadají na váhu —, je zcela zřejmé, že tu hotová pověst byla navěšena na zednáře; a snad tato pověst byla navěšena i na černínskou stavbu, týkajíc se původně věci zcela jiné.

Druhá pověst, o vraždě zednářské na dálku, je také aplikace starších lidových věr, jejichž kořeny jsou v pověře o tajemné relaci mezi člověkem a nějakým předmětem (stromem na př.), v našem případě obrazem nebo namalovaným srdcem, tedy jen symbolem člověka. Verse, kterou otiskuje Svátek, čte se jako doslovný překlad německé pověsti z Oldenburska. Ale Svátek, otiskuje zároveň novinářskou zprávu z r. 1786 o kázání venkovského mnicha proti zednářům, v němž je výmysl o zednářských vraždách na dálku pomocí probodení předmětu, s nímž je obět v tajemném spojení, podpírá nejen možnost, že se pověst vypravovala i u nás (ačli to není maskování vlastního výmyslu), nýbrž ukazuje zároveň cestu, jak se k nám a do lidu dostala; odhaluje jeden z pramenů, které napájely lidovou fantasii: u nás šířili tyto klepy kněží, kteří byli odpůrci osvícenství a zednářství (ač celá řada kněží světských i řádových byla v lóžích zednářských horlivě činna).

*) Z německé literatury uvádím jen dvě sbírky, které se mi dostaly do ruky: K. Wehrhan, Die Freimaurerei im Volksglauben (2. vyd. 1921) a Dr. Karl Olbrich, Die Freimaurer im Deutschen Volksglauben (Breslau 1930).

Dvě pražské pověsti o zednářích, které tu otiskujeme, chtějí dát podnět k soustavnému sbírání a studiu ústního podání lidového, pokud si za předmět obralo svobodné zednáře. Omezili jsme se jen na látky, které byly pojaty do sbírek pražských pověstí. Jiný pramen pražských pověstí, totiž některé romány, které zřejmě čerpají z lidové tradice (jako je Zvonečková královna K. Světlé nebo román Popelky Bilianové Do panského stavu), zatím pomíjíme jako pramen s prvním nesourodý. A všímáme si především Prahy, protože tu byl v XVIII. století nejčilejší život zednářský a protože tu lze tedy předpokládat ústní zkazky, tradované o zednářích — uvidíme, že skutečná působnost zednářů se v nich neobrazí vůbec. Svátkův odkaz na kázání venkovského mnicha, Schieblův záznam plzeňské pověsti*) a konečně zanesení pověsti o staviteli Černínského paláce do Jindřichova Hradce ukazují, že i venkov z této tradice konsumoval a ji snad i spolutvořil. Lze předpokládat, že ještě lepší půda pro tyto pověsti byla na Slovensku, kde v XVIII. století venkovská sídla šlechty (u Prešova a Žiliny na př.) často poskytovala své místnosti schůzkám zednářským: bratří ze Slovenska se tu mohou poohlédnout.

•

Naším pramenem byly tři sbírky pražských pověstí: Svátkova, Bilianové a Wenigova. Všecky tyto sbírky mají pověst o staviteli Černínského paláce; pověst o vraždě jehlicí na dálku má jen Svátek. Jak uvidíme, lze pověsti o staviteli, jichž tři verse otiskujeme, svést na základní pověst jedinou, Svátkovu (a zdá se, že tu opravdu nejde o tři samostatné zápisy), která je pramenem obou versí mladších. Máme tedy co činit jen se Svátkem jako sběratelem pověstí o zednářích, a tu vzniká otázka, jak on ke svým látkám přišel.

Svátek obě pověsti označuje jako pověsti „pražské", to jest pražské lidové, z ústního podání lidu pražského vzaté; ale protože necituje svůj pramen a protože víme,**) že si v mládí (a snad i později) vymýšlel lidové vyprávění, není zcela bezpečné, jde-li tu skutečně o lidové podání — aspoň lidové podání české — a nevymyslil-li sám tyto pověsti, anebo neaplikoval-li je aspoň místně na Prahu a věcně na zednáře.

•

Josef Svátek (1835—1897) vydal r. 1883 „Pražské pověsti a legendy" (otiskujeme pověst o staviteli podle vydání Strejčkova) a v nich zaznamenal dvě pověsti o templářích („Sídla templářů v Praze" ve skupině „pověstí o staré Praze" a „Strašidlo templáře" ve skupině „pověstí o strašidlech a zakletých osobách") a jednu pověst o zednářích: „O staviteli Černínského paláce" ve skupině „Pověstí o palácích a budovách". Kromě toho jsou tam pověsti, které se v jiných zemích, na př. v Německu, aplikovaly na zednáře, ale u Svátka této podoby nemají; proto jich tu nedbáme, stejně jako nedbáme pověstí o templářích, poněvadž v těchto pověstech nejsou templáři uváděni v nijakou spojitost se zednáři.

V úvodu Svátek vysvětluje, že chce vydáním těchto pověstí „k tomu přispěti, aby též jiní k zachování dalších zbytků obrazotvornosti lidu pražského ponuknuti byli". Tím deklaruje svou práci jako sbírku podání lidového, což se tedy vztahuje i na pověst o staviteli. Jistě byla tato výzva

*) Viz: J. Volf, Z pověstí o zednářích v Čechách. SZ VIII. str. 193.
**) Viz: J. Volf, K věrohodnosti Svátkově. SZ XI, str. 10.

jedním z podnětů, z nichž snad vznikla pozdější zpracování pověstí od Jiráska (1894), od Aug. Sedláčka (1898), nebo nejnověji od Weniga (1930). Ale byla také podnětem jemu samému, aby se pověstí těch dále všímal. A vskutku v jeho studii „Zednáři (freimauři) v Čechách v XVIII. století"*) zaznamenána jest další pověst o zednářích, kterou označuje zase jako pověst „pražskou". Poněvadž tato druhá pověst vypravuje o vraždách na dálku, kterých se dopouštějí zednáři, vzbuzuje se tím dojem, že lidová tradice o zednářích v Praze byla protizednářská. Sám Svátek cítí tento závěr a opravuje jej napřed: „Celkem panovalo v obyvatelstvu pražském o zednářích skutečně mnohem příznivější smýšlení, než kdekoli jinde, neboť zřízení dvou ústavů humanitních a jinaké skutky dobročinné zjednávaly jim vděčnost nižších tříd lidu;"**) na doklad toho cituje scénu z pohřbu zednáře dra šl. Plenčice (r. 1787),***) kdy jistá žena „českým jazykem" mezi diváky vykládala, že „nebožtík byl freimaurem a všichni tito páni (t. j. účastníci pohřbu) jsou také freimaury, kteří dělají dobré skutky chudým."†) Svátek arci této pověsti důkladně využil k dosažení napínavosti a sensačnosti svých románů, pokud jednají o zednářích: v „Karlu VII. a Marii Terezii" (1870) je vražda zednáře přímo ve shromáždění, v lóži; v „Hraběti Šporkovi" (1889) je zavražděn dýkou zrádce Hamerschmied; v „Sedlácích u Chlumce" (1896) začíná se děj mrtvolou zednáře, nalezenou ve sněhu na ulici ještě v srdci s dýkou, na které jsou vyryty zednářské symboly, a do úst lidu jsou vkládány povídačky o zednářské pomstě.

Marie Popelková (provd. Bilianová, nar. 1862) také projevila zájem o slovesnou tradici pražského lidu v knize „Z tajů pražských pověstí" (1904), kde reprodukuje ze široka pověst o staviteli Černínského paláce. V románě jejím „Do panského stavu" (1924) snad také můžeme projevy matky Kráčmerky o zednářích považovat za ohlas lidových představ o Řádu.

Adolf Wenig (nar. 1874) psal — hlavně pro mládež — několik sbírek pověstí, mezi nimi dvě knihy pověstí pražských: „Věnec pražských pověstí" (1908) a „Staré pověsti pražské" (1930), zřejmě myšlené jako pendant k Jiráskovým „Starým pověstem českým". V poslední knize se opírá hlavně o materiál Svátkův: je to vlastně jiráskovsky vyprávěný Svátek. Proto se setkáváme s týmiž pověstmi jako u Svátka: v oddílu I. (Ze Starého města — Wenig rozděluje látku podle čtvrtí staré Prahy) vypravuje „O zjevení templáře v Liliové ulici" (str. 90 n.), v oddílu IV. (Z Hradčan) má pověsti „O paláci Černínském" (str. 301 n.), mezi nimi na prvním místě pověst o staviteli paláce.

I. O STAVITELI ČERNÍNSKÉHO PALÁCE.

První — a mohli bychom říci klasickou, protože prostě, lidově epickou — formu pověsti zachytil Svátek. V daleko rozvinutější formě ji vypravuje Popelka Bilianová; její verse je v podstatě přejata ze Svátka, neboť přídavky nebo odchylky neukazují na jiný lidový pramen, nýbrž jen na autorčinu úpravu a na její způsob vyprávěcí. Bilianová se snaží být přesnější v podrobnostech a co možná důkladně je podávat; z této snahy po přesnosti, podrobnostech a dokreslování lze asi vyložiti i její věcné úchylky od Svátka — částečně asi také z neporozumění. Najdeme u ní tři hlavní

*) Původně v „Zlaté Praze" 1887, knižně v „Obrazech z kulturních dějin českých" II, 1891.

**) Obrazy II, str. 297.

***) Svátek to má z publikace.

†) Obrazy II, str. 297.

úchylky věcné: 1. u ní nejde přímo o zednáře, nýbrž o společnost pracující „po příkladu zednářů"; 2. stavitel nepřednáší svou žádost v zednářské lóži sám, nýbrž tak činí za něho jeho bratr — což je asi věcně přiměřenější, ale lidové podání se o takové přesnosti nestará; 3. duch hraběte neotiskuje na smlouvě ruku, nýbrž ji podpisuje — také asi pro větší srozumitelnost, ačkoli lidové obrazotvornosti to neodpovídá, snad také tak učinila autorka proto, aby to příliš nepřipomínalo daktyloskopii.

Wenig zase dává pověsti stručnější a původnější podobu, vrací se ke Svátkovi, ač i on ji v malých podrobnostech doplňuje, takže ani tu není pochybnosti o tom, že pověst nezaznamenal z lidového podání, nýbrž ze Svátka. Jediná jeho věcná odchylka zase není toho druhu, aby měla původ v lidové versi, nýbrž v autorově snaze po přesnosti: stavitel je totiž dvakráte v zednářské lóži, jednou přednášeje svou prosbu, po druhé na vyzvání velmistrovo, přinášeje písemně vypracovanou smlouvu. Zůstává tedy verse Svátkova nejstručnější a — nejlidovější, ať už je vzata z úst lidu nebo odjinud aplikována. (Pokračování.)

POČÁTKY SVOB. ZEDNÁŘSTVÍ V ANGLII A FRANCII.

(Výňatky z knihy „Z kulturních dějin lidstva. Obrazy společenského života". Svazek „Rokoko".)

Všichni, kdo hledali klíč k velkému tajemství, které od počátku světa znepokojovalo lidstvo, a toužili po bratrském splynutí duší ve spolku, jehož členové by nebyli rozděleni náboženskou a politickou nesnášenlivostí, hlásili se do řad svobodných zednářů. Nebyli to již, jako v 15. a 16. století, stavitelé a dělníci gotických katedrál, sdružení v hutích, spravovaných vlastními zákony a dorozumívající se zvláštními znaky, aby uchránili tajemství svého umění před nepovolanými; byli to tvůrci duchovního bratrstva, v němž ožily sny a touhy sekt, založených na mlčení a bratrské lásce, od egyptských zasvěcenců až po rosekruciány 17. století. Z hutí gotických kameníků, kteří se nazývali rovněž svobodnými zednáři, zbyly jen obřady a symboly, převzaté duchovními zednáři, členy Královské společnosti věd, lékaři, fysiky, matematiky, důstojníky, diplomaty, šlechtici i obchodníky, vší tou inteligencí, která již v 17. století převyšovala počtem řemeslné zednáře a změnila jejich lóže v chrámy s oltáři a tajuplným rituálem.

Kruh zednářů nebyl nikdy tak těsně uzavřen, aby nemohli být do něho přijímáni vznešení ochránci nebo příznivci a v Anglii se otvíral všem, kdo v něm hledali rozřešení velké hádanky, ztracený kámen mudrců nebo ideální sdružení srdcí, spojených křesťanskou láskou a toužících po světle života, sdružení, o jakém snil Komenský se svými rosenkruciánskými vrstevníky. Pověsti o zednářském hesle a prastarých symbolech přivolaly nejenom alchymisty, astrology a mágy, ale i filosofy, učence a vážné myslitele, uznávající potřebu bratrské jednoty, volné myšlenky a duchovního spojení. Čím dále, tím více přibývalo vynikajících osob, které si přály býti členy zednářské společnosti a vyznavači jejího Královského umění. K měšťanům a učencům se družili šlechtici, generálové, plukovníci a státníci, podrobující se dobrovolně spolkové kázni a odhodlaní projíti drahou učně a tovaryše, aby se stali jednou mistry. Scházeli se na začátku 18. století ve čtyřech londýnských tavernách, kde měli své lóže, „U poháru a hroznu", „U koruny", „U jabloně", „U husy a rožně", kam chodíval v osmdesátých letech předešlého století stavitel svatopavelského chrámu Christopher Wren. A když o sv. Janu r. 1717 spojily se tyto čtyři lóže v jedinou velelóži, byla „vážená společnost svobodných zednářů" ustavena.

Anthony Sayer, o němž víme pouze, že zemřel chud a byl slavnostně pohřben za velké účasti zednářů, stal se jejím prvním velkým mistrem; londýnský duchovní, reverend James Anderson, sepsal poněkud legendárně její dějiny a přizpůsobil její konstituci nové době; druhý velmistr, celní sekretář George Payne, jí prospěl svými společenskými styky a sestavil všeobecné předpisy, kterými se měla říditi; nadaný přítel Newtonův, profesor Desaguliers, který byl zároveň přírodovědcem i doktorem práv a theologie, získal jí a zasvěcoval prvního urozeného velmistra, vévodu z Montague, přijímal mezi zednáře Františka Lotrinského, chotě Marie Terezie, prince Bedřicha Waleského a jiné vysoké aristokraty, jimž bylo od té doby velmistrovství vyhrazeno.

Urození zednáři nosili, jako jiní, předepsané odznaky, pronášeli zednářské přípitky, jež zavedl Desaguliers, zachovávali předpisy, které spojovaly kdysi mistry a dělníky kamenických hutí v pevný, uzavřený celek, a jednali v duchu zásad, přijatých bratrstvem, které vepsalo do svého programu ideu lidskosti a mírové práce.

V Anglii, rozvířené stranickými a sektářskými boji, kde Richard Steele navrhoval již r. 1711 ve svém listě, aby se lidé různých stran spojili k udržení vnitřního míru, rostlo zednářství rychle pod touto vysokou ochranou a vnikalo odtud do jiných zemí. Anglická inteligence, zejména pokroková whigové a členové Královské společnosti, sledující podobné humanitní cíle, hlásili se o přijetí mezi zednáře, takže dříve, než uplynulo čtvrt století, bylo v Anglii přes šedesát lóží, do nichž stále byli přijímáni noví adepti v hostincích, nesoucích nápis: „Zde se dělají zednáři." Symboly středověkých kameníků, kružidlo, olovnice, kladivo, coulové měřítko, pletená šňůra, lžíce a růže, odznak mlčení, vítězily již v letech dvacátých ve světě, který dychtil po míru a snášenlivosti.

(Z kapitoly „Líc a rub anglické slávy", str. 59—61.)

Také tajemné symboly a slavnostní obřady zednářské vábily francouzskou šlechtu, když angličtí vystěhovalci, většinou přívrženci Stuartů, založili v pařížských hostincích první lóže. V zadní místnosti zapadlého hostince v rue de la Boucherie, kde bylo rozestaveno několik lojových a voskových svěc, kde na dřevěném, nepokrytém stole ležela bible a na podlaze byl křídou načrtnut obdélník, vyplněný symbolickými obrazci, scházeli se pod vedením prvního velmistra, lorda Derventwatera, první francouzští zednáři, šlechtici, umělci a několik osvícených měšťanů, kteří nezůstali lhostejni k humanistickým zásadám anglického hnutí, v němž viděli obnovené středověké templářství. Jejich tajemství bylo brzy prozrazeno a pobouřilo dvůr Ludvíka XV., ovládaný dosud starým kardinálem Fleurym. Z jeho návodu patrně vydal mladý král nařízení, které mělo potlačiti „anglický jed" dříve, než se bude moci rozšířiti: všichni šlechtici, kteří by měli odvahu býti zednáři, byli předem vyloučeni ode dvora a každému Francouzi, který by byl přijal hodnost velmistra, bylo vyhrožováno zatčením. Ale klíčící zednářství již zapustilo ve Francii kořeny a mohlo se honositi jmény vysokých aristokratů, z nichž první byl vévoda d'Aumont, i vynikajících spisovatelů, jako president Montesquieu, autor děl burcujících k revoluci. Nepodlomily ho již zákazy, vrhané proti zednářským spolkům, ani pronásledování policie, která vyslídila zednáře

v rue de la Râpée u vinárníka Chapelota, jehož krčma byla půl roku zavřena a přístup k ní dokonce zazděn; neublížil mu ani veřejný posměch, když byly zednářské obřady parodovány na scéně jesuitské koleje a na loutkových divadlech.

(Z kapitoly „Jitřenka galantního věku", str. 45—46.)

Maryša R. Šárecká.

ŽIDÉ A SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ.*)

Totalitní režimy, zvláště fašism a nacism, ničí svobodné zednářství především, jsouce namířeny proti socialismu a svobodě. V hakenkrajclerství je nepřátelství spojeno s antisemitismem, a naše odrůda nacismu razila proto pojem „židozednářství". Tato rasová „teorie" spočívá na nepravdách, směšných kombinacích a na pověrách. Avšak není proto méně skutečná a méně nebezpečná. Je shrnuta v kapitole „Židé a svob. zednářství" knihy A. Rosenberga; otiskujeme ji v překladu, protože je třeba znát odpůrce, jeho myšlení a jeho prostředky. Předkládáme je k uvážení a vrátíme se k ní kriticky. Red.

Světoví spekulanti židovští jsou ještě jinak úzce spojeni s řediteli osudů dohodových států: svobodným zednářstvím.

Nechci se blíže pouštět ani do mnoha „mysterií", ani do domnělých tajemství svobodných zednářů, nýbrž osvětliti jen politické působení řádu a jeho cíle.

Země, z níž vlastní svobodné zednářství vyšlo, jest Anglie. Z Anglie byly na počátku 18. století založeny lóže ve Francii a Německu, 1721 v Dunkerque a Mons, 1725 v Paříži, 1733 ve Valenciennes atd. Přes všemožné hrozby královy získaly tajné společnosti tolik přívrženců, že ani vyhlídka na Bastillu neodstrašovala. 1756 sjednotilo se několik spolků ve „Velikou lóži francouzskou". Nezávisle na tom vznikl 1772 v Paříži „Veliký orient francouzský" pod vedením vévody z Chartres, později Filipa Egalité, jako Velikých mistrů. 1778 působí jen v Paříži 129 lóží, v provinciích 247! Podobný průběh mělo tvoření tajných společností v jiných zemích. Byť snad mezi nimi vládla některá nedorozumění, v jednom se shodovaly: v boji proti monarchii a církvi.

Jedním slovem: zednářský řád byl a je mezinárodní tajnou společností za účelem zřídit protináboženskou světovou republiku. Měl vždy před sebou tento cíl, i když monarchie často používal a ji podporoval, jak to odpovídalo jeho moci a okolnostem, které byly na něm nezávislé.

Učení, že máme sloužit lidstvu, a ne jednotlivým národům, nalezlo v něm nejpůsobivější orgán; všeobjímající „humanitě", „volnosti, rovnosti a bratrství" všech lidí bylo jím soustavně učeno, aby konečně nastoupilo svůj pochod do světa, jako stále nově hlásané evangelium.

„Vyhladiti mezi lidmi rozdíly všeho druhu," praví hodnostář Velikého orientu, Clavel, „jest veliké dílo, podniknuté svobodným zednářstvím."[1])

„Vyhlaďme každý rozdíl důstojenství, víry, názorů, vlasti ... učiňme z veškerého lidstva jednu rodinu," praví se na jiném místě.

Tato svědectví lze rozmnožit bez počtu. Hesla, která opět a opět otřásala světem, byla ražena tímto světovým řádem. Po prvé zazněla hlasitě v neblahém roce 1789. Antimonarchická tendence byla mnohdy zednáři zatlačena účelně do pozadí, ale nikdy se neztratila a dnes triumfuje více než kdy jindy.

„Zednáři při své svazové hostině pili arci v monarchistických státech na zdraví královo. Poslušnost k zákonům byla arci zostřena. Ale takové opatrné chování, přikazované „moudrostí" této asociace, kterou hlídalo tolik nedůvěřivých vlád, nepostačovalo, aby zničilo revoluční vliv, který svobodné zednářství nutně vykonávalo svou povahou."[2])

---

*) Kap. 12. ze spisu „Die Spur des Juden im Wandel der Zeiten" (str. 84—104). II. vyd., München, Zentralverlag der NSDAP, 1937.

[1]) Clavel: Histoire pittoresque de la Franc-maçonnerie, str. 23.

[2]) Louis Blanc: Histoire de la Revolution française.

„Je nutné, aby dosáhlo nejvyšší politické moci, aby sedělo na všech trůnech, anebo spíše aby svými velikými lidmi a skrze jednoty svých bratří vládlo nad všemi trůny."[3]) Je zbytečné uváděti další citáty o zednářském usilování; všechny říkají totéž, a pokud jde o činy, jsou revoluce od 1789 až na naše dni ponejvíce ovocem zednářského působení. Než však se obrátím k těmto skutečnostem, třeba zdůrazniti zvlášť důležitý moment: přijímání židů do tajných společností.

Po své povaze je židovský národ, roztroušený po všech státech a přece úzce spojený, rozeným národem spikleneckým. Mezinárodní principy svobodných zednářů pak teoreticky nestavěly nic v cestu židům. Již v roce 1722 bylo v Anglii zjištěno: „Zednářství je svaz lidskosti k šíření tolerantních a humánních zásad, na kterýchžto řádových snahách může mít účast právě tak Žid a Turek, jako křesťan."[4]) Přes to odpor proti Židům nebylo lze lehko překlenouti, ale zchytralými tahy se jim podařilo vetříti se a, jako mistrům intriky, vládnouti. V roce 1754 založil portugalský Žid, Martinez Paschalis, v Paříži kabbalistickou sektu, k níž se Židé přidávali ve velkém počtu. Po jeho smrti ujal se vedení společnosti Saint Martin. Rozvětvila se do všech zemí, ano i do Ruska (martinisté). V Anglii působil ve prospěch naturalisace anglických židů Toland a napsal za tím účelem dva spisy (1715 a 1718); v Německu se židovské salony staly centry politického vlivu; Mendelssohn dovedl získat a zapřáhnout Lessinga pro židovské cíle, na jeho prosbu napsal Dohm (1781) spis o reformě židovské politiky, jehož návrhy sloužily Mirabeauovi za základ podporování židovských zájmů.

Tak byla nálada a moc židovských lóží dosti silná, aby se vynutilo jejich zcela oficielní přijetí do svazu. To se stalo na památném konventu ve Wilhelmsbadu roku 1781. Tam svolal zakladatel německého řádu iluminátského, Weishaupt, kongres všech tajných společností. Přišli zástupci ze všech zemí evropských, z Ameriky, ano i z Asie. Tu se spojila všechna spiknutí pod Weishauptovou formulí: „aby se ve vyšším zájmu a pevným svazkem spojili učení muži všech zemí, všech tříd a všech náboženství..."[5]) A zástupce francouzských martinistů prohlásil na dotaz o výsledcích kongresu: „Nepovím vám tajemství, která přináším; ale co myslím, že vám mohu říci, jest, že se načíná spiknutí a že náboženství a vládám bude obtížné, aby nepadly."[6])

Tato slova byla vyřčena osm let před svým naplněním. Do té doby se horlivě pracovalo pod zemí. O tom píše Louis Blanc: „Utvořila se podivná společnost. Její členové žili v nejrozličnějších zemích, náleželi každému náboženství (také Židé) a každému stavu. Již v předvečer francouzské revoluce nabyla nezměrného významu. Rozšířila se po celé Evropě a jevila se všude jako společnost, jejíž základy byly v rozporu s principy měšťanské společnosti..." Ještě 1785 konala se v Paříži velká porada, kde m. j. hrál vynikající úlohu Cagliostro (Žid Josef Balsamo, zakladatel „egyptského systému"). Tu byla definitivně usnesena francouzská revoluce. 1787 měl Cagliostro drzost vydati manifest k francouzskému národu a předpověděti mu všecky později se dostavivší události: dobytí Bastilly, pád monarchie, kultu rozumu.

Byla rozvinuta horečná činnost, vydána známá hesla, získáváni sedláci, dělníci i vojáci; dnem vzpoury byl určen 14. červenec 1789. Potom se zavřely lóže a bratří vydali se na radnice a do revolučních výborů. Když konečně 1789 pobouřený lid venku útočil, seděli spiklenci u hloupého krále, přisahali mu věrnost, líčili mu lživé obrazy hrozné moci vzbouřeného lidu, radili k zachování občanského míru, ke vzdání monarchistických práv atd. A když ho konečně obměkčili a sami se zmocnili moci, strčili ho do templu.

Neobyčejně zajímavý dokument o mocech toho času poskytuje nám bývalý zahraniční ministr pruský, hrabě Haugwitz, v pamětním spise z roku 1822, který sepsal po svém odchodu z politického života.[7]) Vyjímám z něho toto: „Nadání a výchova probudily ve mně touhu po vědění, kterou nemohly ukojit obyčejné věci. — Hrabětem Stolbergem a drem Mumserem, svými přáteli, byl jsem přijat do kapitoly... byl jsem povolán, abych převzal vrchní vedení části řádových shromáždění pruských, polských a ruských. Zednářství bylo rozděleno ve dvě strany. Jedna hle-

[3]) Podle Dechampse: Les sociétés secrèts. Sv. II., str. 239.
[4]) Lémann: L'Entrée des Israélits dans la société française, str. 353.
[5]) Tamže n. uv. m.
[6]) Tamže str. 339.
[7]) Denkschriften und Briefe. 1840. Sv. IV., str. 212—220.

dala kámen mudrců, obírala se alchymií... Jinak to bylo s druhou stranou, jejíž hlavou byl princ Bedřich brunšvický. Ve vzájemném otevřeném zápase souhlasily obě v jednom: aby trůny byly v jejich držení a panovníci jejich zástupci, to byl cíl. Nezbývalo mi než odstoupiti okázale, anebo jíti svou vlastní cestou... Nabyl jsem pevného přesvědčení, že to, co se začalo 1789, francouzská revoluce, královražda, již dávno bylo zavedeno skrze styky. — Mé první hnutí bylo oznámiti svá odhalení Bedřichu Vilémovi. Princi zdálo se radným, nevyloučiti se zcela ze spojení se svobodným zednářstvím, neboť v přítomnosti řádných mužů v lóžích viděl prostředek, jak předejíti vlivu zrady. — Tajná tkáň trvá od staletí a ohrožuje lidstvo více než kdy jindy..."

V zasedání propagačního komitétu revolučního dne 21. května 1790 řekl jeden z hlavních spiklenců (Duport): „Náš příklad činí neodvratným pád trůnů a francouzská revoluce hodí královská žezla před nohy národům. My však nesmíme setrvat v defensivě; nechceme-li vnést revoluci do jiných království, jest ztracena... To znamená nalézti v každé zemi možnosti k revoluci a operovat jimi... Ješitnost rozpaluje měšťáka, naléhavá potřeba kazí lid. Jeden potřebuje peněz, aby hazardoval, druhému stačí, že se mu dostalo naději." Veliký orient francouzský vydal manifest, ve kterém se praví: „Všechny lóže se sešly, aby se spojily, své síly sjednotily k udržení revoluce, získávaly jí všude přátele a ochránce, živily oheň, aby jím zapalovaly duchy a budily horlivost ve všech zemích a všemi prostředky, jež mají v moci..."[8]) Potom nepřekvapuje, že mezi vůdčími muži roku 1789 bylo asi 250 svobodných zednářů. Že se mnohým z nich konečně vymkly z rukou uzdy a že byli svými bratřími dodáni pod guillotinu, nic nemění na těchto skutečnostech. Neboť ďábel je zpravidla nakonec ten hlupák.

Francouzská vojska táhla vítězně zeměmi, slavná pruská armáda naproti tomu padla na jeden ráz. Proč? I tu vedle copu působila tajemná moc.

Proti svobodnému zednáři Dumouriezovi stáli vévoda sasko-těšínský, svobodný zednář, jako velitel rakouských vojsk a jako vrchní velitel iluminát vévoda brunšvický. Ten sice vydal hrozivé manifesty, požadoval bezpečnost francouzského krále, ale jeho činy byly s tím v příkrém rozporu. Neukázněné bandy Dumouriezovy se sice s počátku rozutekly, pevnosti otevřely své brány na první ránu z děla, ale první město, které kladlo jistý odpor, Thionville, zdálo se již nepřemožitelným. V Paříži se již vzdali veškeré naděje, ale stalo se jinak. Neboť přes patrnou převahu německých vojsk před Valmy, porušil vévoda Brunšvický opatření krále pruského, která by byla způsobila rozhodnou porážku, dal pruským vojskům ustoupiti, když se již Francouzi začali kolísati. Že tu šlo o zednářskou zradu, dal Napoleon později na Sv. Heleně jako své mínění zřetelně na jevo. I když nechceme počítat přímo se zradou, přece s v n i t ř n í nemožností bojovati proti armádám, které se jevily jako nositelky idejí, jimž holdovaly velké části důstojnického sboru. Za ustupujícími německými armádami táhli vítězní Francouzi, německé pevnosti, obhajovány ponejvíce zednářskými důstojníky, vzdávaly se bez odporu. Mohučský iluminát Böhmer vyzval francouzského generála Custina k obležení, ačkoli mu k tomu všecko chybělo. Za tři dni po jeho výzvě, aby se pevnost vzdala, vtáhli Francouzi do Mohuče.[9]) Týmž způsobem padly Frankfurt, Špýr a Worms do rukou Custinovi a tak byly odevzdány Dumouriezovi Brabant a Flandry. Ale právě tak „dobyl" Pichegru Holandska, kde mu byly spiknutím mnoha obchodníků, v jejichž čele stál revolucí „nadšený" Žid Sportas, dány do rukou důležité body. Spiknutí bylo sice odhaleno, ale bylo to už příliš pozdě, zrádcům se nestalo nic; brzy padly Amsterdam, Nijmwegen, Utrecht.

Tak mocně působily tajné společnosti i později, Napoleon byl ve všech zemích nejprve podporován. Když se však nechtěl přizpůsobiti, nýbrž chtěl ho použíti pro své účely, byl přiveden k pádu. To se stalo od r. 1809. Byl-li dříve podivuhodně informován o všem, co se dělo v nepřátelském táboře, kdežto vůdci německých vojsk byli mateni falešnými zprávami, nyní se Napoleon ocitl v postavení nedobře zpraveného. Nikdy, říká se, nebyl větší než ve svých porážkách; ale to mu nic nepomáhalo. A mezi prvními příčinami jeho katastrofy stojí rozhodně jeho znepřátelení se se svobodnými zednáři, kteří své politické vědomosti již nestavěli do jeho služeb, nýbrž pracovali nyní k jeho pádu.

(Pokračování.)

---

[8]) Deschamps na uv. m., sv. II., str. 138, 150—4.
[9]) Custinovy zprávy.

Alois Blumauer:

PŘÍPITEK SESTRÁM,

pronesený u sesterské tabule dne 10. prosince 1782.

Dříve než, sestry šlechetné,
z nás každý číši pozvedne,
by na Vaše pil zdraví,
dovolte, bych Vám vyložil
zednářství původ, ba i cíl,
v podobě krátké zprávy.

Je tomu skoro tisíc let,
co Merlin table rond uveď v svět,
dav našemu vznik ritu.
Tabule bílé pořádal;
v tom pokračoval Artuš král
a dál nes tradici tu.

A na rytíře pasoval
ty, jejichž zbožnost dobře znal;
z nich každý duch byl skvělý.
A každý zdatný rytíř byl:
tak u stolu se projevil,
v poli i — na posteli.

A jako Artuš král, když jeď,
ke kulatému stolu seď,
tak sedáme my v kruhu:
a jako jemu čaroděj
pokrmů tvořil habaděj,
i nám to tak jde k duhu.

Rytíři pili — k nevíře —
z nádoby zvící hmoždíře;
nám také jest z ní píti:
Že nádoba ta pro dámy
se příliš vhodná nezdá mi,
z ní číše dáme líti.

A tu rytíři spanilí
svým dámám slavně slíbili
svou věrnost, svoje služby:
Nuž, krásky, na Vás záleží,
zda s nimi v čilé soutěži
své uplatníme tužby.

Nad rytířů svých statečnost
kdys dámy kladly jednu ctnost,
tož věrnost rytířovu:
my milujeme číslo tři —
symbolem pravé věrnosti
já toto číslo zovu.

Ty dámy často přízeň svou
projevovaly lásky mzdou
svým šťastným milovníkům:
nás jestli chcete odměnit,
získáte, budete-li chtít,
polibkem jedním k díkům.

Však zato rytíř přísahu
jí slavnou složil při Bohu,
že mlčet bude všade.
I zednář-rytíř mlčet zná
a zvyk ten vždycky v úctě má
a před ústa prst klade.

A rytíř také zvyk ten měl,
že dámě svého srdce pěl
svou píseň ku oslavě.
Ten zvyk pak trvá ještě dnes:
dovolte, by se zpěv můj vznes
k oslavě Vaší právě.

Je věru mnoho podoby
s rytíři toho období,
jež svými otci zveme.
A teď Vám ještě odhalím
cíl tajný, který zednářstvím
my dosáhnouti chceme.

Již první naši předkové
zásady měli takové,
že podnikali pouti:
ti v Asii a v Africe
pátrali, kámen chtějíce
mudrců dosáhnouti.

Co kámen tento asi je,
já vidím, kterak ptáte se.
Strpení, hned to zvíte.
Však podmínku mám: slibte mi,
že zachováte v mlčení
vždy tajemství to skryté.

Tož, sestry, kámen moudrosti
je svazek krásy se ctností,
v tom já Vám dobře radím.
Lásku však nikdy nepářím,
jak asi víte, se stářím,
a ctnosti zřídka — s mládím.

Některá obé spojuje;
když půvab jako ctnost tu je,
ta blažená ať žije!
Ta je to, o čem zednář sní
a po čem srdce zatouží:
ta kámen moudrosti je.

Nuž, bratří, teď se radujme!
Hledání všeho zanechme,
neb kámen objevený:
Kamkoli pohlédnete jen,
je půvab s ctností zasnouben —
a to jsou naše ženy!

Nuž, bratří, nyní kámen ten
obměkčit vínem zkusme jen,
abychom došli štěstí.
Vás s kamenem tím srovnávám,
a slávu, sestry, volám Vám:
nám dlouho hleďte kvésti!

Přel. A. Hartl.

LITERATURA A UMĚNÍ.

„Zednářství v Československu". „Od časného počátku osmnáctého století byla evropská pevnina plodným vydavatelem zednářské literatury, ale učená a filosofická pojednání jsou známa jen knihomolům, kteří mají zálibu pro cizí jazyky. Od založení svobodného zednářství v Československé republice podnikaví zednáři mezi jejím pokrokovým obyvatelstvem vydávali vlastní knihy a časopisy, které zasluhují zařazení na přední místa v zednářské literatuře. Bratr Jiří V. Sedmík, 19°, Velký Tajemník pro styk s cizinou v Národní V. L. Československé, napsal rozkošný malý svazek o 200 stranách, nazvaný „Po cestách ke Královskému umění", jehož anglickým protějškem jsou „Steps Leading to the Royal Art". Opírajíc se o spisy autentické školy, representované Gouldem, Vibertem a jinými londýnskými spisovateli, uvádí kniha i původní teorie jiných pisatelů. Zahrnuje i historii a symboliku, počínajíc středověkem a přechodním obdobím a obsahuje i vzrůst a vývoj svobodného zednářství na Britských ostrovech. K Evropě dospívá šestou kapitolou, kde je vylíčeno uvedení zednářských ideálů do Francie. Další kapitoly pojednávají o jiných teoriích vzniku a nezapomínají ani na vliv starověkých mysterií, rosekruciánů a kabalistů. Kniha uzavírá vylíčením a rozborem anglosaských zednářských ideálů ve světle evrop. vývoje.

(The New Age Magazine, leden 1938.)

Maryša R. Šárecká: **Z kulturních dějin lidstva.** Obrazy společenského života. Svazek IV.: Rokoko. Praha, Ústř. děl. knihk. a nakl. 1937. Str. 533.

Dílo M. Šárecké je v české literatuře zjev dost ojedinělý: historická práce, psaná beletristkou. Naši spisovatelé psali sice cestopisné obrázky nebo, jako S. K. Neumann, populární díla historická, ale to byla jakási vedlejší produkce, nepočítaná takřka do literatury. Ale autorčiny dějiny společenského života a společenské kultury, na jejímž pozadí jsou načrtnuty i význačné rysy kultury umělecké, nejsou vedlejší produkt. Třeba se ve svých hlavních obdobích opírají o literaturu, vyrůstají organicky ze staršího autorčina zájmu

(spisek o salonech) a obrovská látka je tu autorkou zvládnuta a jednotně, ba osobitě zpracována; jsouc organisována a seskupena v jednotlivé výrazné celky, je podána s energií a plastickou silou malířů velikých historických fresek. Máme-li myslit na vzor, myslíme na H. Tainea, odmýšlejíce si jen jeho teoretický dogmatism. Autorka dovedla svou koncepci výmluvně, ač nevtíravě uplatnit, zejména v posledním svazku, postavivši přesvědčivě do středu společnosti ženu.

Nás tu zajímá, že ve svazku „Rokoko" — jsme v XVIII. století! — dovedla do vývoje společenských zvyklostí a forem zařadit organicky a objektivně, s pochopením a se smyslem pro úměrnost jeho významu, také hnutí svobodozednářské, nepřehlížejíc jeho působení ani ho nepřeceňujíc. Sleduje projevy a vlivy zednářství v různých zemích, takže najdeme zhuštěné odstavce a zmínky ve mnoha jejích kapitolách, a to o zednářství v Anglii na str. 59—62, ve Francii na str. 45—6, 181—2 a 232—3, v Německu na str. 169—70 a v Rakousku na str. 293—295. Je obeznámena se základními konturami dějin zednářství a podává je nezkresleně a zároveň je umisťuje do myšlenkové a společenské souvislosti, dávajíc mu místo, které mu náleží. Ukázkou přináší SZ odstavce o vzniku zednářství v Anglii a Francii.

Autorka se přidržuje názoru, že svob. zednářství vzniklo z kamenických hutí, přibírajíc tradici mystických společností a získávajíc vyšší společenské vrstvy.

Pokud jde o zednářství na půdě české, i tu, zdá se, autorka je dobře poučena o dnešním stavu historického badání, nazývajíc hr. Šporka jen „domnělým tvůrcem první pražské zednářské lóže" (313) a líčíc, jak „zednářství obracelo srdce k dobročinnosti" (323) na příkladě některých aristokratů české země v poslední třetině 18. věku; věří, že protihabsburská opozice při nastoupení Marie Terezie byla živena ze zednářských lóží (384), píše o založení sirotčince sv. Jana Křtitele (397), jehož historii píše Cornova (399), o obětavé účasti zednářů při zachraňovacích pracích za povodně 1784, o založení ústavu hluchoněmých 1786, o otevření botanické zahrady Canalovy, o zednářských slavnostech v Kanálce a o první dámské lóži (407) a ovšem o Mozartovi v Praze i o jeho návštěvě v lóži „U tří korunovaných sloupů" (409).

Ze seznamu literatury, který připojila, je vidět, že informace o zednářství čerpala ze Svátka, Emlera, Volfa (ze sborníku „Alois Jirásek"); dále z Lennhoffa, Heckethorna, Nettla a j. *A. H.*

Dva neznámé zednářské dokumenty z archivu „Lešehradea". (Dva neznámé dopisy zednářských reformátorů. Dopis Hundův přeložil J. T., dopis Fesslerův Pavel Eisner. Praha 5938 [v březnu]. Str. 16 a 2 reprodukce originálů. Knihovny „Z dílny poznání" sv. 2.)

Knihovna drobných zednářských úvah a dokumentů, jejíž první svazek přinesl překlad řeči o potřebě zcela jasné balotáže, jak ji praktikovala jedna z pražských lóží 18. století, otiskuje ve 2. svazku vzácná zednářská pragensia ze sbírek Lešehradových: jeden dopis svob. p. Hunda, který je i svým obsahem pragense, a jeden dopis Fesslerův, oba dosud veřejnosti neznámé. Nemají arci nic společného a do jednoho rámce zařadil je vydavatel spíše po zákonu protiv, než po zákonu příbuznosti, a vlastně po zákonu náhody, která do jedné sbírky masonik zavála dokumenty dvou reformátorů zcela protichůdných. Čteme-li dopis Karla sv. p. Hunda (1722—1776), neubráníme se melancholii, která z něho vane. Neboť tento poněkud exaltovaný zakladatel přísné observance viděl v Praze, kam vedla honba za slibovanými tajemstvími zednářství a za elixíry života: ruinovala finančně mnohé a vydávala mnohé na pospas šarlatánů. A p. de l'Epée, jak se řádově podepisoval sv. p. Hund, nebyl při své totální řádové svrchovanosti na tom ani tak dobře, aby mohl dát zchudlému bratru u sebe místo sluhy: hle, konce jedné tendence v zednářství, která hledala smysl řádu v labyrintu vnějších dekorací a pyramidálně budované řádové hierarchie místo v nitru člověka, v ráji srdce. Dopis není, bohužel, datován; podle obsahu líčí však léta šedesátá 18. století. — Druhý dokument, dopis filosofa Ignáce Aurelia Fesslera (1756—1839), je přesně datován (29. II. 1804) a adresován — podle výkladu vydavatelova (P.·.) — altenburskému J. J. Schneidrovi. Jím se ocitáme na druhém pólu německého zednářství: na pólu naprostého zvnitřnění, zduchovnění zednářské řádovosti na půdě německé. Jestliže Hundem německé zednářství došlo nejdále ve výkyvu do vnějškovosti, důmyslně organisované (technika stupňů) a hmotně chápané (alchymie), Fesslerem snad nejvýrazněji se projevila reakce proti této krajnosti únikem do naprostého oproštění, do ryzí duchovosti a citové čistoty, v níž posléze jeví se podstata zednářství jako „sloučení a ztotožnění poesie, filosofie a náboženství", jako „království boží" (etický stát), kterého nelze ztotožňovati s nijakým řádově a rituálově organisovaným a dosažitelným stupněm, ja-

ko ryzí učení Ježíšovo, zbavené jakékoli církevně teologické kodifikace; neboť Fessler, prošedši trpkou výchovou jesuitskou a klášterní, přesně odlišuje náboženství od církevní organisace, a stejně odlišuje toto ryzí zednářské bratrství od organisace lóžové. Čtouce dopis Fesslerův, cítíme, jakou pout vykonala zednářská myšlenka: táž slova mají v 19. stol. jiný význam, než ve století předcházejícím. Tolerance na př., slovo tak nové a představa tak úctyhodná za osvícenství, je Fesslerovi cizí — snášenlivost je mu troufalá představa, s kterou se dávno rozloučil: ví, „že na tomto světě pro nás, smrtelníky, není objektivní pravdy, tudíž není ani práva, abychom vyznání a poznání jiných lidí prohlašovali za omyl a vznešeně je trpěli". Tu se přihlašuje nové myšlení, protiosvícenské: co osvícenství „tolerovalo", totiž náboženský cit, hlásí se ke slovu v celé ryzosti, a protestuje proti „zhoubnému osvícenství severského nebe" — v této formulaci můžeme zároveň cítit trochu ohlas katolicky barokní kultury rakouské proti racionalistickému protestantství severoněmeckému. Dopis Fesslerův je poučný jako jakási čtvrtá pouť zednářova: pouť Mistra za vnitřní pravdou bez opory dogmatu. — Doslov vydavatelův, zhuštěný a velmi instruktivní, v podstatě usnadní četbu a pochopení obou listů. *A. Hartl.*

Otto Seydl: **Z nejstarších dějin pražské hvězdárny.** K sedmdesátinám prof. dr. Fr. Nušla. Zvl. otisk z „Českého časopisu historického", roč. XLIV. Praha 1938. Br. Seydl napsal k jubileu br. Nušla historickou práci, v níž s odbornou znalostí dovedl z roztroušeného a skoupého materiálu podat obraz velmi poutavý o začátcích pražské hvězdárny, původně jen astronomické věže, postavené jesuity. Práce Seydlova, heuristicky i metodicky zdařilá, týká se hlavně tohoto období jesuitského a především činosti jejího prvního ředitele, jesuity Jos. Steplinga (1716—1778), jíž se tu dostává odborného posouzení. Jiné práce Seydlovy ukazují, že historie steplingovského období hvězdárny bude míti své pokračování, že zejména vylíčení období A. Strnada, třetího ředitele, nedá na sebe dlouho čekat. Strnadovým působením stává se také pražská hvězdárna předmětem zájmu zednářského, a proto se SZ zmiňuje o této profánní práci br. Seydla. *A. H.*

Už je to tady... Propaganda nacistického antisemitismu už u nás začíná docela soustavně. Nestačí už jen různé ty „národně" usměrněné týdeníky; začíná se velkoryse, t. j. podzemně, nekontrolovaně. Začátkem dubna rozesílala se v uzavřených obálkách bez zpáteční adresy 36stránková brožura: O. White, Židé mezi námi... (Brno, 1937, tištěno co[!] rukopis.) Na krásném tenounkém papíře. Tiskárna neuvedena. Výrobní cena jednoho výtisku nejméně 5 Kč. Podle obsahu a gramotnosti autor je sice odborník v antisemitské propagandě, ale není Čech. Podle zásady „jednou ranou dvě mouchy", zabíjí brožura kromě Židů také zednáře; ovšem, to patří k tomuto odbornictví. Zednářské lóže začínají se rozvíjeti v Rusku pod vládní patronancí; „Francie je prolezlá zednáři. Španělsko bylo rovněž. Kde je ta humanita? Potoky krve pod praporem zednářským" (str. 9). Autor chce se zdát objektivní a přiznává, „že je mnoho ušlechtilých lidí v zednářství. Ale tažte se jich, vědí-li něco o cílech a vedení. Ti nepoctiví se zahalí do roušky mlčení, ti poctiví řeknou, že jim o tom není ničeho známo" (str. 10). Jsou „ovšem krajně nebezpeční každému státnímu zřízení" (str. 10). „Podivná je konstelace: Filosemitism, zednářství, Českobratrská jednota. To již přestává všechno. Usvědčují se sami" (str. 18). „Mezi židovstvem a zednářstvím je přímá spojitost. To vidíte nejen v lóži, ale i ve veřejném životě (Živnobanka — zednářská, Petschek Komp. — židovská firma)" (str. 22). Zednáři i Židé bojují proti katolictví; zednáři jsou tu ve službách židovského boje proti katolictví (str. 22). Ve výborech lóží je na 70% Židů! (str. 23). Židé se v lóžích dovídají všechna politická tajemství (str. 26). To jsou ukázky antisemitské vědy: tvrzení nesmyslná, vylhaná, logika zvrácená, utkvělé představy, kterými se svět jeví jako žido-zednářská lumpárna. Ale nezapomínejme: memoruji-li denně sebe větší nesmysl, nestane se mi nakonec dogmatem? Nebude přece třeba vystoupit z reservy a informovat veřejnost také? *ah.*

Die Drei Ringe. Březnové číslo přináší zajímavou úvahu br. H. Fischera z Brna, zda je zednářství v dnešní době časové. Pro každého zednáře je odpověď nasnadě. Nikdo o oprávněnosti naší organisace nepochybujeme. Nepochybuje o tom ani br. Fischer, ale odpověď si nijak neusnadňuje. Konfrontuje zednářské ideály a metodu práce s dnešními duchovými proudy, s politickými ideami a s prací a zájmy církví. V chaosu dnešního světa nalézá opětně v zednářství jedinou pevnou oporu a jediný poctivý základ životního názoru. Nikdy nebylo zednářství aktuelnější než dnes. Z dalšího obsahu upozorňujeme na bibliografickou črtu br. Backa a na hojné zprávy z ciziny. *E. K.*

Z DOMÁCÍCH DÍLEN.

Zasedání V.·. R.·. dne 5. dubna 1938. Přítomni 24 členové, omluveno 10; Klad. v rukou I. Vel.·. Doz.·. br.·. A. S. — Vzpomenuto ztichlých bbr.·. Otokara Fischera, Ant. Arnošta, Vladimíra Polívky a Adalberta Luxe. — Blahopřáno br.·. V. S. k šedesátinám. — Projednán návrh L.·. „P. J. Šafařík" na uskutečnění zájezdu do Tater. — Čteny výroční zprávy a stanoven pořad Valného shromáždění, jemuž bude předložen návrh na snížení některých poplatků. — Projednány došlé návrhy Lóží, které budou vyřízeny cestou administrativní, aniž by bylo nutno je dávati k rozhodnutí Valnému shromáždění. — Záležitosti vnitřní.

ZPRÁVY.

Reklama pro zednářství. Pod tímto titulkem přináší bělehrad. týdeník „Krug" v čísle 8. z 12. března noticku: „Bělehradský ‚Balkán', jejž v poslední době zvláště mučí problém, kdo by u nás měl býti diktátorem podle Hitlerova vzoru, a který je redigován výstřižky z bulletinu německé zahraniční propagandy, slibuje sensační odkrytí o zednářství. A když rozhlásil, že uveřejní všechno do nejpodrobnějšího tajemství, mezi jiným i to, na kterém stupni jsou v zednářství vynikající politikové, jako Roosewelt, Beneš atd., uvádí, že zednáři budou marně dementovat jeho odhalení, neboť jsou dokázána jako den. A proč dementovat, ptáme se... Neboť, kde vzít lepší reklamu pro zednářství, než když ‚Balkán' odhaluje, že i vynikající politikové jako Roosewelt a Beneš jsou zednáři, tedy dvě osobnosti, k nimž jsou dnes, jako k málokomu, s největší úctou upřeny oči celého demokratického světa. Vše, co by po tomto odhalení mohl ‚Balkán' odhalit o zednářství, zmizelo by před touto skutečností, takže by člověk (kdyby nevěděl o již příslovečné aversi proti ‚zvučným argumentům', která vládne v redakci ‚Balkánu'), musil přímo myslit, že ho zednáři podplatili, aby jim touto domnělou sensaci dělal reklamu."

T—a.

„Filosofická" společnost či politická buňka? V Praze působí společnost, jež se tvořila na Moravě (v Brně) od r. 1932 a jež r. 1934 zřídila odbočku v Praze. Nazývá se „Přírodně filosofický kruh stoupenců Grálu". Pořádá i přednášky veřejně přístupné a získává členstvo hlavně v českých lidových vrstvách (má již přes 1000 členů). Také vydala k propagaci svého učení spis „Im Lichte der Wahrheit" (r. 1926; do češtiny přeložený r. 1933), jenž je jen kompilací z různých okultních, náboženských a p. spisů, v celku však tendenčně sestavenou, za účelem získávání stoupenců. Tato společnost uznává za svého vůdce Abdrušina, jehož pravé jméno je Oskar Ernst Bernhard, bývalý herec z Německa, jenž žije jako organisátor a inspirátor pražského ústředí ve Schwatzu v jižním Tyrolsku. Společnost stoupenců Grálu nemá však nic společného s Novým řádem sv. Grálu, mystickou společností, jež také působí v Praze. Jejím úkolem je, že hlásá ústy Abdrušinovými, že Německo je vyvoleným národem, z něhož vzejde lidstvu spása a připravuje své stoupence na to, aby cokoli se stane, přijímali bez odporu jako příkaz Nejvyšší Prozřetelnosti. Jak vidět, je to rozkladná agitační buňka pangermánské idee v těle českého národa. *-t-*

Svátkův vzor? Při četbě starších německých autorů, kteří ke svým napínavým románům volili látky zednářské, rosekruciánské a iluminátské, dostal se mi do rukou také román „Die Rosenkreuzer in Wien. Sittengemälde aus der Zeit Kaiser Josef's II." od Eduarda Breiera.*) Při četbě vtíraly se mi vzpomínky na zednářské romány Svátkovy, především na „Sedláky u Chlumce". Stejná atmosféra napínavosti, stejná metoda, jak ji dosahovat, podobná metoda pracovní, a konečně i shodné detaily.

Oba autoři pracují podobně k účinu, který chce být při své sensačnosti přesvědčující: Předešlou kulturně historickou úvahu, obraz doby a společnosti, a než se naděješ, jsi zachycen podivuhodnými ději. A když je situace nejvýš napiatá, dají ti oba autoři čísti únavné výklady o povaze doby, které tě chtějí přesvědčit o pravděpodobnosti nepravděpodobného. Oba nahrazují nedostatek přesvědčivosti psychologické nadbytkem sensačnosti. Oba, moralisujíce, libují si v typech amorálních. Oba nejsou schopni organisovat román jako celek: oba při-

) Eduard Breier (1811 ve Varaždíně, † 1866), německý spisovatel židovského původu, původně voják, vydal na 60 svazků historických románů, z nichž mnohé mají látky zednářské, iluminátské a rosekruciánské. Jeho sebrané spisy vyšly ve Vídni v letech 1861—1864.

pojují na konci stručné výhledy po osudech osob, které jaksi přečněly přes děj ve chvíli, kdy hlavní děje dospěly ukončení nebo se nedaly dále protahovat. Oba rádi citují dokumenty a ukazují svou odbornou znalost doby, nedovedouce tyto znalosti přetavit do epičnosti a učinit je organickou a integrující součástí děje: jdou paralelně se sensačním dějem jako odborné glosy.

Stačí ukázati snad jen na dva detaily. V románě Breierově je napínavá a sensaci slibující scéna u vídeňského mýta, kde se celní úředník (rosekrucián) při prohlídce zavazadel domnívá poznávati vyššího hodnostáře rosekruciánského: z této scény se rozvíjí celá exposice románu. V „Sedlácích u Chlumce" se podobná scéna odehrává v pražské bráně, kde se vysoký hodnostář zednářský dává poznati důstojníku stráže znamením. Rozdíl je jen v tom, že vídeňský mýtný se mýlil, důstojník nikoli; ale i pražská scéna vjezdu podává vlastně klíč a účinnou exposici románového děje.

Jiná podobnost jsou úvahy o povaze 18. století, o zvláštním paradoksu, že se v tomto osvíceném věku stýká rozumářství s pověrou, skepse s mystikou a lidumilství s kejklířstvím.

Snad jsou tyto paralely ojedinělé a náhodné. Snad však je tu nalezena cesta, která může vést ku poznání Svátkových vzorů. Pozornější čtenář nebo badatel může dospět buď k potvrzení nebo k zamítnutí tohoto poukazu, anebo může dospět k jinému vzoru, podle kterého pracoval Svátek. Dovedl-li Svátek zametati stopy po pramenech své práce odborné, jistě byl dosti opatrný, aby se příliš ostentativně nehlásil ke svým vzorům beletristickým. Vliv Breierův však, mám za to, vyloučen není, neboť jeho romány byly oblíbenou četbou v době, kdy se Svátek dával na cestu beletristickou, a jeho některé práce vycházely kolem 1860 v Praze. Je z těch zapomenutých spisovatelů, jejichž práce zachycují tvář doby a mají cenu aspoň dokumentární. A nám snad pomůže ku poznání a zařadění svého českého napodobitele.

A Hartl.

Počet zednářů v Severní Americe. Z časopisu The Freemason, který uvádí přehled zednářské statistiky za posledních několik let, je vidět, jak se mocně dotkla americká hospodářská krise i severoamerických zednářů:

Rok	Počet lóží	Počet členů	— Úbytek + Zisk
1932	16.372	3,224.695	— 62.458
1933	16.249	3,081.329	— 143.366
1934	16.149	2,910.273	— 171.156
1935	16.036	2,765.869	— 144.402
1936	15.910	2,665.511	— 100.358
1937	15.826	2,599.250	— 66.261

Ztratili tedy zednáři ve Spojených státech za tuto dobu 688.001 člena a 546 lóží. Zdá se, že tento pohyb dolů bude již zastaven, neboť 7 Velikých lóží severoamerických zaznamenává letos již přírůstek, jenž ovšem v celkovém počtu není ještě vidět. Ve Spojených státech je nejsilnější Veliká Lóže New Yorská, jež čítá 1.036 lóží a 269.096 bratří; za ní jde ihned Veliká Lóže Illinoiská, jež má 1.000 lóží a 218.069 členů.

Také všech 9 Velikých lóží kanadských zaznamenává proti předešlému roku úbytek 4.811 členů, takže dnes v Kanadě je celkem 1.382 lóží s 176.756 členy.

J. Sk.

Wer sich über die
Bedeutung, Leistung und Arbeit
unserer Schwesterobödienz,

der Großloge „Lessing zu den drei Ringen" in Prag informieren, wer das literarische Schaffen und die freimaurerischen Forschungen der Brüder der G. L. „Lessing" kennen lernen will, der lese die Monatschrift

DIE DREI RINGE,

geleitet von Br. Johannes Urzidil und herausgegeben von der G. L. „Lessing".

Erscheint im Jahre 1938 als XIV. Jg. Zu beziehen durch die Administration: PRAG II., Lessingheim, Trojanova 7. Bezugspreis jährlich 30 Kč.

Wertvolle historische und aktuelle Beiträge führender freimaur. Autoren. Leben und Arbeit der heimischen Bauhütten. Wichtige Auslandsberichte.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3.
Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.
Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.
FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„N E G“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit!

Ciné Kodak Service
DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,
specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO
stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily
Ledeč n/Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,
výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

XVI. VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ 69

Ad. Wiesner: **K šedesátce br. Viktora Strettiho** 82

Em. Lešehrad: **Ke vzniku organisace svob. zednářství a zednářského chrámu** . . . 83

J. Volf: **L. Hansmanna Děje volného zednictví** 85

A. Hartl: **Dvě pražské pověsti o zednářích** (pokrač.) 88

A. H.: **J. L. Musäus** (s vyobr.) 89

J. Musäus: **Lóže Mlčenlivosti** (přeložil A. Hartl) 90

Zednářský obraz hr. Jana Jos. Thuna . . 92

Literatura a umění 93

Zprávy 94

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 5

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,

Malé náměstí

VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840

TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých šestibarevných náladových akvarelů Šetelíkových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

XVII. VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ NÁRODNÍ VELIKÉ LÓŽE ČESKOSLOVENSKÉ

bylo vykonáno v neděli 24. dubna za přítomnosti 23 členů V.˙. R.˙., 20 MM.˙. LL.˙., 74 delegátů, zástupce Nejv.˙. R.˙. a 89 hostí. Klad. bylo v rukou Jasn.˙. Nám. V.˙. M.˙. br.˙. V. H. — Průběh jednání vyznačoval se naprostou jednomyslností ve všech usneseních a přispěl velikou měrou k načerpání nových sil k další práci. — Po rit.˙. zahájení a konstatování presence vyžádal si slovo Nejv.˙. Gen.˙. Insp.˙. br.˙. F. K., aby tlumočil bratrské pozdravy Nejv.˙. R.˙. a přál jednání Valného shromáždění plný úspěch.

Náměstek V.˙. M.˙. br.˙. V. H. přednesl poté následující projev:

Valné naše shromáždění bývalo dosud naším radostným svátkem.

Dnes scházíme se, bohužel, nikoli plni radosti, ale spíše naplněni smutkem a obtíženi starostmi.

Proč smutkem, netřeba Vám říkati. Odešly nám od posledního Valného shromáždění dvě hlavy, které nám zednářům byly nejdražší. Rozloučili jsme se navždy s prvním presidentem naší republiky T. G. Masarykem a brzo poté odešel z našich řad ten, který po léta náš Řád vedl a naše Valná shromáždění řídil, náš V.˙. M.˙. Weigner. — Oběma zachováme navždy vděčnou vzpomínku a památku jejich uctíme tichou salvou. Náš Řád vzpomíná však dnes i řady 17 jiných bří, kteří byli odvoláni do V.˙. V.˙.. I jim vzdáme vřelou vzpomínku svou tichou salvou.

Řekl jsem, že se scházíme nejen naplněni smutkem, nýbrž i s t a r o s t m i. Proč starostmi, ani to nemusím blíže odůvodňovati. Vidíme, co se děje v našem nejbližším sousedství, slyšíme, jak zavírány jsou zedn.˙. Dílny, jsme svědky toho, jak nic není ceněn člověk, jak se naň a na rovnost lidí pohlíží s opovržením a podle toho se s ním nakládá, vidíme, jak před našima očima triumfuje vášeň, zloba, násilí a lež, jak statisíce lidí jsou vyháněny a uváděny do neštěstí a bídy, jak všechny mezinárodní závazky jsou prostě násilím ničeny a svět stavěn před hotovou věc a naplňován pocitem zmatku, úžasu, ba hrůzy z toho, jak všechny kulturní vymoženosti předešlých dob, všechny zásady, jež dosud mezi kulturními národy platily za samozřejmé, svaté a nedotknutelné, se zdají hroutit a propadat pod okovanou botou násilí a moci.

K tomuto o b e c n é m u účinku nynějších událostí, kterým je postiženo v š e c h n o kulturní lidstvo, přistupuje u nás ještě starost z toho, co snad bude podniknuto přímo p r o t i n á m, proti našemu státu, jenž tu stojí jako ostrov demokracie, obklíčený skoro se všech stran nepřátelskými proudy. A tak stojíme tváří v tvář dvojímu zjevu, s nímž se musíme jako zednáři vypořádat. Jednomu, který je povahy o b e c n é a má k zednářství přímý vztah, druhému, jenž se týká především našeho státu a tudíž všech věrných synů a dcer jeho.

Srovnáváme-li to, co kolem sebe ve světě vidíme, to zneuctívání člověka jako tvora božího, opovrhování rovností lidí, zneuznávání svobody lidské, triumfu násilí, moci a lži nad právem, pravdou a spravedlností, s tím co my vyznáváme a v co věříme, mohla by snad v nitru mnohého bratra vynořit se drásavá otázka: tak, k čemu vlastně všechno to naše snažení o zdokonalování sebe i jiných, k čemu ta naše úcta a láska k lidství, usilování o rovnost lidí, uskutečňování bratrství a těch všech jiných našich krásných a ušlechtilých zásad, když při závanu prudké vichřice všechno se to hroutí a ukazuje se bezmocným?

Na takovou otázku bych měl tuto odpověď, která je zároveň prosbou: Prosím, bratří, abyste se neoddávali takovéto m a l o m y s l n o s t i, abyste dočasný úspěch svých nepřátel nepřeceňovali, abyste si byli vědomi toho, že veliké a krásné myšlenky nikdy nevítězily hravě, vždycky vyžadovaly bojů, houževnaté vytrvalosti a obětí. Prosím, abyste nezapomínali, že máme v historii doklady o tom, jak podivné a nám nesrozumitelné bývají plány a prostředky V. S. V. V. k tomu, aby to, co dočasně je pociťováno jako zlo, ukázalo se ve svých důsledcích zárodkem dobra. Prosím, abyste se posilovali v í r o u, že jsou jisté pravdy a ty že jsou věčné, že jsou hodnoty mravní a duchovní, které nikdo nikdy v lidstvu nezahubí, které stále v něm žijí a žíti nepřestanou a které při sebe větším útisku znovu a znovu a tím mohutněji vzklíčí a v lidstvu si domohou platnosti. Zůstaňte jim, bratří, věrni, pěstujte je a šiřte víru v ně ve svém okolí, ve světě profánním, nezvikláni a pevni jako skála. Hledejte povzbuzení a posilu ve vzájemném obecenství v kruhu bratří, ale vyhledávejte i obecenství s těmi velkými duchy, kteří v dějinách našich i v dějinách světových byli neohroženými bojovníky za pravdu a spravedlnost, rozžehovali světla a nosili je, nedbajíce těžkostí, odporu a dočasného neporozumění.

Jenom tak zůstanete silni a klidni a budete s to hledět tomu. co přijíti má, i kdyby to vyžadovalo oběti sebe větší, beze strachu vstříc. A jenom tak budete také plně právi jako věrní občané našeho státu té jeho situaci, o níž jsem se zmínil. Zde myslím na Vaši p r o f á n n í činnost. Budete svému státu prospívati, když vždy a všude při každé příležitosti budete zdůrazňovati a vyzdvihovati přednosti d e m o k r a c i e a vystupovati proti jakýmkoli, třeba i zastřeným, snahám nebo náznakům totalitním. Budete našemu státu sloužiti, když budete odmítati energicky všechna hlediska s t r a n i c k á a když budete hlásati a uskutečňovati jednotu s r d c í i myslí všech věrných synů a dcer naší republiky a šířiti vědomí, že nejde ani o jednotlivce ani o třídy, ani o strany, ale že jde nám v š e m o v š e c h n o, o to, zůstaneme-li jako svobodní lidé ve svém samostatném státě či upadneme-li v otroctví a zanecháme-li odkaz poroby svým potomkům. Budete konati dobrý čin, když zakřiknete ihned a vážně jakékoli ustrašenectví a když zakročíte proti všem těm našeptavačům, kteří — ať ze zlomyslnosti či hlouposti — šíří neklid a znepokojení, a když vždy a všude zastanete se rázně i hlavy našeho státu i těch mužů, kteří v této vážné a odpovědné době vykonávají vládu našeho státu. A — last not least — nezapomínejte na to, zdůrazňovati průbojnost a moc všech těch m r a v n í c h h o d n o t, které jsou na naší straně, tak, aby každý byl jimi proniknut a byl jimi, bylo-li by třeba, posilován k výkonům, které by pravdě a spravedlnosti dopomohly k vítězství a jimiž by se znovu dokázalo, že nevítězí počet, ale

duch a že naše heslo „Pravda vítězí" není heslem prázdným, ale bylo nám dáno proto, abychom opravdově žili, t. j., jak to nedávno krásně formuloval Karel Čapek, abychom „hluboce a stále prožívali tu mravní důstojnost a čistotu, kterou nacházíme v pravdě", abychom pravdu milovali, jí drželi, bránili a s ní vítězili.

Po tomto projevu, jenž byl doprovázen dlouhotrvajícím potleskem, předstoupil Ct.˙. M.˙. L.˙. „Pravda a svornost u vycházejícího slunce" br.˙. P. K., doprovázen Vel.˙. Obř.˙. a Vel.˙. Zn.˙., jakož i dvěma členy své Dílny, a požádal V.˙. M.˙., aby přijal lóžovou vlajku této Dílny a umístil ji v Chrámu. V.˙. M.˙. pronesl při tom tato slova:

Pravda — co je pravda? Tak se ptal antický skeptik Pilát a tak se ptají mnozí moderní skeptikové, nevěřící, že jsou pravdy obecně platné, věčné a pro všechny lidi závazné. Takovou obecnou pravdou je nejen povinnost mluviti pravdu a vystříhati se lži, ale takovou životní pravdou je i spravedlnost pro každého, bránění zlu, láska k bližnímu, svoboda a bratrství. My v tyto pravdy věříme — a proto jste právem dali své L.˙. a své vlajce heslo: Pravda a svornost. Úcta k pravdě, víra v pravdu a boj za ni dává ráz dějinám našeho národa a táhne se jimi od Husa až do Masaryka. Hus vedl svůj lid k pravdě známými slovy: „Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti" a zlořečil tomu, kdo za skývu chleba opustí pravdu. Komenský ve svém Kšaftu umírající matky J. Br. odkazuje na prvém místě svému národu „lásku k pravdě boží čisté", Palacký před svou smrtí odkazuje národu jako poslední své slovo „vroucí přání, aby Čechové nepřestávali býti věrni sobě, pravdě a spravedlnosti," a Masaryk dal celý svůj život v boj za pravdu, šel za ní vždy a všude, až přímým bojem, bez úskoků a lží dobyl samostatnost svému národu. Ve své „Světové revoluci" vytyčuje jako program republiky a demokracie „zjevování pravdy" a praví, že „Pravda, to je spravedlnost, rovnost, bratrství." A do znaku obnoveného státu dává heslo „Pravda vítězí". Připomínejme si toto heslo a věřme mu zvláště dnes, kdy se bojuje ve světě a zejména proti nám bezmeznými, do nebe volajícími lžemi. K heslu „Pravda" připojili jste „Svornost". A právem jste tak učinili. Láska k pravdě vylučuje umíněnost, nesnášenlivost a boj a svede všechny, kdo pravdu hledají, a proto chovají úctu ke všemu, co je v člověku pravého, poctivého a upřímného, nutně k témuž konečnému cíli. Kdyby lidstvo opravdu pracovalo v duchu pravdy a jí bylo ve všem počínání vedeno, nemohlo by mezi ním docházeti k svárům.

Kéž jednou dojde i ono toho stupně dokonalosti, aby mu heslo „Pravda a svornost" bylo něčím samozřejmým. A vy i my všichni buďme v tom průkopníky!

Nato byla vlajka umístěna mezi vlajky ostatní.

Projednání pořadu: Zprávy Vel.˙. Taj.˙., jakož i zpráva Vel.˙. Pokl.˙. byly jednomyslně schváleny bez debaty. Rovněž tak bylo jednomyslně rozhodnuto o výši příspěvků pro rok 1938. Se stejnou jednomyslností byly provedeny volby, čímž byl pořad jednání vyčerpán. Vel.˙. Taj.˙. pro styk s cizinou br.˙. J. S. přečetl poté návrh proklamace tohoto znění:

Letošní Valné shromáždění Národní Veliké Lóže Československé sešlo se za všeobecné nejistoty a uprostřed starostí o další osudy Evropy a celého lidstva. Dnes více než kdy jindy doléhá na nás otázka, zda bude zachován mír a tím lidská kultura a civilisace, či zda zanikne obojí v nové světové válce, která by byla zhoubnější než poslední.

V této osudové chvíli, kdy cítíme, že smutné a vážné události posledních dnů nejsou ještě skončeny a že míra utrpení ještě zdaleka není dovršena, my, českoslovenští zednáři, representující v Národní Veliké Lóži Československé všechny národnosti našeho státu, jako jedni z posledních zednářů skutečně svobodných ve střední Evropě, posíláme do celého světa srdečný pozdrav s ujištěním, že setrváme při starých zásadách svého Řádu a že pevně věříme v konečné vítězství ducha a lidskosti nad hmotou a násilím.

Tato proklamace byla schválena všemi přítomnými a bude zaslána všem spřáteleným Obediencím.

Ke konci ujal se slova br.˙. B. S. z L.˙. „Comenius", aby projevil jménem maďarských bratří oddanost k našemu státu; jeho projev otiskujeme na jiném místě.

Srdečný proslov Nejv.˙. Gen.˙. Insp.˙. br.˙. F. K., jenž blahopřál nově zvolenému V.˙. M.˙., jakož i projevy zástupců jednotlivých Dílen uzavřely krásný a povznášející průběh Valného shromáždění, jež bylo zakončeno státní hymnou.

F. R.

K VALNÉMU SHROMÁŽDĚNÍ.

Let dvacet již jsme tu a téměř ztrácí
se první stopa našich plachých kroků;
my sílili a rostli dvacet roků
a spokojeně zříme na svou práci.

Je třeba ale nový úkol dát si
a nový cíl dát, viditelný oku,
a za ním oddaně jít v proměn toku,
mu věrni být a nikdy nebýt zrádci.

Svět kolem nás se neustále mění:
chcem stranou býti toho závodění?
Kdo stojíš, hleď, ať nezůstaneš zpátky!

Však krok náš cestou nikdy nebuď vratký:
byť naší stálosti se všichni smáli,
zbraň novou mějme, staré ideály!

A. Hartl.

ZPRÁVA VEL.·. TAJ.·.

Národní Veliká Lóže Československá, jejíž ustavující Valné shromáždění bylo vykonáno dne 25. února 1923, dokončuje své patnáctiletí. Mladším bratřím budiž však připomenuto, že první Velikou Lóží v našem státě byla „Veliká Lóže Československá", která se ustavila již 29. prosince 1919 a kterou tvořily Lóže „Národ", „Fügner", „Dílo", „Dobrovský", „Týn", „Dvacátýosmý říjen" a „Šafařík". Protože se archiv této první Veliké Lóže v Československé republice nachází stále ještě v soukromém vlastnictví jejích zakladatelů, nemůžeme zde podati výkaz činnosti této Veliké Lóže, ani zprávu o jejím uspání ani o zastavení činnosti Lóží „Fügner", „Dobrovský", „Týn" a „Šafařík". Avšak o založení této Veliké Lóže i o vzniku výše jmenovaných Lóží lze se dočísti v brožurce br.·. Frant. Síse „Vznik svobodného zednářství Obř.·. Sk.·. St.·. a Př.·. v Československu".

Národní Veliká Lóže Československá, založená o tři roky později, vydává své výroční zprávy tiskem již od roku 1931 a proto není nutno, abychom opakovali podrobné zprávy o činnosti v letech předchozích; data o založení NVLČs. jsou otištěna ve výroční zprávě za rok 1932.

Přírůstek počtu členstva vykazuje stejnoměrný pravidelný roční vzestup přibližně o 13% (nepřihlížíme-li k posledním třem rokům, kdy se toto procento zvýšilo včleněním nových Lóží), z čehož lze usuzovati na velmi opatrný výběr, který zabraňuje překotnému rozšiřování našeho Řetězu, ale který je dokladem zdravého, stále vzestupného vývoje.

Rok 1937 byl neméně úspěšný pro rozvoj našeho Řádu jako leta předchozí, avšak v dějinách naší Veliké Lóže zůstane povždy rokem velikého smutku. Dvacátý listopad 1937 uzavírá krásnou kapitolu sedmiletého údobí vytrvalé a ve všech směrech zdařilé práce našeho nezapomenutelného vůdce br.·. Karla Weignera. Tato doba sedmi let vtiskla všemu našemu snažení pečeť činorodé práce, ideového zpevnění a organisační kázně. Nechť si všichni bratří vštípí v paměť slova, která pronesl ve Veliké Radě Jasný Nám. V.·. M.·. br.·. V. H. dne 23. listopadu:

„Je třeba i nejbolestnější a nejtěžší rány přijímati bez reptání a s pokorou. A jít i nyní pevně a usilovně k oněm vysokým metám, jež nám ztichlý náš V.·. M.·. vytyčil. Zanechal nám bohatý odkaz. A českoslovenští zednáři uctí jeho světlou památku nejlépe a nejdůstojněji tím, když tento odkaz budou svědomitě opatrovati, s ním úspěšně hospodařiti a když budou proniknuti snahou, aby jej nejen neztenčený udržovali, ale pokud možno i rozmnožovali. Buďme si, drazí bratří, při svém zednářském počínání a rozhodování vědomi toho, že duch Weignerův je tu s námi a nesmí z těchto síní vyvanouti. A svou bolest utišujme přesvědčením, že dokud budeme při svých pracích jednati v jeho duchu, zůstane náš drahý ztichlý V.·. M.·. vždy mezi námi."

Jestliže nám rok 1936 vyrval z našeho Řetězu 11 článků, byl rok 1937 nelítostnější, neboť v tomto roce zaznamenáváme odchod 17 bratří do V.·. V.·.:

20. února	Karel Kačer	(„Pravda vítězí"),
4. dubna	Antonín Basl	(„Národ"),
5. dubna	Cyril Purkyně	(„Dílo"),
21. dubna	Zdeněk Jahn	(„Cestou světla"),
12. května	Josef Volf	(„J. A. Komenský").

8. června	František Polák	(„Bratrství"),
17. června	Bohumil Stein	(„Most", Praha),
22. června	Karel Špaček	(„Dílo"),
17. července	Rudolf Žižka	(„J. A. Komenský"),
27. července	Vojtěch Aczél	(„Comenius"),
13. srpna	František Vostárek	(„J. Kollár"),
13. srpna	Alexander Kaiser	(„Comenius"),
20. srpna	Oldřich Daněk	(„Dílna lidskosti"),
20. října	Otakar Baštýř	(„J. A. Komenský"),
20. listopadu	Karel Weigner	(„Národ"),
22. listopadu	Vilém Dvořák	(„B. Bolzano"),
6. prosince	Jaroslav Jung	(„Národ").

Vzpomínka na tyto ztichlé bratry vybavuje v našich myslích otázku, kterou nám všem dal Jasný Nám. V.·. M.·. br.·. Constant Pierre v pražské L.·. „Most" dne 7. ledna 1938:

„Jest velmi krásné, uctívati památku zemřelých — musíme se však sami sebe ptáti, zda jsme svým milým bratřím, dokud dleli v našem středu, prokázali skutečně onu lásku, podporu a ochotu, kterou si zasloužili."

Nad památkou těchto odešedších bratří oživujeme si tuto připomínku br.·. Pierra s příslibem plnění všech svých bratrských povinností ke všem žijícím členům našeho Řádu ...

Veliká Rada byla svolána k 11 zasedáním, aby kromě běžné administrativní agendy, která rok od roku stoupá, vyřizovala a projednávala závažné záležitosti organisační a aby pečovala o ideové stmelení všech Lóží, jejichž počet stoupl v tomto roce na 25. Členové Veliké Rady účastnili se pilně všech zasedání a budiž konstatováno, že i bratří ze vzdálených míst dojížděli obětavě do Prahy, aby brali podíl na jednání Veliké Rady.

Rokem 1937 byla uzavřena významná konsolidační práce v zednářském životě v našem státě; přijetím Lóží „Pravda a svornost u vycházejícího slunce" v Or.·. Praze a „Harmonia u pravdy a věrnosti" v Or.·. Bratislavě bylo docíleno žádoucího zjednodušení zednářských formací v republice, kde místo dosavadních pěti Obediencí zůstávají jen Obedience dvě, bratrsky spolupracující a uznávané bratrstvem celého světa. Je to veliké dílo, které bylo sympaticky přijato i všude v cizině a bylo dáváno jako příklad pro mnohé státy, kde je zednářství rozštěpeno.

Kromě těchto dvou Lóží byl rozmnožen počet našich Dílen o „Iskru", která byla založena dne 9. března 1937 v Or.·. Plešivci a která nese pořadové číslo 25. Touto Lóží byla posílena naše snaha o pronikání na Slovensko, kde je i v zájmu našeho státu žádoucno, aby byla podporována harmonická spolupráce Čechů a Slováků.

Po stránce vnitřní výstavby našeho Řádu je mimořádného významu Domácí řád NVLČs., schválený minulým Valným shromážděním, jenž doplňuje Konstituci a tvoří závěr v budování naší vnitřní struktury organisační. Tento Domácí řád usnadnil v mnohém směru práci Veliké Radě, neboť přenáší nemálo práce do komisí, jichž je sedm a jež přejímají značnou odpovědnost nejen za dobrý chod prací organisačních, ale mají také za úkol dbáti o zednářskou výstavbu ideovou. Tyto komise nemají dosud tradice a proto ne všechny konaly to, co jim Domácí řád ukládá. Dobrým

výsledkem se však může pochlubiti komise dobročinná, jež plnila úkol vyvařování obědů pro nezaměstnanou inteligenci a nemajetné studentstvo; komise konstituční zkoumala Domácí řády Lóží, komise rituálová uspořádala instrukční kursy pro pražské učně. Tisková komise přenesla svou činnost do Nakladatelského spolku „Stavba", který převzal úkol vydávání časopisů a knih a jenž bude na širším podkladě plánovitě pečovati o poučení našeho bratrstva ve věcech zednářských. O komisi zahraniční je zmínka ve zprávě Vel.˙. Taj.˙. pro styk s cizinou.

Budiž s potěšením zaznamenáno, že se účastnila slavnosti otevření mausolea Jana Amose Komenského v Naardenu delegace NVLČs. v počtu 26 bratří v čele s Nejj.˙. V.˙. M.˙. br.˙. Karlem Weignerem; tento veliký počet účastníků je projevem úcty zednářstva k velikému učiteli národů a zdůrazněním toho, že se zednářstvo ztotožňuje s mravním i humanistickým učením Jana Amose Komenského.

Bratrská spolupráce s Lóžemi Nejj.˙. V.˙. L.˙. „Lessing zu den drei Ringen" pokračovala zdařile také v tomto roce. Byly opětovně konány mnohé společné práce jednotlivých Dílen obou Obediencí; vyvrcholením této spolupráce byla společná oslava státního svátku v Praze, svolaná oběma Velikými Lóžemi.

Neochabla ani práce v jednotlivých Dílnách; připojená statistická tabulka je výmluvným dokladem o horlivosti bratří a o dalším vystupňování práce. Z výročních zpráv Lóží zaznamenáváme jen stručné úryvky:

L.˙. „Jan Amos Komenský", Or.˙. Praha, pokračovala i v tomto roce v úspěšné spolupráci s německými Lóžemi, tentokráte pražskými, a nově zahájila společné práce s L.˙. „Dílna lidskosti"; mimo to účastnila se cyklu „Obrana demokracie", pořádaného společně s LL.˙. „Národ", „Pravda vítězí" a „Baruch Spinoza". K slavnosti otevření mausolea J. A. Komenského v Naardenu vyslala Lóže delegaci a zájezdu do Marseille účastnilo se 8 členů Lóže. Kroužek „Oreb" v Or.˙. Hradec Králové koná pravidelně měsíčně schůze, v nichž jsou rýsovány kresby především z ideologie a historie zednářské. — Radost z všestranné úspěšné práce byla zkalena odchodem bratří Jos. Volfa, Rudolfa Žižky, Otokara Baštýře a Artura Zdenkoviče do V.˙. V.˙. — Charitativní činnosti účastnili se aktivně jednotliví bratří a Lóže věnovala těmto účelům i tentokráte značné částky peněžité.

L.˙. „Národ", Or.˙. Praha, konala celkem 32 práce a 3 zájezdy. Zvláštní zřetel byl věnován spolupráci s bratrskými LL.˙.. Tak byla konána společná práce s LL.˙. „Wahrheit und Einigkeit", „Lafayette", společně s LL.˙. „J. A. Komenský", „Pravda vítězí" a „Baruch Spinoza" byl pořádán cyklus o 5 kresbách na téma „Obrana demokracie" a jedna práce byla konána s br.˙. Lékařským sdružením. Zájezdy do Karlových Varů, do Olomouce a do Hradce Králové utvrdily bratrský styk s mimopražskými Dílnami. — V pracích byla věnována pozornost jak otázkám zednářským, tak i jiným, dotýkajícím se profánního života. — Lóže byla postižena odchodem do Věč.˙. Vých.˙. oddaných synů, bratří Antonína Basla, Jaroslava Junga a Nejj.˙. V.˙. M.˙. Karla Weignera, vpravdě zasloužilého o rozkvět Lóže a celého Řádu. — Charitativní činnost vykazuje Kč 8.416.25.

L.˙. „Dvacátýosmý říjen", Or.˙. Praha, vykonala, kromě prací, uvedených v statistické tabulce, zájezd do Litoměřic do Kroužku „Pax et fides". — Na charitativní účely vydáno Kč 400.—.

L.˙. „Dílo", Or.˙. Praha, pracovala podle možnosti jen obřadně a věnovala se usilovné činnosti, která se projevila jak vzrůstem počtu členstva, tak i pečlivým výběrem narýsovaných kreseb, pojednávajících o tématech ryze zednářských i o důležitých zjevech veřejného života. Dne 7. října byla oslavena 300. práce. Charitativní činnost směřovala jako dosud k zmírňování skryté bídy a k podpoře dobročinných akcí.

L.·. „Josef Dobrovský", Or.·. Plzeň, zvala k rýsování kreseb také bratry pražských Dílen, takže tímto způsobem byla ve styku s ostatními Lóžemi. Slavnost růží, oslava státního svátku, jakož i smut. práce za V.·. M.·. K. Weignera a presidenta republiky T. G. Masaryka byly konány společně s oběma plzeňskými Lóžemi. Na dobročinné účely byla věnována částka Kč 1560.—.

L.·. „Ján Kollár", Or.·. Bratislava, vykazuje celkem 37 prací, z nichž 32 1°; v nich je vysoká hodnota rýsovaných kreseb, které byly věnovány hlavně kulturním problémům. Jako v letech předchozích byla i v tomto roce živá spolupráce s LL.·. jánské Obedience; mimo součinnost s našimi Lóžemi bratislavskými byla věnována pozornost i Kroužku „Ján Milec" v Or.·. Žilině.

L.·. „P. J. Šafařík", Or.·. Košice, intensivně pokračovala ve svém programu, stanoveném v předchozím roce, jehož stěžejním bodem je prohloubení zedn. spolužití Lóží v Or.·. Košicích; přispěl k tomu jmenovitě cyklus kreseb z kulturních dějin maďarských. Extensivní činnost Lóže vyvrcholila založením Lóže „Iskra" v Or.·. Plešivci. Na dobročinné účely bylo vyplaceno Kč 7030.—.

L.·. „Cestou světla", Or.·. Brno, vykazuje kromě oživené vnitřní práce ve vlastní Lóži velmi čilý styk se všemi ostatními brněnskými Lóžemi, při čemž je ve stálém styku i s ostatními Lóžemi země Moravskoslezské, s nimiž konala společnou výroční práci, aby činnost všech moravskoslezských Dílen byla nesena jednotnou základní ideologií.

L.·. „Bernard Bolzano", Or.·. Praha, pokračovala i v tomto roce ve snaze upevniti vnitřní organisaci Lóže, prohloubiti bratrské vztahy mezi články vlastního Řetězu a dále oživovati styky s ostatními Lóžemi českými i německými. Výběru kreseb byla věnována obzvláštní péče, avšak vrcholnou událostí byla slavnostní práce na oslavu 10. výročí Vnesení Světla dne 17. listopadu, k níž byla vydána jubilejní publikace. Při té příležitosti založila Lóže Dobročinný fond Bernarda Bolzana. Dobročinným účelům bylo věnováno Kč 7.870.—.

L.·. „Pravda vítězí", Or.·. Praha, účastnila se aktivně cyklu kreseb „Obrana demokracie", pořádaného společně s LL.·. „J. A. Komenský", „Národ" a „B. Spinoza"; v ostatních pracích byla věnována pozornost tématům zednářsky historickým a zednářství současnému, v pracích konferenčních byly sledovány problémy aktuelní. Četní bratří účastnili se zájezdu do Naardenu a do Marseille. — Kroužek „Kalich" v Táboře scházel se pravidelně jednou měsíčně a jeho členové dojížděli pilně do Prahy. Jak Lóže, tak i Kroužek spolupracovaly velmi intensivně s bratry německými. — Charitativním účelům bylo věnováno Kč 5135.—.

L.·. „Sibi et posteris", Or.·. Praha, zaznamenává i v tomto roce bohatý výběr kreseb z nejrůznějších oborů života kulturního i hospodářského, jakož i kreseb z historie zednářství. Z významných prací nutno uvésti přijetí hromadné návštěvy L.·. „Harmonie", dále práci, v níž bylo uděleno nejstaršímu českému zednáři br.·. F. K. čestné mistrovství, jakož i hromadnou účast v L.·. „Zur Brudertreue an der Elbe". — Z fondu Fr. Křižíka udělila L.·. dvě podpory po 900 Kč absolventům vysoké školy pro elektrotechniku a z fondu Václava Machoně 450 Kč studujícímu na vysoké škole architektury. Na jiných podporách vydala L.·. Kč 5000.—.

L.·. „Lafayette", Or.·. Olomouc, konala celkem 34 prací, z nichž 16 bylo věnováno vzpomínkám na vynikající zednáře. Lóže uspořádala zájezd do Prahy do L.·. „Národ" a tato Lóže návštěvu oplatila v Olomouci. Moravské Lóže uspořádaly zájezd do Olomouce k návštěvě výstavy díla br.·. P.

L.·. „Lux in tenebris", Or.·. Mor. Ostrava, zaznamenává i v tomto roce živou spolupráci s tamní Lóží „Fides im Tale der Arbeit". Lóže uspořádala společnou práci a pracovní konferenci pro všechny moravské Dílny; v práci té byly stanoveny směrnice pro další společnou činnost. Pětiletého výročí založení Kroužku „Lux in tenebris" bylo vzpomenuto 15. března. — Na dobročinné účely byla věnována částka Kč 5000.—.

L.·. „Vatra", Or.·. Banská Bystrica, zvýšila značně počet svých členů a projevila i v ostatních směrech zvýšenou činnost. U příležitosti práce, konané k uctění památky presidenta-Osvoboditele, zřídila Lóže „Základninu T. G. Masaryka", jejíž úrokový výnos bude věnován na stravovací akci nejútlejší mládeže. Poskytování

mléka školní mládeži, jakož i podpory nemajetným si vyžádaly částku Kč 3312.—, mimo to bylo věnováno Sociálnímu ústavu studentskému Kč 450.—.

L.·. „Comenius", Or.·. Košice, vykazuje velmi značný počet prací, z nichž bylo několik prací společných s ostatními místními Lóžemi, žel, že dvě práce z nich byly smuteční. Korporativně se účastnila Lóže slavnosti Vnesení Světla do L.·. „Iskra" a vykonala společnou Janskou slavnost s L.·. „P. J. Šafařík". Nebylo zapomenuto ani činnosti charitativní, jíž se mimořádnými obětmi účastnili jednotliví bratří, pokud nepostačily prostředky lóžové.

L.·. „Centrum securitatis", Or.·. Užhorod, vedla své práce se zřením k upevnění kladného poměru všech složek tamní směsice národů k našemu státu. Proto vítá ve svých řadách jako Hledající Rusíny a je stále v nejužším styku s tamní Lóží „Kárpát", s níž koná mnohé společné práce a vzájemně oplácí návštěvy. Proto jsou kresby vyplňovány hlavně obsahem aktuálním, přihlížejícím k poměrům v Podkarpatské Rusi. Na charitativní účely byla věnována částka Kč 550.—.

L.·. „Most", Or.·. Praha, nezapomíná na původní ideu „Mostu" a proto usiluje o spolupráci bratří všech národností, konajíc společné práce s Dílnami obou Obediencí. Výsledkem této práce je zvýšený pocit pospolitosti a snaha, aby každý člen Lóže nalezl v Lóži svůj domov, spojen zednářskou ideologií s ostatními členy Řádu bez zření k národnostní příslušnosti. Tato činnost vykazuje plný zdar. Z Lóže vyšla v roce 1936 iniciativa k zimní stravovací akci, která se z valné části opírá o dotaci jednoho člena L.·. a z níž bylo v uplynulém roce rozdáno 11.800 obědů. Mimo to pamatovala Lóže humánních účelů, na něž vynaložila Kč 6000.—.

L.·. „Most", Or.·. Brno, zaznamenává ve svých pracích převážně téma ze symboliky, z dějin zednářských a ze Starých povinností; mimo to bylo přihlíženo i k hospodářské a sociální struktuře různých evropských států. Lóže se účastnila zájezdu do Olomouce a do Mor. Ostravy a vykonala hromadné návštěvy v Lóži „Cestou světla" i v obou janských místních Lóžích. Na dobročinné účely bylo pamatováno částkou Kč 2014.—.

L.·. „Most", Or.·. Bratislava, vykazuje 30 prací, z nichž 12 obř. a 18 konf. Počet členů Lóže poklesl o 11. — Charitativním účelům věnováno Kč 2800.—

L.·. „Baruch Spinoza", Or.·. Praha, dala podnět k pořádání cyklu „Obrana demokracie", konaného společně s LL.·. „J. A. Komenský", „Národ" a „Pravda vítězí", jehož výsledek lze označiti za velmi úspěšný. Mimo těchto osm společných prací účastnila se Lóže osmi prací v jiných Dílnách a tak byla stále v kontaktu se všemi pražskými Lóžemi. Účast bratří v pracích vykazuje 90%. — Činnosti charitativní účastnili se členové přímo přispíváním na akci „Skrytá bída" a věnováním naturalií pro vyvařovací akci.

L.·. „Dílna lidskosti", Or.·. Praha, zakončila s úspěchem svou snahu, zvládnouti nové rituály a sžíti se s ostatními Dílnami, s nimiž byly konány společné práce; mimo to účastnili se jednotliví bratří prací v jiných Lóžích. Rovněž i s Lóžemi janské Obedience byly konány společné práce. Lóže zaznamenává osobní přesuny, neboť její plzeňský kroužek přijal členství v L.·. „Bratrství" a rovněž bratří v ostatních mimopražských Orientech přistoupili do místních Dílen. Rýsované kresby dotýkaly se aktuálních otázek kulturních i témat duchovních a zednářských a měly dobrou úroveň. Členové L.·. účastnili se akce pro skrytou bídu a Lóže věnovala charitativním účelům Kč 1000.—.

L.·. „Bratrství", Or.·. Plzeň, přes to, že bylo do ní vneseno Světlo teprve dne 12. června 1937, vyvíjela již od začátku roku pravidelnou činnost a věnovala se vedle administrativních a přípravných prací studiu otázek dneška a prohloubení bratrství mezi svými členy. Snažila se navázati bližší styk s L.·. „Goethe" v Mariánských Láznich a udržovala spolupráci s L.·. „Ludwig Piette" v Plzni. S Lóží „Jos. Dobrovský" vykonala několik společných prací při významných příležitostech. Koncem roku včlenila 6 plzeňských bratří z L.·. „Dílna lidskosti". Charitativním účelům věnovala L.·. Kč 1585.—.

L.·. „Pravda a svornost u vycházejícího slunce", Or.·. Praha, vzpomíná význačného historického dne 5. května 1937, kdy Vnesením Světla bylo uskutečněno její včlenění do svazku NVLČs. Závěrečná práce ve vlastním Chrámu

byla vykonána 30. dubna. Činnost v druhém pololetí byla vyplněna zajímavými kresbami a pracemi instrukčními, seznamujícími bratry s novými rituály a novou administrativou. Zájem bratří o práci byl zvýšen vědomím širšího pracovního okruhu působnosti a bratrským přijetím, jehož se členům Lóže dostává ve všech ostatních Dílnách. Charitativní činnosti účastnili se členové Lóže individuelně podle svých možností.

L.·. „Harmonia u pravdy a věrnosti", Or.·. Bratislava, připravovala v prvním půlletí slavnostní rámec pro Vnesení Světla, jež se stalo událostí nezapomenutelnou. Ve druhé polovině roku byla věnována péče novým rituálům a různým administrativním záležitostem, avšak i přes to byla konána řádná práce, směřující k prohlubování zedn. poznání. Styky s ostatními místními Lóžemi vyvíjely se v přátelské shodě. Bylo pamatováno i charitativní činnosti.

L.·. „Iskra", Or.·. Plešivec, založená dne 9. března 1937, připravila se k slavnosti Vnesení Světla dne 2. října 1937 tak dokonale, že tato slavnost se stala manifestací všeho zednářstva na Slovensku. Účast bratří obou Obediencí byla spravedlivou odměnou za všechnu obětavost zakladatelů Lóže. Chrám, vybudovaný obětavostí jednoho bratra, je miniaturou Weignerova Chrámu v Praze a je útulným domovem této nové Dílny. Bratří účastní se i nyní prací své mateřské Lóže v Košicích a jejich návštěvy jsou jim opláceny bratry košickými. Třebaže bratří této nejmladší Lóže byli plně zaujati přípravnými pracemi, nezapomínali na dobročinnost, kterou soustředili většinou na péči o mládež; celkem bylo vydáno na charitativní účely Kč 8565.—.

„Svobodný zednář" zahájil v roce 1937 druhou desítku svých ročníků redakčním proslovem, že chce sloužit Řádu a být obrazem jeho života. Tomuto programu vyhověl časopis ve svém posledním ročníku po stránce méně žádoucí: těžké osobní ztráty, které postihly Řád (Schwarz, Volf, Weigner a j.), vtiskují jeho článkové části smuteční ráz. Ale tyto temné stránky jsou vyvažovány i stránkami světlejšími, popsanými novými akty rozvoje K. U. (nové dílny: Bratrství, Iskra; poslední fáze konsolidačního procesu: včlenění FzaS; prohlubování vnitřní organisace: Sdružení pedagogické a národohospodářské; významné styky mezinárodní: Naarden a Marseille). Vedle těchto aktualit zbylo ještě dosti místa na práce z oboru zednářské historie (Papežská bulla z r. 1821, Mozart a j.) a hlavně na sledování literatury zednářské, jejímž významnějším dílům u nás byly věnovány zvláštní články — tyto články a posudky v kritické hlídce registrovaly na 20 knih zednářských. Přinesl tedy časopis ve svém XI. ročníku příspěvky k historii zednářství, příspěvky kritické o literatuře zednářské a ve svých nekrolozích a jubilejních glosách i četné příspěvky životopisné, které mohou být cenným pramenem poučení pro budoucího historika. *A. Hartl.*

Zamyslíme-li se nad patnácti lety práce Národní Veliké Lóže Československé, neubráníme se pocitu upřímné radosti z všestranné činnosti československého zednářstva, ať již zvažujeme vysoký a cenný přínos kulturní, nebo ať pohlédneme na blahodárnou činnost charitativní či ať sledujeme význam našeho Řádu pro konsolidaci národnostních poměrů v republice; jmenovitě v tomto směru je žádoucno podtrhnouti význam zednářské práce, která v souzvuku s bratry všech národností uskutečňuje alespoň v rámci našeho Řádu harmonický soulad mezi příslušníky všech národností v našem státě. Kéž by bylo lze dosáhnouti i v našem veřejném životě tolik vzájemného pochopení, tolerance a oddanosti k našemu státu!

Uzavírajíce zprávu za rok 1937, jenž zůstane pro nás zednáře povždy orámován smuteční obrubou, ale přes to rokem činorodé práce, připomeňme si odkaz, který nám zanechal bratr Karel Weigner ve svém projevu, učiněném v Haagu dne 8. května 1937:

„Drazí bratří! Dlíme v této posvátné chvíli nablízku místa, kde svůj věčný sen dříme jeden z největších synů našeho malého národa. Řetěz náš jde k němu až do dalekého Východu. Nad jeho popelem upevňujeme

svou víru v to, že se zednářstvo stane jedním z nejspolehlivějších nástrojů světové organisace, která by svou prací napomáhala zajišťovati uskutečňování ideálů humanity, a to politickou, kulturní a sociální demokracií, opravdovým vlastenectvím, snášenlivým a rozumným, a světoobčanstvím. Přihlašujeme se každým tepem svých srdcí, každým svým dechem k společné práci zednářů celého světa, aby po vichřici hněvů, násilí a vlády hrubé pěsti byl všemu lidstvu dán pokoj a mír. Nejsme sami. K zápasu o vítězství ducha a myšlenky, k obhajobě pravdy, práva a spravedlnosti všem, vždy a všude, nechť nám symbolicky hřmí a hučí přes širé lány všech zemí zvon kaple naardenské: I my máme právo zvonit na zvonici světa a voláme: Vytrváme!" *Frant. Richter.*

ZPRÁVA VEL.·. TAJ.·. PRO STYK S CIZINOU.

Br. L. Schwarz, jehož práce a charakteru bylo s účastí vzpomínáno celým světovým Řetězem, vybudoval linii naší zahraniční agendy a dal jí takovou tradici, že nový Vel.·. Tajemník mohl bez obtíží pokračovat v díle, které tak náhle bylo přerušeno.

Hlavní zřetel byl nejdříve obrácen k tomu, aby byly navázány styky s těmi Obediencemi, které nás dosud neuznaly. Za tím účelem bylo rozesláno 21 dopisů na Veliké Lóže Severoamerické s výkladem o zednářských poměrech v ČSR. a s vyložením důvodů, proč je důležité, aby čsl. zednářství, soustředěnému v obou Obediencích, dostalo se oficielního uznání. Ačkoliv nebylo lze očekávati, že v důsledku svých směrnic nás uznají všechny severoamerické Veliké Lóže, je výsledek zatím zcela uspokojující: k 25 Velikým Lóžím, jež dosud nás uznávaly, přibylo zatím 7 nových Vel.·. Lóží; jedna Vel.·. Lóže odpověděla nám negativně ze zásadních důvodů, 10 nám dosud neodpovědělo, snad proto, že jakákoliv odpověď by předbíhala výsledkům jednání jejich konstitučních sborů. Je téměř jisto, že ještě dojdou od některých Vel.·. Lóží příznivé odpovědi.

Z těchto nových uznání je pro nás zvláště důležité navázání oficielních styků s V.·. L. Illinois nejen proto, že tato Obedience jest po New Yorské Veliké Lóži počtem nejsilnější, ale též i proto, že tím máme možnost styků s našimi krajany, kteří v Chicagu a ve státě Illinois vůbec tvoří velmi pozoruhodné procento tamních zednářů. Br.·. Kose byl také první, který se mohl s nimi zednářsky setkat a jeho návštěva a kresba v Lóži „Bohemia" zanechala hluboký dojem v kruzích našich krajanů. Tak byly šťastným způsobem navázány styky, po nichž jsme tak dlouho a usilovně toužili.

Z evropských Obediencí jde nám ještě o navázání styků s V.·. L.·. Švédskou a Nár.·. V.·. L.·. Dánskou. Uznání se strany dánské je závislé na stanovisku V.·. L.·. Švédské, s jejímž V.·. Tajemníkem měl informativní rozhovor br.·. Kose. V tomto započatém jednání se zatím pokračuje a budeme šťastni, budeme-li moci v dohledné době oznámit, že i zde skončilo s úspěchem.

Ze zemí mimoevropských zbývá nám navázat styky s některými Obediencemi středoamerickými a jihoamerickými. V těchto případech však zdá se správné postupovat v souhlasu s praksí některých V.·. Lóží, na nichž nám záleží, a proto V.·. Tajemník v těchto případech zatím nepostupoval iniciativně.

Ačkoliv tímto způsobem se náš bratrský Řetěz podstatně rozšířil, musíme zaznamenat též případy ztráty. Jsou to V.·. L.·. Rumunská a Turecká, které přestaly existovat, a musili jsme přerušit oficielní styky se Symbol. Gross-Loge von Deutschland im Exil, poněvadž její sídlo jest dnes na teritoriu, na němž zednářskou jurisdikci vykonávají Veliké Lóže Velké Britanie. Litujeme, že musili jsme tak postupovat proti Veliké Lóži, s níž pojilo nás tolik svazků a k jejíž členům jako jednotlivci chováme stále plné sympatie.

Zahraniční komise, která z věcných důvodů byla reorganisována, analogicky podle jiných komisí při Veliké Radě, vypracovala garantský statut, schválený pak Velikou Radou, ve kterém jsou stipulovány směrnice činnosti garantů, representujících cizí V.·. Lóže u NVLČs. Jest totiž úmyslem oživit garantskou funkci tak, aby byla poradným a pomocným sborem pro Velkého Tajemníka pro styk s cizinou.

Tento garantský statut má tato ustanovení:

„Ve smyslu Domácího Řádu NVLČs. zavádí se tento garantský statut, jako poučení pro zástupce cizích Velikých Lóží u NVLČs.:

1. Zástupce cizí Obedience (garant přátelství) jest representantem této Obedience u NVLČs.

2. Za garanta je v první řadě navrhován mistr-zednář, který má znalosti a zájem o zemi, jejíž Obedienci má zastupovat.

3. Funkce garantská jest čestná; garant jest povinen pěstovat styky s čs. garantem u příslušné Obedience, resp. s jinými bratry této Obedience, avšak o každé větší a významnější akci musí se předem dohodnout s Velikým Tajemníkem pro styk s cizinou. Nemůže proto žádné akce sám podnikat nebo schvalovat. Hrazení výloh spojených s touto prací ponechává se dohodě garanta s Vel.·. Tajemníkem. Celkovou zprávu o své činnosti podává garant aspoň jednou za rok na schůzi všech garantů, svolanou měsíc před Valným shromážděním NVLČs.

4. V zásadě nemá jeden bratr zastupovat víc než 3 Obedience.

5. Povinností garantovou jest, aby na Valné shromáždění NVLČs. osobně zastupoval Obedienci, jejímž jest representantem; nedostaví-li se a neomluví-li se na dvě Valná shromáždění po sobě jdoucí, bude na jeho místo navržen cizí Obedienci jiný bratr.

6. V zásadě funkce garanta není časově omezena; vzdá-li se této funkce, přestane-li býti členem Lóže, jež jest ve svazku NVLČs., nedostaví-li se na dvě Valná shromáždění po sobě jdoucí nebo neomluví-li se, zanedbává-li svých povinností, nebo zemře-li, je na jeho funkci navržen jiný bratr.

7. Kdykoliv se toho ukáže potřeba, může Vel.·. Tajemník pro styk s cizinou svolat schůzi garantů. Tato schůze musí být svolána, žádá-li toho aspoň 5 bratří, garantskou funkcí pověřených."

Veliká Rada rozhodla se věnovat všem svým garantům u cizích V.·. Lóží zvláštní odznak, aby tímto způsobem byly viditelně dokumentovány naše styky. Krásný odznak vypracoval br. Nušl a doufáme, že bude všude příznivě přijímán.

Vedle toho NVLČs., nemohouc podle své Konstituce jmenovat cizí zasloužilé bratry svými čestnými členy, usnesla se nahraditi tento nedostatek tak, že zavedla zvláštní odznaky čestného uznání za práci vykonanou v zájmu zednářské myšlenky. Tento odznak je zmenšenou kopií garantských odznaků, a bratru, kterému se tohoto uznání dostalo, vystavuje se ještě zvláštní diplom.

Vlivem politických událostí ve světě roste v cizině zájem o čs. otázky jak zednářské, tak i všeobecné. Nemohouce z technických důvodů vždy a plně odpovídati na tento zájem projevovaný v řadě dopisů, učinili jsme opatření, aby těm bratřím, kteří o náš život jeví zájem, byl zasílán „Central European Observer" a to bez výloh pro ně. Toto opatření našlo neoče-

kávaně příznivý ohlas, jak o tom svědčí množství dopisů stále ještě docházejících.

Je z nich vidět, jakou důležitou pomůckou pro náš styk s cizinou je periodický tisk; proto také V.·. Tajemník tím více lituje, že náš Bulletin, určený k tomu, aby naši bratří v cizině byli informováni o čsl. zednářských věcech, stále laboruje pro nedostatek spolupracovníků; snad se podaří garantskému kroužku v této věci docíliti nápravy.

Loňského roku vedle výše zmíněných osobních styků br.·. Koseho sluší s povděkem zaznamenat návštěvu br.·. Chocholy u finských bratří; tato jeho návštěva setkala se s plným úspěchem. Taktéž i několik jiných bratří během svého pobytu v cizině mělo možnost navštívit cizí Lóže a tím prohloubit vzájemné styky.

Zvláštního významu měly dvě výpravy, které byly loňského roku podniknuty: v květnu uskutečnila se výprava 26 bratří do Holandska k otevření Komenského kaple v Naardenu; bylo to po prvé, kdy čs. zednáři navštívili oficielně naše bratry v Holandsku, a přijetí, jehož se jim tam dostalo, zůstane všem drahou vzpomínkou. Mile nás potěšila i oficielní účast z Grossloge Lessing zu den drei Ringen.

Druhá návštěva platila bratřím z Marseille, jako oplátka ze jejich návštěvu v Praze v roce 1936. Tohoto zájezdu účastnilo se 14 bratří hlavně z Lóže „J. A. Komenský"; byla to návštěva radostná a úspěšná po každé stránce, o niž největší zásluhu měl náš neúnavný bratr Vávra. Těšíme se, že letošního roku budeme moci mezi sebou znovu uvítat bratry z Marseille a tímto způsobem pokračovat ve stycích tak šťastně započatých.

Vedle těchto úspěšných událostí v minulém období musíme vzpomenout i svých ztrát: úmrtím Nejj.·. V.·. M.·. br.·. Karla Weignera ztrácí zahraniční agenda svého velikého příznivce a nenahraditelného pracovníka. Br.·. Weigner byl svými radami, zájmem a obětavostí vždy velikou oporou v této mnohotvárné a často velmi svízelné práci zahraniční.

Jiří Sedmík.

PROJEV MAĎARSKÝCH BRATŘÍ K VALNÉMU SHROMÁŽDĚNÍ.

(Přednesl br.·. B. S. z L.·. „Comenius".)

Svetové údalosti, odohrávajúcé sa vôkol nás a zvesťujúcé pre našu republiku Československú vážné a ťažké časy, vnukajú cit úzkosti, lásky a zároveň vnukajú i sebavedomie nie len občanom tohoto štátu československej národnosti. V týchto citoch stretajú sa aj všetkí demokraticky mýšľajúcí obyvatelia republiky maďarskej národnosti a v prvom rade my, zednári maďarského jazyka. Z tejto úzkosti a lásky nárokujú si svoj podiel tie vrstvy tuná žijúceho Maďarstva, ktoré sa boja okrem svojho Maďarstva o Evropu a o kultúru.

Za terajších ťažkých časov vlasti nebolo by slušné, ukazovať na naše národnostné krivdy a odhalovať svoje rany. Vieme totižto, že ide dnes o možnosť demokratického vývoja Československa a celej Evropy a vieme, že položkou hry je i dnes ešte zachované množstvo individuálnej slobody.

Maďarskí zednári a demokraticky mýšľajúcé vrstvy Československej republiky prehlasujú, že sú — ako dosial — lojálnými a vernými občanmi republiky a borcami demokracie a tými chcú i zostať.

Naše národnostné krivdy sú takého rázu, že dobrou vôľou dajú sa napravovať. Náprava táto je však internou záležitosťou štátnej správy a maďarskej menšiny a túto záležitosť chceme si vyriešiť a vyriešime ju výlučne my sami. Každy pokus zvonkajší na násilné vybavenie týchto otázok čo najrozhodnejšie odmietame.

Naša starosť a láska patrí demokrácii a do radu demokratických štátov prisluchajúcej republike Československej. Ako sebavedomí Maďari máme sice úprimné obavy o budúcnosť Maďarska a o jeho ťažko vydobytú štátnu samostatnosť, tvrdíme však, že samostanosť a sloboda Maďarska má dnes najbezpečnejšiu oporu v silnom demokratickom Československu a preto naša obava o Maďarsko a vôbec o Evropu, nutnosť zachránenia maďarských hodnôt a celej evropskej kultury od hynutia — tým silnejšie nás viaže k našej demokratickej vlasti československej.

Máme teda i my úkolom hájiť Československo a možnosť jeho dálšieho demokratického vývoja. A z tejto ochrannej práce prajeme si i my, maďarskí zednári a demokraticky myšlajúci Maďari účinnú účasť.

Veríme v tom, čo prehlásil prezident republiky, že válka není nevyhnutelná, že najdeme prostredky smierneho riešenia a že náš štát vynde zosilnený z dnešnej situácie. Tohoto zosilnenia úprimne si prajeme, lebo ono bude znamenať zosilnenie a víťazstvo evropskej myšlienky.

K ŠEDESÁTCE BR. VIKTORA STRETTIHO.

Dobré víly stály u kolébky br. Viktora. Tak, jako by po generace byly připravovaly jeho příchod v rodě Strettiových. Stoletou tradiční kulturu v umění oddané rodiny, úroveň společenskou, vložil dobrotivý osud do vínku našemu jubilantovi; z toho plynoucí první dojmy, které mladá duše do sebe vssála, zapustily jako požehnané símě pevné kořeny, aby usměrnily a ovlivnily celý tento mladý život. Zanechaly stopy krásy a zanícení, které bylo třeba jen vykřesati jako jiskru z kamene — ohnivou jiskru — jiskru života.

A br. Viktor, jako dobrý hospodář, si ohníčka hledí a dovede jej rozdmýchati, aby jeho světlo vyzařovalo a teplem naplňovalo ty, kteří jdou za světlem a teplem — za pravdou a krásou.

Přišla práce o hrubém kameni, houževnatá, namáhavá a cílevědomá, cesta za poznáním vnitřního hlasu, hledání vlastního já. Zkoumání svých sil a možností, se zrakem obráceným do světa, na kolbišti mezinárodních sil. Tu dvojnásob platí „na svém místě pevně stál"!

Cesta, kterou se ubíral, byla jakoby předurčena, téměř přímočará, protože zůstal sám sobě věren; co však přece utajeno boje a hledání v jeho rozměrném a mnohostranném díle, které zasahuje do všech oborů malířství. Nepodléhá heslům efemerním, jež děkují za svůj vznik touze po vyřknutí za každou cenu, směrům čistě spekulativním, bez jakéhokoliv citového podkladu.

Br. Viktor ví, že umělecké dílo obsahuje jen to, co umělec sám do něho vloží, ze své vlastní duše a to, řečí srozumitelnou, aby mohlo vykonati své poslání. Pojímá svůj úkol pod zorným úhlem věčnosti, a obrněn tímto velkým požadavkem, vzdoruje všem svodům. Obdivujeme se veledílům starých mistrů, nehynoucím hodnotám, které po staletí zachovaly si ono tajemné kouzlo, které nás vždy znovu zaujme. Mluví k nám

z těchto děl celá bytost a hluboké zanícení, ale také h l u b o k á m o u d r o s t. Br. Stretti tuto moudrost poznal na svých bohatých cestách a pochopil velký příkaz o hranicích možností. Poznal však také, jak v umění výtvarném, najmě portretním, platí výrok Goetheův: „Es ist der Geist, der sich den Körper baut!" A věru měl hojně příležitosti pokloniti se tomuto lidskému duchu, aby nám s oddaností, láskou a pokorou podal rysy drahých nám představitelů našeho kulturního a veřejného života, rysy, které se staly výrazem vnitřního života, bojů a práce. A tím vykonal pro generace příští výtvarné dílo, které významem svým bude mu vždy sloužiti ke cti.

O díle br. Viktora Strettiho vyšla z pera prof. dr. Čadíka krásná monografie, zdobená 35 reprodukcemi, která zevrubně líčí celou jeho dosavadní životní činnost uměleckou a poukazuji zde též na ohlas jeho jubilea v denním tisku, kde z povolaných míst jeho dílo bylo oceněno.

Přejeme našemu drahému bratru, aby tvůrčí síla jeho i do dalších let zůstala neochabující a tím, abychom se mohli těšiti s ním z mnoha dalších krásných děl.

Mnogaja ljeta! *Adolf Wiesner.*

KE VZNIKU ORGANISACE SVOBODNÉHO ZEDNÁŘSTVÍ A ZEDNÁŘSKÉHO CHRÁMU.

Je jisto, že do řemeslných svazů stavebních, zednických a kamenických, byli přijímáni i neřemeslní členové, na př. příznivci stavebního umění, patroni kostelů, mecenáši, osobnosti, které se zasloužily o umění, a významní příslušníci vyšších společenských kruhů, kteří se stali čestnými funkcionáři. Tito neřemeslní členové nazývali se „přijatí" (accepted masons) a byli zasvěcováni nejen do cechovního života, nýbrž i do jeho zvyklostí. Nejstarším z j i s t i t e l n ý m neřemeslným zedníkem je John Boswell, jenž byl, podle zachovaných protokolů stavební lóže „Marys Chapel" v Edinburku (Skotsko), jež sahají až do r. 1599, přijat za člena 8. ledna 1600. Jistě byly po něm přijaty do stavebních lóží i jiné významné osobnosti z neřemeslných kruhů a jsou o tom zřetelné záznamy, ale není nic zjištěno o jejich samostatné působnosti v oněch lóžích.

Teprve později se dovídáme bližší zprávu o poslání a činnosti přijatých „zedníků" v stavebních sdruženích. Robert Fludd ve spise „Clavis philosophiae et alchymiae Fluddanae", jenž vyšel ve Frankfurtě r. 1633, praví, že rozvoj rosekruciánství byl krátký a že jeho členové se uchylují (snad před pronásledováním kleru) do svobodomyslných stavebních sdružení, kde se mohou bezpečně scházeti a pracovati na základě svých reformátorských zásad. Tím je po prvé historicky stanoven počátek organisace duchovního zednářství v rámci řemeslného zednářství k o l e m r. 1630. To se také shoduje s údajem Joh. Heinr. Felixe Sonnenkalba, jednoho z nejdůkladnějších znalců předhistorie svobodného zednářství, jenž píše, že Robert Fludd († 1637) byl přijat za člena londýnské Masons Company, při níž vznikla „Society of Freemasons".

Nedlouho po tom jsou o působnosti rosekruciánů v řemeslných stavebních lóžích další doklady. Svědčí o tom báseň Muses Threnodie, kterou napsal Henry Adamson a jež vyšla r. 1638. Je v ní dvojverší: For we be brethren of the Rossie Crosse — we have the Masons Word and second

sight; česky: Neb zvem se bratří Růžového kříže a máme slovo zednářské a druhé vidění. (Slovo zednářské jest heslo; druhé vidění jest schopnost chápati duchovní význam stavebních zednářských symbolů.)

O několik let pozdější je doklad, jenž hovoří již o společné práci těchto „přijatých svobodných zedníků" v rámci řemeslného zednářství. Zakladatel oxfordského musea, rosekrucián Elias Ashmole, podle jeho zachovaného deníku, byl přijat 16. X. 1646 do stavební lóže ve Warringtonu v hrabství lancasterském a zřídil pak ještě téhož roku v Masonic Hall. budově patřící staré Masons Company v Londýně, vedle níž vznikla Society of Freemasons, s několika přáteli-rosekruciány, astrologem Williamem Lilly, lékařem Thomasem Whartonem, matematikem Williamem Oughtredem, doktory Johnem Pearsonem a Johnem Harwittem a jinými, pro společné duchovní práce „dům Šalomounův", jakýsi předobraz pozdějšího „chrámu Šalomounova". Pro tyto práce sestavil Ashmole i zvláštní rituál.[1])

Podle zjištění badatelů předhistorie svobodného zednářství byla londýnská Society of Freemasons (čili Accepted masons) separátním sdružením při Masons Company a byla od ní označována názvem Acceptance. Poplatky (taxy) této Acceptance plynuly do společné pokladny. Jeden zápis londýnské Masons Company (správně Worshipful Company of Masons of the city of London) z r. 1650 hlásí, že „Mr. Andrew Marwin, the present Warden", tedy dozorce Company, zaplatil Acceptance za své přijetí mezi její členstvo příslušné poplatky. Zednářský historik William Harry Rylands zjistil, že v době od r. 1620—1682 v listinách Acceptance je zanešeno 35 jmen, jejichž nositele nelze uvádět v souvislost se stavebním řemeslem.[2]) Od r. 1677 počínaje, nezmiňují se již účetní knihy Masons Company o Acceptance. Z toho je zřejmo, že do té doby příspěvky „přijatých zedníků" připadaly pokladně Company a že po r. 1677 nastalo administrační rozdělení obou korporací, jež vedlo pak časem k úplnému osamostatnění.

Elias Ashmole zaznamenal ve svém zápisníku, že byl přítomen r. 1682 v Mason's Hall v Londýně recepci „přijatých zedníků", z nichž 4 byli dokazatelně řemeslní, dva (nebo tři) byli neřemeslní členové. Také zaznamenal, že po přijetí byla hostina v taverně „U půlměsíce".

Dr. Robert Plot píše ve spise „Natural history of Staffordshire" (1686), že svobodné zednářství je „rozšířeno více méně v celé Anglii."

John Aubrey, člen Royal Society, zanechal na zadní straně svého dodnes zachovaného rukopisu (str. 72) zápis, že dne 18. května 1691 se má konati schůze Acceptance v chrámu sv. Pavla v Londýně, při čemž Sir Christopher Wren „is to be adopted a Brother". Došlo-li skutečně k tomuto „přijetí", není zjištěno. Brzy po tom zemřel Elias Ashmole (1692), po jehož smrti zprávy o Acceptance mizejí.

Nyní bych rád vysvětlil ještě vznik ideje chrámu svobodných zednářů, jak se zachoval až do naší doby. Protivníci zednářství říkají, že je původu židovského, což ovšem neodpovídá pravdě. První náznaky chrámu „duchovních stavitelů" lze sledovati po roce 1610. Ve spise „Fama

[1]) Viz Rebold: Histoire, str. 126; Eug. Lennhoff-Posner: Internat. Freimaurerlexikon, str. 95.

[2]) Jak silný byl příliv neřemeslných (necechovních) členů do stavebních sdružení, dosvědčuje zachovaný exemplář stanov lóže aberdeenské z r. 1670, jejž podepsali všichni její členové. Z 59 členů bylo jen 7 řemeslných.

Fraternitatis R. C." (1614), jejímž autorem byl pravděpodobně Daniel Schwenter, jak dokazuje prof. Fr. Kadeřávek, vypravuje autor, že legendární Christian Rosencreutz zbudoval Domus Spiritus Sancti (dům Ducha Svatého, dům božské Moudrosti), aby byl střediskem bratrstva, jež by se odtud rozcházelo do světa konati charitativní práci. Francis Bacon z Verulamu, rosekrucián a čestný člen stavebních sdružení, napsal r. 1621 spis „Nova Atlantis", pojednávající o ostrově, na němž si lidé zřídili dokonalý stát; středem ostrova je „dům Šalomounův", kde se konají porady a tvoří plány k společné práci. Také Robert Fludd v knize „Summum bonum" (vyšla u Joachima Frizia ve Frankfurtě 1629), vypravuje o budování duchovního chrámu, na němž pracuje stavitel s pomocníky. R. 1638 vydal Jan Amos Komenský spis „Conatuum pansophicorum dilucidatio", v němž popisuje stavbu chrámu moudrosti, podobného chrámu Šalomounovu, podle zásad, jež určil Nejvyšší stavitel světa, Bůh. Od září 1641 do června 1642 dlel Komenský v Londýně, kde vydal r. 1639 spis Pansophiae prodromus, v němž mluví též o „chrámu moudrosti". Tyto spisy vydal Komenský v době, kdy byl ve spojení s rosekruciánem Samuelem Hartlibem v Londýně, jenž se opět stýkal s Eliasem Ashmolem. R. 1646 zřídil pak Elias Ashmole R. C. v Mason's Hall v Londýně „dům Šalomounův", první chrám svobodných zedníků.

K závěru uvádím novodobé spisy, jež dokazují souvislost rosekruciánství se svobodným zednářstvím: Joh. Gottl. Buhle: Über den Ursprung und die vornehmsten Schicksale des Ordens der Rosen-Kreutzer und Freimaurer (Goettingen 1804); Christoph Friedrich Nicolai: Einige Bemerkungen über den Ursprung und die Geschichte der Rosenkreuzer und Freimaurer (Berlin 1806); Thomas de Quincey: Historico-Critical Inquiry into the Origin of the Rosicrucians and the Free-Masons (London Magazine 1824); J. G. Findel: Geschichte der Freimaurerei von der Zeit ihres Entstehens bis auf die Gegenwart (Leipzig 1870); Robert Freke Gould: The history of the free masonry (1882—1887); Ferdinand Katsch: Die Entstehung und der wahre Endzweck der Freimaurerei (Berlin 1897); Heinrich Boos: Geschichte der Freimaurerei (2. vydání Aarau 1906); Em. Lešehrad: Pokus o historii bratrstva Růže a Kříže (Praha 1921); Jiří Sedmík: Po cestách ke Královskému umění (1937) a j.

Emanuel Lešehrad.

L. HANSMANNA DĚJE VOLNÉHO ZEDNICTVÍ.

Moravská Národní Jednota měla ve svých stanovách řečeno, že jest jejím předním úkolem šířiti vzdělanost. Tohoto cíle chtěla dosíci mimo jiné vydáváním lidových kalendářů, které měly název „Koleda". V druhém ročníku tohoto kalendáře na r. 1852 je na str. 129—37 populárně poučný článek o svobodném zednářství či jak se tam praví „o dějích volného zednictví", který jest po mnohých stránkách zajímavý.[1]) Na prahu Bachova absolutismu vychází v katolicky silně založené Moravě poučný výklad o vývoji světového zednářství, s naznačením hlavních jeho cílů, a to v duchu tomuto hnutí zcela příznivém. Podává je 28letý diurnista okresního

[1]) Koleda. Kalendář na rok přestupný 1852. Ročník druhý. Nákladem Moravské Národní Jednoty. Cena: 56 kr. stříbra. V Brně. V kommissi kněhkupectví Bušáka a Irrganga. Tiskem Karla Winikra. 8°. Značka studijní knihovny v Olomouci 33675.

úřadu v Brně, Leopold Hansmann, první pěstitel naturalistické vesnické povídky hanácké v 1. pol. 19. stol. a obratný novinář, který po svém příchodu do Brna pracoval až do své smrti o mravním, hmotném i národním povznesení moravského venkovského lidu.

Leopold Jos. Hansmann, nar. r. 1824 v Kvasicích na Hané, syn tamního purkrabí, vychovaný v německé rodině, ale probuzený k češství Kollárovou Slávy dcerou, kterou osladil poslední chvíle nebohého Slovince Martina Kuralta, který byl pro podezření z karbonárství 28 let vězněn v pevnosti mírovské, ocitl se r. 1848 v Brně, kde se přidržel skupiny spisovatelů národně-liberálního směru, kterou tvořili Mat. F. Klácel, Al. V. Šembera, dr. Jan Helcelet, J. Chytil a j. Božena Němcová mu byla přátelsky nakloněna a dopisovala si s ním. Stal se tu pomocníkem Klácelovým při vedení „Moravských novin", jež byly vydávány z usnesení sněmu moravského jako deník pro českou většinu obyvatelstva moravského. Po jejich zániku pomáhal znovu Klácelovi při redakci „Moravského Národního Listu", který přičiněním několika přátel českého lidu začal r. 1852 vycházeti a jehož redaktorem se r. 1853 stal. Od r. 1854 vydával až do své smrti († 1863) populární kalendář: „Nejnovější moravsko-slezský domácí přítel".[2]) Zemřel jako kancelista okresního úřadu.

Jakým způsobem se Hansmann s dějinami a s učením zednářským seznámil, není známo, ale zdá se, že to byla léta 1848/49, ve kterých poznal zednářsky orientovanou knihu, z níž potom čerpal. Je jistě příznačné, že zaujímal k zednářství příznivé stanovisko, jako to učinil v letech šedesátých Neruda. Jeho výklad jest p r v n í m všeobecným a lidově psaným poučením o vývoji zednářství a jeho prvků od dob římských až do konce 18. stol. a to s poměrnou znalostí věci. V Čechách máme skoro v téže době pojednání Storchovo,[3]) ale to se týká otázky, pokud jest vznik zednářství v 18. stol. ovlivňován myšlenkami Jana Amosa Komenského. U Hansmanna jest podán v přehledu děj zednářství v 18. stol. se všemi jeho bludnými snaženími v některých jeho fantastech-pošetilcích, při čemž tyto podvodníky po právu odsuzuje. V běhu líčení je mnoho sympatických připomínek, takže se čtenáři zdá, že tu hovoří janský zednář, vycházející ze Starých povinností, jenž přičítá četná poblouznění v zednářství jeho vysokým stupňům. A aby se jeho vývody nezdály příliš určité, užívá často slůvka „prý".

Nemáme dokladů, že by byl stál Hansmann zednářství nějak blíže, ale jisto je, že mu jeho humanitní cíle byly veskrz sympatické, končí-li svoje vývody přáním: „Zatím ale přec se neodříkáme naděje, že šlechetný účel volného zednictví po celém světě jednou se stane panujícím, by se stalo celé člověčenstvo jednotou bratrskou!" Neruda[4]) píše po 15 letech vítězněji: Každý opravdový vzdělanec je nyní „svobodným zedníkem" a staví na dómu všeobecné humanity. Již nehledí svět vzdělaný k rozdílům stavů nebo vyznání a ve prospěch lidstva pracují dle dávného pravidla masonského všichni šlechetní „bez strachu před trestem a bez očekávání odměny."

Děje Hansmannovy měly i širší ohlas a bylo to právě jeho zakončení,

---

[2]) Srv. Kabelík Jan, Leopold Hansmann. Čas. Mat. Moravské 31, 1907, str. 30/66.

[3]) Karel B. Štorch, Komenského snahy pansofické. Čteno z části v Učené společnosti české. Časopis Českého Museum 1851 sv. III, str. 85/113, sv. IV, str. 3/26. O závislosti sv. zedn. na Komenském str. 21 ad. Zednáře nazývá svobodné zedníky či masony a vyslovuje se proti názvu: „svob. zedňář".

[4]) Květy I, 1865/66, str. 516.

kterého si katolické kruhy povšímly. Koleda nebyla totiž ještě ani rozprodána, když byl na Nár. Jednotu učiněn útok se strany konsistoře, která uložila kněžím diecese, aby šíření kalendáře mezi věřícími překazili a aby z Jednoty vystupovali, poněvadž jsou mezi údy dva odpadlí kněží a jiní členové, kteří se netají svým nepřátelstvím ke katolické víře a kteří jsou proti pořádku v státu a v církvi. Z jejich podnětu přijala prý Koleda do svého obsahu i anekdoty „k zlehčování cti stavu kněžského, ano ku posměchu nejsvětějšího". V provolání biskupském, otištěném v novinách Brünner Zeitung 11. října 1851 se praví: „Wir meinen die förmliche Lassagung von jeder Gemeinschaft mit der Národní Jednota, zu deren Mitgliedern nebst jenem unglücklichen, abgefallenen Diöcesanpriester noch ein zweiter abgefallener Priester und so manche andere Teilnehmer gehören, die aus ihrer Feindschaft gegen den katholischen Glauben und gegen die Ordnung in Staat und Kirche kein Hehl gemacht haben: an ihren Früchten werdet ihr sie erkennen . . ."[5])

Po tomto provolání počalo se na Jednotu útočiti s kazatelen a prodej kalendáře velice vázl. Tisklo se na 5000 výtisků Koledy, ale následkem útoků se strany katolických kněží zůstalo jich tisíce neprodaných a Jednota utrpěla škodu na 2200 zl. Nár. Jednota odmítala sice biskupské provolání, ale bylo mnoho členů, kteří od toho zrazovali, žádajíce, aby se nic neodvolávalo.

Ostře se proti Jednotě postavil zejména P. Matěj Procházka, bývalý redaktor Hlasu, který napsal do Hlasu Jednoty katolické (1851, č. 44), útočný článek, v němž se dotýkal i Hansmanna. Uvádí ve své polemice články, s nimiž nesouhlasí a praví: „A dále to tam stojí . . .; že zásady volného zednictví, od svaté církve výslovně zavržené, přece někdy vrchu dosáhnou a ve světě opanují, není-liž i to takové povahy, že každý katolík, tím více ale kněz katolický úsilně tomu odporovati musí?"[6])

Kalendář Koleda stal se touto agitací řídkým hostem v rodinách a je dnes velmi vzácný.[7]) Odhodlal jsem se proto článek Hansmannův znovu přetisknouti, poněvadž se domnívám, že je československý zednář povinen, přečísti si tento článek profánního spisovatele, jenž tak sympaticky o zednářích psal. Jestliže si chceme vytvořiti příručku bývalých projevů pro zednářství u nás, jest tento jeden z nejzajímavějších. *J. Volf.*

(Článek Hansmannův otiskneme v příštím čísle.)

---

[5]) Viz Jan Kabelík, Moravská Národní Jednota, Čas. Mat. Mor. 33, 1909, str. 328.

[6]) Srv. Hugo Traub, Děje Matice Mor., Čas. Mat. Mor. 34, 1910, str. 314. Zakončení článku Hansmannova nazývá „nevinnými slovy".

[7]) Povšimnul si ho pisatel kulturněhistorické studie: Z osmnáctého století, Zlatá Praha 1864, str. 93. Píše, že se v moravské Koledě lóže nazývají boudy, kdežto r. 1848 bylo v první schůzi české lóže (v květnu) navrženo, aby se užívalo pro lóže slova „stany". Tomu tak není. Hansmann užívá pro lóže slova „shromáždění či hromady"; pouze když mluví o vzniku zednářství, užívá výrazu „stavitelské boudy" (= Bauhütten).

Oprava. Ve článku o Lóži Bohemia, otisknutém v minulém čísle „Svobodného zednáře", uvedeno je chybně datum založení Lóže Jan Amos Komenský v Or. Praha. Vznik této Lóže je totožný s obnovením československého zednářství vůbec a dlužno tedy datovati její založení dnem 26. října 1918. *Redakce.*

DVĚ PRAŽSKÉ POVĚSTI O ZEDNÁŘÍCH.

(Pokračování.)

V nedávných letech se pověsti zmocnili spiritisté a rozvíjeli ji dále. V práci „Zhmotněný duch hraběte Černína v Zednářské lóži (První spiritisté v Praze)"*) vypravuje Stáňa J. Bělohradský, že za svého pobytu mezi spiritisty na Jindřichohradecku slyšel tuto versi:

Jistý stavitel v Jindřichově Hradci prováděl prý opravy na hradě v Jindřichově Hradci, jež prý pohltily celý jeho majetek a dříve, nežli prý dostal svůj účet zaplacen, starý hrabě Černín zemřel a mladý hrabě prý placení účtu odepřel, an prý není potvrzen podpisem jeho otce! Byl na pokraji zoufalství a tu prý se jemu nabídli tamní spiritisté, že mu k jeho právu dopomohou. Zavolali jej k tajné seanci na hradě v černě potaženém pokoji, ozdobeném lebkami a hnáty lidskými, což prý po celý život vzbuzovalo jeho hrůzu. Všech 10 účastníků mimo stavitele mělo na sobě černé pláště a na obličejích černé škrabošky! Vyvolali ducha hraběte, který pojednou vešel dveřmi a na vyzvání vůdce zakuklenců potvrdil svým podpisem účet stavitelův k zaplacení a tak prý byl se svou rodinou zachráněn od zničení pro ztrátu celého majetku!

Autor vysvětlil vypravěčům, že „podle podání událost ta měla se státi ne za naší doby v Jindřichově Hradci, ale v Praze na sklonku 17. století a týkala se stavby paláce hrabat Černínů na Hradčanech." Tu je tedy zajímavý doklad, jak látky lidového podání cestují a jak se i jinak aplikují. Zde si tedy udělali spiritisté snadno a rychle své předchůdce z neexistujících pražských zednářů XVII. století.

1.

Jeden z hrabat Černínův nařídil svému staviteli, aby vystavěl na Hradčanech proti kostelu loretánskému palác, jemuž by se co do velikosti žádný v Praze nevyrovnal. Stavitel dal se do práce a zapravoval po čas stavby všecky výlohy z vlastní kapsy, takže i do dluhů zabředl. Ale to ho nermoutilo, neboť věděl, že po dokonání stavby od hraběte dobře zaplacen bude. Palác stál v celé slávě na place loretánském a stavitel se chystal k hraběti na panství odjeti, aby jej do Prahy pozval a palác mu odevzdal. V tom dojde z venkova zpráva, že hrabě na honbě náhlou smrtí se světa sešel. Stavitel se odebral tedy ke hraběnce vdově, aby mu vydání za stavbu nahradila, ale ta jej odbyla tím, aby se vykázal upsáním od hraběte potvrzeným. Stavitel se marně odvolával k obyčeji hraběte, jenž řemeslníky vždy až po dokonané práci vyplácel; nic nebylo platno, stavitel od ní peněz neobdržel. V tomto krutém stavu žádal o radu bratra svého, který byl freimaurem, a ten mu slíbil pomoci. Uvedl jej do shromáždění freimaurů, kdež stavitel žádost svou přednesl a o přispění prosil. Nejvyšší mistr freimaurů na to učinil nějaká zaříkávání a pak pokynul do zadu síně. Tam se rozevřela opona a z ní vystoupila postava zemřelého hraběte Černína, jak byl žil. Byl to duch hraběte, jenž se přiblížil ke stolu, na němž smlouva stavitelova na podpis čekala, a zde položil ruku na místo, kde se podpis hraběte nalézati měl. Na to duch zase zmizel a na smlouvě se nalézala ruka hraběte jako vypálena, což za podpis jeho sloužilo. Hraběnka pak, když jí smlouva s podivným tímto podpisem předložena byla, již se více nezdráhala stavitelovi vyplatiti peníze za stavbu paláce Černínského.

(Josef Svátek, Pražské pověsti a legendy, vyd. F. Strejček, str. 25—26.)

*) Knihovna „Nového života", čís. 74—5, str. 3—7.

2.

Stavitel hrabat Černínů, který byl dosud veškeré stavby jejich prováděl, s nadšením přijal zprávu hraběte, aby na novém místě, zakoupeném na západě náměstí Loretánského (na Hradčanech), nový rodinný palác vystavěl. Věděl', že takovou velkolepou stavbou nejen své jméno proslaví, ale i značnou částku vydělá, neboť hrabě Černín, ač dříve neplatil, dokud práce nebyla skončena, po úplném a k jeho spokojenosti vyvedeném díle obnos do krejcaru zapravil. Že kromě tohoto zvyku hraběcího, bylo i zvykem stavitelovým, za své namáhání pěkné odměny požadovati, o tom svědčil majetek stavitelův, tří pěkných domů na Malé straně (Praha). Pustil se tedy do práce a za krátkou dobu mohutné základy, táhnoucí se po celé západní straně velikého prostranství, daly tušiti mimojdoucím ohromnost počatého díla. Celá Praha chodila se dívat na nevídaný ruch, který na staveništi po celý týden panoval.

Avšak nesmírné výdaje za materiál stavební záhy pohltily hotové jmění stavitelovo, takže byl nucen jeden ze svých domů prodati a po něm druhý, aby nerušeně ve stavbě mohlo se pokračovati. Leč ani to nepostačovalo — dvě patra paláce byla hotova a na třetí nebylo peněz. Co zbývalo nežli prodat i dům třetí a býti v nájmu. Což — jakmile bude palác pod střechou, hrabě zaplatí — a i to nájemné, které jsem nucen platiti, si připočítám — mínil stavitel. A stavělo se dál, neboť tentokráte na štěstí částka za dům stržená stačila k dokonání veledíla.

Konečně byl palác hotov a stavitel se chystal na cestu, aby hraběte Černína do Prahy pozval a palác mu odevzdal! Leč jaká nehoda! Den před odjezdem došla do Prahy hrozná zvěst, že hrabě na honu s koně spadl a zemřel, aniž své záležitosti rodinné i soukromé v pořádek uvedl. Neočekávaná tato zvěst zdrtila ubohého stavitele — vždyť neměl v rukou nijakých listin závazných, aby se jimi u příslušných úřadů, neb u příbuzných zemřelého hraběte mohl vykázati. Odebral se k manželce nebožtíkově, ale bez pořízení se vrátil, neb ona chtěla vidět úpis, smlouvu, neb cos podobného. Stavitel se odvolával na dávný způsob, který mezi ním a hrabětem se udržoval, ale nic na plat. Ovšem palác byl jeho — ale na cizím místě a býval by byl nucen popřípadě jej prodati za každou cenu, jaká by mu byla nabídnuta. Ale hraběnka s ním nechtěla ani mluviti a hrdě jej odmítla, žádajíc za předložení listin, na základě jichž teprve volna jest dále vyjednávati. (Pokračování.)

J. MUSÄUS.

Johann Karl August M u s ä u s (1735 v Jeně, † 1787 ve Výmaru), studiem theolog a působením pedagog, byl jako spisovatel jedním z těch, kdo, jako Wieland, potírali vliv sentimentálního románu anglického; sem patří jeho parodie na Richardsonovy romány (Grandison der Zweite, Der Deutsche Grandison).*

S wielandovskou ironií vypravoval staroněmecké pověsti v několika svazcích „Die Volksmärchen der Deutschen" (od r. 1782), mezi nimiž se setkáváme i s českou pověstí o Libuši a Přemyslu, travestovanou v duchu

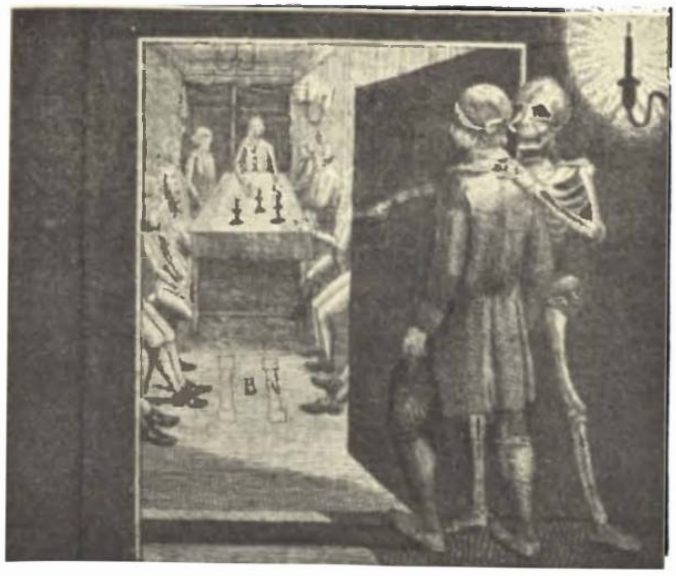

osvícenské neúcty k tradičním látkám.

Ve Výmaru, kde byl od r. 1763 hofmistrem pážat a od roku 1770 profesorem gymnasia, dostal se Musäus do prostředí zednářského. Byl tu také v roce 1776 přijat za člena lóže „Amalie", kde mimo jiné působil i Joh. W. Goethe. Zednářství jeho se projevilo i literárně: v knize didaktických básní „Freund Heins Erscheinungen in Holbeins Manier" (1785) jest jako 16. čísle otištěna „Die Loge der Verschwiegenheit", v níž je básnicky zhuštěno a baladicky laděno mnoho ze zednářské symboliky a leccos z lóžového rituálu. Celá sbírka 24 didaktických básní je psána na motiv „memento mori" a vypravuje, někdy satiricky, cyklus příběhů všudypřítomného průvodce života, kterého básník eufemisticky nazývá „Freund Heins" (asi Smrt Kmotřička), který nabízí svůj žádoucí i nežádoucí doprovod stejně mladým milencům a dítěti jako zoufalcům a starci a s oblibou své oběti překvapuje se zákeřnou zlomyslností. Je to starý motiv, oblíbený od středověku, jeden z „tanců smrti", psaný k rytinám Schellenbergovým, v nichž Kostlivec vystupuje v nejrozmanitějších situacích života. Myšlenka smrti nebyla neznámým motivem v literatuře věku osvícenského a „memento mori" prostupuje i obřadem král. umění. Rytina k „Lóži Mlčenlivosti" je nejzdařilejší z celého cyklu; přinášíme i její reprodukci.

A. H.

J. Musäus:

LÓŽE MLČENLIVOSTI.

Soumrakem hieroglyfických stínů bloudí Všetečnost na nejisté dráze k branám Mlčenlivosti a slídí skulinami a štěrbinami, aby vyčíhala a vyzvěděla tajný směr činnosti Tichých v zemi a ukojila zvědavost nezasvěcených. Ale klamné zjevy zmatou její dychtivé oko a Neviditelnost zakrývá nočním křídlem práci tajemné společnosti.

Jaký neporušitelný příkaz poutá jazyk a jaké kouzlo zavírá ústa myriady svazových bratří, kteří se rozšířili do čtyř větrů nebeských na povrchu země, že jim neuklouzne žádné ztracené slovo ani nerozvážný dech a že jsou uzavřeny jako mraky na syrském obzoru, z nichž nespadne kapka deště?

Pohled Moudrého vniká do hlubin Přírody, odhaluje její skryté ústrojí, přichází na každou závoru, na každou spáru a na svorník, který udržuje stavbu světů.

Bystrozrak strhuje zakukleným logografům s tváří masky, odvažuje se do eleusinské svatyně, uhaduje temný výrok záhadného Apolla a tuší výklad apokalyptického čísla.

Jednou rozřeší neúnavně badavý duch i pečeť nepřístupných tajemství, nezlomil-li ji už.*) Není klenby tak pevně zděné a není nádoby tak těsně začepované, aby z nich nevyprchalo tajemství. Avšak hladová zvědavost je rovna psu, který se svým lupem plaval řekou a nechal upadnouti kořist, žena se za stínem. Kde jest lóže, jejíhož stropu by nenadzvedla zchytralá ruka mudrákova? Kde je věčné mlčení, jehož tajnosti nikdy nevyzradila žvanivá ústa povídálkova a přeběhlíkova ušim profánním?

Kde jest lóže Mlčenlivosti, která nebrání v přístupu žádnému smrtelníku a která opět nepropouští žádného přijatého bratra?

Nedaleko tebe, tazateli, v tvém sousedství, se otvírá lóže Mlčenlivosti. Jako v jámě lví jde vždycky stopa přicházejícího vpřed, ale žádný krok nesměřuje nazpátek.

Jak z chmurné síně buší
hodinu každou, nocí, dnem,
s děsivým hlukem v uši
kladivo Mistra úderem!
Nenechá ruka čilá
neskončeného díla,
nežádá cizí pomoci
a po zednářském mravu
neskloní v klidu hlavu
od poledne až k půlnoci.

Řádových bratří řady
tak jako hvězdy četné jsou;
přec nekoření tady
zpěv hostinu tu přátelskou.
I radost je tu ticha,
šepotu slova lichá
se tady sluchu nesvěří;
hluk žádný nezazní tu,
nemate bratra v skrytu
vkročení plaché do dveří.

Kdo, zavázané oči,
jak přikazuje starý mrav,
na první cestu vkročí,
noc toho skryje ve svůj háv.
On kroky řídí stěží,
jak lodník u pobřeží
úskalím v bouři bloudící,
když vichr stále větší,
jenž nad mořem kol ječí,
v záhubu žene lodici.

A poutník, uchopený
a veden rukou neznámou,
jde mezi chmurné stěny;
a mlčení a tma s ním jdou.
Zde život, přemítání
mizí jak rosa ranní,
když vědomí se ztrácí tu
a oko marně slídí,
zda hvězdu neuvidí
zazářit ve tmy blankytu.

Řádové zasvěcení
však poutem pevným, nezlomným
ho v řetěz bratří včlení
a spojí poutem důvěrným.
Zde nepanují řády,
netísní břímě tady,
tu není chuďas ani pán:
zde nerozeznáš pána,
všem hodnost stejná přána
a zákon stejný dán.

Zní Mistrův úder hlučně?
„Jak teskný umíráčku hlas."
Jak velká síň je učně?
„Dva lokty v šíř, v dél čtyři zas."
Co náčiní je jeho?
„Toť z dřeva smrkového
je šestihran — jak smutný dar —
lopatu, rýče nosí,
krom hodin s pískem, kosy,
drn pod bradu, až bude stár."

*) Viz Odhalené zednářské tajemství, Ernst und Falk od Lessinga, Pokus o templářský řád a vznik společnosti svobodných zednářů od Nicolaie a jiné spisy, které úmyslně nebo příležitostně pojednávají o původu, účelu a zvycích této společnosti a působí v čtenáři pochybnosti, zda tito pánové něco vyžvanili anebo domněnky vydávali za skutečnosti.

Znáš bratra, jenž ti hrozí
a řídí krok tvůj, poutníku,
jako když Charon vozí
přes vody stíny do Orku?
A slepec kráčí za ním,
ač pásky hustým tkaním
průvodce poznat nedoveď.
Na mistra, tovaryše
až z něho hrůza dýše;
je jméno jeho: Zallmavet.*)

*) Stín smrti.

K životem širé pouti
se poutník statně hotoví;
však plány osud zkroutí,
jenž vždycky bývá takový.
Když z krásné fantasie
duch v opojení žije,
nevolán přijde kostlivec,
ten číhač nezmrzelý:
ať nechtěli či chtěli,
je k sobě vede nakonec.

Přel. A. Hartl.

ZEDNÁŘSKÝ OBRAZ HR. JANA JOSEFA THUNA.
Z knihy P. Nettl, Mozart in Böhmen.
(Štoček lask. zapůjčila knihtiskárna Neumann a spol.)

LITERATURA A UMĚNÍ.

Povinnosti svobodných zednářů, vypsané ze starých listin Lóží za mořem a v Anglii, ve Skotsku a v Irsku k potřebě londýnských Lóží. Přeložil Emanuel Lešehrad. Tištěno jako rukopis. Praha 1938. Str. 16. Kč 6.—. (Z dílny poznání, sv. 3.)

Třetí svazeček knihovny „Z dílny poznání" přináší Lešehradův překlad té části Andersonovy Konstituce, která jest jako t. zv. „Staré povinnosti" dodnes zednářským zákoníkem, jakousi naší „ústavní listinou". Je to již druhý překlad do češtiny a je pořízen podle prvního vydání z r. 1723. Čte se velmi dobře, protože ani nearchaisuje, ani nemodernisuje. Četba těchto povinností dodnes neztratila smysl, ještě dnes lze se vraceti se souhlasem k definici tolerance, která neznamená indiferentnost; ještě dnes lze přijímati předpisy o občanských povinnostech; ještě dnes lze si připomínati lóžovou a řádovou disciplinu, i když je organisace a hierarchie řádu rozvitější (první vydání zná vedle jakéhosi učňovského čekatelství vlastně jediný stupeň, tovaryšský, kdežto mistrovství je funkce, nikoli stupeň). Lze tedy jen přisvědčiti stručnému informačnímu výkladu na závěru povinností (autor P.·.), že smysl Starých povinností „je nade vše jasný a nezměnitelný." Na rozdíl od prvního překladu, vyšlého r. 1931 jako 3. svazek knihovny „Trojúhelník", který přihlížel k vydáním z r. 1923 a z r. 1926, a otiskl i anglický originál a první něm. překlad, přidržuje se nový, Lešehradův překlad toliko vydání prvního; Lešehrad se značně rozchází s překladem z r. 1931, který vznikl spoluprací několika bratří, ale má přednost naprosté jasnosti. Protože překlad z r. 1931 jest již rozebrán, vítáme nový překlad jako žádoucí pomůcku a doporučujeme jej mladším bratřím. Svazeček je vyzdoben na obálce reprodukcí rytiny (zednářské symboly) ze sbírky Alxingrových básní a reprodukcí vhodné rytiny „Na stavbě" z roku 1744, která tvoří zvláštní přílohu na křídovém papíře. *A. H.*

Zdenko Štekl: **Skaut-malý zednář.** Úvod ke kresbě. 14. března 1938. Soukr. tisk. Hranice, nákl. autorovým, 1938.

Důmyslná paralela zednářství a skautingu, která na první pohled překvapuje, uvádí tolik podobností v organisaci, symbolice, programu a psychologické struktuře, že se jeví sociologickým potvrzením sdružovacího principu a jeho forem, které se přede dvěma stoletími projevily v organisaci lóží a které dnes jsou strukturou skautingu: tytéž ideje, tytéž bytostné sklony a tytéž formy dnes a před stalety. Tím se na pohled kuriosní kresba br. Štekla z l. Lux in tenebris stává cenným příspěvkem k sociologii zednářství. Analogie zásad a organisačních i obřadných forem jsou v kresbě br. Štekla doprovozeny a komentovány kresbami symbolů. Pěkná a podnětná kresba br. Štekla vyšla v 330 výt. v bibliofilské úpravě (vytisklo Družstvo tiskárny v Hranicích písmem Firmin Didot na dřevaprostém ofsetovém papíru). *A. H.*

Dr. Josef Volf: **Die Untersuchung J. E. Purkyněs wegen Freimaurerei.** (Sborník „In memoriam Joh. Ev. Purkyně 1787—1937, Pragae 1937, str. 97/8.)

V cizojazyčném resumé sborníku, vydaného na počest 150. narozenin Purkyňových[1]) společností jeho jména vyšla — posmrtně — Volfova studie o vyšetřování J. E. Purkyně pro jeho příslušnost k zednářské lóži v r. 1855. Volf tu shrnuje zhuštěně své starší práce o této významné episodě z dějin českého zednářství a podává jakýsi Purkyňův zednářský životopis na základě jeho výpovědí před vyšetřujícím soudcem. Z něho se dovídáme, že Purkyně byl zednářem od r. 1823, kdy byl uveden do berlínské lóže „Zum Pilgrim" pruským tajným radou Rustem, do r. 1855, kdy z lóže vystoupil; ale nepřestal být považován v Praze za zednáře. Otiskneme příležitostně hutný a všecky údaje o Purkyňově zednářství obsahující článek Volfův v tomto časopise. *ah*

Paul Nettl: **Mozart in Böhmen.** Hrsg. als zweite, vollständig neubearbeitete und erweiterte Ausgabe von Rudolph Freiherrn von Procházkas Mozart in Prag. Prag-Karlín, Neumann & Comp., 1938. Str. 255.

Obsáhlá kniha br. Nettla, třeba se sama označuje za rozšířené vydání Procházkovy knihy „Mozart in Prag", je dílo samostatné, které jen používá knihy Procházkovy jako literární pomůcky. Br. Nettl v ní snesl úžasně mnoho nového a podrobného materiálu — také ilustračního a podal tak základní dílo pro důležitou otázku Mozartova vlivu a kultu u nás. Ale napsal tak dílo, které je i důležitou kapitolou dějin zednářství v Čechách. Také tu nalézáme partie o zednářství ně-

[1]) Ve sborníku jsou m. j. také příspěvky dra Bohuslava Boučka (J. E. Purkyně et la médecine moderne), doc. Vlad. Haškovce (Ce que donna J. Ev. Purkyně à la neurologie et psychiatrie) a Miloše B. Volfa, syna zesnulého br. Volfa (Botanical studies of J. Ev. Purkyně).

kterých osobností: hrab. Františka Josefa Thuna, Jana Josefa Thuna, hr. Jana Pachty, hr. Canala a j. Také ilustrační část má masonica. Z Městského musea pražského je tu reprodukován zednářský portret hr. Jana Jos. Thuna: medaile s portretem je opřena o sloup, nad nímž se vznáší orel, držící v drápech úhelnici a v zobáku kružidlo s vodováhou; z téhož musea je tu reprodukována vstupenka do Kanálky. Knihu br. Nettla, k níž se ještě vrátíme, doporučujeme vřele. *ah*

Z deníku čtenářova.*) Dočetl jsem dlouhý, poněkud únavný román německého autora Berthoda Auerbacha (1812—1882) „Das Landhaus am Rhein" (1869). Auerbach vedle Jer. Gotthelfa je hlavním objevitelem lidu pro literaturu (byl také vzorem českých povídkářů, kteří uváděli „lid" do knih, Němcové, Pravdy a j.). V románě má ovšem možnost pustit stavidla své humanitářské výmluvnosti tak do široka, že tato záplava čtenáře až unavuje. Román má jedno ideové pozadí: boj o zrušení otroctví v Americe; nevyhýbá se ani efektu, že dává otci bojovati na straně otrokářů a synu, který chce smířit jeho provinění proti lidskosti, na straně opačné. Román je prostoupen myšlenkami humanity a pensionovaný major Konrád Graßler, bývalý tambor, je představitelem svobodného zednářství. Je to dobrý člověk, který věří v dobrotu lidí, věrný a ochotný pomoci, šťastný štěstím jiných, ale nevalný řečník, který v citovém vzrušení užívá několik stereotypních, nedokončených a nesrozumitelných vět, do nichž někdy připlete Velikého stavitele a použije oslovení „bratří". Ale, ať jakkoli komicky někdy působí, není karikován a získává si srdce všech. Tento nepříliš vzdělaný, ale ryze lidsky a zednářsky cítící a jednající muž representuje v Auerbachově románě zednářství lépe svou dobrotou a srdcem, než svou výmluvnosti. (31. III. 1938.) *A. H.*

*) Pod tímto titulkem budeme zachycovat zednářské motivy literární ze všech dob a literatur, beze snahy po soustavnosti, toliko s úmyslem upozornit zájemce a shromáždit trochu materiálu. Prosíme bratry, aby nám do této hlídky přispěli drobnostmi ze své četby. Red.

ZPRÁVY.

ZA BR.·. CELESTÝNEM RYPLEM.

První, kdo opustil L.·. Josef Dobrovský na cestě do Věč.·. Or.·., byl náš milý br.·. Celestýn Rypl, zednář duší i celým svým životem.

Vyrostl ve skrovných poměrech, jako syn pekařského mistra na Horách Matky Boží. Určen původně ke stavu učitelskému, pro neutěšené hmotné poměry rodičů dán na učení kupectví ve Volyni. U svého šéfa získal první vědomosti o tehdy teprve zakládaném pojišťovnictví, které mělo později rozhodující vliv na jeho další život. Jako mladý muž odešel z Volyně a po krátkém působení u pojišťoven Fouciere a Fenix v Praze zakotvil v Plzni u plzeňského generálního zastupitelství pojišťovny Praha, kde pili dosáhl místa dirigenta a později ředitele spojených pojišťoven Praha a Rolnické vzájemné pojišťovny.

V Plzni založil si rodinu a ve volných chvílích zúčastnil se velmi agilně politického a samosprávného života města.

Jako uvědomělý národovec patřil ke straně mladočeské, později ke straně národně-demokratické a konečně ke straně národního sjednocení. Za svou stranu byl zvolen do městského zastupitelstva, kde byl činným ještě po prvních volbách v osvobozené vlasti. Svěřený jemu finanční referát obce vedl krajně svědomitě a obezřele, nelekal se obtíží a nebál se bojů. Včasným, tehdy jistě riskantním pro osob-

ní bezpečnost, odprodejem vnucených válečných půjček velmi prospěl obecním financím.

Jeho smysl pro místní průmysl vedl jej do plzeňského pivovarnictví, kde jako předseda správní rady plzeňského Prioru převedl tento veliký podnik úplně do českých rukou.

Byl spoluzakladatelem a až do konce života členem správní rady Plzeňské banky, censorem Rakousko-Uherské a později Československé Národní banky, členem správní rady Pojišťovny kvasného průmyslu v Praze.

Obchodní a živnostenská komora plzeňská navrhla jej za dánského konsula. Tento svůj úřad vykonával s radostí a láskou, těšil se z každého sebe menšího hospodářského či společenského sblížení mezi oběma národy.

Br.·. Rypl prošel tvrdou školou života, ale zůstal vždy poctivým, tvrdým a houževnatým českým člověkem, pravým gentlemanem jednání i smýšlení.

Do našeho Řádu byl přiveden br.·. Pierrem a zasvěcen dne 11. prosince 1923. Zastával řadu úřadů lóžových. Byl pilným návštěvníkem prací lóžových, dobrým a milým bratrem.

Odešel ve věku 74 roků; rozloučili jsme se s ním na prostém horském hřbitůvku jeho milovaného rodiště, za účasti občanů celého kraje dne 2. března t. r.

*

Málo jak nám stačí,
když v sen klesá hlava!
Den se sesoumračí,
vadne lidská sláva.

Z podhůří Ty, synku,
vrátil jsi se domů.
Zaklepal jsi v síňku,
sehnul nízko k tomu.

Úzounký byt malý.
Bože! — V bílém šátku
na rakev Ti dali
kosti: Otce, matku.

Pochovej je, synku,
v svatopole loži.
Ticho přes dědinku
v Horách Matky Boží . . .

Pěkně se Ti leží,
kolem kopce rodné,
les Ti šumí svěží.
Nás však v srdci bodne!

Bodne, bude bolet,
balvanem se složí — — —
Bílý sokol dolét
v Horách Matky Boží.

Josef Vrba.

XIX. VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ VELIKÉ LÓŽE „LESSING ZU DEN DREI RINGEN".

Naše sesterská Obedience konala svůj výroční Valný sjezd dne 2. a 3. dubna. Vážné události, jichž jsme svědky a které musí dnes každého vážně zaměstnávati, měly samozřejmě svůj ohlas i ve Valném shromáždění našich drahých bratří. Velká Rada vydala prohlášení, jímž zdůrazňuje, že zednářství je nadnárodní duchovní společenstvo, v jehož rámci členové, různící se jazykem i kulturou, oddaně slouží svému národu. Zednář je zavázán poslušností zákonům své vlasti a přispěti ze všech svých sil k zachování vnitřního míru zdrženlivosti jak slovem, tak i písmem a činem.

O průběhu Valného shromáždění informuje nás 4. číslo časopisu „Die drei Ringe". Ze zpráv vyjímáme:

Valné shromáždění sešlo se za velké účasti delegátů i hostí, takže místnosti Chrámu v Trojanově ulici sotva dostačovaly. Všichni účastníci byli plni zájmu o další osudy zednářstva a všemi radostně konstatovány dobrá vůle, optimismus do budoucnosti a jednomyslnost v usnášení. Události, jež otřásají světem, nebyly bez vlivu na vnitřní život Lóží, ale V. R. ponechávala všem, aby si svoje bolesti a starosti řešili svobodně a samostatně a vystupovala jen jako rádce a prostředník. S potěšením bylo shledáno, že toto jednání se osvědčilo a V. L. „Lessing" stojí zde jednotná a pevná, takže s klidem může hleděti do budoucnosti.

Vnitřní život Lóží byl velmi živý a hojný byl styk s Lóžemi N. V. L. Čs. Lóže slovenské hostily bratry z Rumunska. Průběhem roku vystoupilo nebo bylo škrtnuto 45 členů, 15 zemřelo a 55 bylo přijato. Hledajících je stále dostatek, takže ani po této stránce nebyl rok špatný.

Charitativní činnosti byla věnována veliká péče a bratří se předstihovali v obětavosti. Lóže vykazují Kč 325.000 na charitativních výdajích. Přičteme-li k tomu výdaje nevykazované a dary bratří, docházíme k cifře asi $^3/_4$ milionu. Částka jistě úctyhodná, svědčící o dobrém srdci všech. Práce humanitní není však vyčerpána finančními podporami, neboť byla zřízena též zprostředkovatelna práce, která se může pochlubiti velmi pěknými výsledky a její práce bude ještě prohloubena.

Také svaz mládeže „Amicitia" pracoval velmi čile a uspořádal řadu kulturních podniků.

Jediné „Quatuor Coronati" neuspokojil dostatečně vlivem vnitřních poměrů. Bude však tomu věnována největší péče, aby tato kulturní, důležitá zednářská instituce, ve které pracují bratři obou obediencí, vyvinula opětně intensivní činnost.

Zahraniční styky byly velmi hojné. V. L. „Lessing" má styky s 21 V. LL. v Evropě, 7 v Kanadě, 28 v USA, 29 ve střední a Jižní Americe, Australii a jinde v zámoří. Korespondence s těmito V. LL. byla velmi čilá. Všude se jeví velký zájem o poměry u nás a o osud zednářství.

V průběhu jednání Valného shromáždění bylo několikráte přátelsky vzpomenuto spolupráce s N. V. L. Čs. Tyto styky jsou skutečně velmi čilé a stále se prohlubují k velikému uspokojení obou stran.

Při zahájení bylo pietně vzpomenuto presidenta-Osvoboditele a bratří Weignera a Pierra, jakož i br. Adalberta Luxe.

V uznání radostné spolupráce s N. V. L. Čs. byly několika našim bratřím uděleny čestné odznaky.

Valné shromáždění potvrdilo stabilitu německého zednářství v ČSR, které si uvědomuje, že společně se švýcarskou V. L. Alpinou tvoří poslední zbytky velkého německého svobodného zednářství. *Ký.*

Jak odpovědětí na útoky proti zednářství? Otázka ta zaměstnává velmi bratry! Mnohé mrzí, že ani nebyl učiněn pokus obhájiti světlou památku odešlého br. Volfa. — Je nesporné, že na soustavné útoky nelze pohodlně jen mlčet. Netřeba polemisovati, je zbytečné plýtvati slovy. Ale je nutno, aby zde činy promluvily, nehlučně, tiše, ale ty musí vystavěti nám pevnou základnu, aby nebylo možno v ČSR něco podobného, jako v Německu, Italii a jinde. Je třeba po vnitřní konsolidační práci jíti ven z Chrámů, do Dílen všedního života. Musíme pracovat tvořivě, proti destruktivním živlům. A proto musíme hledati pomocníky tvůrci práce. Jsou to všichni ti, kteří vytvářejí vyšší duchovní hodnoty, ti, kteří nelpějí na liteře, ale jdou za duševnem, za povznesením duchovního života. Máme v naší republice množství různých ethických, náboženských, filosofických, duchovědných a j. společností. Je tam organisováno mnohem více dobrých lidí, než v politických stranách! Je chybou těch všech společností, že pracují nesoustavně, ad hoc, jedna o druhé neví. Zde by bylo třeba zasáhnout, organisovat. Pro počátek nalézt styčné body všech těchto vyšších ethických snah, přizvat dohromady zástupce těch různých společností a vytvářet ovzduší dorozumění a spolupráce pod nejvyššími hledisky. Politické, osobní a jiné malé zájmy u tohoto Duchovního souručenství byly by vyloučeny hned od počátku. Cílem zde by bylo opravdu mravní povznesení lidu i vůdců... A před nejvyššími cíli by zmizely všechny ty malichernosti, neboť vytvořené ovzduší, ony síly mravní i duchovní, by samy zdusily vše nízké a zlé. Jsou již různé náběhy k vytvoření vyšší organisace duchovních hodnot. Zde je povinností českého zednářství zasáhnout, zanésti Světlo tam, kde je očekáváno s touhou. Organisovati stavbu Chrámu Ducha, tak, aby nestala se zase jen nějakou Akademií, Vysokou školou... Studnicí vody živé musí býti, útvarem, kde se budou stékati prameny nejčistší, a ty odplaví rmut novinářského tlachání. — Je schopno čes. zednářství této organisační práce? *Še-l.*

Všem bratřím,

kteří se zajímají o význam, činnost a práci naší sesterské Obedience Veliké Lóže „Lessing zu den drei Ringen" v Praze, kteří chtějí poznati literární tvorbu a zednářská badání bratří V. L. „Lessing",

doporučujeme měsíčník

DIE DREI RINGE,

redigovaný br. J. Urzidilem a vydávaný V. L. „Lessing".

Přináší cenné historické i aktuelní příspěvky vedoucích zednářských autorů, zaznamenává život a práci domácích Dílen a uveřejňuje důležité zprávy zahraniční.

Vychází v r. 1938 jako XIV. ročník. Celoroční předplatné Kč 30.—.

Administrace: Praha II., Trojanova 7. Lessingheim.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3. Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů jest spolu

základem rentability

každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„NEG“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit!

Ciné Kodak Service
DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,
specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO
stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily
Ledeč n Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,
výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

Rudolf Bárta: **X. všesokolský slet a čsl. zednářstvo** 97

Emanuel Lešehrad: **Slavnost růží** . . . 99

Vít. Neumann: **Sociologie zednářství** . . 100

A. Hartl: **Co víme o litoměřické lóži v 18. století** 103

E. Lešehrad: **O zednářství J. Dobrovského** . 108

Ad. Wiesner: **Před 20 lety** 112

Zdeněk Štěpánek: **Proslov k řetězu** . . . 113

L. Hansmann: **Děje volného zednictví** . . 114

Ota Kurz: **Proslov k řetězu** 117

Literatura 117

Zprávy 119

ROČ. I. (XII.) - PRAHA 1938 - ČÍSLO 6

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,
Malé náměstí
VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840
TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelíkových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

X. VŠESOKOLSKÝ SLET A ČSL. ZEDNÁŘSTVO.*)

1. Význam sletu pro národ a stát.

Již za několik týdnů přivítá Praha sletové hosty a zajásá sokolskými košilemi. Není pochyby, že X. všesokolský slet stane se velkolepým projevem národním a státním v rozměrech dosud nevídaných. Do hlavního města republiky sjede se statisíce občanů ze všech krajů, ba takřka ze všech měst a vesnic. Přijedou jako Sokolové i jako diváci, všichni však upřímně oddaní národu i státu. Jistě se jim „matička Praha" — jež bude v tu dobu více než kdy jindy „zlatá a slovanská" — velmi přiblíží a jejich důvěra v ní zesílí. Nejen společnou účastí, ale i vzájemným, byť i jen několikadenním sblížením účastníků, přispěje slet k upevnění jednoty národní i státní.

Úkolem Sokolstva ovšem není pořádati slety, ale vychovávati národ, především — nikoli však výhradně — pomocí tělocviku. Všesokolské slety jsou vyvrcholením dlouholeté práce a ukazatelem kázně i síly. Pravého výsledku dosáhnou však teprve tehdy, ovlivní-li co nejvíce národ v duchu sokolském. Nestačí jen Sokoly obdivovati a jim tleskati, je třeba vstoupiti do jejich řad, aby se co nejvíce naplnilo Tyršovo heslo „Co Čechoslovák, to Sokol". Slet přispěje vždy ke vzrůstu národního smýšlení a k odhodlání prospěti vlasti po sokolsku, tedy hlavně činem i drobnou, neokázalou prací v každodenním, všedním životě.

Avšak slet nemá jen velký význam pro každého Čechoslováka, ale i pro jinonárodní příslušníky našeho státu a pro cizince, ať již přátele či nepřátele. Dobrovolná kázeň, bezvadná organisace, ta spousta práce vesměs neplacené, hluboká mravní náplň, demokracie a spravedlnost, svěžest a hlavně i dosažené úspěchy, musí nám získati přátelství nezaujatých hostí a u zaujatých vzbuditi alespoň úctu a přispěti ke správnému hodnocení. Všichni, kdož budou sletu přítomni, pochopí, že Sokolstvo dovede vésti národ tak, aby dobře řídil stát i v poměrech sebe obtížnějších.

2. Sokol a zednářstvo.

Nemám v úmyslu zmiňovati se, v čem jsou si oba tyto svazy podobny,**) ať již jde o jejich stanovy, organisaci, cíle a j., rád bych však zdůraznil, že oba mají na srdci především dobro své vlasti a vyžadují použití výhradně čestných zbraní. Mezi čsl. zednáři je dosti Sokolů, ale poměrně málo sokolských pracovníků. Rozdíl mezi oběma bratrstvy spočívá mimo jiné i v tom, že zednářem může se státi i příslušník jiné národnosti než československé a že tedy někteří jeho členové nemají naše národní smýšlení.

*) Rýsováno v L.·. Dílo, Or.·. Praha.

**) Viz článek „Sokol a zednářství" v VIII. ročn. „Svobodného zednáře", str. 25.

Celkem však lze říci, že zednáři pohlížejí na Sokol příznivě. Naopak i Sokolové jsou přesvědčeni, že je-li v jejich řadách někdo zednářem, musí býti jistě dobrým bratrem i v jejich řetězu. Ježto náš Řád má členy spíše stejnorodé vzděláním i sociálním postavením, patřícím nejen k inteligenci, ale namnoze i představujícím výkvět národa, možno v jeho řadách dobře promýšleti i prodebatovávati mnohé, co může pak i Sokolům ukázati cestu. Nejlépe by se k takovému úkolu hodil kroužek zednářů-Sokolů, jehož utvoření jsem již r. 1933 doporučoval. Nebylo by vhodno uskutečniti tento dávný plán letos, v roce sletovém?

3. Úkoly čsl. zednáře o sletě.

Každý zednář-Sokol jistě se již dávno ve své jednotě přihlásil k práci na společném díle. Jest neslučitelno se ctí býti členem obou bratrstev a nepřispěti ničím. Vždyť obě nařizují přece mravní důslednost. I ten, kdo necvičí a nemůže býti činným v některém sletovém odboru, najde jistě dosti možnosti i příležitosti, aby mravně, penězi i prací podpořil podnik, který uznává a přispěl k šíření zásad jej vedoucích. Jak jsem řekl: stačí obrátiti se na jednotu, v níž je členem. Samozřejmě, že zednář-Sokol plní i další své povinnosti k Sokolu, mimo jiné, že odebírá a čte sokolský tisk.

Ale ani zednáři — nesokolové nesmějí zůstat lhostejni při tomto vyvrcholení národní výchovné a osvětové práce. Ti, kteří jsou Čechoslováky, musí si především ujasniti svůj poměr k sokolskému bratrstvu. Je-li kladný, tedy přihlásí za členy sebe a možno-li i své rodiny, aby tím přispěli ke vzrůstu řad a k posokolštění národa. Všichni Čechoslováci bez rozdílu vynasnaží se pak prohloubiti si o sletovém roce znalosti o sokolství a porozuměti mu. Přečtou si alespoň „Náš úkol, směr a cíl", evangelium, jímž Tyrš zahájil r. 1871 vydávání časopisu „Sokol". Ač uplynuly již tři čtvrtiny století od jejich napsání, přece jsou to řádky tak živé, jako kdyby byly psány dnes. Dobrý přehled sokolských cílů, dějin i práce poskytne Pelikánova knížka „Do Sokola", určená novým členům. Těm, kteří by chtěli jíti dále, poslouží obsáhlá sokolská literatura.

Důležitou povinností každého Čechoslováka jest pozvati na slet zahraniční přátele. Propagační odbor Č. O. S. rád zdarma dodá tiskový materiál ve všech jazycích. Zejména dnes je nám třeba přátel v cizině a pro národ i stát má velký význam, vidí-li právě cizina jeho ukázněnou sílu. Proto neopomeňte nikdo užíti příležitosti k vlastenecké povinnosti.

Zednáři — Čechoslováci, kteří nesouhlasí se sokolskou myšlenkou — a myslím, že to mohou býti jen výjimečné případy — prokáží o sletě svoji snášenlivost a také oni vynasnaží se blíže seznámiti s podstatou sokolství, budou bedlivě pozorovat a o všem nepředpojatě přemýšlet.

Zednáři, již nejsou Čechoslováky a také ani ne Slovany — ty řadíme my, Sokolové, přece bez rozdílu k nám, jako své bratry — použijí sletu k tomu, aby prohloubili svou znalost československého národa a zvýšili svou státotvornost. Jejich povinností bude, aby si znovu umínili, že učiní vše, aby se stali prostředníky mezi národy svými a naším a aby toto rozhodnutí vtělili v čin. Nikdo není tak bezvýznamným, aby i na něm nezáleželo. Naopak, každý má svůj okruh vlivu, v rodině, ve společnosti, v povolání. So tva kdy se vyskytne lepší příležitost, než právě

v roce, kdy my, Čechoslováci, manifestujeme pro národ a stát, pomocí zednářských zásad přispěti k harmonickému spolužití a státotvorné spolupráci všech národů v Československu a šířiti tyto myšlenky co nejvíce.

Mluvím o zednářích jako jedincích. A co zednářstvo jako celek? Bylo by důkazem porozumění, kdyby každá dílna, pracující v naší republice, ať česky, slovensky nebo v jiné řeči, věnovala alespoň jednu svoji práci sletu a Sokolstvu. Zajímalo by mne, co soudí Lóže i jednotliví bratří o zřízení kroužku zednářů-Sokolů, anebo o volném jejich sdružení v rámci našeho Řádu.

Zahraniční odbor našeho bratrstva jistě využije letošní příležitosti nejlépe. Jistě i naše ústředí, V. R. usnesla se včas na opatřeních, jež se od ní očekávají. Jde o to přivésti co nejvíce bratří zednářů, jak z našeho státu, tak i z ciziny, do našich dílen. Akci tu třeba ovšem široce organisovat a vybudovat, aby byla účast co největší. Vzorem mohou nám býti bratří pařížští, kteří využili loňské výstavy k tomu, aby věnovali zvláštní práce nejen bratřím mimopařížských dílen, ale i cizincům a to se zajímavými deskami, přednesenými z části nebo úplně v cizích řečech.

Všichni příslušníci zednářského Řádu musí si uvědomiti velký význam roku 1938: připadá naň nejen desáté vyvrcholení práce sokolského bratrstva, svazu, jenž má v sobě tolik zednářských prvků, až nás to překvapuje, a jenž si získal národ a stát zásluhy, jako nikdo jiný, — ale, že v roce tom slavíme i dvacáté výročí obnovení státní samostatnosti. Prokažme při té příležitosti, že československé zednářstvo představuje výkvět duševních sil státu a především i československého národa:

Všichni vzhůru na místa, jež odpovídají našemu přesvědčení, všichni do aktivity!

Rudolf Barta.

SLAVNOST RŮŽÍ.

Vstupte, růže celého světa,
do Chrámu lidskosti:

S letním slunovratem
Jan Křtitel se zjevuje,
věští příchod nové doby,
nového člověka,
ruce rozptýlených bratří spojuje,
růžemi je zdobí,
z nich plane naděje
v sbratření lidstva,
jímž by se přerodil svět,
nalezla ztracená víra
v řád a spravedlnost
odvěkého Stavitele Všeho míra.

Emanuel Lešehrad.

SOCIOLOGIE ZEDNÁŘSTVÍ.

S. z. jest, podle výroku br. Lessinga, tak staré, jako lidstvo samo. I když snad Lessing chtěl, aby tomu bylo rozuměno převážně ve směru duchovního obsahu a duchovních úkolů zednářství, platí to tím spíše tehdy, uvažujeme-li o Královském umění jako o zjevu společenském, jako o typické formě družného semknutí, jako o sociologicky významném projevu lidské snahy po pospolitosti.

Jisto je, že se lidé během svého dějinného vývoje vždy sdružovali v jisté organisované skupiny a že již na primitivních stupních lidské kultury nacházíme organisace, jichž členové jsou spojeni v pevné svazy. Zdá se, že i tato forma sdružování odpovídá jakési vnitřní potřebě lidské povahy. Při tom je nápadné, že tyto svazy na všech stupních lidského vývoje, nehledě k tomu, jaký dosah si daly jednotlivé z nich v souhlase s kulturou je ovládající, vždy vykazují určité typické znaky ve své výstavbě, složení a formách práce. Také z. je takový typický svaz a jeho formy odpovídají proto formálně sociálním svazovým útvarům, které vystupují vždy tam, kde lidé žijí ve větším počtu pohromadě. Zednářství není tedy vynálezem nějaké originální hlavy, nýbrž ve své podstatě a svých základních formách společensky nutným zjevem. Osamělý člověk, poustevník, je zjevem abnormálním, tedy řídkým, lhostejno, odloučil-li se od světa z náboženských důvodů či uzavírá-li se před „davem" jako moderní estét. Pravidlem je, že se lidé sdružují ve svazy a tvoří pospolitosti. Tyto pospolitosti mají svůj vznik ve svazcích rodových, jak ukazuje mythologie o původu lidstva u všech národů. Ale vedle těchto příbuzenských svazků tvoří se již dávno jiné svazky, které prostupují vertikálně stávající svazky příbuzenské a takto představují jiný typ společenského semknutí. Že tyto svazy často jsou vysloveně svazky mužů (a skoro nikdy žen nebo smíšené z žen a mužů), vyplývá z kultur, pod jejichž vlivem povstávají, a ze zvláštních úkolů, které jim jejich kultura vytyčuje.

Jsou-li svazy rodové určovány krví, jsou svazy mužů určovány ideou, jež může být různého původu.

Nejpůvodnější idea je rázu válečného, ale společenským rozlišováním štěpí se tyto válečnické svazy mužů, stávají se svazky podle povolání, skupinami zájmovými, politickými stranami, svazky s cíli čistě duchovními, náboženskými nebo stejného nazírání na svět. Ale příznačné jest, že i u těchto svazků ještě neztratily svůj význam „krev" a „předek". Myšlenka nejužšího společenství krevního a myšlenka uctívání společného předka přechází ze svazků rodových také na tyto svazy, zejména na všecka náboženská a politická bratrstva. Na primitivním stupni vývoje nejčastěji jsou tyto svazy prostoupeny ideami nábožensko-magickými. Zednářství objevuje se nám jako novodobá analogie těchto bratrských svazů ideově podložených.

Také zde se vyskytují symbolicky a „residuálně" takové elementy krevní pospolitosti: oslovení „bratr" je téhož původu, v sociologickém smyslu historicky obdobou křesťanských bratrstev. Význam krevního bratrství dochází u původních svazů výrazu ve snaze míti společného předka, který podle většího nebo menšího sklonu toho kterého svazu k náboženskému nebo bohoslužebnému obsahu a cílům mívá magický a mythický význam. To jde velmi daleko, až do světských svazů; středověké cechy měly svého svatého patrona, vojenské svazky své „majitele", ba i v politic-

kých stranách, zejména pokud mají ještě revolucionářské tendence, setkáváme se s uctíváním předků; tak, abychom uvedli moderní, velice drastický, ale znalci psychologie proletářského hnutí naprosto známý příklad, Karel Marx a Lasalle v dělnickém hnutí jsou více než jen teoretickými zakladateli a organisátory, ale jsou vybaveni duchovní autoritou pro davy, odpovídající asi tak starému kultu heroů.

Také zednářstvo má „předky", kterým se dostává určitého uctívání: „Velicí bratři" Lessing, Goethe, Fichte, Mozart atd. zaujímají podobné místo, jako asi Olymp v řecké kultuře nebo svatí v církvi katolické a reformátoři v protestantismu. To vyplývá z typického snažení všech pospolitostí utvořiti si takový „Olymp" velké osobnosti jako nositele idey svazku, názorně vyznačiti a uctívati. Zejména lze z tohoto starého psychologického kořenu odvozovati zednářský zvyk, jmenovati lóže podle význačných osobností, nejen podle symbolů neb pojmů.

Naproti tomu „předek" zednářství není osobnost, nýbrž zákon, podobně asi jako desatero přikázání znamenalo více než Mojžíš ve vývoji židovského náboženství a židovského nazírání na svět. V tom dochází výrázu podstatná zvláštnost zednářství, kterou má taktéž společnou se židovským náboženstvím: racionalistické zaměření jeho ideologie. Všude, kde se setkáváme s kultem předků, nebo, po křesťansku vyjádřeno, s uctíváním svatých, jeví se mystická tendence; vztah k božskému předku je současně magickým elementem svazku: démon, mrtvý, bezprostřední přímluvce spojuje svazek žijících v magickém bratrství s jejich bohem. V zednářství je tato spojitost dána myšlenkově zákonem, „Starými povinnostmi", jež tvoří intelektuální souvislost bratří se zedn. racionální (rozumovou) představou V. S. V. M. — komplex to ideí, jenž se ovšem dnes velmi značně rozplynul v čistou symboliku, když pod V. S. V. M. jen částí zednářstva jest rozuměna božská osobnost, kdežto druhá část uznává jej jen jako symbolický projev vyšší zákonitosti a jiní jej vůbec odmítají.

Vyslovený charakter předka má ovšem mnohými velkými lóžemi ještě dnes uctívaný sv. Jan. Není to náhoda. Je známo, že v zednářství připadá bibli důležitá symbolická úloha, a při tom zaujímá evangelium sv. Jana význačné místo, neboť obsahuje prvky zedn. ducha, o nichž se však zde nebudeme šíře zmiňovat. Tak je možno sv. Jana v této úvaze a sociologickém utváření typů označiti v zednářství za božského předka, svatého ochránce, za sílu, která má uskutečniti magické spojení s posledním smyslem všehomíra, myšlenkové to pochody ovšem, které dnes lze bráti nejvýše jen symbolicky, jestliže je, jako historické stupně vývoje, prakticky vůbec neodmítáme. Důležitější a především všeobecně uznávaný je v konstitucích z r. 1723 obsažený „zákon". Tento vstupuje prakticky na místo předka a požívá úcty, která daleko přesahuje uznávání stěžejního významu historického dokumentu. Jeho ethicky-náboženská autorita je tak veliká, že i kterákoliv revolučně založená velká lóže se snaží dokázati shodu svého pojímání zed. ideje a zed. povinností se „Starými povinnostmi". Ideje tam obsažené tvoří ethické spojení zednářství se světovým zákonem Velkého chrámu, které docházejí svého symbolického výrazu v tom, že každá lóže přijala „světlo" (postupně) od londýnské mateřské lóže. Doposud se nenašla velká lóže, která by se trvale z této regularity vymykala; ne pro formu a zákonitost, nýbrž z jakéhosi pocitu, jehož si mnozí ani neuvědomují,

z pocitu významné souvislosti svazu se zednářskou ideí, tedy z kořene, který tkví hluboko v podstatě lidského chtění, s kterým se typicky všude setkáváme, i když se zabýváme touto otázkou s hlediska sociologického. Je to touha po legalitě, která se vyskytuje v každém svazku, jakmile přejde ze stadia revoluční oposice ke kladné práci. Tuto ze společenských „zákonů" tryskající snahu po legalitě — jejíž nebezpečí leží právě v jejím splnění, totiž nebezpečí ochabnutí hybné síly, ustrnutí, výsledek to saturace — nacházíme všude, kde se vyvíjejí svazy; pohleďme jenom na příklad na současný politický život, zjevy hospodářské, seskupení v oboru náboženském a nebudeme se nikterak diviti určitým zjevům v čsl. zednářství, když jsme seznali jejich sociologický charakter, sociální a psychickou podmíněnost jejich vývoje.

Ze vztahu k nějaké ideji a z jejího ztělesnění v nějakého předka, vyskytujícího se u všech svazků mužů, nebo z nějakého centrálního předpisu, vyvinul se kult, který má ztělesňovati neustálou bezprostřednost a životnost vztahu mezi svazem a předkem, mezi bratrstvem a bohem.

Kult předka projevuje se proto vždy ve společných oslavách, při nichž se bratrstvo shromažďuje na počest svého svatého, ponejvíce ve formě bratrské hostiny. Tento zvyk je prastarý a nalezl svůj nejhlubší a dnes ještě nejživější výraz v křesťanské poslední večeři (přijímání). Bratrské hostiny bývají konány nezřídka podle určitého rituálu. Všeobecně se s nimi setkáváme ve dvou formách: jednou jest to společná hostina, spojená se slavností k poctě svatého; tou jest v zednářství především slavnost svatojanská, letní slunovrat, při níž se oslavuje sv. Jan nebo na vrchol vývoje dospělé „světlo". Nebo je pořádána bratrská hostina v souvislosti s přijetím neofyta. Také v této slavnosti ožívají prastaré náboženské představy, jež chceme pojmem znovuzrození jen naznačiti. Obřadně vedenou tabulí stává se živočišný proces jídla duchovním zážitkem; konečný smysl jest magické povahy; nový bratr jest společným jídlem a pitím přijímán také do společností krevního, neboť z jídla a nápoje tvoří se krev a v krvi sídlí podle prastaré náboženské představy duše. Tím tedy — posvátným zasvěcením a společnou tabulí — jest teprve dokonáno pravé pokrevní bratrství, mystická jednota krve a duše, magické přijímání. V této mimořádně mocné a působivé symbolice a systematice přijetí a pospolitého života spočívá účinné pouto svazu, které postupným opakováním sílí. Sociologický význam těchto rituálních momentů i pro přítomnost je zřejmý. V žádném jiném svazku nejsou členové tak pevně spojeni a vázáni jako zde, kde sociální rozdíly, různost vzdělání, různost povolání i politické a názorové rozdíly jsou v takové míře překlenuty hlubokou a na lidskou podstatu ohromujícím dojmem působící symbolikou jednoty a bratrské pospolitosti.

Vedle těchto forem spojení nastupuje pak jako další prvek naprostého včlenění zedn. výchova. Také systém této výchovy je prastarý a odpovídá dávnému schematu výchovy: učeň, tovaryš, mistr.

Tato trojdílnost vyskýtá se i v jiných formách lidské pospolitosti: na středověké universitě student, bakalář, mistr; u vojska voják, poddůstojník, důstojník; v církvi novic, kaplan, farář a především také v různých označeních v kultech mysterií. V zednářství povstaly ovšem ještě další „stupně", které však na trojdílnosti výchovného schematu nic nezměnily. Toto rozdělení proniká právě tak jako bratrská rovnost všemi „profánní-

mi" přehradami: tak může v lóži zcela dobře býti „podřízený" mistrem „představeného", a je to snad jedním z nejlepších dokladů o zvláštním poslání zednářství, jestliže v lóži takovéto poměry ztělesňují bez nějakého rozladění ideál čisté lidskosti a tím právě uvádějí názorně ve skutek nejhlubší smysl vší „demokracie" — totiž rovnost všech lidí, jakož i nejhlubší smysl vší „aristokracie", to jest autoritu, založenou výhradně na duchovních hodnotách. *Vítězslav Neumann.*

CO VÍME O LITOMĚŘICKÉ LÓŽI V 18. STOLETÍ.*)

Litoměřice byly sídlem snad první a snad také jediné mimopražské lóže v Čechách ve století osmnáctém, třeba jen v jejích začátcích. Tato lóže, která snad měla francouzské rozlišující jméno „Sincerité", překládané později „Redlichkeit" nebo „Aufrichtigkeit" a „poctivost" nebo „upřímnost", byla asi první dceřinnou (filiální) lóží první pražské lóže; mateřská lóže pražská založená podle objevu br. Jos. Volfa za bavorsko-francouzsko-saské okupace Prahy po smrti Karla VI., t. j. v r. 1741, neměla snad původně jména, později pak se uvádí pod jmény „U tří korun", „U tří hvězd", (od r. 1743), „U tří korunovaných hvězd" a ještě později (1786, po zániku své dceřinné lóže) „U tří korunovaných hvězd a u poctivosti".

O počátcích lóže „Sincerité" — a to právě o jejích počátcích litoměřických — nemáme vůbec přímých zpráv, dokladů písemných; máme jen tvrzení dvou historiků zednářství, Čecha S v á t k a a Maďara A b a f i h o, ale tyto zprávy jsou nepřesné a málo spolehlivé, neboť jejich autoři necitují pramenů, z nichž je čerpali; neznáme tedy ani přesného data vzniku lóže „Sincerité", ani jejích zakladatelů, ani jejího členstva, nevíme nic o její činnosti do r. 1765 a nemáme po ní z té doby písemných ani jiných památek — musíme se tedy spokojiti skrovnými, kusými, neurčitými, ba zmatenými a sotva spolehlivými zprávami Jos. Svátka a Aignera-Abafiho.

Pro litoměřické období lóže „Sincerité" jsou u Abafiho (Geschichte der Freimaurerei in Österreich-Ungarn, Budapešť 1890) důležité zprávy v 8. kapitole druhého období (1761—1771): „Die Loge Sincerité in Leitmeritz, Pilsen und Ellenbogen", str. 338—348, při čemž litoměřickému období je věnována pouze první stránka, a dále zmínky na str. 51 a 53. Začneme jím, třeba, jak uvidíme, je závislý na Svátkovi.

Na str. 338 Abafi praví, že lóže „Sincerité", první dítě lóže „U tří korunovaných hvězd", byla založena jako stálá lóže v Litoměřicích, že byla počátkem let šedesátých přeložena do Plzně, odtud do Lokte, znova do Plzně a konečně do Klatov, takže se stala faktickou lóží putovní (loge volante), když několikrát byla uspána a reaktivována, a vysvětluje to její vázaností na osobu hr. Šebestiána Kinigla, s nímž měnila působiště. Kdy odešla z Litoměřic, Abafi nepraví; ví jen, že v roce 1765 byla už v Plzni. To je všecko, co na tomto hlavním místě dovede Abafi říci o lóži Sincerité.

Významnější je, co na str. 51, tam, kde mluví o mateřské lóži**) pražské, Abafi vykládá; že totiž velitel saské armády v Praze, generál

*) Z kresby v Kroužku „Pax et fides" (8. V. 1938).

**) Míní se jí Paradisova (a Davidova) malostranská lóže („bavorská"), která se v r. 1743 jen z části spojila s „rakouskou" a s „neutrální" pod hr. Kiniglem, z části pracovala dále pod jménem „U tří hvězd" — a když jí toto jméno bylo zakázáno, ustavila se pod jménem „U tří sloupů".

Bedřich August Rutowsky, horlivý zednář a velmistr saských lóží, rozličně se pokoušel přiměti pražskou lóži, aby zakládala lóže nové. „Na jeho podnět byla pak také v létě 1745 v Litoměřicích zřízena pod jménem „Sincerité" dceřinná lóže a David pověřen úlohou, aby ve všech větších městech Čech byly zakládány filiálky „bavorské" lóže."

Tato zpráva uvádí datum a dvě jména ve spojení se založením litoměřické lóže, Rutowského jako iniciátora myšlenky a Davida — aspoň z kontekstu lze tak usuzovat — snad jako vykonavatele této myšlenky, tedy snad i jako zakladatele litoměřické lóže. Ale je v ní plno nejasností a přímých rozporů, chceme-li jí takto rozuměti. V roce 1745 nebyl Rutowsky dávno v Čechách a Karel šl. David byl v některém pešťském vězení, protože Prahy bylo dobyto pro Marii Terezii v prosinci r. 1742 a David stál 1743 na popravišti — jak mohl v r. 1745 zakládat v Litoměřicích filiálku „bavorské" lóže? Buď tedy je datum založení u Abafiho nesprávné, anebo ani Rutowsky ani David neměli s ním nic společného. Další zmínka Abafiho, na str. 53, praví, že lóže „Sincerité", stejně jako obě pražské lóže,*) pracovaly v největší tajnosti, takže jest jejich činnost do počátku let 60. zakryta neproniknutelným závojem. Tím tedy vysvětluje Abafi nedostatek pramenů o působnosti litoměřické lóže, která při reorganisaci pražského zednářství, podniknuté 1743 Kiniglem, přešla pod ochranu lóže „U tří korunovaných hvězd", jak to líčí Svátek a souhlasně s ním — to jest, jak uvidíme, podle něho — i Abafi.

Jos. Svátek v „Obrazech z kulturních dějin českých" (Praha 1891) otiskl studii „Zednáři (freimauři) v Čechách v osmnáctém století" (II, str. 259—311), kde již používal Abafiho. O lóži „Sincerité" píše tu na několika místech (str. 268, 271, 272). I on tvrdí, že podnět k založení lóže dal gen. Rutowsky (268), i z něho lze vyvoditi, že založení „Sincerité" bylo v souvislosti s politickou akcí Davidovou, ale praví, že k založení lóže došlo „v létě 1742" (str. 268). Svátek jako Abafi vypravuje také, že litoměřická lóže pracovala jako filiálka malostranské vzdorolóže „U tří hvězd", kteréžto jméno usurpovala, a že zároveň s ní vstoupila ve spojení s velkou lóží v Berlíně (268), že však „musily tohoto spojení se vzdáti a přistoupiti (268) .... k lóži hraběte Künigla, která pak byla s velkou lóží Vídeňskou... spojena" (269) — dále v poznámce vypravuje, že malostranská vzdorolóže trvala tajně dále jako lóže skotská (ne bavorská) pod jménem „U tří sloupů" (269). Tato souvislost „Sincerité" s lóží „bavorskou" by mohla ukazovat na vyšší stáří lóže litoměřické a na souvislost s Davidem, ale zdá se — po výzkumech Volfových —, že jde jen o Svátkovy kombinace. Svátek (270) praví, že lóže „Sincerité" do let šedesátých tajně pracovala, ale při nedostatku členů živořila. Svátek má ještě jednu zmínku o litoměřické lóži (str. 271), kterou nenacházíme u Abafiho a která se týká roku 1764: tehdy stoliční mistr baron Skölen v seznamu lóží české prefektury (zvané radomské), uvádí (aniž je jmenuje) lóže v Chomutově, Lokti, Litoměřicích a Hradci Králové — více nic. Na str. 272 Svátek praví, že litoměřická lóže přišla 1766 do Plzně, kde až do roku 1772 sídlila, čítajíc pouze 8 členů, k nimž patřil též abbé Frant. Dettenhammer, domácí kaplan a bibliotékář hr. Künigla, „první to kněz, jejž mezi českými zednáři nalézáme." Pak se přesídlila do Klatov a do Chebu, načež se zase do Klatov vrátila.

*) T. j. „U tří korunovaných hvězd" a „U tří sloupů".

Vidíme tedy, že zprávy Svátkovy nepřinášejí více jasna do tajů litoměřické lóže; naopak zvyšují zmatek. Jsou tedy jediné prameny, z kterých známe litoměřickou lóži, kalné. Zbývají jen dohady a kritika těchto pramenů, která snad poněkud chaos jejich porozptýlí. Sestavme si nejdříve zmínky o nejstarším období litoměřické lóže, jak je čteme u Svátka a u Abafiho, přihlížejíce při tom k oběma versím Svátkovým, t. j. k otisku časopiseckému z r. 1887 (ve „Zlaté Praze") a k otisku knižnímu z r. 1891 (v „Obrazech").*)

J. Svátek (1887 a [1891]):

Roku 1741 navštěvoval pilně schůze její*) též velitel okupačního vojska saského generál šl. Rutovský, který jakožto horlivý zednář a velmistr lóží saských byl zřídil v předcházejících dvou letech několikero lóží v Drážďanech a v Lipsku. K ponuknutí jeho byla z této lóže pražské [v létě roku 1742] založena také pobočni lóže v Litoměřicích [pod jménem „Sincerité",] a hlavní agent bavorského kurfiřta šl. David zamýšlel ve všech větších městech českých založiti podobné filiálky, které by se prospěchův kurfiřta bavorského zastávaly a přivržence v obyvatelstvu českém mu zjednávaly.

(Zlatá Praha V-23, Obrazy II-267/8.)

... lóže malostranská ‚u tři hvězd" a její litoměřická filiálka, které byly mezitím vstoupily ve spojení s velkou lóží v Berlíně, musily tohoto spojenectví se vzdáti a přistoupiti s druhou lóži pražskou k lóži hraběte Künigla, která pak byla s velkou lóži vídeňskou ... spojena.

(Zlatá Praha V-23, Obrazy II-268/9.)

Abafi (1891):

Der Commandant der sächsischen Armee, General Friedrich August Graf Rutowsky, der als eifriger Freimaurer und Grossmeister der sächsischen Logen sein Hauptaugenmerk auf die Gründung neuer Logen richtete, besuchte die Loge zu verschiedenen Malen und war bemüth, die Stiftung neuer Logen zu veranlassen.

Auf seine Anregung wurde denn auch im Sommer 1745 zu Leitmeritz unter dem Namen „Sincerité" eine Tochterloge errichtet und David mit der Aufgabe betraut, in allen grösseren städten Böhmens Filialen der „baierischen" Loge zu gründen.

(Geschichte I-51.)

Während der Occupation und wohl auf Anrathen und durch Vermittlung Rutowsky's hatte sich die Loge nebst ihrer Leitmeritzer Filiale mit dem Ersuchen um Constituirung an die Gross-Loge zu Berlin gewandt, welche dem auch u. z. noch im Laufe des Jahres 1742*) bereitwilligst entsprach und der Loge gleichzeitig das Recht einräumte, im schottischen als 4. Grad zu arbeiten ....

(Geschichte I-51/52.)

*) T. j. „bavorské" lóže Paradisovy „u tří hvězd", konající schůze v domě šl. Davida u „kamenného zvonu" na Uhelném plácku v Menším měst pražském.

*) Z toho se zdá, že snad datum 1745 na str. 51 je omyl nebo tisková chyba, ačli ovšem Abafi nedopatřením, t. j. přidržuje se Svátka, nezapomněl na datum 1745, které má výše a které měl snad odjinud.

Máme-li před očima obojí znění, můžeme rozborem dojíti některých kritických závěrů. Srovnání ukazuje nepochybně, že se Abafi držel Svátka. Sám k partii o lóži „U tří korunovaných hvězd", a to na místě, kde mluví o sjednocení tří pražských lóží pod vedením hr. Kinigla (str. 53), poznamenává: „[1]) Jos. Svatek's Aufsätze in „Zlata Praha", sowie handschriftliche Mittheilungen von Alois Irmler, Beide auf Grund zahlreicher Urkunden im Archiv der Statthalterei, des böhmischen Nationalmuseum etc., welche uns jedoch nicht zugänglich waren." Pracoval tedy v této části podle Svátka a Irmlera, nemaje vlastních pramenů; totéž můžeme říci o litoměřické lóži: i tu je Abafi závislý na Svátkovi. Ale srovnání starší

*) Místa, označená hranatými závorkami [ ], čtou se jen ve versi pozdější. Ve „Zlaté Praze" (roč. V.), vycházela Svátkova studie od 15. listopadu 1887 do 13. ledna 1888 (č. 1.—8.).

(časopisecké) verse Svátkovy studie a její verse pozdější (knižní), přináší zajímavý poznatek: že totiž Abafi k Svátkovým zprávám o litoměřické lóži připojil významný doplněk — Svátek neznal jména litoměřické lóže, Abafi ji nazval „Sincerité" a Svátek tento název v nové úpravě studie přijímá.

Protože pak Abafi neříká, odkud vzal jméno pro Svátkovu bezejmennou lóži litoměřickou, není zcela vyloučeno, že měl po ruce doklady, v nichž se mluvilo o lóži „Sincerité", aniž se uvádělo její sídliště, anebo že prostě (a snad libovolně) prodloužil historii plzeňsko-loketské lóže z let 1865 až 1872, jejíž počátky se mu ztrácely, do minulosti, a umístil ji do Litoměřic, kde podle Svátka venkovská filiálka pražské lóže skutečně byla. A Svátek bez kritiky jméno „Sincerité" pro litoměřickou dílnu přijal. Není tedy jisté, byla-li lóže „Sincerité" kdy vůbec v Litoměřicích, neboť pro to máme velmi vratký základ v kombinaci Abafiově — a Abafi neznal českých poměrů přímo!

Srovnání Abafi-Svátek ukázalo nám takto, že jméno „Sincerité" pro lóži litoměřickou je nezaručená kombinace Abafiho, kterou aplikoval na Svátkovu zprávu o existenci lóže litoměřické. Ke stejně chudému závěru dojdeme, zkoumáme-li datum vzniku litoměřické lóže. Tu máme na vybranou datum Abafiho („v létě 1745") a datum Svátkovo („ v létě 1742"), nevšímáme-li si vůbec zřejmě libovolného data (1741), které uvádí „Internationales Freimaurerlexikon". V původním otisku Svátkova článku není vůbec založení lóže datováno; Abafi zná datum „v létě 1745", a Svátek je přijímá v úpravě „v létě 1742", ve které smíme spatřovati vědomou korekturu; nikoli jen tiskovou chybu, protože je odůvodněna lepší znalostí českých dějin. Ale protože Abafi neuvádí, odkud má své datum, a protože datum Svátkovo je zřejmě upraveno podle Abafiho, mohli bychom při krajní nedůvěře, skepsi a kritičnosti obě data odmítnouti a klásti počátek lóže litoměřické (podle Svátka) k roku (nebo před rok) 1764 (k tomu by opravňovala citovaná věta ze Skölena), anebo (podle Abafiho) do roku 1765/6, kdy má Abafi první doklady o lóži „Sincerité", a to ještě s vědomím, že snad jde o lóže dvě, t. j. o lóži litoměřickou a o lóži „Sincerité", jejichž ztotožnění jest, jak jsme viděli, jen Abafiova kombinace.

Nechceme-li však jíti tak daleko, jest patrno, že datum Abafiho jest v příkrém rozporu se jmény Rutowského a Davida: tohoto rozporu není u Svátka, neboť v létě 1742 mohla ještě iniciativa k založení lóže vzejít z řad okupačních armád a jejich pomocníků. I když se nám toto datum zdá příliš časné — vždyť teprve před rokem (1741) byla založena první lóže pražská, přece pro ně mluví fakt, že si litoměřická filiálka dala jméno francouzské (latinský tvar „Sinceritas" objevuje se zřídka a později): v roce 1745, kdy už francouzské vojsko v Praze nebylo, sotva by zakladatelé nové lóži dávali jméno francouzské, jméno volené z jazyka nepřítelova. Nadto v dobách válečných nejméně překvapuje rychlé šíření zednářství (to známe z dějin zednářství i odjinud). A třeba uvážit i to, že založení mateřské lóže pražské nepochybně souvisí s francouzskou okupací. Tato okolnost právě sdostatek vysvětluje i fakt, že se o její činnosti nevědělo a že se o jejím vzniku nedochovaly zprávy, neboť nebylo radno odvozovat svůj původ od nepřítele a chlubit se tím ještě (na tuto okolnost upozornil již Jos. Volf ve studii „Kdy byla založena v Čechách první zednářská lóže?", ČČH 1933). Kloníme-li se tedy, přes všecky odůvodněné reservy k Svátkově spolehlivosti, k Svátkově datu 1742, můžeme připustit i Rutow-

ského a Davidovu iniciativu a snad i účast při založení, takže by vznik litoměřické lóže nebyl zcela anonymní, beze jmen.

Ale vliv iniciátorů lóže byl záhy vystřídán vlivem hr. Šebestiána Kinigla, jenž se stal organisátorem pražského zednářství po odchodu Francouzů a jenž snad stál také nějak v čele litoměřické lóže anebo byl s ní v takovém styku, že jeho odchod do západních Čech vedl i ke změně Orientu lóže „Sincerité". Tak by ovšem bylo lze usuzovat toliko za předpokladu, že je litoměřická lóže skutečně totožná s lóží „Sincerité"; není-li tomu tak, nelze předpokládat, že by byl hr. Kinigl nějak pronikavěji působil v lóži litoměřické. Není tedy z více než 20tiletého (věříme-li Svátkovu datu) trvání lóže v Litoměřicích přesně a bezpečně známo vlastně nic: ani doba vzniku a zániku, ani zakladatelé a členové, ani činnost a konečně ani jméno — jen dohady.

Přes to snad smíme soudit, že to byla pravděpodobně druhá (resp. třetí, věříme-li, že se pražská lóže z politických důvodů rozdvojila) lóže v Čechách vůbec a první a snad jediná venkovská lóže. Neboť citovaný seznam Skölenův z r. 1764, který uvádí lóže (nikoli jejich jména) v Chomutově, Lokti, Litoměřicích a Hradci Králové, připouští výklad, že Litoměřice, Loket a Chomutov jsou sídla lóže „Sincerité", neboť nacházíme-li ji v r. 1765 v Plzni a hned potom v Lokti, můžeme soudit, že se snad nejpozději v roce 1764 odstěhovala z Litoměřic a že její budoucí působiště nebylo ještě definitivně určeno, že snad Chomutov a Loket jsou zamýšlené budoucí orienty lóže — není také vyloučeno, že při měnlivé dislokaci členstva měla lóže několik působišť najednou pro celou západočeskou zednářskou diasporu. Tak bychom mohli Skölenovy údaje o sídlech venkovských lóží podstatně redukovat. Zbýval by jen Hradec Králové jako možný orient druhé venkovské lóže. Tou by mohla být (chceme-li kombinovat tak, jako asi Abafi kombinoval „Sincerité" a litoměřickou lóži) vojenská lóže „U tří komet", založená na začátku let 60. hejtmanem Janem Jak. sv. p. Ferrarisem, o níž píše Abafi (I, str. 348), nevěda, kde, jak a jak dlouho působila a kdo byli její členové — toto umístění Ferrarisovy lóže je arci pouhá moje domněnka, kombinovaná ze zprávy Svátkovy a Abafiovy.

To tedy je všecko, co se dá říci o litoměřické lóži; bezpečné zprávy, které má o lóži „Sincerité" Abafi, netýkají se jejího — snad jen vykombinovaného — období litoměřického. Zprávy Svátkovy pak otevírají kritické skepsi dveře dokořán, tím spíše, že Svátek o lóži „Sincerité" mnoho nevěděl; dokazují to poznámka na str. 272, kde lóži „U poctivosti" považuje za lóži pražskou, ačkoli podle obsahu příslušné zprávy zřejmě jde o lóži „Sincerité"*), a odstavec, v knižním otisku jako nesprávný vypuštěný („Zlatá Praha, str. 56), kde píše, že „v těch letech" (míněna léta 80.) byla i v Klatovech založena lóže „Upřímnost", vyvraceje zároveň mínění Kalouskovo (Děje král. české společnosti nauk, str. 14. pozn.), že k jejímu založení zavdal podnět hr. Šeb. Künigl, podle Svátka zemřelý již 1758 (tu si zřejmě spletl Svátek datum Küniglova odchodu z Prahy s datem jeho úmrtí). Zprávu o odchodu lóže z Litoměřic má už Svátek z Abafiho (neboť má o tom až ve vydání knižním), ač i tu si zase spletl rok (1766) a místo Lokte uvedl Cheb jako jedno ze sídlišť lóže.

První jméno zednáře v Litoměřicích prokazuje Svátek k r. 1784.**)

*) O tom viz mé poznámky ke studii J. Volfa „Zednáři na Klatovsku" (Klatovy 1938), str. 21.

**) Obrazy II. str. 286. pozn.

Tehdy byla v Praze veliká povodeň, když se na jaře hnuly ledy, a pražští zednáři se horlivě zúčastnili záchranných prací a vydatně pomáhali poškozeným. K tomu vypravuje Svátek: „Také v Litoměřicích zednář Kašpar Wieser, držitel tamní cihelny, získal si nehynoucí zásluhy při vysvobozování zatopených. S lodicí, do níž naložil potravin, přeplavil se mezi plovoucími krami ledu na druhý břeh Labe, odkud zaznívalo úzkostlivé volání lidí na střechách chalup sedících, a do večera vrátil se s plnou lodicí zachráněných dětí, žen a mužů do svého příbytku, kde je vyčastoval a přístřeší jim poskytl." Byl-li Wieser bývalým členem litoměřické lóže, ovšem říci nelze. Zatím je to jediné bezpečné jméno litoměřického zednáře z 18. stol.

Na konec poznámka, která se vlastně netýká zednářství, nýbrž jiné společnosti. Svátek cituje z časopisu Berliner Monatschrift z února 1788 zprávu o řádu sv. Jáchyma.*) Tento řád byl založen v Litoměřicích roku 1756 dvěma bratry, svob. pány z Eckeru a Eckhofenu. Popisuje také přijímací obřady tohoto řádu: Průvod se béře do řádové kaple, kandidát zůstane v sakristii, rytířstvo vejde do kaple, kde kněz má řeč. Kandidáta, uvedeného pak do kaple, táže se velkokřižník, má-li ještě pevnou a svobodnou vůli vstoupit do řádu; když přisvědčí, jest napomenut k opětnému zralému uvážení, vyveden a opět uveden a znovu tázán a pak přijat. Při vycházení z kaple průvod zpívá Te Deum. *A. Hartl.*

O ZEDNÁŘSTVÍ JOSEFA DOBROVSKÉHO.

Mezi členy zednářských lóží v Praze bývá uváděn proslulý slavista a průkopník novočeské literatury, exjesuita Josef Dobrovský (1753—1829). Podle dra Josefa Volfa (Svobodný zednář r. III., seš. 1—2; 1929) nebyl Dobrovský zednářem. Podle mého studia jsou však nepopřené stopy, jež nasvědčují, že Dobrovský byl zednářem nebo rosekruciánem. Jsou to okolnosti a indicie, kterých je tolik, že nelze již o nich říkati, že jsou jen náhodné či zdánlivé.

Na Dobrovského dopisech, jež psal hraběti Černínovi do Jindřichova Hradce a na dopise Cerronimu (z 29. VI. 1821) se zachovala Dobrovského pečeť, která má podobu rovnostranného trojúhelníku. Dobrovský se také podpisoval trojúhelníkem, v jehož středu někdy byla číslice 3, jak lze zjistiti na listech, psaných 24. XI. 1795 Fortunatu Durychovi a 26. VIII. 1826 hraběti Černínovi. Dr. Volf myslil, že onen trojúhelník je řecké delta (písmeno d), což však je násilný výklad. Kdyby Dobrovský chtěl zobrazit řecké delta, byl by to jistě zřetelně učinil a nevolil by typický trojúhelník, jenž nemusí býti, jak se domnívá Josef Volf, jen „náznakem božství" (u starých Egypťanů, nebo trojúhelník s okem v křesťanské symbolice), nýbrž je také znamením čísla 3, tří zednářských bodů, spojených přímými čarami, symbolem člověka (spojení těla, duše, ducha), jež směřují hlavou (hrotem) k Bohu. Ostatně trojúhelníku se dosud používá k označení zednářského kroužku na rozdíl od obdélníku, který představuje lóži. Co se týče podpisu do trojúhelníku, zjistil jsem podobný případ na dopise zednáře 18. století, Clausera.

Jsou však známy ještě jiné pečetě Dobrovského. Jedna představuje kabalistickou tabulku s číslicemi 1—9 v podobě čtyřúhelníku, a podle

*) Obrazy II, str. 310/11.

dra Volfa nemá nic společného se zednářstvím. Podle mne m á však určitý vztah k zednářství. Tak čtyřúhelník, jenž je symbolem lóže a číslo 9, jež v zednářství značí 3 × 3; v striktní observanci (která pronikla též do zednářství 18. století v Čechách) lóže sestávala z 9 mistrů. Číslice v čtverci mají opět vztah k soustavě čísla 3, posvátného v zednářství. Ve vodorovném směru 1 + 2 + 3 = 6; 4 + 5 + 6 = 15 čili 1 + 5 = 6; 7 + 8 + 9 = 24 čili 2 + 4 = 6 (šest je obrácené číslo 9). Ve svislém směru 1 + 4 + 7 = 12 čili 1 + 2 = 3; 2 + 5 + 8 = 15 čili 1 + 5 = 6; 3 + 6 + 9 = 18 čili 1 + 8 = 9. Křížem 1 + 5 + 9 = 15 čili 1 + 5 = 6; 3 + 5 + 7 = 15 čili 1 + 5 = 6; 4 + 5 + 6 = 15 čili 1 + 5 = 6.

Druhá pečeť, používaná Dobrovským na korespondenci s hrabaty Černíny a na dopise Kopitarovi (z r. 1824), má také podobu čtverce, rozděleného na devět polí, v nichž jsou písmena VVV—CPŽ—WWL, která značí: Via, Veritas, Vita — Cesta, Pravda, Život — Weg, Wahrheit, Leben.*) Význam oněch slov je tedy: Cesta pravdy života, což je zednářská zásada. Jaroslav Ouředníček v Čase r. 1897 (str. 99) vykládá prvá tři V i tak, že když spojíme špičky těchto tří V, které jsou otvory do sebe obráceny: nahoře jedna ∧ a po stranách 2 V (< >), dostaneme rovnostranný trojúhelník, zednářský symbol.

Zachovala se ještě Dobrovského pečeť se slovem Dobro, které značí nejen zkratku jeho jména, nýbrž i životní heslo. Paraf u tohoto slova je znakem nekonečnosti (∞).

Rovněž pověstná záliba Dobrovského pro modrou barvu, jež mu vynesla přezdívku modrý abbé, nebyla náhodná ani nemusila míti vztah k společnosti „Die Wildensteiner Ritterschaft auf blauen Erde“ (která vznikla teprve po r. 1790 ve Vídni a nikdy nepůsobila v Čechách), nýbrž spíše ukazovala k zednářství, jež užívá modré barvy při svých obřadech.

Upozorňuji na zednářský nebo osvícenský názor, který Dobrovský vyslovil r. 1784: „Je přece jisto a též potvrzeno z dějin nejstarší filosofie, že může býti rozumová morálka bez náboženství.“

Také jsou poučné Dobrovského styky buď se zednáři nebo s jejich příznivci. Poukazuji na jeho styk v době theologických studií s K. J. Seibtem; na jeho vychovatelskou činnost v letech 1776—1786 v rodině hraběte Františka Antonína Nostice Rienecka,**) horlivého mecenáše sirotčince u sv. Jana Křtitele v Praze, který r. 1773 založili a pak spravovali svobodní zednáři; dále na Dobrovského přátelské styky s druhým vychovatelem a učitelem v Nosticově domě, Františkem Martinem Pelclem, jenž v r. 1786 obhajoval zednářství v anonymním spise „Schatten und Licht“; na styky se zednáři Goethem, se slovinským spisovatelem V. Vodnikem, s Dobnerem, s Ungarem a s jinými; posléze na styky s hrabětem Černínem z Chudenic, blízkým příbuzným hrabat Kiniglů, kteří se zasloužili o rozkvět zednářství v Čechách.

Dobrovský byl od počátku pražské Učené společnosti, později na-

*) Tato písmena byla po prvé rozluštěna v Hlasu 1887 moravským bohoslovcem Janem Sumcem. Také dr. J. Ouředníček je vysvětluje jako počáteční slova evangelia Janova XIV, 6: „Já jsem cesta, pravda i život.“ — Internationales Freimaurerlexikon Lennhoff-Posner pod heslem Geheimschrift (str. 579) píše o těchto čtvercových pečetích, jež nazývá „Kabalou devíti komor“, že byly používány v zednářství v 18. století. Viz též „Freimaurermuseum“ sv. 3.

**) Hrabě F. A. Nostic-Rieneck založil r. 1781 Stavovské divadlo v Praze. Dobrovského Nosticovi doporučili zednáři J. Stepling a Seibt.

zvané Česká společnost nauk, jejím sekretářem. Tato společnost byla založena zednářem Ignácem Bornem a stala se pak střediskem zednářů. Jejími členy byli zednáři Dobner, Cornova, Ungar, Gerstner, Procházka, Riegger, hrabě Lažanský, Strnad, Josef Stepling a jiní. Na nový rok 1786 píše Dobrovský příteli A. Helfertovi žertovně, jak profesoru Mayerovi nahnal strachu vypravováním, že „ani baron Kressel nyní nemusí býti zednictvu již tak velice oddán", ba že přijdou tresty na zedníky.

V r. 1792 Dobrovský odcestoval do Ruska a za pobytu tam se zajímal zvláště o moskevského zednáře lidumila, spisovatele a nakladatele Novikova, jehož litoval, když byl zatčen a vězněn, poněvadž u něho byly nalezeny zakázané knihy. V Petrohradě Dobrovský četl zednářský časopis „Utrenij swiet", z něhož citoval filologický článek.

L. Abafi v Dějinách svobodného zednářství (díl III., str. 96, 1893) uvádí podle sdělení svého spolupracovníka A. Irmlera, že abbé Josef Dobrovský prý vstoupil r. 1779 do pražské lóže „U tří korunovaných hvězd". F. Mašlaň se domnívá, že vstoupil r. 1778 do pražské lóže „U tří korunovaných sloupů", jejímž členem, jak známo, byl později také exjesuita, podrektor kněžského semináře v Praze, Josef Kodeš.*) Josef Volf praví, že se Dobrovského jméno nevyskytuje v žádném členském seznamu pražských lóží do r. 1787. To by dokazovalo jenom to, že Dobrovský do r. 1787 nebyl dosud zednářem.

Existuje však jistá stopa, jež svědčí, že Dobrovský přece jen náležel ke skupině zednářské nebo rosekruciánské. V Tridentu byl konán od 26. do 30. září 1896 první mezinárodní protizednářský kongres. Pořadatelé se rozhodli, že o výsledku kongresu uspořádají ve Vídni přednášky v uzavřeném kroužku. Tyto přednášky se konaly na jaře 1897 a byly souborně vydány v knize „Die Freimaurerei Oesterreich-Ungarns. 12 Vorträge" (Vídeň 1897). Tam jako třetí přednáška je referát dra Victora v. Fuchse: Die Freimaurerei unter Josef II. (str. 78 a násl.), v němž se hovoří o Josefu Dobrovském z Hradiska jako o svobodném zednáři a zároveň jsou tam uvedeny i jiné pozoruhodné údaje. Uvádím v českém překladě dotyčná místa spisu. Na straně 104:

„Dále mi dovolte, abych vám předvedl vybraný soubor mužů z kněžstva, kteří jsou uvedeni v seznamu „svobodných zednářů z kněžstva", jenž mně byl dán k volnému použití" (v originále: in einem mir zugebote gestandenen Verzeichnisse).**)

Z tohoto seznamu vypisuji moravské kněze se str. 104—109:

Auersperg Jan, hrabě, kanovník v Olomouci.
Cerha Václav, farář v Dobrovici na Moravě.
Chilík Josef, premonstrát a kaplan v Jimramově na Moravě.
Dobrovský Josef, rektor generálního semináře v Hradisku (v originále: zu Hradisch).
Hopf Leopold, c. k. školní komisař v Jihlavě.
Hormann Leopold, ředitel hlavní školy ve Znojmě.
Kanzler František, arcibiskupský tajemník v Olomouci.

*) v lóži „U tří korunovaných sloupů" bylo více exjesuitů. F. Zeidner (od r. 1775), J. Cornova (od r. 1776), Jan Gregor (od r. 1780) a jiní.

**) Stylisace věty o seznamu nasvědčuje tomu, že jde patrně asi o policejní (nebo církevně policejní) seznam, protože se autor při jiných zmínkách či seznamech vždy odvolává na zednářskou literaturu. Z toho všeho je zřejmé, že tato informace pochází z jiného pramene než byla ona u Abafiho.

Keller František, farář v Jimramově na Moravě.
Korber Norbert, premonstrát v Klosterbrucku na Moravě.
Marschhoffer Ondřej, arcikněz a děkan v Krnově na Moravě.
Meschofer Ignác, vrchní dozorce normálních škol na Moravě.
Seibert Josef, farář v Irici na Moravě.
Tamerburg František, farář v Slousi (?) na Moravě.
Prohaska Filip, kaplan fary v Starém Brně.
Four Mikuláš, probošt v Mikulově.
Galle Josef, kanovník v Mikulově.

Se strany 101—103:
„vynikající zástupce „osvětářů ze světa profesorského":
Karl Kašpar, světský kněz a ředitel theologického učeliště v Olomouci.
Karpe František, profesor metafysiky a ředitel fil. fakulty v Olomouci.
Lauber Josef, profesor pastorální theologie v Olomouci.
Monse Josef, c. rada a profesor církevního práva v Olomouci.
Schauza, profesor theologie v Olomouci.
Schulz Leopold, profesor politických věd v Olomouci."

Z citovaného seznamu je patrné, že měl Dobrovský za svého pobytu na Moravě, kde byl v letech 1787—1790 vicerektorem generálního semináře v Hradisku u Olomouce, možnost blízkého styku s četnými zednáři. Josef Kanzler, rada a tajemník olomouckého arcibiskupství, byl členem lóže „U pravých sjednocených přátel" v Brně; rovněž byl zednářem František Jorsch (Jorš), olomoucký knížecí biskupský kancléř,*) jehož výše uvedený seznam neuvádí, dále Tamerburg a Kašpar Karl, světští kněží a profesoři v Olomouci a jiní.

Také jsem zjistil, že Dobrovského podpisy a pečetě se vztahem k zednářství nebo rosekruciánství, o nichž jsem se zmínil na začátku tohoto článku, pocházejí z období po r. 1787.

Jak se zmiňuje profesor církevního práva v Olomouci, Josef Monse, v dopise ze 7. X. 1791, měl Dobrovský za svého pobytu v Hradisku schůzky s přáteli v Olomouci, neuvádí však jejich jmen. Pravděpodobně to byli členové zednářsko-rosekruciánského kroužku, neboť v té době, podle badatele Quietenského, Dobrovský psal představiteli zednářsko-rosekruciánského hnutí na Moravě, hraběti Salmovi; tato korespondence se nalézá v salmovském archivu v Rájci u Brna.

Námitky, že se exjesuita Josef Dobrovský ke konci svého života (tedy již po zákazu zednářských lóží v rakouských zemích) obíral myšlenkou, opět uvésti do Čech řád jesuitů, nemluví proti zednářství, které se v náboženských věcech řídí zásadou tolerance. Vždyť ani „volnomyšlenkář" hrabě František Antonín Špork nebyl nepřítelem všech jesuitů, nýbrž, jak je dokázáno, jen svých zlovolných sousedů, žíreckých jesuitů. A dr. Volf v svém článku „Jan Amos Komenský a svobodní zednáři v Čechách" (Národ r. IV, č. 42—43, 1920) píše, že „v českém zednářstvu, v němž bylo mnoho exjesuitů, nebylo protijesuitské nálady."

J. Herben hájí zednářství Dobrovského proti Flajšhansově útoku v Osvětě (Čas 1897, str. 728): „Co se týče toho, že Pelcl psal Dobrovskému 20. VI. 1789 o Učené společnosti: „Víte již, že jsme hr. Lažanského

*) V brněnské lóži „U pravých sjednocených přátel" byli ještě tito katoličtí kněží: od r. 1785 Hyacinth Arnold, A. Bernath, K. Bretschneider, Josef Galle, Leopold Hopf, Leopold Hormann, F. Keller, K. Killar, O. Marschhoffer, J. Mehoffer, Filip Procházka, Prosper Seibert a Josef Seifert.

za presidenta volili. Dostal většinu hlasů, totiž ode všech zednářů. Ungar radostí sotva se znal. My laikové chceme na to koukati, co udělají" — tedy z toho docela nic neplyne proti Dobrovského zednářství. Nevěděli toho o sobě často nejbližší přátelé, ani členové různých lóží navzájem se neznali." Je známo, že členové zednářských nebo rosekruciánských sdružení nebývali, na základě své žádosti, uváděni pravým jménem, nýbrž jen krycím jménem, číslem a pod. Že se Dobrovský svým zednářstvím nebo rosekruciánstvím tajil, je pochopitelné, neboť se tím v své době vyhnul zbytečným nepříjemnostem.

Dobrovského zednářství dosvědčili i jeho současníci. K. J. (patrně K. Jičínský) uvádí v Čase (1897, str. 35) svědectví důvěrného přítele Dobrovského, hraběte Eugena Černína, jenž určitě prohlásil, byv na to tázán: D o b r o v s k ý b y l z e d n á ř e m.

Tomu nasvědčuje i jeho náhrobek na starobrněnském hřbitově na Moravě, v podobě jehlance (trojúhelníku) s hvězdou, jejž dal r. 1833 postaviti moravský zednář, hrabě Hugo František Salm-Reifferscheid.

Emanuel Lešehrad.

PŘED 20 LETY.

Vzpomínka tato jest věnována umělci a člověku, který sám sobě zůstal věren, kterému vlastní svědomí, poznání povinnosti a odpovědnost za vlastní činnost před příští generací byly jediným kriteriem.

Světová výstava v Paříži r. 1900. Pavilon rakousko-uherský. Zajímá nás školství. Výmluvnější než různé a četné diagramy jsou zde vystavené ukázky kresebných method a osnov. Jsou zde zastoupeny všechny země bývalého rak.-uh. mocnářství; práce škol středních a umělecko-průmyslových; a ve veliké mezinárodní soutěži na výstavě světové jeví se zde i n t e r n í soutěž jednotlivých zemí rak.-uherských. A tu se jasně ukázalo, že se práce našich českých škol podstatně liší původností, bohatstvím motivů a svou vyspělostí; nejzajímavější je tento náš přínos, což bylo také postřehnuto ve Vídni, ačkoli se i Vídeň vykazovala osobní notou.

Národopisná výstava r. 1895 odhalila nám všechnu tu krásu, která jest obsažena v našem folkloru, dekorativní prvek národního ornamentu, který ostatně již vzbudil pozornost Manesovou a Alšovou. Prof. Koula na české technice, Kotěra na umělecko-průmyslové škole se svými kolegy uplatňují tuto krásu moravsko-slezského svérázu, pro který vřele plaiduje i Renata Tyršová, a tak se našemu vyučování kreslení dostává bohatého zdroje, z kterého mohlo stále čerpati svou invenci. — Tehdejší ministr vyučování, baron Exner, s primátem našich škol nebyl spokojen; to se mělo v budoucnu změnit a zamezit.

Alfons M u c h a v této době slavil v Paříži triumfy své umělecké činnosti, slovanský Mucha, aklamovaný Pařížany, které oslnil svými vkusnými plakáty pro Sáru Bernhardtovou; a jeho jméno ve spojení se jménem velké umělkyně stalo se Francouzům dvojnásob drahým. A Mucha se vždy hlásil jako umělec český — slovanský, a Francouzové tu zasněnou notu, plnou poesie a citu, ve výtvorech jeho sami označovali jako rys čistě slovanský.

A právě na Muchu — kterého jsem kdysi v nenáročném článečku nazval naším prvním vyslancem — obrátil se ministr Exner, aby mu byl nápomocen v záměru, nivelisovati neb usměrniti tyto různé metody v růz-

ných zemích rakousko-uherského mocnářství. Mucha té doby uveřejnil v „Art et decoration" a v s a m o s t a t n é m d í l e krásné a bohaté návrhy na moderní šperky, příbory atd., které svědčily o jeho bohaté invenci na tomto poli. A Exner proto vyzval Muchu, aby mu vypracoval vyučovací osnovu, t. j. p ř e d l o h y pro školy střední a umělecko-průmyslové, k t e r é b y b y l y z á v a z n é a k t e r é b y n e d o v o l i l y o d c h y l e k; za tuto obrovskou práci bylo Muchovi slíbeno povolání do Vídně na vysoké místo a vysoké vyznamenání.

Nebylo to málo, co žádal ministr Exner, a bylo to dobře promyšleno. Mucha však velice dobře vystihl nebezpečí, které se skrývalo v této lákavé nabídce. Uchopil se dané mu příležitosti a vypracoval odpověď, obsáhlé memorandum, které — sepsáno v krásné francouzštině — kolovalo ve vedoucích kruzích francouzských, s Muchou spřátelených, a vzbudilo nejen souhlas, ale i obdiv.

Mucha se ve své odpovědi rozepisuje o v e l i k é m o r á l n í ceně této soutěže mezi národy a o zaslouženém úspěchu prací českých škol, které děkují cílevědomému vedení našich učitelů; toto uznání jest výsledkem mnohaleté intensivní práce, a proto by se Mucha nerad dělil s ostatními „podílníky" rak.-uherské monarchie, která tak ráda podělovala z plodů, přivážených z Čech do Vídně. Poukazoval správně na osobitost slov. ornamentu a dovozoval, že pouhé bezduché kopírování by přineslo jen celkové oslabení a bránilo dalšímu pokroku a vývinu. Hájil volnost tvorby a volnost method učitelstva; nelze tu reprodukovati jeho dlouhé a promyšlené úvahy; byly vlastně jen zdvořilým odmítnutím úkolu, který na něho chtěl vznésti baron Exner. Odpověď byla jasná, ale za tehdejších poměrů snad i odvážná, a v tom tkví velká zásluha Muchova, že jednal, jak musil jednat, a nedal se zlákati sliby sebe krásnějšími.

Nastalo veliké mlčení; dostalo se mu však náhrady — snad nad očekávání — se strany francouzské. Ministr Raymond Poincaré, který též patřil k jeho francouzským přátelům, velice se o tento „Muchův husarský kousek" zajímal a vyslovil obdiv a uznání jeho národní hrdosti; v duchu asi měl z toho ďábelskou radost. Krátce potom mohli jsme čísti ve francouzských listech (1901), že malíř Alfons Mucha byl jmenován rytířem řádu čestné legie; nikdo menší než ministr Poincaré byl navrhovatelem a ručitelem.

A stejně pak Poincaré to byl, který před několika léty, krátce před svou smrtí, žádal na francouzské vládě, aby Mucha byl z rytíře č. l. povýšen na důstojníka tohoto vysokého řádu. — Francie jej brala již za svého — v uznání životní práce jeho, velkolepé slovanské epopeje.

Ad. Wiesner.

PROSLOV K ŘETĚZU.

Po chvíli radostné, jež spjala naše duše,
končíme práci svou radostné ve předtuše,
že naplnil se čas a v něm i dobré dílo,
jež srdcím ze srdce o kráse promluvilo,
jež je nám posilou pro další temné dni,
než novým světlem zas Chrám náš se rozední.

A tedy do těch chvil, než vrátíme se sem,
stiskněme ruce své zpevněným Řetězem,
symbolem věrnosti a bratrství a vděku,
s prosbou, by vytrval nám až na věky věků.

2. II. 1938. *Zdeněk Štěpánek.*

DĚJE VOLNÉHO ZEDNICTVÍ.

Nejeden z nás, když ještě byl malý, slýchával zajisté, že babičky v dědině na toho, jenž zanedbával navštěvovati služby Boži, aneb o němž šla pověst, že umí planetu čísti, nemoce bylinami léčiti a jiné tajné umění provozovati, ukazovaly prstem, říkouce: „to jest frýmor neb frajmór!" Mnohý snad dlouho nevěděl, co slovo toto vlastně vyznačuje, a měl dosti na tom, co babičky povídaly, že totiž frýmor neb fraj- [130] mór jest člověk, kterýž na Boha nevěří a s čertem drží. Až pak ve věku dospělejším dověděli se ti, jenž pilným čtením kněh se obírali, že frýmor a frajmór není nic jiného, nežli zepsuté jméno německé „Freimaurer" (volný, svobodný zedník), a že znamená člověka k jisté společnosti náležejiciho, kterýž i na Boha věřiti může a s raráškem v spolku není. Aby tedy i ostatní krajané nabyli pravdy o této společnosti, jenž ve světě dosti hluku nadělala, a kterouž Francouzi jmenují „Franc-Maçonnerie", Angličané „Masonry", Němci „Freimaurerei" a my dobře po česku „volné" nebo „svobodné zednictví", umínili jsme si zde v krátkosti sestaviti děje této společnosti, čímž snad mnohému zvědavému čtenáři se zavděčíme.

*

Volné zednictví dle slov stanov jeho, jest spolek sestavený z mužů (neb ženským jest přístup přísně zapovězděn) ze všech stavů, jenž vedou život samostatný, a o nichž jde pověst, že jsou lidé mravní a zachovalí. Vůbec se nazývají „volní zedníci", mezi sebou však „bratří", chtějíce tím naznačiti, že jeden druhého jako bratra má milovati a jemu v nouzi pomáhati. Ve svých shromážděních, hromadách (lóžích) dle zvláštních pravidel zřízených, nemají uznávati žádného rozdílu v důstojnosti neb v bohatství, neohlížejíce se též na to, k jakému náboženství jeden neb druhý z nich se přiznává. Tím podobně nemíchají se do státních neb náboženských záležitostí, a v hromadách nemá se nikdy rokovati o tom, co na politiku neb náboženství se vztahuje, naopak ale jest první a svatou jich povinností míti úctu k stávajícímu státnímu zřízení a podrobovati se zákonnitému pořádku. Za hlavní svou úlohu prohlásili v y v i n o v a t i v s o b ě t o, c o j e s t č i s t ě l i d s k é h o, a p ř i v é s t i t o k n e j v y š š í d o k o n a l o s t i. Pocházejíce ze starých „stavitelských boud" či pořádků a cechů, v nichž v středověku nejen zvláštní umění se pěstovalo, nýbrž též nejeden člověk svobodomyslný před všemohoucností římského papežství nalézal bezpečné útočiště, podnes volní zedníci používají znaků, vzatých z řemesla zednického.

Volné zednictví původ své nynější podoby nesmí dále hledati, nežli na začátku osmnáctého století; mnozí se sice o to pokoušeli udati Pythagora, krále Šalamouna a j. za zakladatele této společnosti, jakoby nahoře uvedený účel snadněji se dal dosáhnouti a nabýval větší důstojnosti, když se může opírati o starožitnost. Možnáť, ba podobá se i k tomu, že i dříve pokoušeli se buď jednotlivci neb celé spolky o provedení nadřečené úlohy; v nynější podobě ale zanechali volné zednictví tři údové ze starých dávno již zašlých boud stavebních, kteří přidrževše se přešlých na ně starých obyčejů a zednických znaků, to co bylo nadsmyslné vlili v jistou formu a zůstavili to potomstvu jako nástroj k provádění duchovní činnosti. Bažení po tajnůstkářství, marnost a ctižádost spolek často svedly s pravé cesty, a s těžkem bychom mohli jmenovati něco pošetilého a zpozdilého, co by v jedné neb v druhé hromadě nebylo nalezalo zastavatelů, a pak nebylo se prohlašovalo za volné zednictví.

Ducha královského tohoto umění — jak někteří jmenují volné zednictví — uvésti prakticky v život, jest svatou povinností každého pravého bratra; že to ale tak snadně nejde, nýbrž že k tomu zapotřebí dlouhého cviku, pochopí každý lehce, neb bez cviku člověk nic neprovede, tím méně prý ve vysokém královském umění života! Pod záštitou řemesla zednického rozšířilo se volné zednictví takořka po celém světě, ač ovšem tisíce jeho údů jen prázdné formě holdovali, nepojavše pravého ducha neb v hříšné úzkosti jej utlačujíce; majíť prý se spojiti v něm lidé nejšlechetnější, jenž pak i v životě občanském považovati se budou za bratry: a potom prý bude zlato zba-

veno škvárů, volné zednictví stane se pak spolkem světoobčanským, všecky objímajícím, třeba i toliko jednotlivci v něm dosáhnou mistrovství!

Mnozí vydávali děje volného zednictví za hlavní tajemství tohoto spolku. Dějepis není ale žádné tajemství, nýbrž náleží všeobecnosti. — Přistupujeme tedy k dějům tohoto pověstného spolku.

Původ volného zednictví musí se hledati, jak již zmíněno, ve sborech stavitelských v středověku; tyto sbory stavitelské souvisejí ale bezprostředně zase s onými sbory a pořádky, jaké již u Římanů nalézáme. — Král N u m a okolo r. 50. po vystavení města Říma, chtěje škodlivému rozdílu mezi rozličnými národnostmi učiniti konec, rozdělil občany římské podlé toho, čímž každý se zabýval, a tak povstaly tovaryšstva umělců a řemeslníků, kolegia a sbory. Od krále Numy nařízené kolegia a sbory směly dle zákonů dvanácti tabul uvnitř samy se uspořádati, smlouvy uzavírati, nejednalo-li se tím jen proti zákonům státním. Ony při- [131] jímaly a volily nové spoluúdy, ustanovovaly své úředníky, jakož i patrony si volily. Měly společné jmění, společnou pokladnici, což stát uznával za jmění sboru a je chránil. Často k poradám se scházely ve zvláštních síních, domech aneb i v pokojích hned při chrámech, proto že byly s knězmi spojeny, aneb jejich stavitelé. Měly též zvláštní školy, v nichž se vyučovali učedníci a o převzatých stavbách se rokovalo. Dále měly své archivy, vlastní pečeť, pohár cechovní, vlastní právomocnost a soudce pořádkové, právo společenské k vzájemné podpoře, k čemuž přísahou se zavazovaly, a mohly odbývati veřejné slavnosti a hody. Všichni údové byli ve zvláštním rejstříku zaznamenáni, udělovaly se diplomy, oni měli své mistry, dozorce, tovaryše a učedníky, starší, censory, pokladníky, archiváře, tajemníky, lékaře, sloužící spolubratry; mezi sebou často se nazývali čistě po křesťansku „bratry", nástrojů zednických používali symbolicky, a proto že celá společnost sestávala z míchaných spoluúdů, tu byli snášeliví k jinak smýšlejícím. Brzy se rozšířily tyto sbory, zvlášť stavitelské, po všech nových krajinách, kteréž toho času vydobýval přemocný Řím, a poněvadž v nich vládla základní myšlenka lidského společenstva, kteráž v té době opanovala státy, spolky náboženské i život domácí, tu mnoho přispívaly k rozšíření římských mravů, vědomostí a umění. Na rozkaz císařův musely takové sbory ze všech krajin se sejíti, aby vystavěly města, paláce a později chrámy; s vítězným vojskem táhly do vzdálených často ani ještě nepodmaněných krajin, aby tam vyvedly stavby, kteréž by pak Římany mohly chrániti před nepřátelskými útoky, a jejich panství upevniti. Tak šly do Gallie (Francie), Španělska, do Německa, na Rýn a na Dunaj, do Britanie, a nejedny sesutiny svědčí ještě nyní o překrásných stavbách, kteréž vyvedly, o jich umění a pilnosti. V Britanii vzaly ponejprv zkázu dobývavostí Škotů a Sasíků, jenž celou krajinu zpustošili. Římané nemohouce návalu těchto národů odolati, opustili v r. 426 mocnou Britanii. Každý, kdo se chtěl před Pikty a Škoty zachrániti, utekl do hornaté krajiny Válesské neb na ostrovy Anglesy a Man, kdež se ukrývali i Druidi, mudrci to starých Keltů, a pak, když Sasíci v r. 449 celou zem sobě podmanili a na sedm malých říší rozdělili, do Škotska a Irska. Tam bylo i čistě evanjelické křesťanství přenešeno, tam se udrželo a vzdorovalo hierarchickému systemu, i rozesílalo svých kazatelů do Německa, Francie a do Španělska. S knězmi starobritanské církve, s poustevníky a mnichy utekly zároveň i sbory stavitelských umělců do Škotska a Irska; zde se udrželo umění stavitelské a jeho staré zřízení, a duch křesťanstva se v něm více a více zmáhal. Zde se spojili s knězmi, jenž v Irsku se nazývali Kuldei neb Kolidei (bohoctitelé), a později s Benediktýny v Německu — rovně takovým způsobem, jak dříve u Římanů byli spojeni s bratrstvami kněžskými.

Tito jim zvěstovali nejvznešenější božské a lidské učení, a vyučovali je v jiných věcech vyšších. Na vzdor překážek, jakéž kněží irští dělali papežským vyslancům a jich snahám, rozšířiti soustavu hierarchickou, stala se přec církev papežská, v krátkém čase církví panující. Podporováni jsouce nábožností a bohatstvím panovníků, odvážili se katolíkové k nejnádhernějším a největším stavbám kostelů a klášterů; k tomu ale potřebovali umělců ze sborů stavitelských, načež tito vylezli ze svých skrýší, však jen tenkráte, když jim bylo přislíbeno, že papež a král jim udělí dostatečné svobody a ochrany, když jim povolí, aby měli svou vlastní právomocnost, a bude-li jim tak platiti, jak oni si to sami ustanoví. Spojivše se tedy, dali si zvláštní písemní ústavu, vypracovanou na základě starého zřízení za časů římanských. Především byl to Athelstan, jenž z rozličných národů sestavené sbory stavitelské spojil v společenský, od státu chráněný a státu zodpovědný celek, kterýž měl svou vlastní, potvrzenou ústavu. Listina, kterouž jim Athelstan skrz bratra svého Edvina v r. 926 v Yorku odevzdal, a v níž ústava jejich se potvrzovala, až posud ještě v původním písmě v řeči anglo-saské v Yorku se nalézá, a podává důkazy, že tomu všemu tak

bylo. Stálé obcování těchto sborů stavitelských s knězmi, kteříž často byli i jejich představenými, upevnilo čisté mravné učení, náboženskou snášelivost a život bezúhonný tak silně v této společnosti, a přivedlo vysoké umění na takový stupeň, že v městech mužové nejvážnější, a později i knížata a králové k sborům přistoupili, nazývajíce se „přijatými zedníky". O jich krasomyslu a vznešené povaze důkaz zjevný podávají podivuhodné stavby, kteréž toho času všude vyvedli.

V Německu byla hlavní stavební bouda neb hromada sborů stavitelských v Strassborgu, když se stavěl chrám katedrální od [132] r. 1075 až do r. 1439. Mnoho nejvýtečnějších stavitelských mistrů se zde shromáždilo k tomu samému účelu, a brzy hromada tato nabyla tak veliké převahy nad ostatními sbory po celé Evropě rozšířenými, že k ní, jakožto nejvyšší a poslední instanci se odvolávali, a každý poslouchal jejím výrokům, zákonům a rozkazům. Právomocnost tato se ale poznenáhla tratila, r. 1707 byla docela zrušena, a sněm říšský v Řezně rozhodnul, že budoucně rozepře mezi sbory stavitelskými nemají se souditi v hromadách hlavních, nýbrž před soudem civilním. Obmezením jich moci ztratily hromady zároveň na důstojnosti, postupem času se rozdělily na cechy městské, a konečně zmizely docela z Německa. V Anglicku museli nejkrutěji zápasiti se zmáhající se mocí hierarchického kněžstva a s mnichy. Ustavičnými boji se surovostí a hloupostí seslábly posléz i sbory stavitelů a zárodek, jejž mezi sebou pěstovali, a kterýž líbezně kvetl a občerstvující ovoce podával, nahnil a pošel. — Rozdělivše se na jednotlivé cechy, podrobili se soudům civilním, a důstojný spolek řemeslníků zednických, jejich obyčeje a umění nebyly by se až na nás dostaly, kdyby Inigo Jones a Kryštof Wren, výteční to dva stavitelé angličtí, zbytky hromad při stavění velikého chrámu sv. pavelského v Londýně nebyli zase spojili v celek, kterémuž pak za času největší nedůvěry přec zaopatřili zvláštní výsady (privilegia) a stanovy. Stali se opět tím, čím byli dříve, totiž volnými zedníky. Jako jindy i nyní zase přistupovali pod jménem „přijatí zedníci" mužové vážní k tomuto bratrstvu, a snažili se budíti úctu a lásku ku krásnému umění, rozvíjeti v člověku, co jest čistě duchovního, symboliku čistiti a zákonnitý pořádek zaváděti; rozdělili bratrstva na zvláštní třídy, určili hesla a známky k poznání se, aby bratrům, jenž duševně se vzdělávali a odtud sami toliko povoláni byli chrám člověčenstva v sobě vystaviti, mohly sloužiti za nástroj. Když chrám sv. pavelský byl dostaven, přistoupily i jiné bratrstva, státních úředníků a učených k spolku volných zedníků; řemeslníků zednických vždy více ubývalo, zvlášť když r. 1717 hromada z politických záměrů byla obžalována a v nebezpečné postavení uvedena, a nyní počala druhá, nová doba uvolněných neb v o l n ý c h zedníků ve smyslu nynějším, neb od toho času se začali tak jmenovati, chtějíce se rozeznati od ř e m e s l n í k ů zednických. Nyní se sestavilo mnoho hromad, tak že jich r. 1721 bylo již 16, z nichž každá měla zvláštní místo k scházení se. Jakub Anderson a Jam Dasagulier, oba v l. 1717 a 1719 velkomistři hlavní hromady v Anglicku, uveřejnili r. 1723 ústavní knihu volných zedníků, jenž měla za základ tak nazvanou York-skou ústavu prince Edvina od r. 926, a od té doby odloučilo se bratrstvo volných zedníků docela od praktického umění stavitelského, majíc toliko úlohu mravní, čisto-lidskou. Brzy ale, a pak často v jiných dobách, všemu dobrému škodlivé bažení po tajnůstkářství se vloudilo do tohoto spolku a jej docela zpotvořilo; mezitím ale vždy ještě povstávali bratři, jenž pravý jeho účel z oči nepouštěli snažíce se dokázati, že spolek ještě se nepřežil.

První hromada v Německu, docela podlé anglické ústavy zřízená, a od veliké zemské hromady v Londýně r. 1738 povýšená na krajinskou mateřskou hromadu, byla hromada v Hamburku. Podlé ní sestavily se brzy jiné filialní hromady v Německu: jako v Lubeku, Lipsku, Altenburku, Brunšvíku a Naumburku. Takořka v tom samém čase, 1740, byla založena nynější veliká národní hromada „u tří světokoulí" v Berlíně, a zdařile prospívala, když mladistvý král Bedřich II., známý to hrdina svého věku, účastnil se na prácech této hromady, a až do r. 1754 kladivo vedl. Od války sedmileté přestal pak býti údem činným; on nepřál tak nazvaným vyšším stupňům, považuje je za zárodek zkázy a nesvornosti v hromadách, a uznával jen tři stupně Johannesské, totiž: učennika, tovaryše a mistra. — Za času sedmileté války rozšířilo se volné zednictví neobyčejnou rychlostí po celém Německu; mělo ale mnoho nepřátelů, a pozbylo též původní svou čistotu a mravnost, nebo bažení po nových tajnostech tehdy panovalo, z čehož prý zvlášť zajatí francouzští důstojníci kořistili, neboť podlé způsobu v domově zaváděli vždy více vyšších stupňů, a jejich tajnosti za drahé zlato prodávali.

(Pokračování.)

PROSLOV K ŘETĚZU.

Když po prvé mě Řetěz obejímal
(tenkráte ve mně zednář ještě dřímal:
byl kouzelný den mého přijetí),
já marně jsem se bránil dojetí.

Já potom poznal s duší rozechvělou
tu sumu jedinečných darů skvělou,
jež Řádu učení — jak v mythu voda živá —
květ duše vyprahlý tu křísí, orosívá.

Vždy dojat vzpomínám a kruhu bratří vděčím,
že mohu lepším cítit se a větším,
že dary ty mi všichni oni dali,
kdož mne, jenž chybuje, zde prvně objímali.

Vzpomeňte vlastní vděčnosti, když prvním po zápalu
už světla zhasínala s hudbou rituálu!
Vzpomeňte se mnou těchto stejných citů
při dnešním Řetězu a ve mdlém přítmí svitu!

Pro tuto vděčnost, bratří, prosba důtklivá
— kdo prost je chyb? — k Vám nyní doznívá:
my chtějme, aby kruh náš v žití víru
vždy zůstal zdrojem poklidu a míru!

7. XII. 1937. *Ota Kurz.*

LITERATURA A UMĚNÍ.

Pamětní list lóže „Pravda a svornost". Pro lóži „Pravda svornost" vydal a upravil br. Vítězslav Neumann pamětní list v upomínku na „historický pátý květen 1937", t. j. na Vnesení světla do lóže „Pravda a svornost"; tímto včleněním dílny bývalé obedience FzaS do svazku NVLČs. byl ukončen konsolidační proces v čsl. zednářství: v tomto smyslu je den 5. května 1937 dnem opravdu historickým nejen pro tuto dílnu samu, nýbrž také pro zednářstvo v Československu vůbec. Br. Neumannovi děkujeme za důstojný a přímo příkladný tisk, který jako rukopis vytiskla tiskárna Neumann a spol. na kladivkovém papíře, dodaném firmou „Neg". Kresbami jej vyzdobil Boh. Vančura; je v nich důmyslně použito odznaku lóžového a v titulní kresbě do trojúhelníku vkusně vkreslena jména lóže, Vel. lóže i data a symboly. Lóžová vlajka, portret Vel. Mistra Weignera, jemuž je tisk věnován, perokresba bývalé dílny lóžové na Staroměstském nám. č. 21, iniciálky (symbolické řetězy) a faksimile desky, jíž NVLČs. oznamuje lóži usnesení Valného shromáždění z 18. dubna 1937 o včlenění obou dílen Fza S, jsou bohatým vyvážením tekstu, vytištěného dvoubarevně (modře a červeně). Slovesný obsah je vymezen dokumentární povahou publikace: jsou tu proslovy V. M. Weig-

nera a M. L. Pavla Krause; v tisku, věnovaném V. Misru posthumně, jest velmi dobře na místě nekrologická úvaha br. Fr. Richtra „Karel Weigner a F.˙. z.˙. a.˙. S.˙." Seznamy Vel. činovníků, kteří působili při Vnesení Světla, nastolených lóžových činovníků a členů lóže rys dokumentárnosti a historičnosti této slavnosti ještě potrhují. *ah.*

Josef V r b a: **S rukou na srdci.** Praha 1938. Vydala s původními 4 litografiemi F. V. Eisenreicha ▭ Josef Dobrovský v Plzni. Tištěno jako rukopis v Legiografii. Str. 39.

Br. Josef Vrba vydává druhou sbírku svých zednářských básní. Je — vedle Tumy-Patryho — snad jediným básníkem, který se inspiruje výhradně zednářstvím, jeho myšlenkovou a mravní náplní, jeho humanitními ideály, ale také jeho symbolikou, obřadem a slovníkem. Mezi jeho básnickými předky mohli bychom zjistiti podle slovníku a forem Jar. Vrchlického a Ant. Sovu. Z prvního má zálibu v uzavřených formách (sonet na př.) a slovníku (dóm, páž, plam, klam, zor a pod.), básnický slovosled, od Sovy má něco z jeho visionářského pathosu. Svou monotematičností dobral se, zejména v některých číslech značné osobitosti a účinnosti (Smuteční obelisk, Andante, Jak země voněla a j.).

Vrba objevil především básnickou únosnost zednářského slovníku, který v básnické funkci nabývá nové platnosti: slepec, tmy nejistoty, nalézti hledajícího, vyslyšeti tlukoucího, bloudit, sejmouti pásku, Světlo, připnouti k řetězu růží, údery kladiva, střed, maják Přátelství, Moudrost, Síla, Krása, krychle, Královské umění, svatá světla, souzvuk srdcí, stavba Chrámu, oltář všelidské lásky, soustředné kruhy, moudrost odvěká, znamení hrůzy, hořící sloupy, světla vnos, chrámová předsíň, poutník, pískové hodiny, noc svatojanská, pochopit srdcem, kobka rozjímání a pod. v rozmanitých variantech a souvislostech. (A jsme-li už u slovníku, poznamenáváme i Vrbovu zálibu v slovech a tvarech někdy vulgárních: zmizni, vzpláš, když se vzední, čistný, nezapásnou, plát m. planout, pár vět a pod.).

Myšlenkou míru, „Poselstvím lásky", zahajuje br. Vrba svou sbírku. Nevěří, že život je bojem: tak nesmí zníti konečná věta lidského myšlení, neboť „pro vonící pecen chleba z brázd země boje není třeba". Ví, že soustáti míru nebude dnes ani zítra, že bolest musí přebolet, ale věří v „nádherné jaro Lidstva", kdy se rozevlají prapory Věčného Míru. Věří, že „maják Přátelství" překoná „barbarství krve" a že Královské umění, takto pojaté, vzplane nad národy jako duha (Z milosti věků). Tato víra ve vítězství lásky a pravdy je mu obsahem zednářství; odvrací se se „znamením hrůzy" od bojů dneška k těmto visím světlejších zítřků (Vítězným křídlem). Ideálem bratrství překonává smutek osamění, a bratrství mu činí „jako hrdý chrám" nad prázdnotou klamných slov; je vrcholem jeho vise lepšího světa, který bude „jedinou velikou dílnou" a nad kterým bude svítit šťastná hvězda. Tato nadosobní lyrika vychází z plachého, kvietistického a pokorného srdce, jež našlo oporu v zednářském bratrstvu a jež je vzněcováno stále symbolikou a obřadem: zednářský zážitek, prožívání zednářského rituálu je tu podáno jako intimní zpověď, jako osobní kredo. Veškera tato lyrika je opravdu přednášena „s rukou na srdci", v postoji věrnosti. A kresby br. Eisenreicha, které si z této lyriky vybraly motiv poutníka a jeho bloudění, od prvních, hledajících kroků do neznáma až tam, kde u cíle pokleká vedle sloupu před oltářem a odkládá hůl, jsou přiléhavou výtvarnou parafrází Vrbovy tvorby slovesné.

A. Hartl.

Otokar F i s c h e r: **Sedm básní noci.** Praha, F. J. Müller, 1938. (Sbírky „7 vybraných básní" sv. 4.).

In memoriam Otokara Fischera vyšel exklusivní výbor 7 básní ze sbírek „Království světa", „Ozářená okna", „Kruhy", „Hlasy" a „Rok", který měl vyjíti již za života básníkova. Tento knihomilný tisk, který upravil, sázel a na ručním lisu tiskl F. J. Müller v 77 číslovaných výtiscích, je příkladem a — řekl bych v plném dosahu slova — vzorem bibliofilie, ve které je dokonalé vyvážení a dokonalá korelace obsahu a formy, kde umění knižní výpravy je plně ekvivalentní slovesně umělecké náplni (anebo ještě spíše naopak, neboť u nás se dosti zhusta dává efemernímu obsahu háv honosně knihomilný). Zde výbor lyriky, zrcadlící chvějný třpyt hvězd a zachycující šum nočního ticha, v níž pod doteky skutečnosti se otvírají perspektivy věčnosti, lyriky, zaposlouchané do hudby sfér a do melodie vlastního srdce, v níž podezníva stříbrný hlas neumírající touhy a rozevlává teskné závoje samoty, lyriky velmi ryzí intimnosti a velmi hluboké meditace je zasazen do výzdoby rytin ze vzácného astronomického atlasu (18. století), které rámují tuto vzácně lidskou poesii jako předsádky a titulní i závěrečné výzdoby a které jsou k svému tekstu v poměru partitury k libretu: t. j. tvoří spolu dokonalou jednotu. Na obálce je básníkova busta od J. Volfa. Kdo mají rádi poesii br. Ot. Fischera a krásnou

knihu, nebudou zklamáni tímto bibelotem.
A. H.

Z deníku čtenářova. 24. dubna. Prohlížím sbírku sebraných novel „Kettenglieder" „německého Waltera Scota" Karla Spindlera (1796—1855), herce, romanopisce a vydavatele almanachu „Vergissmeinnicht" (od 1830). Z tohoto plodného spisovatele, jehož sebrané dílo (dvakrát vydané v 50. letech minulého věku), obsáhlo přes 100 svazků, je do češtiny přeložen třísvazkový román „Jezovita" (Praha 1851) z r. 1829. V druhém svazku sebraných novel (souborného vydání z r. 1854 svazek 30.) na str. 1—28 je otištěna „romantická skizza" Der erschlagene Meister. Tato historická povídka, časově nevymezená, čerpá látku z templářské legendy: Rybář Patrick hledá před mořskou bouří útulek v přístřeší jánské kaple, zjistí při tom, že se tam koná shromáždění „francouzských pánů", zahalených v bílé pláště; je jimi přistižen a donucen dovézt ihned jednoho z nich ve svém člunu do Francie. Mlčelivý mladý templář, kterého Patrick veze, je Guy de Montfort, synovec stoličního mistra templářského Aumonta; je poslán do Francie, aby vykonal pomstu (vraždu) na bratru Verrailovi, zpronevěřilému komturu Templu, jenž — zřeknuv se řádu — žije se ženou a dítětem na statku ve Francii. Guy najde cestu, zatluče trojím úderem na vrata, Verrail (jenž žije pod jménem Gilbert), mu otevře, poskytne nocleh. Dobrota Gilbertova, půvab a vlídnost ženy a krása rodinného života působí mu těžkým úkol, který má vykonat, aby dosáhl stupně mistrovského. Přizná se Gilbertovi se svým posláním, obviní ho ze zrady řádu a zpronevěření templářského pokladu, ale Verrail vysvětlí, že opustil řád, v jehož účel ztratil víru, z lásky k ženě a z touhy po vlasti, že však řád nezradil a že opatroval jeho poklad, jejž Guyovi odevzdá; podrobuje se však trestu smrti. Guy odmítá trest vykonat; vtom přicházejí sousedé, pobouření zprávou, že Gilbert skrývá templáře. Guy myslí, že ho Gilbert zradil, ale Gilbert ho zachraňuje; sám však je lidmi, poštvanými zlým sousedem a rozzuřenými zmizením pokladu, zabit. Guy se zachraňuje, ale dovídá se ještě před odjezdem o smrti Verrailově, vrací se za noci pro jeho mrtvolu a ženu i dítě a odváží je do Skotska. Podává ve shromáždění mistrů zprávu, vysvětluje všecko a prohlašuje, že se raději odříká řádu než by zabil bratra. Jeho řeč působí hlubokým dojmem, stol. mistr Aumont ho pochválí, povyšuje do stupně mistrovského, zrušuje templářský celibát, zavádí dar rukaviček, aby poctil vdovu, jíž se ujímá jako otec, a dává pochovat s poctami tělo bratra Verraila, jenž smrtí smyl svou zpronevěru. Na jeho hrobu obnovuje se zelená větev a řádoví bratři konají tu výroční slavnost. — Verrail, klesaje pod ranou sousedů, volá: Hiram! Kromě toho je tu řada jiných obřadových náznaků. Romantický ráz povídky spočívá v nočních podnicích, v bouřích a tajemných náznacích, ale i v idealisaci lidské dobroty, která láme i kruté příkazy. *A. H.*

ZPRÁVY.

Zasedání V.·. R.·. dne 10. května 1938. Přítomno 38 členů, omluveno 8. Klad. v rukou V.·. M.·. br.·. V. H., který vřelým proslovem zahajuje první zasedání po valném shromáždění a vítá nové Vel.·. činovníky, kteří vykonali slib do rukou V.·. M.·.. Vysloveny díky za úspěšnou činnost odstupujícímu br.·. Vel.·. Pokl.·., br.·. K. R. a Vel.·. Taj.·. br.·. F. R. — Ustaveny jednotlivé komise (konstituční, rituálová, tisková, organisační, dobročinná, konkordátní, zahraniční a hospodářská rada) a vymezeny obory působnosti. — Záležitosti vnitřní.

Oprava opravy. Na str. 87 SZ v č. 5 otiskla redakce poznámku k mému článku o lóži Bohemia, uveřejněnému ve 4. čísle SZ; praví se v ní, že datum založení lóže Jan Amos Komenský v Or. Praha je totožné s obnovením československého zednářství a že tedy dlužno datovat její založení dnem 26. října 1918.

Historicky ovšem tomu tak není. Dne 26. října 1918 se usnesli čeští zednáři pražské pohraniční lóže „Hiram zu den drei Sternen", která měla oficiální sídlo v Prešpurku, a tři čeští členové zahraničních lóží, že vykonají přípravy k utvoření první české lóže v Praze. Lze tedy tvrditi, že toho dne vznikla lóže Jan Amos Komenský v Or. Praha, nelze však tvrditi, že byla již de facto založena. Vždyť ještě v polovině listopadu 1918 se uvedení zednáři sešli s členy „Hiramu", aby jim oznámili, že zamýšlejí utvořiti (to jest „založiti") samostatnou zednářskou lóži a zažádati o krytí. Teprve po této době mohla býti a také byla řádně založena lóže Jan Amos Komenský v Or. Praha, do níž vneseno

Světlo dne 28. září 1919 pod záštitou Velikého Orientu francouzského.

Br. Berthold Thein, jenž 26. října 1918 řídil památnou schůzi, již bylo přítomno 15 českých zednářů, napsal o ní ve Stavbě sv. II, str. 73 toto: „Po rozhovoru jsme se usnesli, že podnikneme p ř í p r a v y k z a l o ž e n í české lóže, že do jejího ustavení zůstaneme pilnými návštěvníky lóže „Hiram", že se budeme starati o sestavení českého rituálu a že br. Kvapil sestaví zásady nového Svazu." Na str. 75 píše: „Dne 12. května 1919 sešli jsme se v bytě Alfreda Baštýře, abychom se konstituovali... Podle zápisu, který byl o této schůzi sdělán (za přítomnosti 14 členů) usneslo se nás jmenovaných 7 mistrů, že se u s t a v u j e m e p r o v i s o r n ě v lóži československou za předsednictví br. Jaroslava Kvapila, jenž zvolen jednomyslně tajným hlasováním a přijal titul „Ctihodný". Dále usnesli jsme se podříditi novou lóži ochraně „Grand Orientu de France" a zvolili jsme pro ni obřad francouzský. Lóži dali jsme „pro věčné časy" jméno J a n A m o s K o m e n s k ý." Na str. 78: „Dne 17. června 1919 došlo telegraficky potvrzení Velikého Orientu a sdělení, že vnos Světla proveden bude zvláštní francouzskou delegací. Ke Vnosu došlo teprve po prázdninách, a sice dne 28. září 1919."

Podle tohoto historického zaznamenání věrohodného pamětníka a svědka počátku československého zednářství a první české lóže Jan Amos Komenský v Or. Praha jsou mé datové údaje správné a odpovídají skutečnosti. Ostatně líčení br. B. Theina souhlasí úplně s údaji článku „K desátému výročí vzniku českého zednářství" (SZ II, str. 50/51), psanému „dle původních autentických pramenů", t. j. patrně podle originálních zápisů; autorem tohoto článku je zesnulý br. Lad. Moučka (pseud. Monika), stejně jako br. B. Thein, jeden ze zakladatelů lóže Jan Amos Komenský. *Lešehrad.*

Neruda a zednářství. Jan Neruda věděl o zednářství Purkyňově a Náprstkově, kupoval si v mládí knížky o zednářství, dostal se v r. 1863 s J. V. Fričem a L. Legerem do zednářské lóže v Paříži jako člen kterési polské delegace a napsal o tom feuilleton. Zdá se, že choval k zednářství určité sympatie a snad o nich svědčí i volba značky (△), které užíval ve svých feuilletonech. Významné jest, že jeho vrstevníci si této souvislosti povšimli a jeho odpůrci snad ho ze zednářství i podezřívali. Nasvědčuje tomu polemika Karla V i n a ř i c k é h o s Nerudovým feuilletonem, uveřejněným v „Národních listech" dne 18. listopadu 1866 (tedy nedlouho po publikaci Nerudovy črty „Návštěvou u svobodných zedníků"); Vinařický otiskl tuto polemiku na 4. straně obálky své brožury „Jesuité" (1866). Polemika, nadepsaná „Starý učenec vyšehradský mladému nedouku v N. L. v č. 317", začíná se slovy: „V e l i k ý N e z n á m ý p o d z e d n i c k ý m z n a k e m △ tropí si úsměšky z ‚učence vyšehradského . . .' ". (Zednický = zednářský; termín zednář zdomácněl u nás až později, hlavně pracemi Svátkovými.) Neruda na tuto polemiku, pokud vím, neodpověděl; je to škoda: byl by měl příležitost svůj poměr k zednářství vyložiti přesněji. *A. H.*

Trenčansko Teplické Kúpele. Br. dr. J. Balassa, lázeňský lékař, nabízí všem bratřím (i jejich rodinám), kteří navštíví tyto lázně, své bratrské služby v každém ohledu.

Všem bratřím,

kteří se zajímají o význam, činnost a práci naší sesterské Obedience Veliké Lóže „Lessing zu den drei Ringen" v Praze, kteří chtějí poznati literární tvorbu a zednářská badání bratří V. L. „Lessing",

doporučujeme měsíčník

DIE DREI RINGE,

redigovaný br. J. U r z i d i l e m a vydávaný V. L. „Lessing".

Přináší cenné historické i aktuelní příspěvky vedoucích zednářských autorů, zaznamenává život a práci domácích Dílen a uveřejňuje důležité zprávy zahraniční.

Vychází v r. 1938 jako XIV. ročník. Celoroční předplatné Kč 30.—.

A d m i n i s t r a c e: Praha II., Trojanova 7. Lessingheim.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3. Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS“

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce“.)

„N E G“
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT“ - Náhražku za linoleum „SOLAN“ - Korkové desky „GLORIA“ - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT“ - Asfalt. emulsi „STREMULS“ - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalíkové dlažby

Račte laskavě obrátit!

Ciné Kodak Service

DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,

specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO

stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily

Ledeč n Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,

výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

OBSAH:

Na rozloučenou 121

Jarosl. Kvapil: **Za br. Bertholdem Theinem** . 122

Jiří Soukup: **Na celém světě** 123

A. Hartl: **Za Berth. Theinem** 123

A. Hartl: **Dvě pražské pověsti o zednářích.** (Dokončení.) 127

E. Lešehrad: **Duch svobodného zednářství 18. století v českých zemích** 131

Židé a svobodné zednářství. (Dokončení.) . 137

Děje volného zednictví 143

Odchody 147

Literatura a umění 148

Z domácích dílen 150

Zprávy 151

ROČ. I. (XII.)-PRAHA 1938-ČÍSLO 7-10

VIKTOR ARNSTEIN & SYNOVÉ
MLÝNY V ČISTÉ A V UNHOŠTI

V. J. ROTT a. s. PRAHA-I.,
Malé náměstí
VELKOOBCHOD ZBOŽÍM KOVOVÝM

Založeno 1840
TELEF. 268-31

ŽIVOTNÍ DÍLO MISTRA J. ŠETELÍKA.

Nejkrásnější a nejcennější dárek ke každé příležitosti!

SKVOSTNÉ ALBUM PRAHY

obsahuje 100 skvělých **šestibarevných** náladových akvarelů Šetelíkových a 100 dvoubarevných perokreseb. Rozměr alba 37 × 38 cm. Před každým obrazem příslušný text spisovatele a historika města Prahy, Dr. F. X. Harlasa, a to v řeči české, německé, anglické a francouzské. **Celoplátěná pěkná vazba. Krámská cena Kč 550.—.**

PRO všechen sport i denní potřebu.

PROTI všem nepříznivým vlivům počasí.

PRO rychlé opalování a docílení jemné bronzové barvy těla.

CENA Kč 3.— a 6.—.

Doporučujeme své osvědčené výrobky:

„EPIDERMIC SHAVING“ holicí mýdlo, příjemné a osvěžující parfumace. Cena Kč 10.— a 6.—.

„ANTIGUE“ kolínská voda, požitek po holení, osvěžení po těžké práci, neporovnatelný požitek při koupeli. Flacony po Kč 16.— a Kč 26.—.

„LANOLINE“ mýdlo plnotučné ke zjemnění pleti. Za Kč 3.—, 5.—, 7.— a 9.—.

„ODONTINE“ zubní pasta za Kč 4.— a 6.—, ústní voda za Kč 7.50, 10.— a 18.—.

Parfumerie E. PROCHÁSKA a. s. Praha VII-700.

Sanatorium Dr. Opatrný, Starý Smokovec-Vysoké Tatry.

Na rozloučenou.

Připravujíce o prázdninách toto číslo, netušili jsme, že bude poslední. Situace jest jasná všem, ale přece na rozloučenou chtěli bychom rádi říci několik vět, jednak pro informaci těch, kdož stojí mimo náš okruh, jednak i pro své vlastní řady, aby si naši, hlavně mladí bratři, nenechali případnou agitací proti nám nasugerovati věci, které nejsou vůbec pravdou.

Chceme rekapitulovat zásady, na nichž zednářství spočívá, a cíle, které má:

1. Naše zednářství nebylo organisací tajnou, nýbrž naopak bylo řádně hlášeno podle spolkového zákona u příslušných úřadů, které měly možnost jakékoliv kontroly. Jestliže nebyl přijat každý, kdo se k nám hlásil, a byly-li o něm žádány informace, pak je to prakse, které se používá u mnohých organisací, chtějících si udržeti určitou úroveň.

2. Čsl. zednářstvo bylo řízeno funkcionáři, svobodnou volbou volenými, a nedostávalo direktiv od žádného tajného komitétu či neznámého jednotlivce, sídlícího buď zde nebo v cizině, prostě proto, že nic takového není.

3. Čsl. zednářství, držíc se osvědčené prakse veliké většiny zednářských útvarů v cizině, žádné politické činnosti nebo propagandy nevyvíjelo a nikomu také nepřikazovalo, jaké stanovisko má uplatňovati v okruhu své působnosti.

4. Formality zasedání byly prováděny tradiční, barokní formou, t. zv. rituálem, jehož logičnost, moudrost a krásu nemohou nikdy vystihnout různé citáty v novinách, nemluvě o tom, že zpravidla jsou tendenčně upravovány. Se stanoviska spolkového zákona jest naprosto bezvýznamné, jestliže jakákoliv schůze koná se v obvyklých šatech, či se zástěrou, je-li ve spolkové místnosti sloup a pod.

5. Zednářství má za účel umožňovati všem lidem dobré vůle, bez rozdílů názorových, aby se mohli stýkat na neutrální půdě na zásadách tolerance a vzájemného respektu a tak odstraňovat předsudky a nedorozumění, jež většinou vyplývají ze vzájemné neznalosti. Právě tento typicky anglický způsob soužití vzbuzoval nejvíce podezření a útoků u nás, kde příslušníci různých politických, náboženských, uměleckých a jiných táborů jsou rozděleni na nevraživé sekty.

6. Vedle těchto konstruktivních cílů koná zednářství charitativní a dobročinné akce, hlavně tam a pro ty, na něž zákonná opatření sociální se nevztahují.

7. Naší chloubou vždy bude, že v našich řadách bylo veliké procento nejlepších lidí ze všech oborů našeho veřejného života, kteří pochopili, jaký význam má zednářství pro konsolidaci každého státu, našeho pak tím více. Mělo-li čsl. zednářství za 20 let své existence v čele Kvapila, Babáka, Syllabu, Weignera a Horu, pak musí být přece každému jasno, že to byla organisace čistá a s poctivými úmysly.

Jestliže však přes to vše začátkem letošního října se Národní Veliká Lóže Československá dobrovolně rozešla, neučinili jsme tak proto, abychom se „vyhnuli zodpovědnosti", či ze strachu. Neuhýbáme odpovědnosti, poněvadž jména našich funkcionářů zůstávají úřadům známa. Tušili jsme však, že dříve či později objeví se pod nějakou záminkou agitace, směřující k tomu, aby naše lóže byly rozpuštěny. Chtějíce v těchto těžkých dobách ušetřiti republice aspoň jednu příčinu k zneklidňování veřejnosti a jsouce si vědomi, že zagitovaným lidem bychom v dnešní atmosféře nevyvrátili po desítiletí šířené předsudky, přistoupili jsme s těžkým srdcem ke své likvidaci. Učinili jsme tak, třebas jsme si byli vědomi, že dnes, kdy je tak nutno všude usilovat o jednotu, mohly by to být právě naše lóže, se svou bratrskou atmosférou, kde se k této jednotě mohlo podstatně přispěti.

Zednářstvo celou svou filosofií jest optimistické a také i my věříme v lepší budoucnost. Zatím však nezbývá nic jiného, než rozloučiti se se všemi podle slov starého zednářského rituálu:

„Buď mír a láska s námi všemi!"

ZA BR. BERTHOLDEM THEINEM.

Shromáždili jsme se tu u rakve vzácného člověka, a zakrátko nebude ani té rakve s tělesnou schránkou Bertholda Theina mezi námi: posvátný oheň stráví, co zbylo hmotného a pozemského z jeho bytosti, a s námi zůstane jen památka muže nejlepšího, pracovníka poctivého, otce vzorného i laskavého, vlastence neochvějného a nadto nejušlechtilejšího bratra nás všech, kdož jsme si podali ruce k velikému svazku všelidskému nad rozdíly stavů a tříd, národností, plemen i náboženství, osobních snah a zájmů, chtějíce býti ve všem všady jen lidmi a co nejlidštěji tento pozemský život vyžíti.

V tomto bratrském řetěze rukou i srdcí, celý svět objímajícím, byl Berthold Thein hodnotou nepomíjející ceny, pracovníkem i tvůrcem, rovný s rovnými a přece vůdčí osobnost, jejíž význam přetrvá nás všechny a do konce našich pozemských dní bude příkladem i příkazem. Odevzdáme ohni, co v tomto krásném starci bylo dočasného, ale současnosti i daleké budoucnosti odevzdáme ten příkladný zjev pravého, nejušlechtilejšího člověka, jenž v celém svém životě nechtěl býti ničím jiným než celým člověkem. Odešel tělesně, neodešel však svým duchem a svým mravním vlivem, a takto je nadále mezi námi!

Tento klidný, vyjasněný mudrc byl na svůj odchod dokonale připraven tím, co nám tu zanechává, a tou jasnou pohodou smířeného života přišli jsme se s ním rozloučit víc než pláčem: naše díky a naše jednání překonávají bolest chvíle a v obzorech lidského osudu ji zjasňují.

Budiž tu s námi nadále, bratře Bertholde, s námi i s těmi po nás, kdo se kdy včlení ve všelidský řetěz našich rukou, našich srdcí, naší lidskosti! Neodešels, neboť dobrý člověk je víc než jeho pozemský osud — jeť hodnotou, jež zúrodňuje a zmocňuje, je zrnem, jež ulehá do země, aby vydalo novou úrodu, a je rozsévačem tuto úrodu z léta do léta opakujícím. Slunce Tvého života zapadlo, ale kdesi v neznámu i tady mezi námi vychází Tvoje světlo znova, a my se k němu díváme pamětlivi slov velikého českého básníka,

že smrt je pouze okno otevřené
v ten pravý život, v nekonečný den.

Jaroslav Kvapil.

(Promluveno při kremaci dne 24. června 1938.)

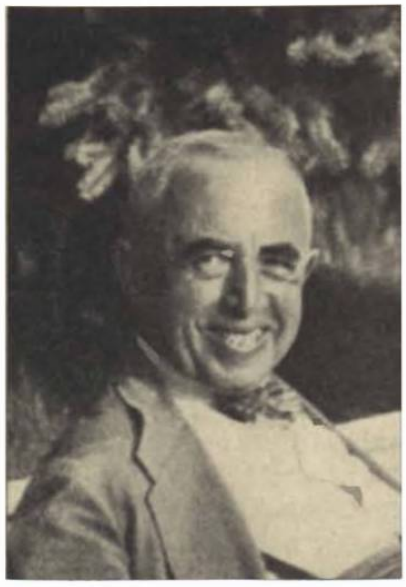

Na celém světě voní dneska růže,
já mrtvým bratřím přines' jejich květ.
A je mi trochu, jako kdybych mohl
těm drahým, ztichlým v oči pohledět.

A je mi, jak bych dlaně jejich cítil,
jež v Řetěz náš se zase zapjaly,
mám v srdci víru, že jdem' dobře žitím,
jak oni šli, jak v zítřky doufali,

že jdeme dál, kam jim už osud nepřál,
že jdeme výš, a nikdy, nikdy zpět.
Na celém světě voní dneska růže,
já mrtvým bratřím přines' jejich květ.

Jiří Soukup.

V řadě ztrát, které postihly v posledních letech náš bratrský řetěz, odchod br. Bertholda Theina náleží mezi nejtěžší. Ale odešel naplniv bohatý a plodný život: jeho let bylo 77, z toho 32 byla léta jeho zednářská.

Jeho rodištěm a působištěm byly východní Čechy: narodil se (21. května 1861) v Nových Hradech u Vys. Mýta, studoval gymnasium v Ml. Boleslavi, v Chrudimi konal praksi soudní a v Pardubicích (1896—1929) praksi advokátní, ve které pokračoval do svého úmrtí i v Praze.

Veřejné působení br. Theina bylo povahy regionální: byl činný v politice komunální a osvětové. V Pardubicích jako člen obecního a okresního

zastupitelstva organisoval městské chudinství a zřídil městskou sociální komisi. Byl členem místní i okresní školní rady a často přednášel ve svém působišti a okolí o různých oborech veřejné správy. Byla to práce drobná v duchu programu, hlásaného prof. Masarykem, k němuž se předválečný Thein hlásil; ale tento sklon k neokázalé práci humánní ukazuje také, že jeho příslušnost k řádu měla své hluboké a přirozené motivy.

Zednářská činnost Theinova je velmi významná a posléze jediná veřejná působnost Theinova; právě skrytá, neokázalá, nehlučná práce vyhovovala tomuto duchu jasnému a při veškeré rozhodnosti nenáročnému; nebyl milovník gesta a bojovné atmosféry, která působí rušivě na rozvahu. Proto se v zednářském působení uplatnila jeho pracovitost a aktivita, jeho obětavost a organisační schopnost nejplněji a proto také mu československé zednářství a jeho organisace vděčí neskonale mnoho; br. Berthold Thein náleží nepochybně mezi nejvýznamnější a nejzasloužilejší organisátory, zakladatele a budovatele čsl. zednářství; vznik a počátky jeho souvisí nerozlučně se jménem br. Theina, bez něhož by byly velmi kusé.

Dvaatřicetiletá zednářská biografie Theinova je z nejbohatších a nejplodnějších. Br. Thein náležel k našim nejstarším předválečným bratřím, z nichž dnes žijí již jen bb. Křižík, Mucha, Steinbach, A. Baštýř a Juránek — myslíme-li jen na bratry, přijaté do roku Theinovy recepce. Zažil období zednářské diaspory, období první řádně lóžové organisace předválečné (lóže „Hiram") a konečně období organisovaného národně československého zednářství. První dvě období (1904—1909, 1909—1918) poznáváme z vlastních vzpomínek br. Theina.*)

Zájem o svobodné zednářství objevil se u br. Theina již za středoškolských studií, ale byla to pouhá zvědavost, kterou dráždilo nepoznané. Ale tento zájem byl zvýšen, když se br. Thein dověděl o příslušnosti svého strýce Josefa Theina k zednářskému řádu; hledal potom sám, jak by se dostal do řádu, a když zjistil, že karlovarský advokát dr. Oskar Winternitz je zednářem, dojel k němu, získal od něho potřebné informace a hned podal přihlášku do lóže „Zum Morgenstern" v Hofu an der Saale (v Bavořích); Winternitz byl mu ručitelem.

Byl recipován dne 4. ledna 1904 v lóži „U jitřenky" v Hofu a v ní dosáhl také II. (1906) a III. (1907) stupně. Při zvýšení mzdy měl kresbu, v níž podal své nábožensko-filosofické kredo, které se ozývá také v jeho kredu zednářském. Řekl v něm: „Co mi přináší mé hledání? Co jiného, než poznání, že vše, co tu jest, příroda kolem nás a člověk v nás, celý kosmos s nesčetnými slunci a všecka tato slunce se svými nepoznanými tvory, vše, co vidíme, a co jen tušíme, jsou jen rozdílné formy velké, jednotné, nezbadané a nezbadatelné duše světa, jen rozdílné projevy prapříčiny všeho bytí, jen rozdílné otázky věčné záhady světa, jejíž řešení hledáme, nazývajíce ji bohem." Byla to odpověď na pochybnosti, které měli lóžoví bratří již při jeho recepci, domnívajíce se z jeho přihlášky vyčítati atheism; tato odpověď bratry uspokojila, třebaže lóže „U jitřenky" byla v těchto otázkách značně konservativní. Br. B. Thein byl, tuším, jediný Čech, který byl členem této bavorské lóže; předváleční čeští zednáři, pokud nebyli přijímáni lóžemi vídeňskými, byli členy říšskoněmeckých lóží v Sasku, jako v Altenburce (Hanel, Steinbach, Buschek), Drážďanech (Plzák) a Žitavě (Eger, Uhlíř).

*) Hledajíci v temnotách, 1932, str. 58 n.

V Hofu se br. Thein také dověděl, že v Praze jsou dva zednářské kroužky „Harmonie" (předseda Jar. Hanel) a „Amicitia" (předseda Filip Falkowicz), a hned po své recepci hledal s nimi styky; stal se členem obou kroužků, v nichž poznal asi desítku českých bratří. V nich se br. Thein zednářsky vyžíval, protože do Hofu byly nákladné a časově obtížné cesty; byl ve své lóži celkem třikrát: při recepci, při zvýšení mzdy a při povýšení na mistra. Br. Thein v obou pražských kroužcích, které se scházely v hotelu „Modrá hvězda" a později ve Dvorním pivovaře, často přednášel a v duchu svého realismu pobízel k aktivní činnosti, jíž dával přednost před pasivními a krasoduchými meditacemi o lásce k bližnímu v příjemném společenském prostředí. Berlínský zednářský list „Der Herold" dal si v čelo čísla ze dne 7. března 1909 Theinovu výzvu z jedné kresby: „Chrám Královského umění není parádní místností pro chvalozpěvy a tirády, neboť my jsme zedníci, a ještě nikdy nevznikla stavba krásnými slovy. Chrám Královského umění jest dílnou a prostory této dílny sahají tak daleko, jak daleko jsou naše styky. Prostor, ve kterém se scházíme, abychom vykonávali svou pobožnost, není Královské umění, není dílna. Je pouze huť na staveništi; huť, v níž mají ležeti plány stavby a zaznívati nařízení mistrova; huť, v níž máme nalézati teplo pro práci, jestliže nás venku napadne hrubý vítr, a osvěžení po námaze, jestliže jsme venku pracovali do úmoru." Tato slova prozrazují silný akční pud br. Theina, a tato aktivita se projevila plně v organisaci národně československého zednářství.

Když členové pražských kroužků v r. 1909 ustavili v Praze lóži „Hiram", která arci — jako „pohraniční" lóže vídeňské — obřadně pracovala pod záštitou Symbolické veliké lóže uherské v Bratislavě, byl br. Thein — a ovšem i ostatní čeští bratří — mezi jejími zakladateli a byl hned v ustavující schůzi zvolen řečníkem, později deputovaným mistrem a r. 1917/8 (po br. L. Pickovi) Mistrem lóže. Již to svědčí o tom, že si br. Thein mezi zednáři v Čechách získal veliké uznání. Byť nejen horlivým návštěvníkem prací (nevynechal za celou dobu, co byl členem „Hiramu", jediné práce), ale konal celou řadu instrukčních kreseb, proslovů k řetězu a přednášek o nejrůznějších věcech zednářských i nezednářských, a to nejen v Praze, nýbrž také v Bratislavě, Budapešti, Drážďanech, Vídni a jinde. O jedné z těchto kreseb vypravuje sám br. Thein v citované vzpomínce; byla to kresba ve vídeňské lóži „Schiller" (16. III. 1912) a pojednávala o zajímavém zednářském dokumentu: o konceptu stanov zednářského řádu, který J. A. sv. p. ze Stiftů předložil císaři Františkovi I., jehož byl osobním lékařem, aby ho získal pro povolení řádové činnosti. Bude záslužným a pietním činem, zachová-li se ze zednářské pozůstalosti br. B. Theina aspoň část kreseb a bude-li z nich vydán vhodný výbor.

•

Při vzniku české lóže „J. A. Komenský" br. Thein s bohatými zednářskými zkušenostmi byl ovšem mezi nejvýznačnějšími jejími zakladateli, a nepřijal-li v ní nabízenou hodnost mistrovskou, byl v její radě jako řečník a mistrův náměstek, teprve později se ujal místa na Východě. Při tom však věnoval hlavní pozornost organisaci československého zednářství, které ve svých počátcích mělo obtížné problémy sjednocení (se zednáři italské obedience) a osamostatnění, s nimiž souvisela otázka poměru k německému zednářství u nás, které se již sorganisovalo ve Veliké lóži „Lessing", a otázka ritu (skotisace). V nich se jeho zkušenosti a organisační schopnosti uplatnily nejvíce; zasloužil se hlavně nejprve o organisaci Nej-

vyšší rady skotského ritu pro Československo (1922), k níž dal podnět a v níž zastával funkce Nejv. Řečníka a posléze Nejv. Kancléře; za její pomoci byla pak organisována Národní Veliká lóže čsl. (1923), v níž působil jako Vel. Tajemník a náměstek Vel. Mistra. V těchto svých funkcích velice se zasloužil také o organisaci mimopražských lóží, které ho zahrnovaly uznáním a poctami.

Když v jubilejním r. 1928 byla založena 10. lóže („Pravda vítězí"), byl br. Thein mezi jejími zakladateli a jejím druhým Mistrem; pokračoval v ní v zednářsky výchovné práci, jejíž význam byl vděčně uznáván — jeho instrukční kresby vyznačovaly se věcností a hutností, měly jasné formulace a lapidární i vkusný výraz. To už se dotýká literárních kvalit jeho projevů, které si rovněž zaslouží zmínky. Definitivní soud o nich bude lze pronésti, budou-li někdy vydány. Ale i z toho, co známe z jeho lapidárního „Creda", které složil pro lóži „Jan Amos Komenský", z jeho živých a obsažných vzpomínek zednářských, které otiskl ve sborníku „Hledající v temnotách", z jeho nesčetných elaborátů pro potřeby řádu, ať to byly první stanovy pro NVLČs., návrh soudnictví zednářského, domácího řádu, rituálů a pod., nebo i jen svědomitých posudků a vyjádření, smíme říci, že se tu odborné znalosti snoubily s neobyčejným darem výrazné a plastické formy a že tam, kde bylo možné rozvinouti myšlenku volně a dáti jí výraz literární, uplatňoval se Theinův duch i monumentálním pathosem i jiskřivým vtipem: právník podával ruku básníkovi.

A takový byl i jako člověk: vždycky vlídné slovo, vždycky pohotová odpověď, vždycky něco pro zasmání; při tom taková hbitost postřehu a taková bezprostřední reakce, že sis vedle něho připadal až těžkopádně, třeba nikdy nezneužíval své konversační převahy. Jeho záliba v půvabném slovním šermu, kterou dobře znají jeho nedělní spolubesedníci, svědčila, že mu jazyk a jeho možnosti byly drahé a intimně známé: br. Thein byl jedním z nejlepších zednářských řečníků, a takovým ho známe i z jeho posledních let.

S br. B. Theinem odešla našemu řádu pozoruhodná zednářská individualita a — smíme to říci i při tom málu jeho tištěných prací — klasik čsl. zednářství. Sborník prací, který byl vydán k jeho sedmdesátinám („Stavba" 1931), ukázal ostatně s dostatek, jak významné místo mu bratří připisovali již za jeho života. A tento význam br. Theina nezmenšil se jeho odchodem, neboť budou dále trvat pevné základy, které právě on kladl k výstavbě našeho řádu a jejichž trvalost zaručuje i trvalost našeho vděčného vzpomínání. *A. Hartl.*

Lze snáze jít,
když cesta před námi je prošlapána
a zářivého rána
do modrých dálek vzlét už svit.

A nelze nikdy zapomnít
těch, jimiž manna
poutníkům rozptýleným byla dána
a světlo ve tmách, důvěra a klid.

Jsou jako milník bílý našich cest
a čistý pramen,
jejž k retům žíznivým jsme mohli vznést.

Těm, kteří věrně tesali vždy ke kameni kámen
by Stavba zastkvěla se, plna nádhery,
nechť vstříc zní v počest našich kladiv údery.

Josef Vrba.

DVĚ PRAŽSKÉ POVĚSTI O ZEDNÁŘÍCH.

(Dokončení.)

Smutně chodil stavitel po Praze, nevěda co počíti, až tu na mostě potkal bratra svého, kterého pro samé starosti už delší dobu nenavštívil. Bratr byl také trochu zámožný a měl i stateček s vinicí kdesi u Prahy — ale to vše v tomto případě nic nebylo platno.

Vypravoval mu tedy o svém hrozném osudu a končil: „Jsem učiněný nuzák; co mám na sobě — toť jediný můj majetek!“ Bratr naň soucitně pohlížel — ale po krátkém přemýšlení k nemalé radosti bratrově řekl pevným hlasem: „Nenaříkej, bude ti pomoženo; ručím ti, že v málo dnech ke tvým penězům ti dopomohu! Za tři dny mne navštiv a prozatím o tom nikde nemluv!“

Stavitel v prvé radosti ze slibu bratrova ochabl, když mu cestu, jak mu k penězům dopomoci míní, nenaznačil. Doléhal na něho, ale bratr se zdráhal pověděti, odkazuje ho na třetí den, kdy uzří, že pravdu děl. Konečně se dal stavitel upokojiti a toužebně čekal. Napadlo ho, že bratr jest členem jakési společnosti, která po příkladu zednářů své schůzky mívala, a tu že snad stykem s jakous osobou vznešenou vymůže, aby záležitost jeho byla vyrovnána. Naděje jeho v konečné urovnání osudné záležitosti stoupla.

S tlukoucím srdce vstupoval stavitel s bratrem do kočáru, který je kamsi odvážel. Byla úplná tma a záhy stavitel nevěděl, kudy kočár jede. Uprostřed jízdy zavázal mu bratr oči a napomenuv jej k mlčenlivosti, pravil jemu: „Budeme záhy u cíle!“ — Konečně stanul kočár, bratr jej chopil za ruku, vyvedl jej z kočáru a teprve po projití dvou chodeb a trojích schodů a několikerých dveří náhle mu spadla páska s očí.

Byl v tajném shromáždění. Veškeří účastníci měli na obličejích černé škrabošky, z nichž jen oči divným svitem zářily. Bratr, taktéž škraboškou opatřen, představil jej zakuklencům a nežli se stavitel vzpamatoval, celou historii jeho utrpení jim vylíčil. Stavitel doslechl jen konec, kde žádal bratr jeho přítomné, aby mu k listině, která by pravoplatnou před soudem byla uznána, dopomohli. Opodál stojící muž chopil se nato pera a počal podle předříkávaného mu od muže, jenž v průčelí stál, psáti. Byla to velmi účinně a právnicky správně sepsaná smlouva o stavbu paláce, sdělaná mezi hrabětem Černínem a stavitelem, jenž měl stavbu vykonati a kterou, jak bylo známo, již vykonal. Když byla dopsána a předsedajícím znova přečtena, tázal se tento, zda přítomný stavitel se vším v ní obsaženým souhlasí! Stavitel, dosud se neopanovav, třesoucím se hlasem vyjevil své spokojení a připojil díky. Scházel však ještě podpis!

Na povel předsedajícího počalo shromáždění hlasité říkání, jakoby litanie v řeči nesrozumitelné a v pokoji víc a více se tmělo, světlo po světle zhášel onen muž, jenž podle slov předsedajícího smlouvu sepsal. Konečně byla v pokoji tma úplná a hlahol hlasů shromážděných jen tlumeně se ozýval, až umlkl docela... V témž okamžení ozval se slabý ohlas kroků, jenž silněji a silněji zaznával, až zvuky kroků v rázném tempu vykračujícího vnikly až do síně, kde stanuly. V rychlosti rozsvěcena veškerá světla a stavitel k svému podivení v zděšení uzřel vedle předsedy zakuklenců hraběte Černína v plném kroji loveckém, jak častokráte jej vídával. Mlčky mu podána listina prve sepsaná. Hrabě ji letem přečetl a uchopiv podávané pero, podepsal... ale v témž okamžiku zmizel před zraky všech, jako když jej vítr odvál!

Stavitel vzpamatoval se z úžasu svého téměř teprve na ulici, když svěží větřík jeho tváře horké ovanul. Vraceli se v kočáře zpět a za půl hodiny dospěli do bratrova bytu. Cestou se zdálo staviteli, jehož oči opět páskou byly zakryty, že více kočárů z neznámého shromaždiště zakuklenců hrčelo, ba poznal i v jistou dobu, že kočár jel branou, když jeho hrkot o stěny a klenby brány se odráželeje, náhle úsilněji se ozval a při výjezdu ze brány rázem ve své síle polevil. Tušil z toho, že se nalézal v některém letohrádku za pražskou branou.

S nemalou radostí přijal z ruky svého bratra smlouvu, podepsanou hrabětem Černínem, jejíž podpis, ač čitelný, jemu jako vypálený dole uprostřed připadal. Podpis hraběte, když s jinými listinami jím podepsanými byl srovnán, uznán za pravý a stavitelovi částka v listině uvedená, ihned pozůstalými vyplacena!

(Popelka Bilianová, Z tajů pražských pověstí, str. 4—6.)

3.

Hrabě Černín, chtěje si v Praze v blízkosti hradu vystavěti palác, našel si na Hradčanech místo na prostranství proti kostelu v Loretě a také stavitele, jenž podle hraběcího poručení vystavěti měl palác, největší z paláců pražských. Stavitel předložil hraběti plány a po jich schválení jal se stavěti. Hrabě dal staviteli zálohou nějakou sumu peněz, ale ta daleko nestačila na rozsáhlou budovu a její zařízení. Stavitel však bez starosti vyplácel ze svého mzdu dělníkům i řemeslníkům, účty za dodané věci i odměny umělcům, kteří vyzdobovali palác. Byl jist, že mu bohatý hrabě vše na haléř zaplatí, jak jen palác bude hotov.

Když byla stavba i výzdoba paláce dokončena, chtěl stavitel odjeti k hraběti na venkovské jeho panství, aby mu oznámil, že je palác hotov, a pozval jej do Prahy k převzetí stavby. Ale den předtím, než z Prahy chtěl odjeti, došla zvěst z venkova, z panství černínského, že tam hrabě náhle skonal. Když bylo po pohřbu, stavitel se dal ohlásiti u vdovy Černínové a předložil jí účty, žádaje zaplacení. Hraběnka se zhrozila výše nákladu a vyzvala stavitele, aby předložil písemné potvrzení od hraběte, že náklad takový povoluje. Stavitel takové listiny neměl; odvolával se na ústní dohodu, s hrabětem učiněnou, i na to, že důvěřoval hraběcímu slovu. Ale hraběnka prohlásila, že platit nebude.

Stavitel nevěděl, co počít; neměl jistoty, že se soud, dojde-li k němu, přikloní na jeho stranu. V té nesnázi přispěl mu na pomoc jeho bratr, jenž byl členem tajné společnosti svobodných zednářů. Ten zavedl bratra do shromáždění zednářského; tam stavitel pověděl o svém případu a prosil,

aby mu bylo pomoženo. Velmistr zednářů vyzval stavitele, aby si uchystal smlouvu písemnou tak psanou, jako by byl hrabě živ.

Když potom stavitel do shromáždění po druhé přišel se smlouvou, kázal mu velmistr položit listinu na stolek před velikou oponou v pozadí sálu. Potom zhasli světla v sále a velmistr promlouval tajemná jakási slova. Tu se ukázalo slabé světlo u opony, ruka nějaká ji rozhrnula, a v tajemném přísvitu objevila se postava zemřelého hraběte Černína. Duch přikročil ke stolku a položil ruku dlaní tam, kde bylo na listině místo pro podpis hraběte. Potom zmizel.

Rozsvítili zase světla v sále, velmistr vzal se stolku listinu, podíval se na ni a podal ji staviteli se slovy:

„Ukaž jen smlouvu tuto hraběnce, uvidíš, co učiní."

Stavitel vzal listinu a nemálo se podivil, spatřiv na ní otisk mužské ruky jako vypálený. Odjel pak k hraběnce Černínové, a listinu jí předložil. Ta, spatřivši otisk ruky místo podpisu, zahleděla se bez slova na to divné znamení. Po chvilce zazvonila na sluhu, kázala mu důchodního přivésti a tomu nařídila, aby se se stavitelem smluvil o výplatě jeho účtů za palác na Hradčanech. A tak přece stavitel k svému přišel.

(Adolf Wenig: Staré pověsti pražské, str. 302—303.)

•

II. O ZEDNÁŘSKÉ VRAŽDĚ.

Důležitou úlohu ve Svátkových zednářských románech hrají vraždy zrádců zednářských tajemství. Svátek dává zavraždit Hammerschmida (v Hraběti Šporkovi), Sedláci u Chlumce začínají se nálezem mrtvoly muže, zavražděného zednáři, a v románě Karel VII. a Marie Terezie provádí se vražda v lóži.

Svátek však zaznamenal i lidovou — uvidíme však, že její původ není lidový — pověst o zednářských vraždách na dálku.

O tomto druhu lidových představ praví K. Olbrich:*)

„O svobodných zednářích, o nichž lid má vůbec podivuhodné představy, věří se, že mohou členy, kteří zrušili slovo nebo losem propadli smrti, usmrtit z dálky. Náhlá smrt některého muže vzbuzuje proto zhusta podezření, že zemřelý byl svobodný zednář. Po mínění lidu totiž je srdce každého člena, formované z jeho vlastní krve — na papíře nebo dřevě — zavěšeno v lóži a stačí jen propíchnouti je jehlou, aby se přivodila okamžitá smrt dotyčného člena."

L. Strackerjan ve sbírce Aberglauben und Sagen aus dem Herzogtum Oldenburg (Bd. I, Oldenburg 1867, str. 292) otiskuje pověst,**) která je zřejmou předlohou verse Svátkovy:

„Byl jednou jeden muž, který se svou ženou pilně chodil do kostela. Ale najednou to přestalo; šel mezi svobodné zednáře. Když to žena zpozorovala, dělala všechno možné, aby ho od toho odvrátila, ale on řekl, že teď už, ani nemůže zpátky, že už je vázán. Tu šla do domu, kde zednáři konali své schůzky. Nejprve nechtěli ženu vpustit, ale protože se stávala příliš dotíravá a prudká, připustili ji do komory, a nyní vysvětlovala, že její muž nesmí zůstat mezi zednáři, že by k tomu nikdy nesvolila a nenechala ho sem docházet, že mají jméno jejího muže jen vyškrtnout. Po dlouhém zdráhání přinesl předseda velkou knihu, listoval v ní před ní a ukazoval jí, že na každém listě je jméno jednoho svobodného zednáře a jeho srdce vyobrazené, a mezi dvěma listy ležela vždy zlatá jehlice. Potom řekl: „Vezměte tuto jehlici, milá paní, a píchněte ji do srdce svého muže, potom hned přestane být svobodným zednářem!" Žena to učinila s radostí, a ze srdce vystoupila kapka krve. Když však potom přišla domů, našla svého muže ležet mrtvého v posteli a jehlice vězela v jeho srdci. Nejstarší se obával, že by ten muž horlivé a statečné ženě zradil tajemství svobodných zednářů."

---

*) Dr. Karl. Olbrich: Die Freimaurer im deutschen Volksglauben (Breslau 1930), str. 44.

**) Zde ji překládáme ze sbírky K. Wehrhana „Die Freimaurerei im Volksglauben" (II. vyd., Detmold 1921, str. 65/6).

Svátek ve své studii „Zednáři (freimauři) v Čechách v XVIII. století"*) píše o 80. letech toho věku:

*

S kazatelen bylo za té doby proti zednářům co nejprudčeji hřímáno a horlivci klerikální pronášeli o nich nejnesmyslnější pověsti, jak se toho nalézá doklad v „Pražských poštovských novinách" ode dne 14. ledna 1786, kde se sděluje o kázání jistého mnicha na venkově, že kněz ten, bouře proti „bezbožným freimaurům", pravil mezi jinými: „Ti lidé mají své pokoje černými obrazy vykrášlené, a kdož by z vás pomyslil, že ti obrazové lidi představují, do kterých, když jich s krku zbýti chtějí, nůž vrážejí, a byť byl ten člověk třeba na tisíc mil vzdálen, jeho skrze nějakou ďáblovou moc života zbaví atd." V Praze opět vypravoval si lid obecný, kterak prý zednáři špendlíkem do podobizny píchnou a že člověk tou podobiznou představovaný hned umře.

V tom bychom mohli vidět zárodek a pramen „pražské pověsti", kterou k tomu připojuje v poznámce, kdyby tato pověst nebyla tak příliš doslovnou kopií lidové pověsti oldenburské, zaznamenané Stackerjanem.

*

Ale ani zpráva Svátkova o novinářském záznamu není, zdá se, Svátkovým objevem. Čteme ji už v roce 1864 ve studii „Z osmnáctého století",**) kde anonymní autor (K. Sabina?) vykládá: „Že se o masonech i po Praze a venku podivné zvěsti roznášely, o tom máme hojných důvodů i tištěných. Všeobecná pozornost se na ně obrátila zvláště l. 1785, kde 11. prosince uveřejněno bylo vládní nařízení řádu toho se týkající. Obsahovalo následující články, jež doslovně dle českých pražských novin od 15. ledna 1786 podáváme: (tu článek reprodukuje pět článků císařského patentu o zednářích a pokračuje): „Tytéž noviny, od 14. ledna roku 1786 podávají zprávu: V jednom místě jakýs mnich, jenž se tam mezi nejosvícenějšího a za nejlepšího kazatele počítá, a na důkaz toho, když na kazatelnu stoupá, vždy čtvero hořících pochodní kolem sebe má, na kázání projevil, jak bychom ty bezbožné kacíře, freymaury nazvané, poznati mohli. Ti lidé mají své pokoje černými obrazy vykrášlené, a kdožby z vás pomyslil, že ti obrazové lidi představují, do kterých, když jich z krku zbýti chtějí, nůž vrážejí, a byťby ten člověk třeba na tisíc mil vzdálen, jeho skrze nějakou ďáblovou moc života zbaví atd. V Praze zase kolovalo, že masonové špendlíkem do podobizny píchnou a že člověk zamyšlený hned umře."

Článek „Zlaté Prahy" dokazuje nám tuto pověst v r. 1864 pro dobu minulou. Stojíme tedy před záhadou, kde Svátek tuto pověst slyšel. Zdá se, že Svátek, opíraje se o svědectví tohoto článku, pražskou versi „opatřil" nebo „prokázal" — překladem německé pověsti.

*

Jedna z pražských pověstí vypravuje, kterak žena jednoho nově přijatého zednáře zpozorovala, že její muž přestal do kostela choditi, z čehož soudila, že se dal mezi zednáře. I chtějíc ho z nebezpečného spolku toho vyprostiti, vedrala se jednou do lóže shromážděné a naléhala na to, aby jí muže propustili. Po dlouhém zdráhání ukázal jí velmistr lóže knihu, v níž byla na každém listu jméno jednoho zednáře zapsáno a zároveň jeho srdce vymalováno; mezi každými dvěma listy knihy té pak ležela zlatá jehlice. I pravil velmistr k ženě, aby jehlicí píchla do srdce muže svého, čímž prý týž ihned přestane býti zednářem. Žena tak učinila a ze srdce vyprýštila kapka krve. Když pak žena domů přišla, nalezla muže svého mrtvého na zemi, se zlatou jehlicí v srdci. Velmistr se prý totiž obával, že by muž mohl neohrožené ženě této vyzraditi tajemství zednářská.

(Josef Svátek: Obrazy z kulturních dějin českých, 1891, díl II, str. 296/7.)

Ant. Hartl.

---

*) Obrazy z kulturních dějin českých II, str. 296—7.

**) V Hálkem redigované „Zlaté Praze", č. 10 z 15. května 1864, str. 118.

DUCH SVOBODNÉHO ZEDNÁŘSTVÍ 18. STOLETÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.

Pro svobodné zednářství 18. století v českých zemích je vrcholná doba jeho rozkvětu v letech 1770—1790. Tehdy se stalo zednářství v Čechách střediskem pravé kultury srdce a ducha. Neboť v jeho řadách byli opravdoví vyznavači pravdy a jeho práce řídili osvícení šiřitelé humanity a pokroku. Stručně se zmíním o čtyřech lóžích tohoto údobí, o vlivech, jež působily na jejich vývoj, a o ušlechtilých zásadách a ideích, jež je ovládaly. Jsou to pražské lóže „U tří korunovaných hvězd" a „Pravda a jednota u tří korunovaných sloupů" a brněnské lóže „U vycházejícího slunce" a „U pravých sjednocených přátel", jež jsou typickými představiteli svobodného zednářství u nás v 18. století.

Po úředním zákroku proti t. zv. zednářským — rosekruciánským spolkům r. 1766 ustala lóžová činnost v Čechách na nějaký čas. Teprve kolem r. 1770 nastává vzkříšení lóžového života. Byla ustavena pražská lóže „U tří korunovaných sloupů" a byla obnovena i odpočívající lóže „U tří korunovaných hvězd". K jejímu oživení především přispěla horlivá činnost zednáře a přírodovědce Ignáce Borna, jenž přišel r. 1770 z Vídně do Prahy a přihlásil se do lóže „U tří korunovaných sloupů". Pro toto období je důležitý též překlad francouzského spisu „Pokus o vlastenecké přátelství", v němž se navrhují neomylné prostředky, které učiní lidstvo ctnostným a občansky lepším (1771), a jenž byl jakýmsi programem obnovené lóži, která si zvolila hlavně výchovný a filantropický cíl. Vedle tohoto spisu měla vliv na vývoj zednářství v Čechách i zednářská literatura, jež se u nás počala šířiti v letech sedmdesátých zásluhou knihkupce a nakladatele Volfganga Gerle.

Volfgang Gerle založil r. 1771 první čtenářskou společnost, t. zv. Learned Club; pomáhal svému bratru Ondřejovi při zřízení první půjčovny knih v Praze, vydal r. 1779 obsáhlý, na svou dobu nejmodernější u nás katalog knih, které vyšly do r. 1778. Pokusil se též o založení prvního měsíčníku knihkupeckého oznamovatele, po lipském veletrhu rozdával zdarma katalogy lipských knižních novinek, což činil i při pražských trzích a jarmarcích. V letech 1771—88 vydával různé časopisy. V svém krámě v Jesuitské (Karlově) ulici vykládal zednářskou literaturu, jež vzbuzovala veliký zájem o řád, jehož tajnosti byly vždy největším kouzlem, lákajícím k zednářství.

Ale nejen vliv zednářských spisů přivodil znovuoživení regulérního zednářství v Čechách. I obava, aby z nedostatku řádného zednářství v Praze se neutvořily pokoutní lóže, způsobila, že se čeští zednáři snažili obnoviti odpočívající práci v dílnách a budovati na uznaném světovém zednářství.

V čelo nově zbudované odpočívavší lóže „U tří korunovaných hvězd" byl zvolen syn starého loyálního zednáře Šebestiána Františka hr. Kinigla a Terezy, rozené hraběnky Černínové z Chudenic, Kašpar Heřman Kinigl (1745—1824). Jeho otec vychovával jej na bezděkovském panství v zednářských zásadách a syn se chystal jíti v otcových tradicích. Recipován r. 1764 v pražské lóži „U tří korunovaných hvězd", stal se později vedoucí osobností zednářství v Čechách. V letech 1782—1786 byl Velikým Mistrem Provinciální lóže pro Čechy.

Po r. 1770 nastává tedy v zednářských lóžích v Čechách nový život.

Bylo to zednářství světlé, bez postranních úmyslů, hledající cestu k Bohu i k člověku, k budování chrámu moudrosti povznesením ušlechtilostí lidských srdcí. Již zde se zřetelně uplatňuje všelidská touha po míru a smíru všech národů, po radostném sbratření a soužití všeho lidstva, třeba to byly tenkrát vlastně jen červánky těchto velikých ideí.

Roku 1773 postavila lóže „U tří korunovaných hvězd" památník humanity, sirotčinec u sv. Jana Křtitele v Praze. Tento čin nejlépe dokazuje ušlechtilé snahy svobodných zednářů v Čechách, kteří měli na zřeteli nejen zdokonalování svého srdce a ducha, ale i veřejné dobro, jež by pomáhalo těm, kdož potřebují pomoci.

Roku 1774 vypracovala lóže „U tří korunovaných hvězd" všeobecná pravidla, jež se musí zachovávati při uvádění hledajících. Tato pravidla vyznačovala, čeho jest šetřiti a dbáti, aby se do lóží nedostal nehodný vetřelec a aby mezi bratřími vládly mír a klid, shoda i soulad, aby i v tom směru svaz svobodného zednářstva si zachoval a udržel vážnost veřejnosti. V osmi poměrně obšírných oddílech se určuje, co má svobodný zednář znáti o svobodném zednářství, aby věděl, co jest jeho podstatou, co se žádá od zednáře po stránce citové i etické, jaké vlastnosti má míti, jak se má chovat k řádu, jak v lóži a mimo ni, jak se má chovati k cizincům čili profánním mužům, co se rozumí ctí svobodného zednáře a co se rozumí zednářskou prací.

Ke konci r. 1777 byli hodnostáři lóže „U tří korunovaných hvězd": stoliční mistr: c. k. rada Helly, první dozorce: Josef hrabě Kolovrat, druhý dozorce: rytmistr Wagenheim, ceremoniář: Phil. hr. Sweerts, řečník: malíř Q. Jahn, almužník: páter Fickert, pokladník: kupec Scoffo, tajemník: Heyde. Počátkem r. 1778 zemřel stoliční mistr Helly a na jeho místo byl určen hrabě Salm.

Z ostatních členů této lóže jmenuji zvláště: advokáta Fr. Nagla, radu apelačního soudu Josefa hr. Sweertse, pražského faráře Angela Falge, exjesuitu Jana Zeidlera a Kristiána hr. Clam-Gallase. Z pozdějších členů jmenuji z kněží Jana Hackla a Kašpara Straku.

Podle seznamu z r. 1790 měla lóže 103 členy a 4 služebné bratry.*) Stoličním mistrem byl tehdy Friedrich svob. p. Schmidburg, major.**) Z členů šlechticů uvádím zejména: hraběte Vojtěcha Černína, Karla hr. Clama, Adolfa hr. Kaunice, Kašpara Heř. hr. Kinigla, hrab. Ant. Kolovrata, hr. Jos. Nostice-Rienecka, hr. Jos. Schlicka. V seznamu jsem zjistil také pražského knihtiskaře Jana Ferd. Schönfelda a knihkupce Jana Gottfr. Calve.

Jiná důležitá lóže je „Pravda a jednota", jež byla otevřena v Praze 30. XI. 1783. Sestávala zprvu z 15 bratří, kteří se spojili na popud Josefa Mallabailly hraběte Canala, aby utvořili novou lóži. Po dohodě s mistry lóže „U tří korunovaných hvězd" a lóže „U tří korunovaných sloupů" se sešlo sedm mistrů a jeden tovaryš z lóže „U tří korunovaných hvězd" a čtyři mistři a dva učňové z lóže „U tří korunovaných sloupů"; přibrali si ještě jednoho bratra z vídeňské lóže „Zur wahren Eintracht" a usnesli se, že ustaví lóží „Pravda a jednota" (později „Pravda a jednota

*) Verzeichniss der Mitglieder von der vollkommenen und gerechten □ zu den drey gekrönten Sternen und Redlichkeit im Morgen vom Prag am Johannisfeste 5790. Gedruckt bey Anton Hladký.

**) Příbuzný podplukovníka Friedricha svob. p. Schmidburga, jenž byl činný jako zednář již v letech šedesátých.

u tří korunovaných sloupů"), která by byla vzornou dílnou šiřitelů pravdy a zednářského souladu a lásky.

Podle zachovaného seznamu byli zakladateli lóže Pravda a jednota: Filip hr. Clary-Aldringen, c. k. komoří, tajný a guberniální rada, Veliký Mistr. Jan Herrmann z Hermannsdorfu, c. k. guberniální rada, deputovaný Veliký Mistr. Josef Mallabailla hr. Canal, c. k. komoří, první Dozorce. Rafael Ungar, c. k. universitní bibliotekář, druhý Dozorce. František Gläser, c. k. aktuár při studijní komisi, Tajemník. Josef šl. Plencicz, MUDr., profesor lékařství, Řečník. Jan Kř. Delcurto, soukromník, Pokladník. Josef Butschek, c. k. rada, učitel kamerálních věd, Ceremoniář. František hr. Salm a Reifferscheid, c. k. komoří, bývalý deputovaný Veliký Mistr. Ignác Cornova, učitel poetiky a dějin, zástupce Řečníka. Rudolf hr. Špork, c. k. komoří a hejtman u pěšího pluku, Mistr. Prokop hr. Lažanský, c. k. tajný rada, komoří a místopresident českého gubernia, Mistr. Josef Urbany, úředník účtárny, Tovaryš. Jeronym Nigrony de Ciello, c. k. rytmistr, Učeň. Václav Sacher, komorník u J. Herrmanna z Herrmannsdorfu, Učeň. Leopold Růžička, komorník u Filipa hr. Clary, Učeň. C. de Micheraux, vojín v neapolských službách, Mistr.

Lóže „Pravda a jednota" utěšeně vzkvétala. Podle listinného dokladu, uloženého v archivu strahovského kláštera, jenž obsahuje seznam bratří této lóže, měla r. 1793 dvěstědva členy. Kromě již jmenovaných zakládajících členů nalézáme mezi bratry matematika dra Františka Gerstnera, hudebníka Antonína Hložka, profesora esthetiky A. Bohuchvala Meissnera, profesora anatomie dra Jiřího Procházku, profesora církevních dějin dra Kašpara Royko, strahovského preláta Josefa Mayera, profesora chemie a botaniky dra Josefa Mikana a č. j.

Jsou to vesměs vynikající osobnosti ve veřejném životě, nejlepší lidé tehdejší české společnosti, kteří jsou důkazem vážného pojímání zednářských úkolů, jimž se nevyhýbali a v nichž viděli plnění svých kulturních a občanských povinností.

Zajímavé je, že v seznamu jsem nenalezl ani jediného žida. Svědčí to o tom, že duch zednářství 18. století v Čechách nebyl rázu deistického, nýbrž spíše theistického.*) Tím se vysvětluje okolnost, že tehdy mezi zednáři v Čechách se často vyskytují i katoličtí kněží. Ostatně, jak konstatuje Josef Volf v článku Z dějin pražského zednářství po roce 1740 (Svobodný zednář 1926, č. 3., str. 41), v českém zednářství až do jeho dobrovolného uspání r. 1794 židé do řádných lóží přístupu vůbec neměli.**) V „Zákoníku lóže U tří korunovaných sloupů v Praze" je výslovně uvedeno, že z členství lóže jsou vyňati nevolníci, prostí vojíni, židé a mohamedáni.

R. 1789 navštívil lóži „Pravda a jednota u tří korunovaných sloupů" Volfgang Amadeus Mozart, kde jej pražští bratří uvítali za zpěvu jeho kantáty „Radost zednářů", kterou složil na Bornovu počest.

Jak tehdy na svobodné zednářství nazíraly stát a pokrokové osobnosti, které v této instituci tušily důležitého kulturně výchovného činitele, svědčí dokument, zachovaný v zámeckém archivu v Rychnově nad Kněžnou, jenž je majetkem hrabat Kolovratů. Je to opis dokumentu, jenž byl poslán r. 1785 z Vídně provinciálnímu mistrovi, jenž však není v listině jmenován. Dopis se týká podmínek, za kterých císař Josef II. by byl

*) Deismus značí vyznávání kteréhokoli boha, rozumová víra; theismus značí víru v určitého boha křesťanského.

**) Souviselo to asi s nedůstojným postavením židů v tehdejší době.

ochoten uznati zednářství v svých zemích. Praví se v něm, že by mohl trpěti zednářský řád, který má lidstvo vzdělávati a státu prospívati, když bude v řádu vládnouti pořádek, když budou do lóží přijímáni jen osvědčení státní občané a když počet lóží příliš nevzroste a když se omezí jen na hlavní a větší města. Při výběru členů se má postupovati s velikou opatrností a má se dbáti, aby byli přijati jen mužové, jejichž poctivost byla vyzkoušena. Styky s cizinou musí ustati a peníze a taxy nesmějí býti odesílány do ciziny.

Jasný pohled do života pražských lóží 18. století skýtá dílo „System der Freimaurer-Loge Wahrheit und Einigkeit zu drei gekrönten Säulen in P..." (1794). Knížka vyšla proto, aby i veřejnost byla poučena o podstatě zednářství, a aby pomohla obnoviti již zaniklý styk moudrých lidí. Předmluva vyjadřuje přání, aby lidstvo a stát neutrpěly zánikem tohoto styku. Pravou a upřímnou bolestí musí býti naplněno srdce opravdového občana, poněvadž jeho vlast by byla jistě ušetřena nejednoho otřesu, kdyby bylo dopřáno svobodnému zednářství zúčastniti se práce ve všech oborech kulturního vývoje a pokroku, čímž by bylo mohlo přispěti k vyrovnání a k překonání národních a náboženských protiv.

Pozoruhodná jsou slova, jimiž je definována zednářská lóže: „Lóže je d e m o k r a t i c k á r e p u b l i k a v nejširším smyslu slova. Neboť při shromáždění jejích bratří, bez rozdílu stupňů, hodností nebo věku, je zákonodárnou jakož i výkonnou mocí."

„System" znamenal vlastně doslova odkaz svobodného zednářství, vydání počtu o činnosti lóže „Pravda a jednota". Vyvrací pomluvy o zednářství a dává poznávati, v čem záležel život pražských lóží. O cíli svobodného zednářství praví se v něm: „Účelem svobodného zednářství jest dobročinnost v nejširším rozsahu, jenž se kryje se smyslem tohoto slova; účelem svobodného zednářství je snaha hmotnému i mravnímu zlu a utrpení lidstva předcházeti, již v zárodku je překonávati a brzditi i zastavovati."

Na Moravě byla založena v Brně 13. I. 1782 lóže „U vycházejícího slunce", již řídil Karel hrabě Salm-Reifferscheid. Tato lóže měla náležeti pod pravomoc Provinciální lóže pro Čechy v Praze. Ale poněvadž většina jejích členů byli šlechtici důstojníci, kteří měli větší nebo menší vztahy k Vídni, zdráhala se brněnská lóže podříditi se pražskému vedení, a vyjednávala s Provinciální lóží rakouskou ve Vídni. Z toho vzniklo určité napětí mezi Brnem a Prahou. Když pak postupem času přibývali brněnské lóži i členové z občanských kruhů, kteří neměli nerozlučných vztahů k Vídni, docházelo k neshodám a tím k stálému neklidu, který vadil plodné práci.

Za těchto okolností zažádali si někteří členové lóže „U vycházejícího slunce" 31. X. 1783 za čestné krytí s odůvodněním, že chtějí v Or.·. Brno založiti druhou lóži, která se podřídí Provinciální lóži v Praze. Zatím se již lóže „U vycházejícího slunce" rozhodla, že se podřídí Provinciální lóži rakouské, ale tím nezabránila vzniku druhé lóže „U pravých sjednocených přátel", jež byla založena 9. III. 1784,*) nejdříve pod vedením stoličního mistra MUDr. Fr. v. Weissenbacha, krátce poté pod vedením Antonína hraběte Belcrediho.

*) Zwo Reden bey der Eröffnung der neuen □ zu den wahren vereinigten Freunden im Orient von Br-n. Gehalten den 7. 8. und 9. des dritten Monats von zween Meistern dieser □ (Prag 1784).

Po založení této druhé brněnské lóže pomalu nastalo uklidnění a vyrovnání napiatých poměrů a neshod v lóži „U vycházejícího slunce", neboť obě lóže se posléze podřídily Provinciální lóži pro Čechy v Praze a 11. VII. 1785 společně uspořádaly svatojanskou slavnost. Když r. 1785 císař Josef II. nařídil, že se musí zmenšiti počet lóží, sloučily se r. 1786 obě brněnské lóže v jedinou pod jednotným názvem „U slunce sjednocených přátel".

Podle listin z let 1785—1788 byli členy těchto spojených lóží zejména Antonín hrabě Belcredi, c. k. komoří, Jan hrabě Bubna, rada apelačního soudu, Jan Nep. hrabě Mitrovský, okresní školní komisař Fr. Ulrich, lékař František Weissenbach, kanovník a brněnský konsistorní rada Josef Galle, kanovník Hyacinth Arnold, děkan Ondřej Marschhoffer, farář v Bělé Karel Killar, domácí kaplan hraběte Belcrediho František Keller, premonstrátský děkan v Šternberku na Moravě Alois Bernath, farář Josef Seibert, řada důstojníků a j.

R. 1791 je zaznamenán premonstrát, kaplan v Jimramově Josef Chilík.

Zednářské zásady, jež tyto lóže vyznávaly, jsou hlavně obsaženy v zachované řeči, která byla proslovena na svatojanské slavnosti v lóži „U pravých sjednocených přátel" dne 11. VII. 1785. Praví se v ní:

Zednářova životní pravidla jsou mnohá; moudrý jich poslouchá.

Miluje nade vše Nejvyššího Stavitele, slouží a pilně poslouchá jeho příkazů.

Miluje a ctí své rodiče a všechny, kdož jsou s ním pokrevně spřízněni.

Miluje též své bratry, ještě více: každý člověk jest mu bratrem.

Ctí ve všem, co je přírodou a stvořením, nejmoudřejšího Stavitele světa.

Posvátná je mu zednářská přísaha, posvátný každý slib.

Ctnostný jest jeho přítelem, ať je zednář nebo profánní.

Pamětliv toho, že všechny chyby lidí jsou slabosti a omyly jejich špatně vychované představivosti, nezanevře na žádného člověka, tím spíše ne na přítele nebo bratra pro nějakou utrpěnou urážku.

Je poslušen hlasu rozumu jako nejrozšafnějšího vůdce.

Dobročinnost se skromnou přívětivostí jsou nejvýznačnější rys zednářův.

Snaží se, aby se ovládal, aby byl mistrem svých pudů — mistrem svého hněvu a své vášně.

Je-li sám k sobě důstojný, jest jím rovněž i k jiným.

Je spravedlivý v slovech i v činech.

Zvyká si nikdy nejednati neprozřetelně, dříve rozvažuje, nežli něco podniká, aby se vyhnul hlouposti; neboť co je větším nesmyslem, než když někdo bezmyšlenkovitě mluví a jedná.

Nikdy nelituje svých činů, neboť dříve zkoumá své počínání a čemu nerozumí, přenechá jiným.

Ani řečí ani jednáním jiných nedá se klamati a svésti k tomu, aby nějak uškodil svým bratřím.

Jeho pevnou mysl nezviklá ani dobrá ani špatná zpráva, sleduje své předsevzetí, a nic jej neodstraší od dobré věci.

Je-li pronásledován lží, tedy mlčí a své nepřátele zahanbí velkomyslnými činy.

Ví, že má povinnost zlo, jež jej stihne, podle možnosti mírniti, přece

však s klidnou myslí a s trpělivostí bez reptání snáší, co boží vůle naň nepříjemného sešle, pevně jsa přesvědčen, že věčný Stavitel nikdy nezatíží dobré lidi nad jejich sílu.

Pilně pečuje o své tělesné zdraví, aby nic nerušilo jeho duši v jejím zdokonalování; je proto střídmý v jídle, mírný v pití a ve všech zábavách.

Čistotnost a pořádek zevnějšku svědčí o čistotě duše, proto o ně usiluje v svém domově, na svém těle a ve všech svých podnicích.

Mírnost ve všem jest nejlepší; proto zednář nehýří přepychem a nádherou a vždy zůstává v mezích počestnosti.

Přízeň jeho bližního není mu lhostejná; proto se vyhýbá všemu, co vyvolává nepřízeň.

Nikdy se neuloží k spánku, dokud neprozkoumal denní záležitosti; před každou nocí ještě jednou probadá činy uplynulého dne a ptá se: co jsem vykonal? v čem jsem pochybil? jaké povinnosti jsem zanedbal?

Tak prohlíží řady dobrých a zlých skutků, od počátku až do konce.

Je nejpřísnějším nestranným soudcem sebe sama, trestá se za nesprávná jednání a těší se ze svých dobrých skutků.

Vedle zednářských lóží v Brně utvořil se na Moravě zednářský kroužek v Jimramově, kam přišel r. 1784 již jako zednář evangelický kněz Michal Blažek, aby se tam ujal vedení evangelického reformovaného sboru. K němu se pak přidružili zednáři jimramovský farář František Keller, kaplan Josef Chilík, Josef Karafiát, hr. Belcredi a j.

Spojené brněnské lóže pracovaly v souladu a bratrské lásce téměř až do dobrovolného uspání zednářských lóží v českých zemích r. 1794. Jejich působnost v profánním životě byla v mnohém směru blahodárná. O tom svědčí zvláště obsáhlé „Dějiny města Brna", jejichž autor, evangelický farář Trautenberger, svědomitě zaznamenal o tehdejších brněnských zednářích, co vykonali na poli humanitním a jaké si získali zásluhy o kulturní život v Brně na sklonu 18. století.*)

*

Jak zřejmo z tohoto vylíčení působnosti čtyř hlavních lóží, které byly typickými představiteli svobodného zednářství u nás v 18. století, vládl v nich duch osvícenský, jenž vyžadoval od bratří nejen snahu po vzdělanosti, ale i po ryzosti charakteru. Naši předchůdcové chtěli, aby zednář byl vzorem občana, přítele a šiřitele osvěty. Proto lóže byly tehdy shromaždištěm výkvětu českého národa, měly vliv na svoji dobu a vykonaly užitečné poslání.

A úkol dnešních zednářů, jejich pokračovatelů, spočívá v tom, aby jako oni pracovali v jejich tradicích, aby v našem národě pomáhali v snahách po občanské svornosti, v udržení kázně a pořádku, v podporování kulturního života, národnostní solidarity a šíření pravého demokratismu, jehož bylo vždy vzorem v českých zemích svobodné zednářství, jež právě dnes má zvýšenou povinnost tyto zásady do krajnosti hájiti proti násilí a nebezpečí rozvratu.

Emanuel Lešehrad.

---

*) R. 1793 zednář, evangelický farář Riecke založil Ústav pro vdovy a sirotky pro všechny země dědičné; moravští zednáři založili též čtenářský kroužek v Brně, stavěli se za pokrok v lékařství (dávali se první očkovati), pořádali veřejné přírodovědecké přednášky. Po roce 1794 se lóže přeměnily ve Spolek pro pěstování přírodních věd a vlastivědy.

ŽIDÉ A SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ.

(Dokončení.)

Obraťme se k poměrům v Německu. Zde třeba především poukázati na přehmaty Židů. 1807 byla ve Frankfurtě n. M. založena pod francouzskou záštitou židovská lóže „L'aurore naissante". 1814 byla reorganisována patriarchou Hirschbergem. Varování všem německým lóžím líčí její frankfurtský vznik takto: „Tento nový židovský templářský systém frankfurtské židovské lóže souvisí dosti patrně s názory, vyslovenými v bibli. Rytíři trojnásobného kříže mají pomstiti Boha na všech nevěřících — Židovi jsou všichni věřící nevěřícími — a obnoviti zákon Páně; odměnou jejich prací jest: pro každého rytíře kus země nevěřících. Zde jest opět skryté židovstvo, neboť jen židovstvo má Boha, jehož jeho vyznavači musí velebit, a Židovi jsou majetky nevěřících přislíbeny jako jeho dědictví po právu."

Po založení židovské lóže ve Frankfurtu následovalo založení takových lóží v Hamburku a jiných městech Německa. Z těchto tajných společností vycházela neustálá podryvná práce, která bránila, aby se státnímu životu dal klidný tok. A 1848 objevili se pak i Židé na hladině německého života. Heine a Börne jsou z nich nejznámější osobnosti. „Židé opatřují evropské revoluce zdatnými spisovateli... rok 1848 ukazoval takové bohatství židovského spisovatelstva, jaké se sotva dalo tušit, a všechny noviny ministerského tisku, tak zvaného konstitučního a rudého, byly hned skoro výlučně redigovány a zpracovávány od Židů."[10]) A Disraeli, anglický židovský premiér, muž, jenž lépe než kdo jiný znal stav věcí, řekl pyšně: „Mocná revoluce, která nyní vře v Německu, vyvíjí se zcela za přízně Židů, jimž připadl skoro veškeren monopol profesorských stolic."[11]) Proto se jednomyslně bouřilo proti náboženství, vrhala se jablka sváru mezi katolíky a protestanty, aby se v Německu rozdmychala nenávist. Všecko to, zcela jako dnes, pod pláštíkem snášelivosti, svobody myšlení a humanity. Zvláště v tom vynikla hamburské židovská lóže „U tří kopřiv".

Pan Blumröder řekl v jedné lóžové přednášce (Asträa): „Má-li pokračovati stavba humanity, musí staré formy ve státě a církvi padnout pod silnými údery kladiva. Stará výzbroj se pak zničí násilím, a je-li toto ničení trestné podle lidských zákonů, přece se tím dosti činí věčnému zákonu, který vládne dějinami lidstva."

Gotthold Salomon, doktor filosofie, bratr lóže „U vycházejících ranních červánků", čestný člen lóže „U stříbrného jednorožce", přichází na veřejnost s tímto projevem, co do zřetelnosti sotva překonatelným: „Proč se v celém zednářském obřadu nenajde ani stopa po církevním křesťanství? Proč nepočítají zednáři od narození Kristova, nýbrž jako Židé od stvoření světa? Proč není v zednářství žádného symbolu křesťanského? Proč kružítko, úhelnice a váha? Proč ne kříž a jiné mučednické nástroje? Proč místo Moudrosti, Síly a Krásy ne křesťanské trio: víra, láska, naděje?"

Svobodný zednář Ludvík Bechstein, dvorní rada, vrchní bibliotekář v Meiningen, rytíř řádu rudého orla, odhaluje jeho cíle těmito naivními slovy: „Všichni chtějí být šťastni; radost ze života je právem každého člověka: avšak toto právo jest tlakem přítomnosti velice omezeno."

Pan Goldschmidt, židovský bratr, píše ve svých „náznacích" u příležitosti zrušení řádu: „Zrušení řádu v jedné části Ameriky nezasluhuje schválení; ať je jakákoli státní forma, smí se rozpustiti teprve tehdy, když bude jeden Bůh a jedno vzývání."

Že to není křesťanský Bůh a křesťanský světový názor, který je tu míněn, zdůrazňuje dobře srozumitelným způsobem Goldschmidtův sekundant a rasový soudruh bratr Ludvík Börne (Baruch). Pravil: „Zrodila se vláda a s ní otroctví. Zlí se radili, jak upevniti svou vládu, a vymyslili křesťanství, aby vnesli do lidstva krvavý rozbroj. To viděli dobří a nejlepší každé doby, jak lidstvo rylo ve vlastních útrobách, viděli a truchlili, avšak nezoufali. Neboť květina spásy vyrážela v jejich srdcích. Kolem oltáře práva táhl se tajemný kruh. Jak se jmenuje svazek, který vespolek poutá ušlechtilé? Zednářství."

Jak to pak vypadalo v hlavách vůdců svobodného zednářství, o tom nechť svědčí toto: Mazzini prohlásil za svůj princip, že se mají učinit taková opatření, aby revoluce byly tvořeny samou vládní mocí. Dále píše: „Neuspávejte nikdy lid. Obklopte jej neklidem, rozčilením, překvapeními, lží a slavnostmi. Země se nezrevolucionisuje mírem, morálností a pravdou. Lid musí být bez sebe." Americe adresoval tento muž výzvu k založení republikánské universální aliance, kterou uzavírá těmito slovy: „Věřím, že

---

[10]) Eckert: Der Freimaurerorden. Str. 242.

[11]) Connigsby 1844: podle des Mousseaux: Le Juif.

právem a svatou povinností každého člověka jest podporovati všemi možnými prostředky snahy jiných národů a jiných lidí po založení universální a republikánské aliance. A já se zavazuje, jako člen tohoto sdružení, býti ze vší své síly a všemi prostředky nápomocen propagaci a realisaci našeho snažení."[12])

Když se spiklenci 1854 sešli ve Švýcařích, postavil se Mazzini, z Francie vypuzený, v jejich čelo. Zatížen trojnásobnou vraždou, usnesenou v tajném tribunálu za jeho předsednictví, dokázal, že mu byl skutečně každý prostředek dobrý. „Mladá Italie" vznikla skrze něho. „Ale velikému mistru nestačilo," praví d'Alincourt, „zrevolucionovat jeden národ, bylo nutné zneklidnit všecky. Založilo se Mladé Německo, Mladé Polsko, Mladé Švýcary, Mladá Evropa."[13])

Weishaupt, velebený idealista, píše vysokému řádovému bratru: „Abychom zůstali pány svých debat, musíme mluvit jednou tak, po druhé onak. Říkejme vždycky, že konec ukáže, co jest třeba pokládati za pravdu, mluvme hned tak, hned onak, abychom nepřišli do rozpaků, abychom své skutečné myšlenky učinili neproniknutelnými pro nezasvěcené. Chci z adeptů udělat špiony, pro ně, pro ostatní, pro všecky."

Vysoký bratr psal jinému (Nubiovi): „Všecko se podřizuje úrovni, pod kterou chceme snížiti lidstvo. Doufáme rozložiti, abychom mohli vládnouti... Ale já se obávám, že se šlo příliš daleko; pozoruje osobnosti našich agentů, začínám se obávati, že vyvolanou bouři nebudeme již moci ovládati... My jsme lid oloupili o monarchickou víru, o čestnost a rodinu, a nyní, kdy slyšíme z dálky hřmění, chvějeme se, protože by nás netvor mohl pozříti. My jsme lid zbavili kus po kuse každého čestného citu; bude beze smilování... Svět byl zaveden na svah demokracie a od nějaké doby demokracie mi znamená demagogii..."[14])

Téže osobnosti jest určen také příznačný dopis Žida Piccolo-Tigre, svého času jednoho z hlavních agentů ve všech evropských zemích. Po projevu uspokojení nad agitační cestou se praví: „Od nynějška nezbývá nám dále nic, než přiložit ruku k práci, abychom přišli k rozřešení komedie... Země, kterou jsem vzdělával, byla bohata, a smím-li důvěřovat zprávám, nejsme již vzdáleni vytoužené epochy. Mně, který jsem studoval práce našich společností ve Francii, Švýcařích, Německu, je pád trůnu mimo veškeru pochybnost... Nejde o revoluci v té či oné zemi, toho lze při dobré vůli dosíci vždycky. Aby se bezpečně zničil starý svět, věříme, že je nutné, zadusiti sémě katolicismu a křesťanství... chybí nám, bohužel, jen hlava, aby poroučela. Hodný Mancini má pořád ještě v hlavě a na rtech svůj humanitní sen. Nehledíme-li na způsob jeho atentátů, je na něm něco dobrého. Probouzí svým tajnůstkářstvím pozornost mas, které ničemu nerozumějí z řečí osvíceného kosmopolity. Naše tiskárna ve Švýcařích dobře pracuje a vydává knihy, jakých si přejeme... Brzy musím do Boloně, kde bude potřebí mé zlaté přítomnosti..."[15])

V instrukci téhož „malého tygra" nejvyšším agentům piemontských lóží se praví: „Nejdůležitější jest isolovati člověka od jeho rodiny a zbavit ho mravů... Vnuknete-li několika duším odpor k rodině a náboženství, potom prohoďte několik slov, probouzejících přání ke vstupu do lóže. Měšťákova ješitná snaha ztotožnit se se svobodným zednářstvím, má něco tak banálního a universálního, že jsem vždycky u vytržení nad lidskou stupidností. Divím se, že celý svět neklepá na dveře všech nejjasnějších a neprosí o to, státi se dělníkem na obnovené stavbě chrámu Šalamounova."[16])

Nadmíru zajímavý dokument, který byl spisovateli dějin jakobínů, A. Barruelovi, (1806) dodán vysokým vojenským hodnostářem italským, Simoninim, uvádí nás zvlášť dobře do dílny židovsko-zednářského spiknutí. Simonini, poděkovav Barruelovi za osvětlení Dějin revoluce, pokračuje: „Mocí, která svým velkým bohatstvím a svou protekcí, již požívá na všech dvorech, jest nepřítelem nejen křesťanského náboženství, nýbrž každé společnosti, jest sekta židovská. Zdá se nepřítelem všech a odloučenou ode všech, ale není. Neboť stačí jen, aby se někdo projevil jako nepřítel křesťanství, a hned je od ní chráněn a podporován. Což jsme neviděli, že své zlato marnotratně rozdělovala moderním sofistům, svobodným zednářům, jakobínům a iluminátům? Židé tvoří jedinou sektu, aby, možno-li, docela zničili jméno křesťanství. Říkám jen to,

---

[12]) Podle Deschampse na uv. m. Sv. II., str. 523.

[13]) Litalli Rouch: Paris 1815. Str. 5—6.

[14]) Crétineau-Joly: L'Eglise romaine en face de la Revolution.

[15]) Deschamps na uv. m. Sv. II., str. 277—279.

[16]) Des Mousseaux: Le Juif, le judaisme et la judaisation des peuples chrétiens. Paris, 1869. Str. 345.

co jsem sám o Židech slyšel. Když mé rodné město Piemont bylo v revoluci, měl jsem často příležitost stýkati se se Židy. Byl jsem tehdy bez zvláštních skrupulí, předstíral jsem, že vyhledávám jejich přátelství, a říkal jsem jim, prose je o nejpřísnější mlčelivost, že jsem se narodil v Livornu, že pocházím z rodiny židovské, že jen navenek žiji jako katolík, uvnitř však cítím jako Žid a že jsem si pro svůj národ vždycky uchoval něžnou lásku. Věnovali mi plnou důvěru. Slibili, že mě udělají generálem svobodných zednářů, ukázali mi zlato a stříbro, jehož užívali pro své lidi, a chtěli mi dát dekorované zbraně, odznaky svobodného zednářství, které jsem také přijal, abych je neodstrašil. Nejvlivnější a nejbohatší Židé svěřili mi takto porůznu toto: Že svobodné zenářství a řád iluminátský byly založeny dvěma Židy (jména, která uvedli, bohužel, jsem zapomněl), že od nich pocházejí všecky protikřesťanské sekty, které právě ve všech zemích čítají do milionů; že jen v Italii mají pod svým poslušenstvím 800 katolických kněží, profesorů, biskupů a kardinálů; že se vydávají za křesťany, aby je snáze oklamali, a cestují s padělanými křestními listy po všech zemích; že s pomocí peněz dosáhnou brzy zrovnoprávnění ve všech zemích; že potom rychle oloupí křesťany, jsouce v držení domů a půdy, pomocí lichvy, o jejich majetek a že se konečně za méně než jedno století stanou pány světa, zničí ostatní sekty, aby si zjednali vládu."[17])

Barruel poznamenal k těmto přiznáním, že i jemu sdělil kterýsi svobodný zednář, že je zvlášť ve vysokých stupních mnoho Židů. Celé 19. století to dokázalo a což teprve přítomnost! Tajení židovského cítění a myšlení pod křesťanským pláštíkem je také skutečnost, přes kterou nelze přejíti k dennímu pořádku. Žid David Macotta vypravuje, že ve Španělsku žijí v církvi celá pokolení tajných Židů. Židovský historik Keyserling píše, že mu 1895 kterýsi španělský šlechtic řekl, že jest původu židovského a že na jeho rodném ostrově Mallorca žily tisíce rodin tajných Židů, kteří uzavírali sňatky jen mezi sebou.[18])

Z lůna svobodného zednářství vyšla v polovině minulého století jako jeho dítě internacionála. Obě tyto organisace jsou dvě křídla téhož hnutí. Obě jsou mezinárodní, obě usilují o vládu v boji proti každému náboženství, obě jsou vyslovené nepřítelkyně monarchie, obě bojují proti vlastnictví a rodině. Není to po prvé v dějinách svobodného zednářství, že se v jeho činnosti projevily dvě tendence. Tak se stalo, že celé svobodné zednářství sice přivedlo francouzského krále na popraviště, že však potom část původců revoluce vypověděla poslušnost a přivedla pod guillotinu revolucionáře.

To se opakovalo znovu v našem věku, kde „demokraté" byli od „proletářů" přitištěni ke zdi. Zda přechodně či nastálo, nelze právě říci s určitostí. Rozhodně však jsou proletáři vyhlédnuti za berany, aby rozmetali překážky, které nelze odklidit jinak než násilím. Není to náhoda, že šiky anarchie vedou Židé, jak v Rusku, tak v Maďarsku a Německu. To jsou nejlepší průkopníci světové vlády požidovštěného svobodného zednářství, spojení s Alliance Israélite Universelle.

Něco podobného, byť i v menším měřítku, už tu také bylo: 1871. Nad pařížskou komunou, třeba musila být rozstřílena, byli v lóžích u vytržení. Bratr Thirifoque nazývá ji největší revolucí, kterou kdy bylo světu umožněno obdivovati; je prý povinností svobodného zednářství ji podporovat. Tak myslili mnozí, ale věc se utvářela brzy příliš divoce a bylo zakročeno. Mouřenín vykonal svou povinnost. Brzy se začala diktatura Židů a bratra Gambetty; celá vláda, senát, tiskoví šéfové atd. byli skoro bez výjimky lóžoví bratři; mezi držiteli moci 1879 bylo jich 225, mezi nimi Crémieux, zakladateli Alliance Israélite Universelle. Od této doby se také datuje protiněmecká propaganda, obepínající celý svět. Diplomaté svobodného zednářství pracuji neúnavně. Židé v Německu sami horlivě pomáhají, němečtí zednáři nepostavili nic proti těmto rejdům (byli na výpravách za kamenem mudrců), nýbrž koketovali se západními „bratřími". Spiklenci se dnes přiblížili svému cíli: „světovou revolucí k světové republice".

Přílišná horlivost rozpálených hlav musí být ovšem tlumena, ale zlá slova, kterými se navzájem častují vůdci „kapitalistů" a „proletářů", jsou určena jen pro hloupou masu.

„Ať je jakkoli veliký antagonism mezi vojáky obou armád, vůdců se nedotýká, internacionála je dosud v rukou mužů, kteří více nebo méně stojí pod vlivem tajných sekt," praví C. Janet správně v úvodu jmenovaného díla Deschampsova. Neboť Van-

[17]) Deschamps na uv. m., Sv. III., Doplněk.
[18]) Geschichte der Juden in Navarra. Str. 188.

dervelde a soudruzi, kteří pronášejí nadšené proletářské řeči, jsou zároveň věrní sluhové svobodného zednářství, t. j. zároveň židovství, stejné duše se našly. Zpráva, že prý Lenin a Trocký byli členy kterési pařížské lóže, docela není tak nepravděpodobná, i když dosud, pokud je mi známo, o tom nebylo podáno konečně platných důkazů.

Spikleneckým typem nejčistšího zrna byl Simon Deutsch, zednářský bratr a zároveň vedle Karla Marxe jeden z vůdců rudé internacionály. O této osobnosti píše Arnim (1872) Bismarckovi, že jest jednou z nejdůležitějších spojek mezi německým a francouzským demokratickým tiskem a nebezpečným politickým prostředníkem. Za německo-francouzské války žil Deutsch ve Vídni a prováděl tam horlivou propagandu, ovšem pro Francouze, r. 1871 vynořil se však opět v Paříži, tentokráte jako jeden z nejčinnějších členů komuny a jako jeden z jejích nejdůležitějších financovatelů. Po jejím pádu šel do vězení; ale ne nadlouho: na naléhání rakouských konsulů byl opět propuštěn na svobodu. Také vyhoštění z Francie, ke kterému došlo krátce poté, bylo jen krátkého trvání: přítel Žida Gambetty vymohl mu povolení k pobytu v Paříži. Zde Deutsch financoval „République française" a vedl odtud vídeňskou „Neue Freie Presse". Dlouho však to nedrželo toho dobrodruha v městě Krále slunce; cítil prach a vydal se na jiný konec Evropy, aby tam pomáhal založit oheň. Jel na Bospor, byl prostřednictvím zednářstva vyslán do předsednictva Mladoturků, pomáhal tam připravovat pád Abd-ul-Azisa a dělal, co mohl, aby se rozpoutala válka mezi Tureckem a Ruskem. 1877 byl oddanými novinami navržen za guvernéra Bosny; brzy potom umřel. Vidíme, že pestrost v životě tohoto počestného poutníka je dokonalá. Bylo by zajímavé se dověděti, zda a v jakém příbuzenském poměru k němu je bývalý rakouský židovský ministr Deutsch.

Co se týče Žida Karla Marxe, vzbuzuje ještě dnes velké pobouření, spatřuje-li se i v něm intrikán, ovšem velmi sebeovládavý. Socialisté všech odstínů se na něho odvolávají, aby ospravedlnili své činy. Zdá se mi, že největším právem tak činí bolševici. Karel Marx byl by dnes, kdy padly všecky závory, rozvinoval ruku v ruce s Karlem Liebknechtem a Lvem Trockým prapor občanské války; vždyť z Londýna tleskal pařížské komuně!

Málo známá epizoda vrhá na jeho vlastní pohnutky významné světlo.

Když ještě mladá internacionála svolala kongres do Ženevy, byla tam nadhozena otázka, která, kdyby byla bývala jinak rozhodnuta, mohla z ní udělat stranu dělnickou a ne rejdiště ctižádostivých intrikánů. Francouzští delegáti totiž navrhovali, aby do internacionály, která měla býti stálým zastupitelstvem dělnictva, byli voleni jen dělníci a řemeslníci v užším slova smyslu. Tím by se byly mohly přes mnohé řečňování a intriky jasně sledovati vlastní hospodářské cíle. Proti tomuto návrhu postavil však Karel Marx, jsa v tom podporován zvláště svým zetěm Lafarguem, celou svou autoritu a výmluvnost a dosáhl konečně, že „intelektuálům" zůstala otevřena všecka vrata. Nesmíme podceňovat následky této události. Kdyby byla bývala přijata první resoluce, byl by býval hospodářský program jasný; výjimky pro neřemeslné pracovníky, zasloužilé o zájmy dělnické, nebyly by posunuly základy. Takto však zahnizdili se brzy v dělnickém hnutí intrikáni všech druhů, kteří s převahou demagogie dovedli využíti dělnických mas jako žebříku pro vlastní ctižádostivé plány. Že i tu Židé na prvních místech stáli a stojí, není arci třeba ani zdůrazňovati, neboť nikdy nebyly tak veřejně páchány ničemnosti s dělníkem, jako od židovských intelektuálů druhu Trockého, Bély Kuna, Leviné a jejich nesčetných rasových soudruhů. Dělníci se mohou poděkovat svému židovskému svatému, Karlu Marxovi, neboť on jim nadrobil, zda vědomě či z instinktu, nerozhoduje, polévku, kterou dnes a — zítra budou jíst oni.

Vedle těchto jednotlivců, kterých lze napočítat kolik chcete (jmenuji jen mistry lóže P. Hertze, M. Löwenhaara, W. Lewina, C. Cohna, M. Oppenheimera, B. Seligmanna, M. Wertheimera a j. v Německu; Crémieuxa, Morina ve Francii; M. Montefiora, L. Nathana v Italii) vynikla celá rodina, R o t s c h i l d o v é. Od Amšla Rotschilda, jenž dovedl tak plodně lichvařit s miliony vévody hessenského, od Nathana Rotschilda, vlastního vítěze bitvy u Waterloo, od vídeňského kongresu, od míru 1871 a ještě více dnes tkají Rotschildové své zlaté sítě nad zeměmi. Jsou ještě i dnes nejbohatším domem zeměkoule, jsou v nejvyšších postaveních ve všech státech, kde ráčí žiti, a od r. 1809 jsou zednáři. To znamená, že jsou nedotknutelní, že mají po ruce všechny prostředky, peněžní a diplomatické, aby potlačili všecko, co je jim nemilé. Proto není ku podivu, že vůdci sociální demokracie, Židé nebo požidovštělí (Judentzer), mohou sice nadávat na královskou tyranii, na Kruppa, Stinnesa, ale neodvážili se ani slova proti dobrým pánům Rotschildům. Proto bylo sice v době komuny vypleněno mnoho domů, jen paláce Rotschildů (150) zůstaly nedotčeny. Že tato rodina, přes svou pří-

slušnost ke svobodnému zednářství, smýšlí velmi nacionálně, je téměř samozřejmé. Jejich dcery se provdaly za hrabata a barony, ale žádný mužský potomek za nežidovku. Že však byl baron Karel z Rotschildů povýšen na komandéra řádu neposkvrněného početí Panny Marie, nesmí nás ani uvádět v úžas při komedii, která byla před světem hrána. Prostředek jako prostředek.

Ještě mlčenlivěji než ve vlastním svobodném zednářství pracují však ryze židovské lóže. V New Yorku byl (1843) založen řád Bne-Brith, nyní tak pověstný. Před několika desítiletími čítal 206 lóží! Kolik jich je asi dnes? Vedle něho pracuje Kesher Shel Barzel; 1870 měl asi 5500 organisovaných členů...

Cíl řádu Bne-Brith je ovšem výlučně židovský; nepracuje teprve ode dneška na zániku evropských národů. V poselství bratra Peixolta (1866) se praví: „Velmistr navštěvuje, možno-li, často přičleněné lóže. V tomto roce učinil návštěvu lóžím jedenácti měst. Konal mnoho konferencí, aby je poučil o jejich povinnostech, aby posílil snahy řádu, aby se docílilo morální a intelektuální podpory a dokonalého sjednocení israelské rodiny."[19])

Myslí-li však prostý člověk, že se ortodoksní židovstvo s hrůzou odvrací od beznáboženských snah svobodného zednářství, mýlí se velice, neboť, jak nám dr. Ruppin otevřeně doznal: židovská ortodoxie není náboženství, nýbrž „bojovná organisace k udržení židovského národa". Jen s tohoto hlediště třeba posuzovat její jednání, všecko ostatní je fráze pro bezelstný dav. Židovstvo se sice uchovalo tuhé jako nikdy žádný národ, přece čas tu a tam uvolnil kámen z budovy talmudu. Tyto odloučené údy založily pak jiné bojovné organisace, respektive použily k tomuto účelu jiných svazů: Alliance Israélite, svobodné zednářství, internacionála, Anglo Jewish Association a j. více. Rozličné úderné oddíly se často navzájem potírají, jeden odvolávaje se na svou starou, osvědčenou organisaci, druhý nepokládaje již starý kostym za účelný a bera si namísto kaftanu frak a namísto talmudu komunistický manifest. Pochodují odděleně, útočí však všechny jednotně na evropskou společnost. Všecko, co ji rozkládá, je vždy ode všech Židů podporováno. Jen tak teprve docela porozumíme velmi významné resoluci židovského koncilu z 29. června 1869 v Lipsku: „Synoda uznává, že vypracování a uskutečňování moderních principů jest nejbezpečnější zárukou přítomnosti i budoucnosti židovstva a jeho stoupenců. Jest přední životní podmínkou expansivního vývoje židovstva." Intrikující zednářství a ortodoxie jdou ruku v ruce, a my jsme svědky zvláštního divadla, že nejkonservativnější zařízení světových dějin, synagoga, vystupuje po revoluci v — jiných institucích. A francouzský vrchní rabín Isidor psal 1868: „Mesiáš, ať člověk nebo idea, kterého Žid očekává, tento slavný nepřítel křesťanského spasitele, ještě nepřišel, ale jeho den se blíží! Již se začínají národy, vedené společnostmi regenerace pokroku a osvícení (t. j. zednáři), skláněti před Israelem. Kéž celé lidstvo, poslouchajíc filosofie Alliance Israélite Universell, jde za Židem, který ovládá inteligenci nejpokročilejších národů. Lidstvo obrací svou tvář k hlavnímu městu obnoveného světa; to není ani Londýn, ani Paříž, ani Řím, nýbrž ze ssutin povstalý Jerusalem, který je městem minulosti i budoucnosti zároveň."[20])

Skutečnost zednářské a židovské vlády byla, jak předcházející vývody ukazují, poznána a vybadána od mnoha mužů; i časopisy dřívějších dob se tu a tam odvážily nad tím povzdychnout. Tak na př. „Münchener Historischer Blätter" z roku 1862: „Moc, kterou si Židé dovedli opatřiti s pomocí svobodného zednářství, dosáhla zenitu. Existuje tajná společnost se zednickými formami, která je podřízena neznámým šéfům. Členy této společnosti jsou hlavně Židé."[21])

Ale tyto a podobné střízlivé pokusy o vzepření nepomáhaly. Neboť zednářsko-židovský tisk měl monopol a mohl si dovolit všecky pokusy o objasnění prostě umlčet. Tak se stalo, že počestní lidé dodnes jsou naprosto neznalí rejdů vrchních generálů. To jsou ti, kteří hledají „kámen mudrců".

Lze pochopiti, že leckterý hledající zednář brání se rozhořčeně útokům na svůj řád, tak na př. Findel ve své známé „Geschichte der Freimaurerei": v dílech Eckertových, Barruelových a j. vidí zlomyslná osočování a podezřívání, aniž se však blíže pouští do všech námitek. Nemusíme být docela stejného mínění s jmenovanými badateli, musíme však připustiti, že správně předvídali nutné smutné následky tajných společností, přes dobře míněné snahy jednotlivců. Findel mluví (1861) ještě

[19]) Archives Israel. 1866. XX. Str. 885/6.
[20]) Archives Israel. XI., str. 495.
[21]) Podle Mousseaux n. uv. m., str. 342.

s patra o „tak zvané" židovské otázce. Ale jako čestný muž pozdvihl mnohem později, byv k tomu donucen trpkými zkušenostmi, hlasitě svého hlasu proti Židům. Potom myslil, že Žid „pokládá všechny cizí národy jen za objekt vykořisťování", žádal vyloučení Židů ze svobodného zednářstva, poněvadž poznal, že jsou „našimi potlačovateli". Dnes by bratr Findel viděl, že je zbaven všech ilusí. Že tedy mezi zednáři byli lidé vážných snah, nenapadá mi ani popírat; jen jich lituji, že se dali vodit za nos od lidí, které musíme označit jako zločince největšího kalibru.

Poznali jsme krátce některé muže, některé proudy a metody zednářství. Byli to praktikové lži, podvodu, zločinu, legalisovaného domněle ušlechtilými motivy. Toto působení přivedlo Ludvíka XVI. na popraviště; zednáři byl spáchán atentát na vévodu z Berry, stejně na Ferdinanda, krále neapolského, Františka Josefa rakouského a Viléma I. pruského. Obětí jedu byl císař Leopold II., obětí Ankaströmovy pistole Gustav III. švédský atd.

Lóžemi byla kdysi inscenována revoluce v Portugalsku (za nejúčinější podpory kardinála Neta, původem alsaského Žida); na příkaz lóže padl v Sarajevu arcivévoda Ferdinand srbskými svobodnými zednáři a také bratr Jaurès (též jeden z rudé internacionály), když náhle dostal hryzení svědomí a nemohl již s pravdou couvnout. Psal 30. července 1914: „Zde ve Francii pracujeme všemi násilnými prostředky pro válku, která musí být vybojována, aby hnusné žádostivosti byly uspokojeny a protože pařížské a londýnské bursy spekulovaly v Petrohradě..." To byl jeho poslední písemný projev. Vrah byl osvobozen.

Tak se táhne desítiletími jako hrozná páska spiknutí ctižádostivých mužů. „Lid musí být bez sebe." Vždy nová slova, vždy nové sliby, nové lži jsou vrhány do davu, způsobné časopisy je vysvětlují žádoucím směrem, vzniká „veřejné mínění". „Mírem se nezrevolucionisuje země". Proto válka, pod vedením zlatých mocností, etapa k vyššímu panování.

1859 psal Enfentin v dopise: „G., jenž vždy věří ve válku, vykonal včera návštěvu, z níž se vrátil pln nadějí. Věří vždy ve válku. Věřím, že Rotschild a Pereira nechají všecko běžet, co mohou, a že je to to, co v něm znovu vzbudilo naději."[22])

1852 řekl již Eckert na konci jednoho svého díla: „Řád svobodných zednářů je spiknutí proti oltáři, trůnu a vlastnictví, za účelem sociálně-theokratického řádového státu nad celou zemí se sídlem vlády v Novém Jerusalemě,"[23]) To se do písmene vyplnilo a Nový Jerusalem je právě stavěn! Světová válka, světová revoluce, bylo třeba vyplniti tento program; dlouho vytoužený cíl stojí přede dveřmi. Jde jen o prestiž některých osobností a otázky kázně uvnitř světového komplotu. Předpoklady jsou tu, následky se ukáží. Kardinal Manning prorokoval s podivuhodnou ostrostí v kterési londýnské řeči dne 1. října 1877: „Je nad imperátory a knížaty a za nimi; to, mocnější nad ně, bude pocítěno, až přijde chvíle. Toho dne, kdy všechny armády Evropy budou zapleteny do obrovského konfliktu, revoluce, která nyní pracuje tajně a pod zemí, bude pokládati chvíli za vhodnou, aby se odvážila vypuknout. To, co jsme dříve viděli v Paříži, budeme znova mít před očima v celé Evropě."

Dlouho připravované dílo se konečně zdařilo: vidět Německo, obklíčené a poražené, u nohou svobodného zednářství. Italie byla vtažena do války nejen národními silami, nýbrž i rejdy bývalého králova vychovatele a pozdějšího ministra války Ottolenghiho (Ottenheimra), Velmistra Ernesta Nathana a Sonnina. Když se Sonnino stal ministrem pro zahraničí, bylo chování Italie jasné. Řecký král podlehl působení bratra Venizelose a hrozbám bratra Jonnarta (francouzského vyslance), že Athény budou rozstříleny. Podobně se vedlo Rumunsku; Severní Amerika zastrčila nejdříve nesmírné jmění, zatím temné síly kolem Barucha a soudruhů připravily všecko, čeho třeba, aby při vhodné příležitosti zasáhla. Pro tuto válku byli po ruce i všichni zlatí mocnáři Židé, které pyšně vedl Oskar Strauss, sám Hebrej; jsou to bankéři G. Blumenthal, E. Meyer, Isaak Seligmann, W. Salomon, Philipp Lehman (chybějí jen Löb, Schiff, Kahn atd.); velkoprůmyslníci A. Lewisohn, D. Guggenheim; rabíni Wise, Lyons, Philipson; profesoři R. Gottheil, Holländer, Wiener; žurnalisté Franklin, Stransky, Beer, Frankfurter atd. Strauss praví ke konci svého dopisu (francouzskému vyslanci), že je „nadšen" (enthusiastisch) pro Dohodu (Entente), a praví, že nálada Židů pro Dohodu může se označiti za téměř jednomyslnou. Byť i Židé s počátku ještě snad nebyli docela jednotni, nastalo rozhodně dokonalé sbratření, jakmile se k Dohodě připojili „němečtí" Židé v Americe.

Na jaře 1918 přišla totiž, doprovázena triumfujícími hlasy anglického a fran-

[22]) Oeuvres de S. Simon et d'Enfantin.

[23]) Der Freimaurerorden in seiner wahren Bedeutung. Str. 361.

couzského tisku zpráva, že se všichni američtí Němci postavili na stranu Dohody, aby rovněž bojovali pro humanitu proti pruskému militarismu. Nemohlo se tomu věřit, až se viděly podpisy na resoluci: Schiff, Cohn, Cahn.[24])

„Enthusiasmu", o němž mluvil Oskar Strauss, můžeme rozuměti dvojnásob dobře, vzpomeneme-li řeči amerického Žida Isaaka Markussohna, kterou pronesl jako odpověď na proslov Lorda Northcliffa. Ten vážený Isaac řekl doslova: „Válka je obrovský obchodní podnik, při němž nikoli heroismus vojáků, nýbrž obchodní organisace je to nejkrásnější a Amerika je pyšná na příznivé obchodní postavení, které prožívá."[25])

S tímto „enthusiasmem" táhla Amerika do války za ideály lidskosti, kryta lživým pláštěm ješitných demagogů. Potom následovaly jiné státy americké.

Nejsem kompetentní, abych vyslovoval soud o jistě mnohých kořenech a důvodech světové války, ale jeden kořen se mi zdá nepopiratelný: světový komplot k upevnění nadstátní světové říše, plánovitě prováděný nesmírnými židovskými penězi, krytý tajnými spolky a satansky chytře využívající národních snah národů.

O tom všem nepochybně věděly německo-židovské kolonie, avšak velká část německých Židů, zvláště těch bohatých, jistě věřila, že stačí jisté oslabení Německa, aby svou moc trvale zajistili; druhá část, která nemusila se ohlížet na osobní peněžité ztráty, dala nerušeně průchod své nenávisti k Němcům na prospěch Dohody a jejích pomocníků, vpadla po dostatečných úspěších své rozkladné činnosti německému vojsku do zad, a ne dosti na tom: postavila se s pomocí moskevských židovských peněz (Joffe, Radek-Sobelsohn) v čelo anarchie ve všech německých zemích, respektive zmařila zakročení proti ní. Tohoto druhu byli Luxemburgová, Levien, Mühsam, Leviné, Haase, Cohn atd.

Co rozlišovalo „demokratické" a „revoluční" Židy, byly otázky taktiky a osobního egoismu; cíl jejich byl týž, totiž židovláda v Německu. Němci pak mohlo být dost lhostejné, zda bude mu znenáhla vyssáván morek z kostí, anebo zda propadne hned anarchii.

K anarchii došlo na mnoha místech a to otevřelo četným Němcům oči nad podstatou židovské činnosti, nad čímž se ulekli do jisté míry „demokrati", z nichž pan Frank Cohn mluvil v New Yorku, titíž, kteří měli rozhodný vliv na osud Německa r. 1933. Neboť, kdyby Michl otevřel oči docela, potom by už nemohli nařídit furor teutonicus proti „všeněmcům", „militaristům" atd., nýbrž mohl by se obrátit proti cizímu duchu, který si osoboval řídit německé osudy. (Toto poznání přišlo Německu vedením Adolfa Hitlera.)

Slyšeli jsme po seznání „mírových podmínek" najednou patriotické tóny z úst židovsko-německých státníků, a listy židovského novinářského lesa šuměly vlasteneckou píseň. Toto rozhořčení nebylo, zdá se mi, vhodné; neboť naši Židé sotva mohli žádat, aby pánové s druhé strany Kanálu a velkého rybníka uložili uzdu své nenávisti a vzali na ně ohled, kde německé vojsko svými pohádkovými vítězstvími přece rozmetalo nejchytřejši výpočty mnohaleté práce. Ale oni se uklidní; v Paříži „dobře známý" pan Warburg a pan Melchior již dovedou obhájit své ve Versaillích podle slavných vzorů dřívějších dob s úspěchem a Němcům velkomyslně přenechají k obhospodařování německou říši.[26]) (Přeložil Ant. Hartl.)

DĚJE VOLNÉHO ZEDNICTVÍ.

(Dokončení.)

Jistý baron v. Hund založil a rozšiřoval toho času tak nazvaný system templářský pod jménem „stricta observantia" (přísné poslušenství). Jeho systém záleží hlavně v tom, že tvrdil, že volné zednictví není nic jiného, než-li pokračování řádu templářského, žádal slepou poslušnost od svých přívrženců, a opovrhoval všemi jinými systémy, kteréž k rozeznání od svého nazýval systémy „latae observantiae" (nepřísného poslušenství). On měl 7 stupňů: 1. učeník — 2. tovaryš — [133] 3. mistr — 4. škotský mistr — 5. novic — 6. templář ve 3 třídách, eques, socius, armiger — 7. eques professus. — Jako člověk a vojín proslulý vévoda Ferdinand přistoupil k to-

[24]) Nemohl jsem zjistiti, je-li to týž F. Kohn, který 19. února 1918 v New Yorku veřejně prohlásil, že si všichni „němečtí demokraté" přejí vítězství Dohody.

[25]) Inform.-Bureau, Rotterdam, 13. března 1917. Heisen. uv. m. Str. 162.

[26]) Potvrzením tohoto názoru je celá pozdější výstava listopadové republiky.

muto systému a následkem toho, že i mnoho vážných a učených mužů k němu se přidalo, považoval jej za jedině pravý a učinil konec ustavičnému fabrikování hieroglyfů. Nastala neobyčejná správnost a příkladný pořádek v hromadách, páska bratry spojující se utužila, byla v skutku bratrská a srdečná, i podobaloť se, že genius rytířstva zase ze sna procitnul. — Jak dlouho k přísné observanci se nepřidružilo bažení po tajnostech, tak dlouho systém tento spolku volného zednictví sloužil více ke cti nežli který jiný, i mohl se považovati za sbor, jenž žije jen ku blahu člověčenstva. Když však i zde jako všudy zase dychtění po tajnůstkářství nastalo, tu ve všech hromadách zmizela pravá láska bratrská a práce hromadní klesly až na prázdné obřady; konečně se ztratil i systém docela, když vrchní kazatel Dr. Stark, z mrzutosti nad tím, že jeho systém kleriků neprošel při údech přísné observance, jej vykřičel za překážku a za příčinu mnohého pohoršení. Povídal, že stávají tajné vysoké kapitoly kleriků, ti že jsou prý neznámými vůdci volných zedníků, a s nimiž jen on a ještě málo kteří stojí v nejužším spojení. Tito vůdci řídějí prý hlavně volné zednictví, a jsou ze všech nejmoudřejší; klerikové jsou kněží řádu a jediní přechovavatelé jeho tajností a práv. Jeho systém měl též 7 stupňů a sice mimo tři stupně Johanesské: mladé Školy; školské mistry starší neb rytíře Sv. Ondřeje; provicialního kapitulára s červeným křížem a Magus-a neb rytíře jasnosti a světla. Tento poslední stupeň rozpadal se zase na pět podstupňů, z nichž pátý a nejvyšší byl stupeň kněžský. Systém takový nadělal mnoho povyku a přísná observance, neznajíc tajemství, byla by se k vůli těm ráda s ním spojila, kdyby jen duch jezovitství tak příliš patrný na něm nebyl býval, a proto popudil proti sobě údy víry protestantské. Pojmenování „přísná observance" pominulo, když r. 1782 vojvoda Ferdinand z Brunšviku povolal sjezd do Vilhelmsbadu a tam v třiceti sezeních nemohli se dozvěděti, kdo jsou oni neznámí vůdci, kde se má hledati původ jejího řádu a který jest pravý jeho účel, načež se konečně rozhodlo, aby se nazývali „rytíři dobročinnosti".

Mimo tři světokoule povstala v Berlíně r. 1752 samostatná hromada Royal York „u přátelství" a brzy na to hromada „Svornost" jakožto filiálka třech světokoulí. — Ještě vyšší stupně vymyslil marquis de Lernais, jenž zvláštní systém z Francie přesadil na půdu německou; nové znaky, hieroglyfy a obřady byly nalezeny a zavedeny i započalo hledání kamene mudrců. Též „růženci", nazvaní tak podle kříže, jakýž rytíři nosili a na němž růže visela, přišli toho času z jižního Německa, kdež polou náboženské spolky tvořili, do Německa severního, přidali se k řádu volných zedníků, poznenáhla se stali jich představenými, vymyslili zase nové vyšší stupně a pod zástěrkou, že znají nejvyšší moudrost, kovy šlechtiti a dělati lék, jenž všechny nemoce hojí, řádili škaredě až do r. 1790, kdežto pak všeobecná osvěta je zapudila. Mimo jejich systém, kterýž obsahoval mnoho pravdivého, i zasluhoval toho, aby jej zpracovala ruka znalce, stávalo toho času ještě i jiného, totiž systému rosaického, kterýž alchemii, theosofii, kosmosofii, chiromancii, kabalistiku, astrologii a j. vydával za pravé tajemství spolku. Jeho zakládatel byl Rosa, evanjelicko-luterský superintendent v Anhaltsku, úřadu svého zbavený. Přišel do Berlína a zde svou dojímavostí a příjemnými spůsoby zaopatřil si brzy přístup k třem světokoulím, ba dosáhl v hromadě i vyšších stupňů. Hromada tato, jenž jako mnohá jiná chtěla vládnouti nad ostatními, poslala Rosu r. 1758 do Německa, aby tam jednotlivé hromady si podrobil a vyšší stupně systému Klermontova, rozumí se že za peníze, v nich zaváděl. Mezi uměním, jímž Rosa se chlubil, bylo umění dělati zlato, nejnepatrnější; nepotřeboval k tomu ani ohně, ani uhlí, jak obyčejně fušeři, před nimiž každého varoval, nýbrž ujišťoval: že prima materia zlata hledati se má v prachu slunečním, a pravil, že toliko on sám zná tajemství, sbírati tento prach, jenž nevyhnutelně jest zapotřebí k dělání zlata. V Jeně, Vídni, Halle, Postupíně a j. bez překážky řádil a skoro každý nechal se od prohnaného šibala za nos voditi. R. 1760 byl na návrh barona Prinzena vyvolen v hromadě za stálého deputovaného jenerálního velkomistra a dalo se mu plnomocenství, i jinde zřizovati hromady a filialní kapitoly. Cestoval tedy po severním Německu a žil všude jako nějaký kníže, neb lidé mu podávali peníze plnou hrstí, myslíce, Bůh ví co to za mudrce a přes to byl jen [134] šibal povrchního vzdělání, vybroušeného však jazýčka. Tři leta později (1762) povolal jej pověstný Johnson před soud zednický do Jeny a před tímto soudem musel Rosa veřejně vyznati, že jest člověk, jenž nezná ani to, co učenník znáti má. Později odvolal sice zase všecko v Halle, kde zřídil zvláštní kapitolu „Salem", to mu ale již nepomohlo, neb dada v Jeně zbraň z rukou, byla jeho zednická činnost u konce. — Bažení po tom, věděti více, nežli co znaky zdály se vyznačovati, stalo se nyní tak povšechné, že vypukla pravá revoluce ve volném zednictví a nejnestydatější šejdiři pod zástěrkou moudrosti hanebné své řemeslo provozovali. Některé hromady, zvlášť Frankfurtská nad Mohánem, pokusily se sice o to, volné

zednictví očistiti od škvárů a zrušením všech vyšších stupňů, vyjma stupně Johanesské, novým vynálezům a škaredému taškařství učiniti konce, zachovávavše při tom přísně ústavu Andersonovu; nemohly však zrušiti despotismus hromad Berlínských a jiné hromady k tomu pohnouti, aby se navrátily k jednoduchým stupňům a původní obřady zachovávaly. Hlas rozumných, pravých zedníků byl hlasem volajícího na poušti. — Vynalezl-li někdo nový stupeň, jásalo všecko, nebo již mysleli, že nalezli zdroj nejvyšší moudrosti a klíč k tajnostem. Vynálezce však v duchu se smál lehkověrnosti a s potměšilým úsměchem vybíral taxy, jenž se stávaly větší, čím více a vyšších stupňů se zavádělo. — Rosa, jak jsme viděli, padl a byl ponížen, systém jeho podvrácen, jeho odpůrce Johnson, jenž od r. 1763 až do r. 1764 své zednické kejkle v Jeně prováděl, nebyl však ani za mák lepší, ba, což dokázáno, ještě prohnanější podvodník. Byť on žid a dříve sekretářem u vojvody z Anhalt-Bernburgu, pak pod jménem Johnson se vydával za plukovníka vürtemberského. Pravil, že jest vyslancem od vyšších ze Škotska, chtěl řád templářský zase zavésti a zmáhajícímu se tehdáž systému přísné observance překaziti. Při konventu v Altenburgu r. 1764 přišly ale šmejdy jeho na jevo, dokázalo se, že rozdával falešné peníze, načež byl odveden do vězení na hrad Vartburg a zdeť zemřel r. 1775. Chevalier Bonneville v Paříži, zakladatel systému Klermontova, tvrdil, že Johnson na Vartburgu hanebným způsobem byl zavražděn; zatím ale Bode vyvrátil liché tyto pověsti, dosvědčiv, že nestydatý šejdíř, jenž spáchal tak mnoho zločinů a mnoho lidí uvedl v neštěstí, seděl jen v lehké vazbě, což vysvítá i z toho, že mohl ve vězení psáti. — Sotva se tomu může uvěřiti, jak hrubým spůsobem tak nazvaní „vyšší" podváděli toho času údy i neúdy a nedá se ani pochopiti nesmírná lehkověrnost studujících, učitelů, ba i profesorů, jenž se nechali podváděti od lidí, kteříž nic neznali nežli slabosti lidské a neměli jiné schopnosti, leč sladkou, vábící a dojímavou řečí, pak drzým lháním vydávati za možné to, co jest nemožného. Povinnosti, jakéž rytíři templářští, když vstupovali do řádu, na sebe vzíti museli, přesahovaly dalece všecko, co v tomto ohledu u některých řádů nalézáme. Otrok, mnich, voják, obětují sebe a všecko, co mají, svému pánovi, za to ale zachovává jim tento život a čest a chrání je; takový templář musel však v pravém smyslu slova též všecko obětovati a co měl z toho? — nic; jen vyšší údové hověli si z vyšiděných peněz. Sjezd v Altenburgu nebyl ostatně nic jiného nežli pouhá komedie, při které hráli hlavní úlohy baron v. Hund, Pranger, Schubart (z Klecfelda) a Johnson, sypavše shromážděným písek do očí, jich peníze ale do kapes shrábnuvše. Osudy Rosovy jim ukázaly, jak veliká byla touha po vyšších francouzských stupních a jak se hned věřilo tomu, kdo jen poněkud uměl přemlouvati; z toho uzavírali, že nové stupně, jenž mají do sebe jen stín historické pravděpodobnosti, se mohou státi bohatými zdroji zisku, a na statku barona Hunda, Unwürde v Lužici, byl celý taškářský plán přísné observance vymyšlen. Aby ukryli pravý záměr před veřejností, musel Johnson pod jménem velkého priora, Pranger jako jeneralní legát a Schubart též pod takovou škraboškou navštěvovati hromady saské, aby se podobalo, že přicházejí z daleka. Všickni tři stavěli se, jakoby barona Hunda znali jen podlé jména co vůdce armády a provinciala v Německu, a tento zas choval se právě tak jak oni. Tak se pustili v Altenburgu do rokování; domnělí rytíři se potvrdili, statků, jichž neměli, rozdávali, prefektury povolovali, nové ohromné plány se kuly, jenž zaniceným posluchačům se pak předložily a s nadšením byly přijaty. Johnson, ještě větší taškář nežli jeho soudruzi, použil této příležitosti i k účelům privátním; ku konci rokování přislíbil, že sdělí společnosti mnohé tajemství; jeho lhání a nadsazování bylo však tak nemotorné a urážlivé, že pravý jeho směr již nikterak se nedal zatajiti. Provinciál baron [135] Hund aby sám moc svou nezničil, ještě před časem odřekl se jeho spolku a podvodníka vyzradil. Johnson byl k útěku přemluven, přičiněním provinciála a jeho přívrženců však na cestě zachycen a do vězení na Vartburg odveden. Na to se zmocnil Hund Johnsonových spisů ze strachu, aby mezi nimi se nenalezly i jeho dopisy a proti němu co podvodníku nesvědčily; tím však se stalo, co ani neočekával, nabyl totiž vážnosti u všech údů. — Ještě mnohem nestydatější, ale i nemotornější šibal byl po něm kafirník Schröpfer v Lipsku, jenž r. 1770 ve své kafirně zřídil tak nazvanou školskou hromadu a mnoho lehkověrných, při tom však i rozumných lidí zaklínáním duchů a jinými směšnými čárami obalamutil. Udával, že od pravých vyšších volného zednictví dostal rozkaz, systém přísné observance, jehož prý v skutečnosti ani nestává, zničiti a opovážil se, přívržencům tohoto systému veřejně se posmívati a je tupiti. Nazýval se zasvěceným knězem, že může dokázati nesmrtelnost duše člověčí a že má moc nad duchy zemřelých. Tito duchové že mu zjeví všecko, co si žádá, zná tedy přítomnost, minulost i budoucnost. Často zaklínal ducha a duch se objevil; diváci přišli však brzy tomu na stopu, že zaklený duch není žáden jiný nežli

sklepník Schröpferův, mlčeli ale ze strachu, aby se jim lidé nemohli posmívati, že se dali voditi za nos. Schröpfer, dostav se s policií do rozpaků, odešel z Lipska, potloukal se v jiných městech a tam rejdy své, ač jen s malým prospěchem, prováděl, až pak po roce v uniformě francouzské jako plukovník zase do Lipska se navrátil. Nazývaje se baronem ze Steinbachu vydával se za syna francouzského prince, začal starou komedii zase znova, pak odešel do Drážďan, aby hromady zřizoval a duchy zaklínal; když ale francouzský vyslanec žádal, aby dokázal, že jest důstojníkem francouzským, prchl zase tam odtud. Bázeň před tím, že všecko na něj se vyzradí, pak veliká nouze přivedly jej konečně tak daleko, že 8. října 1774 v údolí růžovém u Lipska sám se zastřelil. — Tak to stálo s volným zednictvím v třetí čtvrti minulého století a dlouho se nic nezměnilo, až na některé slavné výmínky. Konečně r. 1770 za zemského velkomistra v Německu prince z Hessen-Darmstadtu, jen aby se zabránilo dalšímu drobení a zmatkům, kteréž byly následkem rozličných systémů, zřídila se veliká německá zemská hromada a ta chtěla pokračovati v původním díle. Hlavní hromada byla v Berlíně, provinciální zemské hromady v Hamburku, ve Vratislavě a ve Štětíně. Pracovali podlé Zinnendorfského systému, volná observance nazvaného. Zinnendorf, první jenerální lékař od štábu a náčelník veškerého lékařstva, byl z počátku horlivý spoluúd řádu přísné observance a stal se priorem a staroškotským nadmistrem v hromadě „u třech světokoulí", pod jménem „Eques a lapide nigro"; v r. 1767 prohlásil však přísnou observanci za podvod a stal se tvůrcem nového systému, jemuž brzy získal mnoho stoupenců. Systém jeho v troji posloupnosti měl též 7 stupňů: a) 1. učenník; 2. tovaryš; 3. mistr; — b) 4. škotský učenník a tovaryš; 5. škotský mistr; — c) 6. Svatojanští důvěrníci a 7. kapitola vyvolenců. — Vyšší stupně tohoto systému, kteréž zakládatel z křivých, ze Švédska naň došlých zpráv dohromady stloukl, klamou jen volného zedníka, odkazujíce jej z jednoho času na druhý, kdy nabude pravého světla. To má ale systém tento do sebe, že žádá pevné přidržení se všech symbolů, obřadů a obyčejů na věčné časy, jak bylo při vzniku volného zednictví. Tím aspoň jest zachráněn původní prastarý ráz pravého volného zednictví, ať si nyní hloupost neb potutelnost vytkne jemu i směr nový.

R. 1773 byla veliká zemská hromada v Německu uznána od veliké hromady v Londýně, načež mnoho jiných hromad k ní se přidalo a vojvoda Arnošt z Gothy byl vyvolen za zemského velkomistra. R. 1776 povstal přičiněním professora Weishaupta a barona v. Knigge tak nazvaný řád illuminátů (osvěcenců). Weihaupt byl muž vzdělaný, pro blaho člověčenstva nadchnutý a při sestavování návrhu svého měl jen mravné zušlechtění svých vrstevníků společným působením na všecky stavy před očima, k tomu účelu však měl t a j n ý spolek za nejpřiměřenější, v jehož vnitřní zřízení vetkal některé od Jezovitů vzaté zásady a prostředky. Přenáhleným množením se spoluúdů byla tajnost nového tohoto řádu brzy v nebezpečenství uvedena, ba netrpělivá horlivost některých údů, honem a vydatně působiti, svedla je ucházeti se i o vplyv na záležitosti státní, tak že kurfürst Karel Theodor r. 1785 řád jakožto státu nebezpečný docela zrušil, papíry jeho zabavil a mnohé spoluúdy zbavením úřadu, vypovězení ze země a žalářem potrestal. Weishaupt jen rychlým útěkem ušel trestu [136] smrti, k němuž byl odsouzen. Vojvoda Arnošt z Gothy přijal jej k sobě, uděliv mu titul dvorského rady a pensi.

R. 1780 založil baron Ekker v. Ekhafen nový systém, asiatský, řád rytířů a bratrů sv. Jana evangelisty z Asie. Systém tento měl oba stupně na zkoušenou, totiž trpících a hledajících, pak hlavní stupeň: a) rytířů a bratrů zasvěcených; b) moudrých mistrů; c) královských kněží neb pravých růženců a tajných starších. Hodil se docela k tomu, pomásti lidům rozum, neb učilo se v něm: almichie, kabalistika a theosofie, přec ale velmi rychle se rozšířil a ve Wetzlaru, Marburku a Hamburku dále na něm pracovali, vyšperkovavše jej rozličným učením a zlomky z talmudu.

Dvě leta později objevil se ve volném zednictví jistý baron v. Wächter, Eques a ceraso, pravě, že pravému tajemství řádu přišel na stopu ve Vlaších, i chtěl zjeviti všecko, co ví, malému spolku z bratrů, od něho samého vyvolených sestavenému; zatím ale nepoužil žáden jeho dobrotivosti a moudrosti, čenichaje za baronem zarytého jezovitu.

Rok na to, 1783, povstal systém eklektický, poněkud lepší nežli oba nadjmenované. Provinciální hromada ve Frankfurtu a ve Wetzlaru spojily se tenkráte k založení tohoto systému a ustanovily, že toliko tři svatojanské stupně považovati se mají za volné zednictví a toto že se má očistiti od všeho sektářství a blouznění. Všecky vyšší stupně prohlásivše za nestvůry vytknuly za účel spolku eklektickému: původní šlechetnou jednoduchost řádu a bratrskou svornost zase zavésti a jako eklektikové, proslulí to mudrci v dávnověkosti, ze všech zvláštních systémů vybírati to, co jest nej-

lepšího a nejpravdivějšího. Velká zemská hromada pro Německo v Berlíně horlivě o to se pokoušela, hromady Frankfurtské a Wetzlárské získati pro svůj systém, ony však pevně setrvaly na svém. V jižním Německu se jejich systém volně rozšířil a až posud ještě více hromad dle něho se spravuje.

Téhož roku (1783) vystoupili dva noví dobrodruzi na jeviště a pod zástěrou „královského umění" provozovali své rejdy. Byliť to oba tak nazvaní hrabata Cagliostro a St. Germain. — Cagliostro, vlastně Josef Balsamo, rodem Vlach, byl jeden z největších, při tom však i nejchytřejších šejdířů, jenž v 18. století v Evropě se objevili. Prchnuv z Vlach, kde šmejdům jeho přišli na stopu, procestoval skoro všecky země v Evropě, a jako divotvůrce a čarodějník šálil lid, při čemž mu žena jeho byla dobrou pomocnicí, a veliké bohatství si nashromáždil. Obzvlášť si vždy volil hlavní města v Evropě za rejdiště i měl štěstí, že vždy v pravý čas utekl, když policie již po něm se shánělа. Systém jeho byla slátanina směšné pošetilosti a nejnemotornějšího nesmyslu, že však uměl dodávati jemu lesku nadzemského a tajemností plného, pak šalebné jeho provozování divů a že jako Velko-Kophta předpovídal budoucnost, tu nashromáždilo se okolo něho brzy mnoho přívrženců, učenníků a obdivovatelů. Na člověka tohoto, jenž lidům nejmoudřejším mátl hlavy, dorostla konečně mladá ženština, později co veršovkyně proslavená hraběnka Alžběta z Recke. Ona mu strhla kuklu pokrytství, načež se svou ženou utekl zase do Vlach a zde v prosinci r. 1789 byl v Římě zatknut, před inkviziční tribunál postaven a i se svou ženou, na smrt odsouzen. Papež Pius VI. zmírnil výrok smrti v doživotní žalář a Balsamo zemřel r. 1795 na hradě Engelsbergu v zajetí.

ODCHODY.

Dne 14. července t. r. byl odvolán do V.·. V.·. br.·. Artur Tuma-Patry 3°, odbor. rada Pozemkového úřadu, spisovatel, a dne 27. července t. r. br.·. **Jan Havlena** 3°, ředit. rada Hypoteční banky m. sl.; oba věrní synové L.·. J. A. Komenský, Or.·. Praha. Oba bbr.·. byli horlivými vyznavači a obránci Král.·. U.·. Br.·. Tůma se trvale zapsal v dějinách československého zedn.·. řadou článků, básní a pojednání. Celá jeho literární práce a celý jeho život vyznačuje člověka ušlechtilého, cele oddaného svým nejmilejším v rodině a idei zedn.·. Br.·. Havlena byl muž silné, patrioticky založené individuality a přímého, nebojácného charakteru, obohaceného velikou láskou k své vlasti, kterou dovedl projevovat jak prací v národních institucích, tak i v oddané práci zedn.·. Truchlíme nad odchodem obou vynikajících bří, na něž budeme s láskou vzpomínati, a želíme jejich odchodu také proto, že byli oba brzo odvoláni od práce. Krásnou jejich památku splatíme povinností pokračovati v jejich díle, věnovaném dobru národa a našeho Řádu. *V. W.*

Smrtí br.·. Františka Síse (17. srpna 1938) uzavírá se první kapitola československého obnoveného zednářství. Čtenáři našeho listu měli příležitost poznati mnohé podrobnosti a okolnosti, které provázely tento vznik, a to z přímých pamětí Sísových, zde před časem otiskovaných. Snad bylo leccos subjektivně zabarveno. Snad v něčem již selhala paměť. Ale jedno zůstává mimo pochybu: byl to František Sís, který brzy po Novém roce r. 1919 dal organisační popud k navázání styků s N.·. V.·. L.·. Italskou v Římě, a který svými iniciativními podněty dovedl do prvních československých lóží přivésti řadu vynikajících mužů z naší inteligence, vědců, literátů, výtvarníků, mužů ze života hospodářského i politického. Br.·. Sís chtěl tímto krokem, k němuž se spojil s Italem Ugo Dadonem, asi politicky posíliti naši republiku, začleniti ji do velikého společenství evropského i po této stránce. Nevíme dnes jakou roli při tom všem hrál právě Ital, Ugo Dadone, pozdější důvěrník fašistický. Však také záhy nastalo třídění duchů a Dadonovi automaticky se uzavřela srdce prvních československých bratří. Za to Sís zůstal věren vnitřně, třebaže i on, formálně, časem poodstoupil, hlavně když jeho několikaletý pobyt v Paříži způsobil, že se s mladším zednářským dorostem již nestýkal, neznal. Sís býval strhující organisátor, iniciátor. Nikdo mu nikdy nebude moci upříti velikou zásluhu o založení československého zednářstva v roce 1919. Není dnes čas a mysl studovati a hodnotiti celý rozsah jeho účasti. Dnes jen vzpomínáme toho všeho a vzpomínáme, jak ve své dlouholeté chorobě až do posledních chvil rád se v myšlenkách vracel do Řetězu bratří, jak toužil aspoň jednou moci na chvilku pobýti mezi námi. *K. K.*

Lóže „Pravda a Svornost u vycházejícího slunce v Or.·. Praha" utrpěla nenahraditelnou ztrátu odchodem do V.·. V.·. svého syna čestného mistra br.·. Richarda S a u e r a. Br.·. Richard Sauer, který

po těžké chorobě skončil dne 9. srpna t. r. svou pozemskou pout, byl sloupem této dílny, neboť on to byl, který dlouhá léta řídil osudy této lóže, a to právě v dobách nejkritičtějších. Když FZAS byl nucen v roce 1933 emigrovat do Československa, byl br.˙. Richard povolán na místo nejvýznamnější, na místo Velikého tajemníka. V této své odpovědné funkci uplatňoval své přesvědčení, že mezi svobodnými zednáři nemůže rozhodovati forma, nýbrž toliko duch. Pod tímto zorným úhlem řídil politiku svěřené Veliké lóže a tento správný názor také konečně zvítězil, čímž si br.˙. Richard zajistil vděčnost nás všech. On položil základy a stavěl mosty ke sblížení FZAS k regulérním obediencím. Jemu vděčíme, že naše dílna svým včleněním do Nár. Veliké Lóže Čsl. rozšířila okruh své působnosti a tak se mohla lépe uplatniti na poli Král. umění. *P. K.*

LITERATURA A UMĚNÍ.

Jan Kühndel: **Začátky zednářství na Moravě.** Olomouc, nákladem moravských lóží, 1938.

Práce br. J. Kühndla je cenným obohacením čsl. historické literatury o zednářství v našich zemích, neboť právě zednářství na Moravě bylo naší zednářskou historii dost pomíjeno. Svátek se o Moravě téměř nezmiňoval a br. Volf se věnoval téměř výhradně dějinám zednářství v Čechách (teprve jedna z posledních jeho prací — členský seznam brněnské lóže z doby zániku zednářství v 90. letech 18. století — má téma moravské); snad jen br. F. Bednář (jejž, mimochodem řečeno, br. Kühndel omylem v pozn. 25. cituje jako Fr. Bartoše), narazil při studiu toleranční doby na moravské zednáře a učinil je předmětem kresby. V Praze ovšem nebylo a není materiálu k dějinám moravského zednářství; zato v Brně je dosti archiválií, a br. J. Kühndel je první z českých badatelů zednářských, který těchto pramenů, z nichž zčásti čerpal jen br. Quietenský (pro článek v čas. Die 3 Ringe), použil k vypsání dějin zednářství na Moravě ve stol. 18. V té příčině jest jeho práce stěžejním a průkopnickým českým dílem o zednářství na Moravě, dílem, které teprve umožní podati celkový obraz zednářského hnutí v československých zemích.

Můžeme hned napřed říci, že obraz, který br. Kühndel zkonstruoval ze svých pramenů, je podivuhodně svěží, živý a sytý, jak zřídka bývá v historických dílech o zednářství (stačí třeba srovnání s Abafim, hlavním dosud pramenem našeho vědění o zednářské minulosti našich zemí). Br. Kühndel dovede zasadit zednářskou myšlenku a zednářské hnutí do tendencí a rámce doby; dovede postihnout odlišný charakter dílen a osobností a vyložit jej ze struktury sociální i z psychologie individuální; dovede se podívat kriticky a objektivně na věci Řádu a odvažovat se hodnocení jeho působnosti.

V konkretních případech postihl také odlišné cesty moravského zednářství od vývoje zednářství českého. Je tu především značná opožděnost v proniknutí zednářství na Moravu: kdežto v Praze první lóže je prokázána aspoň ze začátku 40. let, v Brně první dílnu zakládá o více než 40 let později, v r. 1782, hr. Karel Salm-Reifferscheid s 12 jinými mistry. Tato první moravská lóže „U vycházejícího slunce" je orientována vídeňsky a vysloveně protipražsky. Dovedlo-li pražské zednářství v těchto letech býti již prosto alchymistického rosekruciánství i aristokratické výlučnosti, Salmova brněnská lóže oddávala se obojímu. I nepřekvapuje, že hned v r. 1783 vzniká v Brně nová dílna, která už svým rozlišujícím jménem „U pravých sjednocených přátel" jako by byla nepřímou kritikou Salmovy lóže. Její vznik jest spojen s hr. Frant. Jos. Kolowratem-Liebštejnským, jenž přišel z Prahy. Svými členy a svým duchem vyjadřovala opačný typ zednářský: demokratický a prahofilský. Starší brněnská lóže nikdy neuznala tuto lóži, jejíž přední členové byli zároveň iluminátí, a když byla domluvami z Prahy i Vídně a Josefovým patentem donucena spojiti se s druhou brněnskou lóží, raději zastavila práce a dobrovolně se uspala, přenechavši půdu nenáviděné mladší sestře, která nesla zednářskou tradici v čestné a neúchylné věrnosti osvíceným a humánním ideálům zednářským do svého zániku ve zmatcích protijakobínské persekuce; jí byli také postiženi dva Češi-zednáři Michal Blažek, hlava evang. církve reformované na Moravě, a Jan Veselý, ředitel státního panství ve Žďáru. Ne mnoho déle než jedno desítiletí trvající zednářství moravské je tedy zásluhou dílny „U pravých sjednocených přátel" krásnou složkou moravské kultury a ne bezvýznamnou složkou národního života.

Br. Kühndel svou práci založil na pramenech a celkem málo přihlížel k literatuře (neuvádí na př. Abafiho, ani Volfovy práce „Poslední seznam svob. zednářů v Brně z června r. 1783" z „Časopisu Matice moravské" 1937; mohl snad také využít více literatury o hnutí nekatolíků a monografie o Blažkovi); přihlížel jen k Brnu a nevšímal si Opavy, Těšína, jimramovského kroužku; ze seznamů členstva nevyčerpal závěry o sociální struktuře lóží, nenačrtl mapku zednářské diaspory, nesledoval dost činnost zednářů mimo lóže, aby z ní vytěžil několik profilů. Ale to jsou všecko desideria, která může splnit jen velká monografie, a úkoly, kterých si autor nevytkl. Zato vykonal práci průkopnickou, zpracovav po prvé pramenný materiál a podav po prvé celkový a po mnohé stránce nový obraz krátkého vývoje moravského zednářství v 18. stol.

Jeho bibliofilsky vydaný spisek, vytištěný v úpravě br. F. Gahury písmem Baskerville Družstvem knihtiskárny v Hranicích nákladem čtyř českých lóží na Moravě v počtu 400 výtisků (úpravou připomíná tisk br. Štekla), je cenný i svou dokumentární částí, ilustracemi a přílohami. Má tato vyobrazení: rosekruciánský klenot mistra lóže U vycházejícího slunce, klenot mistra lóže U pravých spojených přátel, mistrovskou zástěru lóže U vych. slunce, zednářské vysvědčení V. J. Riecka z r. 1793, titulní listy tří schönfeldovských tisků, obsahujících čtyři řeči, proslovené v lóži U pravých sjednocených přátel, pečeti lóže U pravých sjednoc. přátel z r. 1784 a z r. 1786; přílohy obsahují soupis pramenů a památek lóže U vych. slunce a dva členské seznamy lóže U pravých sjedn. přátel z r. 1788 a 1793. *A. Hartl.*

Zednářská přikázání (Code maçonnique) jsou obsahem vkusného soukr. tisku, který k slavnosti růží 1938 vydala knihovnička „Z dílny poznání". Jsou to zednářské rady belgické Zlaté knihy, které otiskl náš časopis v 2. čís. tohoto ročníku na str. 23. Můžeme je označit za jakýsi katechismus zednářské morálky, který naprosto nezastaral. Tisk, podržující formát a úpravu publikací „Z dílny poznání", obsahuje 2 listy křídového papíru a dva prázdné listy téhož papíru jako předsádku. Text je na 2 vnitřních stranách, jejichž první stranu zdobí reprodukce staré rytiny (tapis), třetí stranu tiráž. Světle modrá obálka je zdobena kresbičkou (květinový věnec) z Alxingrovy sbírky zednářských básní. *A. H.*

Die Drei Ringe. Před prázdninami vydala sesterská Obedience „Lessing zu den Drei Ringen" 5. a 6.—7. číslo svého časopisu. Náš referát o tisku německých bratří nemůže býti tak obsáhlý, jak by si toho zajímavost článků a zpráv zasluhovala a má spíše jen naše bratry upozorniti na stati zvláště zajímavé. Je jich nyní mnoho. Kdybychom chtěli povšechně charakterisovati ráz posledních čísel, musili bychom říci, že se tu provádí velké vyrovnávání se smutnou současností. Přeskupení v táboře našich Němců nezůstalo, pochopitelně, bez ohlasu i v řadách německých zednářů. Německý Řád zaznamenává jistě silné ztráty a vyrovnává se s nimi velmi mužně. Br. dr.˙. A. Goldschmied v článku „Psychologie zrady praporu" velmi jemně rozebírá psychologické pohnutky ke změně názoru i ke změně společnosti. Snaží se pochopiti i vysvětliti pomalý přerod člověka z příslušnosti ke skupině jedné ke skupině druhé. Chápe sílu nátlaku, obavu o budoucnost. Protože dovede pochopiti, nedovede nalézti dosti silných slov ani pro odsouzení odpadlíků, ani pochvaly pro ty, kdo zůstali věrni, nemajíce věrností co ztratiti a odpadlictvím co získati. Také článek „Zkouška doby" dotýká se přímo nepřízně času. Osudy zednářství zavdávají pochopitelně podnět k různým názorům na jeho vývoj i oprávnění, ale autor (nejmenovaný) dochází přece jen k optimistickému závěru, k důvěře v budoucnost. Br. J. Urzidil v článku „Humanita a národnost" plaiduje ušlechtilými a přesvědčivými slovy pro bližší vzájemné seznámení Čechů s Němci. Dokazuje, že býti zednářem neznamená býti méně dobrým a přesvědčeným členem svého národa, dokazuje, že národy mohou spolu žíti v míru, ale musí se navzájem dobře poznati. Nacionalismus nevylučuje humanitu, naopak, ten, kdo si přeje vlastenectví v té nejširší formě a ne v nějakém nejužším projevu, ten pracuje humanitně. Týž autor uveřejňuje první část svých dvou instrukcí. Promlouvá o významu symbolů a zednářské víry. Víra je duševní založení, nemůže býti vzbuzena uměle ani dogmatickým rozkazem, ani modlitbou či kajícnictvím. Víru nemůžeme od bratří žádat, ona je plodem jejich uvědomení, jejich vývoje, musí si ji sami v sobě vytvořit. — K číslu 5. je přiložen separátek „Spolupráce", kresba, přednesená německým bratrem před pěti lety při společné práci německých a českých bratří v Ústí n. Labem. Nevíme, proč právě nyní je tato kresba opakována. *E. K.*

Z DOMÁCÍCH DÍLEN.

Zasedání V.·. R.·. dne 14. června 1938. Přítomen 31 člen, omluveno 8. Klad. v rukou V.·. M.·. br.·. V. H., který vzpomíná ztichlých bbr.·. B. P. a H. P. — Učiněna usnesení ohledně Jubilejního fondu na obranu republiky a LL.·. vyzvány k účasti obnosem co největším; dále ohledně postupu při včlenění bbr.·. cizí obedience. — Upozorněno, že pro konání sbírek peněžitých, subskripcí a pod. je třeba svolení V.·. R.·. — Zprávy jednotlivých komisí a Hospodářské rady. — Záležitosti vnitřní.

Zájezd bratří z Marseille do Prahy.

Krásné dni velkolepého X. všesokolského sletu v Praze byly obohaceny nezapomenutelnými chvílemi, které jsme prožili v zedn.·. kruhu s francouzskými bratry z br.·. Marseille ve dnech 2.—7. července 1938. Zásluhou br.·. V. Vávry jsme vítali marseillské bratry již před dvěma roky a stiskli jsme si s nimi ruce znovu při své návštěvě v Marseille v minulém roce. Jejich návštěva, jak uvedl ve svém uvítacím proslovu Ct.·. M.·. Př.·. L.·. „J. A. Komenský", br.·. Fr. Richter, byla pro nás tím významnější, že se uskutečnila ve dnech velikých národních svátků tělovýchovných, kdy československý národ dokumentoval před celou světovou veřejností svou kulturní vyspělost. Z Marseille přijeli bři: Léon Gross, čestný V.·. M.·. Grande Loge de France, jenž je Ct.·. M.·. L.·. „Les vieux amis", Ct.·. M.·. L.·. „Union international écosais" Léon Gaillard, Ex-Venerable L.·. „Stella maris" Marius Martin, bbr.·. Iberto, Olagnier, Cotinoud, Descosse a j. Z bohatého programu zájezdu, který pamatoval nejen na to, aby francouzští bbr.·. poznali Prahu a některá památná a krásná místa, jako na př. Křivoklát, Lány, Zbečno, Karlštejn, a viděli nádherné obrazy sokolských cvičení a sokolského národního průvodu, ale aby také viděli nejen krásu, ale i sílu kulturního života československého národa, nutno se zmíniti zejména o slavnostní recepční práci, kterou konala dne 3. července 1938 (v 9 hod. dop.) L.·. „J. A. Komenský" za veliké účasti bbr.·. ze všech LL.·. pražských a mnohých LL.·. z celé oblasti našeho státu a ze zahraničí. Byli zde nejen bbr.·. českoslovenští a němečtí, ale i bbr.·. z Jugoslavie, Anglie a Ameriky. Byly to nezapomenutelné chvíle čistého zedn.·. bratrství, ale i veliké síly lidské, profánní, které ukázaly a byly ústy bbr.·. ze zahraničí podepřeny, že československý národ je hoden toho, aby svou nezávislost, jak ústy Ct.·. M.·. L.·. „J. A. Komenský" bylo zdůrazněno, bránil a že je hoden morální podpory, které se mu dostává od vyspělých demokracií evropských a zámořských. My, českoslovenští zednáři, pracujeme svorně ruku v ruce s německými bbr.·. a dokazujeme, že v našem státě je uskutečnitelná svorná spolupráce obou národů. Neopouštíme ideál sbratření lidstva ani v dnešní době vypjatého šovinismu a věříme s našimi velikými učiteli J. A. Komenským a T. G. Masarykem ve vítězství pravdy a v pokoj a mír.

L.·. Pravda a svornost u vycházejícího slunce.

V pátek dne 27. května t. r. konala se za přítomnosti četných hostí slavnostní recepce, při které byli zasvěceni tři bratři. Během této práce odevzdal Cth.·. M.·. br.·. K. bratru V. N. diplom Čestného Mistra, který mu jeho Dílna propůjčila. Cth.·. M.·. a br.·. Řečník působivými slovy vyzdvihli jeho zásluhy, kterých si získal o splynutí s NVLČs. Br.·. V. N. odpověděl m. j.: „Drazí bratři, jsem hrd na tuto poctu a jsem hrd na to, že jsem mohl na tomto díle sjednocení spolupracovati. Rád vzpomínám na tato vyjednávání, která se nesla v bratrském duchu a v bratrské důvěře, jež byla jejich základem bez smluvního podkladu. Sjednocení, drazí bratří, nebylo však dílem jednotlivců, i když popud k němu od jednotlivců byl dán, myšlenka ležela ve vzduchu a čekala jenom na tento popud, aby vyzrála ve skutek. Při této příležitosti musím vzpomenouti dvou bratří, kteří si v tomto směru dobyli zvláštních zásluh a kterým vyslovuji svůj osobní dík. Jsou to bratří S. a R., jichž jména zasluhují, aby byla v dějinách naší lóže „Harmonie" obzvláště zaznamenána. Ohlížím-li se dnes zpět na rok, po který náležíme N. V. L. Čs., a kladu-li si otázku, zda jsme jednali dobře, doznávám u vědomí plné odpovědnosti, že bychom dnes za stejných okolností nemohli jinak jednati..."

Naše práce.

Sledujete-li delší dobu pracovní plány našich dílen, nemůžete upřít obdiv tomu množství a rozmanitosti prací, která se tu vykoná. Zdá se, že některé Dílny se přidržují určitého myšlenkového kruhu, v němž zkoumají vztah zednářství k estetice, náboženství, výchově a pod. Jinde spíše má přednost jakési quodlibet, v předpokladu, že při rozmanitosti každý přijde

na své. Každý způsob má jistě své přednosti, má i své stíny. Mám však za to, že v žádném případě výsledek neodpovídá vynaložené práci a námaze. Uvážíme-li, že každé thema vyžaduje více méně důkladné zpracování případné literatury, vymezení problému a hledisek, zdůvodnění atd., i když nejde právě o nějaký rozbor vědecký, je to vše často námaha, která by neměla býti vyvážena jen chvilkovou pozorností posluchačů a která by se pak ztratila v nejlepším případě v archivu nebo dokonce v zapomnění. Velmi zřídka dochází k vydatnějšímu užití. Je tu nepochybně mnoho nazmar vydané energie. Proto kdysi F. Z. A. S. stanovila, že V. M. má na každý rok vydati určité heslo nebo obor pro práce. Rozhodně by se mělo opětovně uvažovati o účelnějším a účinnějším postupu.

Ve francouzském zedn. listě „L'Acacia" staršího data je zminka o tom, že V. O. F. svým dílnám uložil studium čtyř otázek. K nim dala V. R. směrnice, aby lóžím usnadnila práci. Zabývati se těmi otázkami bylo povinné. Krajinské lóže shrnuly práce svého kraje a s pracemi jednotlivých lóží je podaly zvláštní komisi konventu. Vypsání se stalo v prosinci a práce musily býti odvedeny do konce června. Za nedbání otázek byly pokuty. Směrnice byly velmi zajímavé a dokazují, že otázky bývaly zevrubně studovány.

Něco podobného by se jistě doporučovalo i u nás. Oč produktivnější by mohla býti naše činnost, kdyby V. R. vydala dvě či tři témata, aby všecky Dílny je zpracovaly a podaly zvláštní komisi. Bylo by již jen otázkou provedení, zdali a jak by bylo lze takový materiál zužitkovati, vydati tiskem, poctíti cenou a pod.

Tím bychom rozšířili a prohloubili dosavadní způsob své práce. Snad by se ukázalo časem i mnohé, co by pojilo Dílny a celý svaz. Vedení a vliv V. R. by stanovením úkolů posloužil jednotlivým lóžím, posílil by vědomí pospolitosti. A nemáme-li se spokojiti tím, že se účastníme krásných přednesů, nýbrž chceme pro své myšlenky a cíle získati širší veřejnost, musíme hledati prostředky k lepšímu spojení svých sil a snah, abychom je také uměli někdy obrátiti a zaměřiti určitým žádoucím směrem. A to je hlavní důvod mého námětu, který zde bratřím dávám na uváženou.

Vit. Neumann.

ZPRÁVY.

Jubilea. Bilance období, kdy práce byla přerušena odpočinkem, nezaznamenává jen bolestné ztráty, které nás postihly, ale také několik životních jubileí těch, kterých si tolik vážíme. Tak Nejj. V. M. br. V. H. dožívá se pětašedesátin, J. B. Kozák padesátin, E. Mölzer šedesátin a Jaroslav Kvapil dokonce sedmdesátin. Přejeme jim i sobě, aby i v dalších desítkách let mohli pracovati jako dosud v plném zdraví a svěžesti na uskutečňování společných našich ideí.

Děd malíře Soběslava Pinkase zednářem. I u nás, jako jinde, byli vojáci členy lóží. A byly lóže polní a lóže převážně vojenské. V Čechách takovou převážně vojenskou lóží byla klatovská (od r. 1775) lóže „Sincerité". Její členstvo rekrutovalo se ponejvíce z důstojnictva místních nebo blízkých vojenských posádek, především z koburských dragounů. Jedním z nich byl i K. A. svob. p. Schauroth (nebo také Schaurod), tehdy koburský poručík. Tento Schauroth byl znamenitý voják. Pocházel z Pruského Slezska (od Naumburgu, kde se narodil v Grossengöstewitz 15. května 1755); původem je to stará durynská šlechtická rodina. Zvolil si dráhu vojenskou jako jeho děd, který zemřel 1727 jako saský plukovník, a vstoupil v mladých letech do rakouské armády u koburských dragounů. Po prvé poznáváme ho jako válečníka ve zprávě o bitvě u Berlainmontu (16. a 17. října 1793), kde se vyznamenal jako major. R. 1798 byl jmenován plukovníkem a přeložen k husarům; organisoval nový husarský pluk č. 7 ve Slavonii a táhl s ním do Italie, kde se zúčastnil a vyznamenal 30. března 1799 v bitvě u Verony a kde byl 5 dubna raněn v bitvě u Magnana. V tažení tohoto a příštího roku v Italii zúčastnil se několika útočných akcí a byl 29. října 1800 povýšen na generálmajora. V této hodnosti velel v r. 1805 brigádě v jižním Tyrolsku. V r. 1809 byl již jako polní maršálek (feldmaršálleutnant) v čele jezdecké divise VII. armádního sboru v Haliči a ruském Polsku, kde bojoval proti Polákům a Sasům. Zemřel v Praze 1. května 1810 ve věku 65 let. Tento statečný voják byl hodně svérázný a řízný velitel. Staral se svědomitě o své podřízené a přísně stíhal nepořádky v zásobování vojáků a v dodávkách; získal si tím přízviska „Saugrob" (sprostý jako svině). Je to však sympatický rys u velitele, tato péče o podřízené vojáky. Tento cizí šlechtic, který zemřel v Praze, v Čechách zdomácněl.

V Klatovech se oženil s dvacetiletou Františkou Dačickou z Heslova (zemřela 18. prosince 1853) a měl s ní dvě děti: syna Karla (zemřel 1849 jako plukovník u Benátek) a dceru Karolinu. Ta se provdala 1826 za pražského advokáta Adolfa M. Pinkase; jejich syn je známý český malíř Hipolit Soběslav. A tak se tento polní maršálek cizího původu vřadil do české společnosti a genealogicky se zapojil do pražské vynikající patricijské rodiny, kulturně jedné z nejvýznamnějších. Jako zednář byl Schauroth, zdá se, stejně horlivý. Do klatovské lóže „Sincerité" přihlásil se jako 21letý poručík již v červnu 1776, rok po přistěhování dilny do Klatov, a byl přijat o janské slavnosti, jíž se zúčastnil i hr. Kašpar Kinigl z Prahy, jakýsi protektor lóže, zároveň s velkostatkářem sv. p. Hildbrandem a s kadetem koburských dragounů Fischerem z Ehrenbachu. Již příštího roku (1777) nalézáme ho ve funkci činovnické: je obřadníkem lóže, jejímž stol. mistrem je Maxm. Harnach. Když v r. 1778 jsou koburští dragouni odkomandováni z Klatov do Těšína (hrozila válka s Pruskem), zakládali tam důstojníci-zednáři v čele s plukovníkem Karlem šl. Belouttem létací vojenskou lóži „Josef u tří trofejí" (nevíme o ní, vešla-li v činnost); a Schauroth v jejím činovnickém sboru byl Druhým dozorcem. Smíme z toho soudit na velikou zednářskou horlivost mladého dragounského důstojníka. Zatím klatovská lóže, oslabená odchodem svých vojenských členů, byla (1780) uspána; když pak se pluk koburských dragounů (1783) vrátil do Klatov, byla naposled reaktivována, nejspíše v r. 1784, a mezi jejími obnoviteli je ovšem i Schauroth — není už mezi funkcionáři lóže, která však už příštího roku (1785) definitivně zaniká po regulativu Josefově a ožívá jen ve jméně své mateřské lóže „U tří korunovaných hvězd", která přijímá řadu členů uspané lóže a připojuje její jméno („a poctivosti") ke svému rozlišujícímu jménu. Se Schaurothem se setkáváme v seznamu jejích členů. Tak tento dobrý voják, v jehož péči o mužstvo snad můžeme spatřovat i odlesk zednářského smýšlení a zednářské humanity, je zároveň dobrým zednářem a svým sňatkem se šlechtičnou z českého rodu i sňatkem své dcery s českým pražským měšťanem se zapojuje i do českého národního společenství.*)

A. H.

*) Použito hesla Wurzbachova Lexikonu (Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, XXIX. Theil, Wien 1875), podle něhož jméno psáno s -th (Abafi a podle něho jiní píší Schaurod) a z něhož vzato i datum narození (které Abafi [Geschichte d. Freimaurerei in Ö.-U., III, str. 109/10] uvádí jinak, totiž 1754 — po něm ovšem i jiní). Data o zednářství S-ově jsou podle Abafiho. Tu třeba opravit údaj v seznamu členů lóže „Sincerité", který připojil O. Posner k vydání učňovského rituálu této lóže (Quatuor coronati, Praha, 1930) a kde — seznam je z r. 1785 — je Schauroth (v seznamu takto, v tekstu píše Posner: Schaurodt!) označen jako Obristlieutnant (podplukovník) — patrně má být Oberlieutnant (nadporučík), protože v r. 1793 je teprve majorem. Data o jeho činnosti zednářské jsou čerpána z Abafi-Aignera: Geschichte der Freimaurerei in Oesterreich-Ungarn, sv. I., III. a V.

N. V. L. Csl.

se dne 10. října 1938 dobrovolně rozešla; v důsledku toho byla redakce nucena běžné číslo, připravované o prázdninách, rozšířit tak, aby všechny články byly ukončeny a aby takto ročník mohl být uzavřen. Opožděné vydání čísla pak na druhé straně způsobilo, že některé zprávy pozbyly časovosti.

Vydavatel a nakladatel: Vydavatelský a nakladatelský spolek „Stavba" v Praze. — Odpovědný redaktor: Karel Šváb. — Administrace: Karel Šváb, Praha III., Mostecká 3.
Tištěno v tiskárně „Legiografii" v Praze-Vršovicích.

ZEDNÁŘSKÁ LITERATURA

STAVBA je sbírka menších zednářských prací, vycházející každoročně. Snahou vydavatelů je zanechati příštím generacím výsledky práce a snažení současného zednářského života československého; každý svazek podle možnosti vždy vyčerpá určité téma a jest ozdoben řadou fotografií i jiných dokumentárních ilustrací.

1. *Sborník k sedmdesátým narozeninám br.˙. Bertholda Theina.* 1931. Ruční papír. Vydáno jen 330 výtisků, z nichž zbývá již nepatrný počet . . . . . Kč 55.—
2. *Hledající v temnotách.* Vzpomínky nejstarších bratří. Uspořádal, úvodem, doslovem a poznámkami opatřil br.˙. Antonín Hartl. 1932. 2 svazky . . . . . Kč 32.—
3. *Památce bratra Josefa Tůmy,* zakladatele, čestného a prvního Mistra L.˙. „Pravda vítězí" v Or.˙. Praha. Uspořádal br.˙. Antonín Hartl. 1933. Téměř rozebráno! . . . . . Kč 15.—
4. Karel Weigner: *Cesta zednářství.* Projevy 1930—1934. (Sloupy I.) . . . . . Kč 15.—
5. *Zednáři — státníci a bojovníci za svobodu. Sborník.* Uspořádal br.˙. Jaroslav Werstadt. 1934 . . . . . Kč 15.—

TROJÚHELNÍK. Knihovna zednářské literatury. Vydává František Richter. Všechny svazky této edice jsou vázány.

1. Rudolf J. Vonka: *Zednářské symboly.* 1928 . . . . Kč 30.—
2. Albert Lantoine: *Hiram v zahradě Olivetské.* Zednářství a světový mír v době od XVIII. století až na naše dny. Přeložil, poznámkami opatřil a iniciálky kreslil Rudolf J. Vonka. 1930 . . . . . Kč 25.—
3. J. Anderson: *Staré povinnosti.* Rozebráno!
4. Rudolf J. Vonka: *Schody ducha.* Z knižnice lóže „Jan Amos Komenský". Předmluvu napsal br.˙. Josef Volf. 1932 Kč 30.—

Další svazky obou sbírek byly vydávány společně:

5. *(Stavba 10.)* Rudolf Konrád: *Léta učňovská.* Váz. . . Kč 30.—
6. *(Stavba 11.)* Rudolf Konrád: *Po točitém schodišti.* Kapitoly o symbolech pro tovaryše. 1936. Váz. . . . . Kč 30.—
   Stavba 12. Pavel Nettl: *Mozart a zednářská hudba.* Přeložil z rozšířeného originálu br.:. Antonín Hartl. 1936. Brož. . . . . Kč 18.—
7. *(Stavba 13.)* Jiří Sedmík: *Po cestách ke královskému umění.* 1937. Vázaný výtisk . . . . . Kč 30.—
8. *(Stavba 14.)* Emanuel Lešehrad: *Stručné dějiny svobodného zednářství v našich zemích.* 1937. Vázaný výtisk. . Kč 25.—

MIMO SBÍRKY VYŠLO:

Antonín Hartl: *U XIV. pomocníků.* Epigramy. Vydal k 20. února 1933 O.˙. L.˙. na oslavu prvního pětiletí Ř.˙. D.˙. L.˙. „Pravda vítězí" v Or.˙. Praha br.˙. Jiří Sedmík. Z vydaných 100 exemplářů lze dostati pouze dva poslední. Bibliofilská rarita! . . . . . Kč 100.—

František Kadeřávek: *Geometrie a umění v dobách minulých* Se 70 vyobrazeními. Praha, Jan Štenc, 1935. Kart. — Dafer: *Poznámky ke knize Fr. Kadeřávka Geometrie a umění v dobách minulých.* Pokus o pohled na řád a jeho rituály a symboly s hlediska starobylých cechů stavitelů chrámů a kameníků. Soukromý tisk. 1935. Brož. (obě knihy) . Kč 37.50
Samotné Daferovy Poznámky . . . . . Kč 7.50

Jan Kabelík-F. L. Gahura: *O entropii, čase a příčinnosti.* Tři přednášky s kresbami. Vydáno k novému roku 1937 jako soukromý tisk. Vytisklo Družstvo knihtiskárny v Hranicích ve 160 výtiscích na bezdřevném ofsetovém papíře písmem Johna Baskervilla . . . . . Kč 48.—

Fr. Táborský: *Sonata.* Na pamět dne 15. června 1919 vydala jako soukromý tisk Ř.·. a D.·. Lóže „Národ" v Praze. Vytiskla Průmyslová tiskárna v Praze v úpravě Methoda Kalába r. 1931 ve 300 číslovaných výtiscích . . . . . Kč 10.—

A. M. Tůma-Patry: *Cestou k světlu.* Znělkový věnec. Vydáno ve 300 výtiscích jako soukromý tisk v červnu 1934 . . Kč 15.—

A. M. Tůma-Patry: *Stavba Chrámu.* Soukromý tisk. 1934. 300 výtisků . . . . . Kč 15.—

Josef Volf: *Pokusy o obnovení svobodného zednářství v Čechách* v letech 1848—1914. Praha, 1934 . . . . . Kč 12.50

Siegfried Neumann-Paul Pankovsky: *Geschichte des Freimaurerbundes zur aufgehenden Sonne* in der Tschechoslovakischen Republik. 1934 . . . . . Kč 30.—
Totéž, luxusní vydání (poslední výtisk) . . . . . Kč 70.—

ČASOPISY.

Svobodný zednář. Orgán Národní Veliké Lóže Československé. Přináší mnoho článků z dějin československého i světového zednářství, biografické stati, essaye a kritiky, masonskou beletrii, organisační zprávy, dokumenty řádového života a pod. Mnohé ilustrace doplňují zajímavý a pestrý obsah.
Ročníky I.—VIII., úplné, po . . . . . Kč 25.—
Ročníky IX.—XI., úplné, po . . . . . Kč 30.—
Předplatné na letošní, XII. (I.) ročník . . . . . Kč 30.—

Bulletin československých zednářů. List N. V. L. Čsl. pro zahraničí. Ročníky I.—IV. po . . . . . Kč 10.—
Předplatné vycházejícího V. ročníku . . . . . Kč 10.—

K cenám v seznamu uvedeným připočítávají se poštovní výlohy.

OBJEDNÁVKY KNIH přijímá br.·. Karel Zink, knihkupec v Praze II., Ječná ul. čís. 48. Telefon 299.77.

ČASOPISY expeduje br.·. Karel Šváb, knihkupec v Praze III., Mostecká čís. 3 n. Telefon 416.86.

Při nákupu zboží obvazového a sanitního žádejte ve všech odborných závodech výhradně zboží se značkou

RICO,

která zaručuje prvotřídní a spolehlivou kvalitu.

Výrobce:

RICO-ZÁVODY akc. spol.
Praha-Smíchov, Divišova ul. čís. 1.

DOKONALÁ ISOLACE

tepla, zimy, zvuků, otřesů
jest spolu
základem rentability
každé stavby a každého průmyslového podniku.

Posloužíme Vám rádi nabídkami a poradou podle svých dlouholetých zkušeností.

FERD. SCHILLER,
isolační závody a továrna na korkové zboží,
Praha VII., Schnellova č. 128.
Telefon 752-88.

KRAVATA PRO VÁS

jen v novém odborném závodě

„HAPPY CRAVATS"

V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘ. 36 n.

(Pasáž v domě „Družstevní práce".)

„N E G"
společnost pro obchod papírem a cellulosou s r. o.

PRAHA II.,
Bredovská 8.

TELEFON 212-41.

POSNANSKY & STRELITZ
společnost s r. o.
Mor. Ostrava VI.

Dodává: Krytinové lepenky - Dehtu prostou lepenku „PERMANIT" - Náhražku za linoleum „SOLAN" - Korkové desky „GLORIA" - Isolační materiál - Dehet - Asfalty - Speciální asfalty „AGOLIT" - Asfalt. emulsi „STREMULS" - Nátěry

Provádí: Krytí střech - Vodotěsné, tepelné a zvukové isolace staveb - Asfaltování chodníků a cest - Xylolitové podlahy - Špalikové dlažby

Račte laskavě obrátit!

Ciné Kodak Service
DR. KUSÝ & FANTA

FOTO:	KINO:	RADIO:	RÖNTGEN:
Přístroje	Přístroje	Přijimače	Filmy
Příslušenství	Projektory	Součástky	Chemikalie
Práce	Montáže filmů	Lampy	Lampy
Diapositivy	Půjčovna	Antény	Přístroje
Opravy	Projekční místnost	Opravy	Příslušenství

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67

U musea - telefon 203-84

JAKUB ŠTERNBERG,
specielní výroba a prodej klenotů

PRAHA II.,
Jungmannova tř. 7.

Telefon 211-36.

ŘEZIVO
stavební, prkna, řezané trámy, tesané dříví pančavy, řezivo truhl. z vlastních pil dodává fa.

EDUARD PIK, pily
Ledeč n/Sáz., Čachnov, Satalice, Osčadnice, Praha-VIII. Palmovka.
Telefon **22745** serie.

MR. PH. OTA PIK,
výhradní zastoupení a tovární sklad firem:

R. Graf a spol., akc. spol., Norimberk. **Südkav,** akc. spol., Norimberk.

Továrny na katgut a chirurg. hedvábí.

PRAHA XII.,
Italská 10.

Telefon 310-54.